COOLTARTIS

Revistă trimestrială de istorie, cultură și literatură

Această revistă apare sub egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România,
Filiala Olt Pan M. Vizirescu

Anul III, nr. 6, Slatina, decembrie 2024

CUPRINS

ISTORIE
Tortura la Securitate.
Marius OPREA, pagina 1
Epoca Tanzimatului.
Larisa Izabela IACOB, pagina 5
Abandonarea Daciei de către romani.
Octavian IRIMIEȘ, pagina 9
Ion I. Vișoianu – Institutor și deputat de Olt.
Cornel MANOLESCU, pagina 14
Familia Protopopescu de la Vădastra.
Cristina LOGOFĂTU, pagina 20
Informații despre rezistența ortodoxismului.
Titu TRIFU PERVULESCU, pagina 25
INTERVIU
Trupa Arhaic - 14 ani. Interviu cu Nicolae Doboș.
Nicolaie DINCĂ, pagina 29
REPORTAJ
Gură cască la festival.
Valeru CIUREA, pagina 32
JURIDIC
Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului a fost adoptată
Ioan-Celestino DINCĂ, pagina 36
PROZĂ
Laşul.
Cristian GHICA, pagina 38
Domnul Mihalache.
Doina MUSTĂȚEA, pagina 43
Cine mă apără / Noaptea în care am ucis (fragmente de roman).
Ela NICOLAU, pagina 45/46
Ultima călătorie (fragment din romanul A treia cheie).
Eugen MATZOTA, pagina 48
Baostejar, extremă urgență.
Emanuel POPE, pagina 50
Reîntâlnirea.
Ioan IVAȘCU, pagina 56
La o lemonadă (aproape schiță).
Corina DAȘOVEANU, pagina 58
Jocuri și focuri (VI)
Nicolaie Tony DINCĂ, pagina 59
CRONICĂ LITERARĂ
E „Vremea fabulei”, ne spune scriitorul Nicolaie Dincă.
Dumitru SÂRGHIE, pagina 64
Dialectica iubirii și a adulterului în lumea romanului „Pasiunea Annei Ozores” de Leopoldo Alas Clarin.
Luminița POP, pagina 67
CRONICĂ TEATRALĂ
Cartea de teatru. Prin festivaluri cu Tamara Constantinescu.
Adrian ȚION, pagina 73
TEATRU
Goi spre paradis (continuare din numărul trecut).
Ion Bogdan MARTIN, pagina 75
Pielea de cloșcă.
Nicu CISMARU, pagina 79
POEZIE
Gela ENEA, pagina 84
Valeriu BARBU, pagina 86
Vasile DANCI MOROȘANU, pagina 89
Marian MIHAI, pagina 93
A. T. BRANCA, pagina 94
Ildiko ȘERBAN, pagina 96
Liviu MIRCEA, pagina 99
Radu BATA, pagina 103
Gabriel Marius RUDARU, pagina 105
Marius CONU, pagina 110
Ioan POTOLEA, pagina 112
DEBUT
Robert POPA, pagina 113
RESTITUIRI
Nicolae LABIȘ, pagina 115
EPIGRAMĂ
Ioan TODERAȘCU, pagina 120
CARICATURĂ
Leonte NĂSTASE, pagina 121
GRAFICĂ
Monmon, pagina 122

Publicație editată de Asociația Culturală Olt Artis Slatina
ISSN: 3008-3370 / ISSN-L: 3008-3370
Director Fondator: Nicolaie DINCĂ

Redacția și administrația:
Strada Cireașov, nr. 15, Slatina, Olt, România

Redactor șef: Nicolaie DINCĂ
telefon: 0747.128838; E-mail: nicolaied2@gmail.com
Redactor șef adjunct: Valeru CIUREA
Redactor secțiunile Istorie și Proză: Nicolaie DINCĂ
Redactor secțiunea Poezie: Corina DAȘOVEANU
Redactori secțiunea Diaspora: Mircea Giani FLORESCU, Tic PETROȘEL

Colaboratori:
Marius OPREA, Larisa Izabela IACOB, Octavian IRIMIEȘ, Cornel MANOLESCU, Cristina LOGOFĂTU, Titu TRIFU PERVULESCU, Ioan-Celestino DINCĂ, Cristian GHICA, Doina MUSTĂȚEA, Ela NICOLAU, Eugen MATZOTA, Emanuel POPE, Dumitru SÂRGHIE, Luminița POP, Adrian ȚION, Ion Bogdan MARTIN, Ion Bogdan MARTIN, Nicu CISMARU, Gela ENEA, Valeriu BARBU, Vasile DANCI MOROȘANU, Marian MIHAI, A. T. BRANCA, Ildiko ȘERBAN, Liviu MIRCEA, Radu BATA, Gabriel Marius RUDARU, Marius CONU, Ioan POTOLEA, Robert POPA, Ioan TODERAȘCU, Leonte NĂSTASE

Fotografii și ilustrații:
Valeru CIUREA, Cornelia CIUREA, A.I., Pixabay
Coperta 1: Apollo; Coperta 4: Vlad Țepeș
Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține autorilor.

© Asociația OltArtis, 2024
Tiparul executat la Editura Hoffman
Email: contact@editurahoffman.ro

Marius OPREA

TORTURA LA SECURITATE

La 15 septembrie 1952, ministrul de interne Teohari Georgescu prezenta un succint bilanţ al activităţii represive pe care o coordonase, arătînd: „în şapte ani, Ministerul de Interne a avut de îndeplinit sarcini grele. De la 6 martie 1945 pînă la 26 mai 1952, duşmanul dinăuntru şi dinafară a primit nenumărate lovituri. În cei şapte ani, peste 100000 de bandiţi au fost arestaţi şi condamnaţi pentru că au uneltit împotriva regimului nostru. Aceasta a însemnat sute de organizaţii teroriste, de diversiune, de spionaj descoperite şi nimicite. Întreg aparatul de opresiune al burgheziei (Siguranţa, Serviciul Special de Informaţii, Servicul de Contrainformaţii al armatei) a fost arestat. De asemenea, au fost arestate toate elemenetele legionare identificate, care au avut funcţii de răspundere, cei din poliţia legionară, fostele conduceri centrale şi judeţene ale partidelor burgheze, fostele state majore ale secţiilor militare naţional-ţărăniste, foştii miniştri, prefecţi, senatori, deputaţi din 1920-1944 (...) precum şi alte categorii şi elemente cu trecut duşmănos. Toate acestea nu puteau să fie realizate fără ură de clasă”. Teohari Georgescu vorbeşte şi despre cei care au „înfăptuit” toate acestea: „un aparat la început tînăr, care a crescut, devenind astăzi un instrument puternic în mîna Partidului, plin de ură împotriva duşmanului (...) Securitatea în prima ei organizare avea 3000 de oameni. Nu am reuşit să acoperim acest efectiv, că a intervenit (*sic!*) sarcini noi, care a dus la o nouă reorganizare care a mărit efectivul la 8000 de oameni. Iar astăzi, după ultima organizare, a ajuns la 15000 de oameni (...) S-a organizat sectoare noi, altele au fost reorganizate, s-a crescut cadre, toate acestea în timpul luptei împotriva duşmanului”.

Sînt numeroase dovezi ale brutalităţii metodelor de acţiune ale Securităţii din această perioadă. „Cîinilor o moarte de cîine”, proclama o lozincă stalinistă, ilustrînd duritatea politicii de teroare îndreptată de autorităţile comuniste împotriva celor care se împotriveau regimului. Acest nou regim de ocupaţie, a adus cu sine, cum spuneam, nu doar în România, ci şi în celelalte state intrate sub „cortina de fier”, atrocităţi mult mai mari şi o teroare mult mai „eficient” administrată.

Frica este „înţepenită” în subconştient. Ceea ce defineşte activitatea aparatului represiv comunist este rigoarea aproape ştiinţifică cu care acţionează asupra mecanismelor ei de declanşare, pentru a o folosi în scopul propus (apărarea regimului în faţa oricărei forme de dizidenţă). Cel mai adesea, frica este difuză. Utilizarea ei în această stare a fost cu atît mai eficientă, cu cît a creat percepţia unei puteri malefice de-a dreptul supranaturale a Securităţii. Deşi puţini au fost cei care, îndeosebi în anii şaptezeci şi optzeci ai regimului comunist din România au cunoscut direct Securitatea, aceasta a inspirat majorităţii populaţiei o puternică teamă. Reflexul a fost îndelung exersat pe parcursul primelor două decenii ale regimului comunist, interval în care brutalităţile aparatului de Securitate, în diverse forme de tortură, odată cunoscute în afara lagărelor şi închisorilor, i-au cutremurat şi înspăimîntat deopotrivă pe cei închişi, ca şi pe cei liberi.

Necesitatea folosirii forţei şi a torturii pentru menţinerea ocupaţiei sovieto – comuniste

dispăruse: pentru autorităţi era de acum îndeajuns amintirea atrocităţilor petrecute, dintre care unele au fost condamnate doar formal, cu făţărnicie, în scopul politic al demitizării regimului Dej şi al compromiterii fostului ministru de interne Alexandru Drăghici, unul dintre cei mai puternici rivali ai lui Ceauşescu, dar fără consecinţe penale pentru cei care le săvîrşiseră. Această aşa-zisă demascare de către autorităţi a crimelor stalinismului, s-a petrecut cu ocazia Plenarei CC al PCR din 22-25 aprilie 1968, cînd Alexandru Drăghici, vinovat pentru numeroasele crime pe care le-a ordonat sau instigat a fost înlăturat din Comitetul Central, locul său fiind luat, la sugestia lui Nicolae Ceauşescu, de către, pe atunci, tînărul activist Ion Iliescu. De prisos să observăm că, nici după 1989, vreunul dintre torţionarii Securităţii nu a fost condamnat pentru crimele sale. Chiar Alexandru Drăghici a părăsit nestingherit România, murind la Budapesta în 1992, fără ca statul român să îi solicite extrădarea, deşi făcea obiectul unei cercetări penale, ca urmare a plîngerilor formulate de către Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici.

În arsenalul de crizimi ale regimului de dominaţie sovieto - comunistă, un rol deosebit de important l-a jucat tortura fizică şi psihică practicată în închisori, cu repercursiuni atît în plan social, ca factor psihologic, de provocare şi utilizare a fricii drept instrument de dominaţie, cît şi pentru atingerea unor scopuri imediate, prin obţinerea unor informaţii considerate utile de către aparatul poliţiei secrete. În arhivele fostului Comitet Central al Partidului Comunist Român s-a păstrat un document clasificat strict secret, din 1 noiembrie 1967, care trece în revistă aşa-numitele metode necorespunzătoare folosite înainte de 1964 de către anchetatorii Securităţii. Acestea au fost clasificate în document în patru categorii, după cum urmează:

1. Folosirea bătăii, subalimentaţia prelungită şi tortura, în scopul obţinerii de declaraţii acuzatoare;

2. Presiuni morale pentru constrîngerea anchetaţilor să declare ceea ce li se impunea;

3. Falsificarea unor declaraţii date de cei anchetaţi şi folosirea de scrisori plastografiate pentru a obţine recunoaşterea unor fapte;

4. Redactarea unor declaraţii în lipsa anchetaţilor sau consemnarea unor răspunsuri ireale, pe care anchetaţii erau constrînşi să le semneze.

Tortura morală a fost preponderentă atît în cursul anchetelor, cît şi pe parcursul detenţiei. Lena Constante, fostă deţinută în lotul Pătrăşcanu, membră de partid, declara în faţa unui oficial al Comitetului Central în 1967 următoarele: „am fost ameninţată cu arestarea părinţilor mei, domnul anchetator scriind ordinul în faţa mea, dînd şi un telefon şi spunînd că-mi dă timp de gîndire pînă a doua zi dimineaţa. Îngrozită la gîndul arestării acestor bătrîni, mi-am spus că trebuie să duc minciuna pe drumul dictat de anchetă". Falsificarea declaraţiilor în anchete sau obligarea deţinuţilor să semneze declaraţii cu fapte ireale, dar care trebuiau să justifice noi arestări dublau efectele torturii morale, prin crearea sentimentului de culpabilitate faţă de cei incriminaţi prin aceste falsuri. Anchetele, în ansamblul lor, erau, de fapt, nişte scenarii deja scrise, în care anchetatorii erau siliţi să-şi joace rolurile: „Faptele erau astel repartizate pe fiecare arestat, încît ele dădeau tabloul unei acţiuni organizate, antisovietice, antipartinice şi antistatale. Şeful anchetei formula atît întrebările, cît şi răspunsurile pentru fiecare arestat în parte, din birou", relata un fost anchetator al Securităţii. Problema care trebuia rezolvată consta în obţinerea confirmării acestor vinovăţii prestabilite. În acest scop, se recurgea la mijloacele de tortură fizică, a căror prezentare acoperă zeci de mii de pagini de mărturii, care fac extrem de dificilă o trecere a lor în revistă, cu pretenţii de exhaustivitate. Vom consemna, citînd acelaşi document, doar acele mijloace de tortură a căror utilizare a fost recunoscută în 1967 chiar de foşti ofiţeri de securitate. Trebuie precizat că utilizarea unor asemenea mijloace în anchetă se făcea cu aprobarea şi uneori sub supravegherea anchetatorului şef, sau a altor cadre din conducerea Securităţii. Tortura

nu constituia un simplu exces de zel, ci o atribuţie de serviciu pe care ofiţerii şi subofiţerii Securităţii trebuiau să o îndeplinească. În 1967, un maior al poliţiei secrete relata o astfel de scenă, la care, firește, nu uita să precizeze că nu a participat direct: „Deţinutul a fost scos la anchetă şi i s-a cerut să se dezbrace pînă la piele, după care, sub ameninţarea că va fi împuşcat dacă nu recunoaşte activitatea sa criminală, a fost dus în beciul bucătăriei închisorii. Aici a fost bătut pînă la sînge, după indicaţiile şefului anchetei. L-am văzut pe deţinut, cînd după circa două ore de tortură era adus abia ţinîndu-se pe picioare. Era cu carnea ruptă şi plină de sînge şi zbiera cît îl ţinea gura. Anchetatorul şef susţinea că anchetarea şi bătaia în pielea goală au efecte psihologice deosebite asupra anchetatului". O altă metodă utilizată, după declaraţia aceluiaşi ofiţer, consta în smulgerea părului din cap, prin înfăşurarea cîte unei şuviţe pe deget: „am văzut cînd un ofiţer a smuls, începînd de la ureche, o treime din părul alb al unui deţinut, într-o singură anchetă", relata acesta. Cea mai des folosită printre metodele de constrîngere, conform depoziţiior foştilor ofiţeri de securitate, a fost bătaia la tălpi şi palme. Arestatul era legat de mîini şi de picioare, iar pe sub legături era trecut un drug de fier. Atîrnat de acesta, cel anchetat era bătut cu o curea, pînă la leşin – procedura era numită, cu cinism de către anchetatori, rotisor.

Inventivitatea torţionarilor nu avea uneori limite, iar cel torturat nu rezista mijloacelor folosite. Un coleg de celulă al unui om care a murit în urma relelor tratamente aplicate a relatat astfel chinurile cărora acesta nu le-a putut supravieţui: „Cînd lau adus prima oară în arest, eu tocmai suportasem o anchetă în care miau fost smulse unghiile de la mîna stîngă şi am fost bătut la testicole. Mia spus ce e cu el, că e sigur că sa făcut o confuzie şi că va fi repede eliberat. La scurtă vreme lau dus la anchetă. Cînd l-au adus, şiroia de sînge şi avea un ochi aproape închis, era leşinat. Au turnat apă pe el şi iau făcut vînt în celulă. Am căutat săl îngrijesc pe cît am putut. Mia povestit că el a susţinut că a fost confundat cu altcineva şi a fost arestat din greşeală, iar anchetatorii lau snopit din bătaie. După o vreme, lau luat din nou. Se încăpăţîna să tacă, nu puteau scoate, în afară de ţipete de durere, nimic de la el. Asta ia înverşunat întratîta pe ofiţeri, încît bietul om a devenit curînd calul lor de bătaie. Ce nu iau făcut! Iau smuls unghiile, lau bătut la testicole, lau ars cu ţigara. Odată lau adus şiroind de sînge pe picioare, de se făceau băltoace: iau găurit pulpele cu cuţitul şi iau băgat sare în rănile deschise. Zilnic îl luau, îi prindeau mîinile cu cătuşe şi îl legau de picioare, apoi îi treceau printre mîini şi picioare o rangă, pe care o aşezau între două birouri. Aşa, spînzurat, îl băteau pînă leşina. Era clar că nu va rezista mult. Trecuse puţin peste o săptămînă de la arestare şi corpul lui era tot o rană. Întro noapte, lau luat din nou şi a fost pentru ultima oară. Am aflat că, beţi fiind, securiştii iau deschis un testicol cu cuţitul şi iau băgat sare înăuntru, şiapoi lau bătut pînă lau ucis. Despre cum a murit şi toate chinurile îndurate atunci mia povestit un gardian, care şi el era speriat de cît de departe au ajuns brutele de securişti".

Asemenea scene de o violenţă excesivă nu se petreceau doar în cursul anchetelor, ci şi pe timpul detenţiei în închisori sau lagăre. Astfel, chiar documente ale Securităţii relevă crizimi deosebite petrecute în lagăre de muncă. Numai în luna ianuarie a anului 1953 au murit în coloniile de muncă de la Canalul Dunăre - Marea Neagră un număr de 134 deţinuţi, potrivit evidenţelor fostei poliţii secrete. Tot în arhivele acesteia se păstrează declaraţii date în faţa unor procurori militari care au anchetat asemenea abuzuri, fără a trece însă în final la condamnarea ofiţerilor şi gardienilor vinovaţi, deşi unele dintre crime erau nu numai nejustificate, ci şi săvîrşite cu cruzime. În coloniile de muncă se practica pe scară largă bătaia, încarcerarea pe termen lung a deţinuţilor, utilizarea la munci grele a deţinuţilor bolnavi, iar raţiile de hrană neîndestulătoare au făcut ca unii deţinuţi să moară pur şi simplu de foame şi istovire. Dacă tratamentul inuman aplicat deţinuţilor în lagărele din România a

caracterizat universul concentraţionar, ca şi în celelalte state ale blocului sovietic, în unele perioade, în anumite locuri, regăsim puternice accente de sadism în aplicarea acestui tratament. Astfel, la Canalul Dunăre - Marea Neagră se înregistra în 1952 o medie a mortalităţii de 30 de deţinuţi pe lună, iar unii dintre aceştia îşi găseau sfîrşitul în chinuri care, dacă nu ar fi consemnate chiar de documente ale Securităţii, ar fi greu de imaginat. Astfel, după 15 zile de carceră, un deţinut a fost dus la infirmerie cu ambele picioare cangrenate, pentru că fusese legat cu lanţuri peste cizmele de cauciuc. Cînd infirmierii i-au tras cizmele, picioarele putrezite i-au rămas înăuntru, iar deţinutul, un tînăr de 23 de ani a murit, în lipsa antestezicelor, în chinuri cumplite. În sadismul lor, unii comandanţi de lagăr obişuiau să se distreze, punîndu-i la cele mai grele munci pe deţinuţii epileptici şi distrofici, sau scoţîndu-i la muncă în ger, desculţi şi numai în cămăşi. Neîndeplinirea normelor de muncă era sancţionată cu muncă neîntreruptă fără hrană timp de 24 de ore, urmată de carceră. Unii deţinuţi au fost bătuţi pînă la desfigurare, rămînînd infirmi pe viaţă. Iată o relatare consemnată într-un proces verbal descoperit în arhivele fostei Securităţi: „În luna decembrie 1952, fiind grav bolnav, am primit de la infirmerie un bilet de scutire şi am fost întors la dormitor. Caporalul care făcea de serviciu m-a scos însă afară în pumni şi picioare, umplîndu-mă de sînge şi m-a dus la comandant. Acesta m-a bătut pînă am leşinat. După ce m-am trezit din leşin, mi-a luat mantaua şi m-a pedepsit să muncesc fără mîncare şi odihnă 36 de ore. Am fost trimis la muncă, dar eu i-am spus caporalului că nu pot lucra. El a pus trei deţinuţi să mă arunce în Dunăre, apoi m-a bătut cu o lopată, m-a legat cu lanţuri şi m-a dus din nou la comandant. Acesta m-a pedepsit cu trei luni de carceră. După 42 de zile am fost scos şi dus la infirmerie. Comandantul m-a văzut acolo şi mi-a spus: *ai să te întorci în carceră şi ai să stai acolo pînă mori*. Atunci am încercat să mă sinucid, tăindu-mi venele cu o lamă. Pentru asta, comandantul l-a pus pe un deţinut să mă bată cu picioarele în testicole şi în gură, nenorocindu-mă pe viaţă şi desfigurîndu-mă". Deţinutul a fost băgat din nou la carceră, dar a fost salvat de ofiţeri superiori veniţi în inspecţie la colonia penitenciară, care au mai găsit în carcerele aceleiaşi colonii de la Cernavodă alţi şase deţinuţi morţi. Comandantul, căpitanul Cormoş, a fost judecat şi condamnat, dar după un an de detenţie a fost eliberat şi şi-a reluat activitatea în sistemul penitenciar.

Puterea şi perpetuarea regimului comunist poate fi pusă cu precădere în seama controlului exercitat de Securitate asupra mecanismelor fricii, a căror gestionare a creat obedienţa individului faţă de regim, laşitatea adoptată ca formă de comportament social. Ceea ce defineşte activitatea aparatului represiv comunist este rigoarea aproape ştiinţifică cu care a acţionat asupra mecanismelor de declanşare a fricii, pentru a o folosi în scopul propus – dominarea cetăţenilor României. Dacă în primele două decenii, frica a fost declanşată de brutalitatea terorii, începînd de la finele anilor 60, ea a fost cultivată ca un sentiment difuz şi a creat percepţia unei puteri malefice de-a dreptul supranaturale a organelor represive.

În toate statele comuniste, teama faţă de organele de represiune a fost resimţită chiar de persoane care nu aveau, de fapt, prin comportamentul lor, nici un motiv pentru a face obiectul acţiunilor acestora. Deşi puţini au fost cei care, îndeosebi în anii şaptezeci şi optzeci ai regimului comunist din România au cunoscut direct Securitatea, majoritatatea populaţiei resimţea o puternică teamă doar la rostirea numelui acesteia. Astfel, se poate spune că rolul jucat de Securitate în perpetuarea regimului comunist a constat în modul în care a instituţionalizat frica, transformînd-o practic într-o componentă socială. În aceasta a constat şi puterea, dar şi slăbiciunea ei, ca şi a sistemului pe care l-a servit. Cînd numărul celor care şi-au învins frica a devenit mai mare decît a celor care încă o resimţeau sau se foloseau de ea, comunismul şi-a trăit ultimele clipe.

Larisa Izabela IACOB

EPOCA TANZIMATULUI

Imperiul Otoman a existat din secolul al XIII-lea până în secolul al XX-lea, fiind o supraputere imperială vastă, ce se întindea pe trei continente și era mărginit de șapte mări, manifestându-și dominația în zona mediteraneeană. Conducătorul acestuia era Sultanul, împărat și calif, reprezentantul lui Allah pe pământ[1], ce-și exercita puterea și dominația prin intermediul armatei imperiale.

Din secolul al XIV-lea până în secolul al XVI-lea armata imperială a fost una dintre cele mai „de succes mașinării de cucerire militară din istorie”[2], lăsând în urma sa, de cele mai multe ori, pământ pârjolit, dar și un adevărat sistem politic și social, unic în lume.

Perioada cuprinsă între 1839-1876 este cunoscută în istoria Imperiului Otoman ca *Epoca Tanzimatului*, în traducere *tanzimat* însemnând *reorganizare* și s-a evidențiat printr-o amplă serie de reforme, aplicate într-un moment în care imperiul se afla într-un continuu declin.

Rădăcinile Tanzimatului se regăsesc în perioada domniei lui Mahmud al II-lea (1808-1839), acesta fiind „deseori numit Pentru cel Mare al Imperiului Otoman”[3].

Reformele lui Mahmud s-au îndreptat în primul rând spre reorganizarea și întărirea armatei, deoarece aceasta dăduse dovadă de numeroase insuccese. În 1826 proiectul de reorganizare al armatei a dus la izbucnirea unui conflict între sultan și ieniceri, soldat cu o revoltă a acestora din urmă, revoltă pe care Mahmud a privit-o ca o oportunitate de a-i înlătura pe ieniceri, lucru care s-a întâmplat prin momentul cunoscut în istorie ca și „Incidentul Convenabil”[4]. Prin înlăturarea ienicerilor s-a putut deschide calea spre crearea unei armate mai eficiente, lipsită de elemente reacționare[5].

Reorganizarea armatei a fost continuată, în 1831 ea devenea permanentă și plătită prin lichidități, iar în anul 1835 un grup de ofițeri prusaci, conduși de Helmut von Moltke, au sosit în Turcia pentru instruirea infanteriei, iar pentru instruirea armatei marine au fost aduși o serie de experți militari britanici[6].

Sultanul a trecut și la modificarea structurii politice a Imperiului Otoman. Principala direcția

---

[1] Misha Glenny, *Balcanii: Naționalism, război și Marile Puteri 1804-2012*, Editura Trei, București, 2020, p. 94.

[2] *Ibidem.*

[3] Charles și Barbara Jelavich, *Formarea statelor național balcanice 1804-1920*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, p. 132.

[4] Ionuț Preda, *Epoca Tanzimatului*, https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/epoca-tanzimatului-modernizarea-imperiului-otoman/

[5] Charles și Barbara Jelavich, *op.cit.*, p. 133.

[6] *Ibidem,* p. 132.

a fost aceea de a-și întări controlul asupra teritoriilor pe care le conducea, iar acest lucru putea fi realizat prin crearea unor instituții de stat care să servească acestui scop, mai mult decât atât el mai dorea „să dea regimului său o înfățișare cât mai asemănătoare cu cea a guvernelor europene”[7]. Astfel numele unora dintre sfetnicii săi a fost schimbat, marele vizir purta titlul de *baș vekil* sau prim-ministru, el era numit de sultan și avea rolul de a prezida un consiliu de miniștri care se aflau în fruntea unor ministere organizate după funcția acestora[8]. Au fost înființate numeroase ministere, ca de exemplu ministerul armatei, al afacerilor interne, al afacerilor externe, finanțelor, justiției și religiei. Odată cu ministerele a luat naștere și un Consiliu Suprem al Ordonanțelor Juridice, cu rolul de a-i face sultanului recomandări în materie de legislație[9].

Reforme adoptate în timpul domniei lui Mahmud al II-lea au fost numeroase, iar liniile de dezvoltare diverse, în timpul său a apărut primul ziar în limba turcă și s-a înființat un sistem poștal[10], iar în sectorul politicii externe, sultanul a căutat să îmbunătățească relațiile cu Occidentul. În 1834 au fost înființate ambasade permanente în diferite țări importante din Europa. Aceste ambasade au fost importante deoarece prin intermediul lor au fost instruiți viitori reformatori turci, precum Ali Pașa sau Fuad Pașa. Mai mult decât atât, prin intermediul ambasadelor, datorită amplificării relațiilor cu statele occidentale, s-a resimțit nevoia de învățare a limbilor europene în rândul politicienilor turci, astfel a fost înființat un birou de traduceri, în cadrul căruia studenții puteau învăța limba franceză[11].

Mahmud al II-lea și-a îndreptat atenția și spre schimbarea vechilor privilegii, el a abolit dreptul pașelor de a aplica pedeapsa cu moartea sau de a colecta cu forța impozitul.

Prin intermediul acestor schimbări adoptate de Mahmud, menționate mai sus, s-au realizat primii pași spre viitoarea organizare a statului, organizare continuată de fiul său, Abdul-Medjid I[12].

Domnia lui Abdul-Medjid I a inaugurat marea perioadă de reforme, cunoscută în istorie sub denumirea de *Tanzimat*, fiind recunoscut ca un mare reformator al Imperiului Otoman[13]. Abdul-Medjid a primit o educație tipic europeană, devenind un vorbitor fluent al limbii franceze și un pasionat de muzică și literatură clasică, toate această deschidere aspre occident l-a ajutat să continue politica tatălui său, fiind susținut de consilieri progresiști precum vizirii: Mustafa Reșit Pașa, Mehmet Emin Ali Pașa și Fuat Pașa. Acești trei guvernatori, formau grupul de reformatori talentați ai Tanzimatului, toți lucraseră în ambasadele din occident, unde „îmbrățișaseră progresul cu tradiționalul lor sceptism”[14].

Oficial epoca Tanzimatului se deschide atunci când sultanul a invitat personalități remarcate din Imperiul Otoman, dar și reprezentanți străini, la Gulhane (parcul de la poalele palatului Topkapi) pentru a fi adoptat Hatișeriful (Hatti-Sheriful), iar la 3 noiembrie

---

[7] *Ibidem.*

[8] Douglas A. Howard, *O istorie a Imperiului Otoman*, Editura Polirom, 2021, p. 299.

[9] *Ibidem.*

[10] Charles și Barbara Jelavich, *op.cit.*, pp.132-133

[11] *Ibidem.*

[12] Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1976, p. 318.

[13] Charles și Barbara Jelavich, *op.cit*., p.134.

[14] Misha Glenny, *op.cit*., p. 98.

1839[15], părintele reformei Mustafa Rașid a proclamat „Hatișeriful de la Gulhane", Edictul Nobil al Casei Trandafirului[16]. Textul edictului era următorul: "... Prin urmare, plini de speranța ajutorului pe care îl vom primi de la Cel Mare și de la Profet, considerăm implementarea unei legislații pentru admnistrarea Imperiului Otoman și a provinciilor sale necesară și importantă. Astfel, principiile pe care se vor baza această legislație sunt trei: 1. Oferirea de garanții privind asigurarea securității vieților, onoarei și proprietăților supușilor noștri; 2. O metodă legiferată de stabilire și colectare a taxelor; 3. O metodă la fel de legiferată pentru conscripția militară și stabilirea duratei serviciului militar."[17]. Alte clauze importante pe care le urmărea documentul erau următoarele: „...În viitor, cauza fiecărei părți acuzate va fi judecată în public, în conformitate cu legea noastră divină; iar până sentința nu va fi pronunțată, nimeni nu poate omorî pe altul, în secret sau în public, prin otravă sau orice altă formă de pedeapsă.", „Fiecare persoană se va bucura de posesia proprietății sale de orice natură, dispunând de ea cu cea mai desăvârșită libertate, neavând nimeni dreptul să o confiște..."; „Aceste concesii imperiale se extind asupra tuturor supușilor noștri, indiferent de religie sau de secta din care fac parte, iar ei se vor bucura de ele fără nicio restricție"[18].

Astfel, principalele prevederi ale Edictului de la Gulhane, se referau la necesitatea reformării și adoptării unor noi legi în domeniul politicii, al armatei și al vieții sociale, dar cu condiția respectării principiului general al „siguranței averii, vieții și cinstei supușilor"[19], indiferent dacă aceștia erau musulmani sau creștini, astfel pentru prima dată în istoria Imperiului Otoman se puneau bazele unei reglementări juridice a egalității populației islamice și a celei creștine, fiind echivalentă cu declarație de recunoaștere de drepturilor omului din lumea otomană. Astfel una dintre cele mai importante prevederi ale Hatișferului a fost egalitatea cetățenilor, indiferent de religia pe care o practicau, în fața legii[20].

Pe lângă legislația referitoare la drepturile omului, Tanzimatul venea și cu o serie de inițiative pentru reglementarea taxelor, a impozitelor, dar și a serviciului militar, ca de exemplu după 1843 s-a reorganizat modul de realizare a serviciului militar, iar în 1847 printr-o lege specială, populația creștină era obligată să presteze serviciu militar (timp de secole creștinii din Imperiu erau scutiți de acest lucru prin plata unei taxe de capitulație numită *gizia*[21]). Scoietatea islamică nu a fost pregătite pentru o astfel de reformă, au apărut multe dificultăți în aplicarea ei, populația creștină nu a manifestat interes în îndeplinirea serviciului militar, iar legea a trebuit să fie amânată.

Reformele din epoca Tanzimatului au mai eliminat și sistemul millet-urilor. Acest sistem prevedea existența unor comunități ale supușilor bazate pe apartenența lor religioasă. Aceste comunități funcționau relativ autonom. Unele dintre aceste comunități se bucurau de privilegii mai mari sau mai mici, în funcție de credința căreia aparțineau. Reformele au desființat aceste privilegii, toți cetățenii otomani

---

[15] *Ibidem.*

[16] *Ibidem.*

[17] Sir Edward S. Creasy, *The Ottoman Turks: From the beginning of their empire to the present time*, Henry Hold and Company, New York, 1878, p. 531.

[18] *Ibidem.*

[19] Mustafa Ali Mehmed, *op.cit*., p. 319.

[20] Sir Edward S. Creasy, *op.cit*., p. 532.

[21] Mustafa Ali Mehmed, *op.cit.,* p. 321.

urmând să se supună acelorași legi. Acest lucru a nemulțumit profund clasele otomane conducătoare din Bosnia și Herțegovina, care au intrat în conflict cu cei trei mai reprezentanți ai reformei și modernizării imperiului: Mustafa Rașid Pașa, Ali Pașa și Fuad Pașa[22].

În 1850 au fost reorganizate codurile civile și penale, sistemul de sănătate din Imperiu și introduse codurile comerciale, iar în 1863 au fost introduse codurile comerciale.

Tanzimatul a avut în vedere și sistemul de educație din Imperiul Otoman, în 1846 fiind introdus primul sistem educațional de stat, evoluând până la apariția primelor universități moderne și academii, de exemplu în 1851 este fondată Academia de Științe.

Toată epoca Tanzimatului s-a susținut și accentuat ideea egalității tuturor cetățenilor, indiferent de religie, astfel în această direcție, în 1855 a fost abolit impozitul pe cap de locuitor „pentru nemusulmani, aceștia obținând dreptul de a purta inclusiv arme”[23].

Construcția de căi ferate a debutat tot în timpul Tanzimatului, la începutul anilor 1860 a început construirea primelor căi ferate, construirea acestora fiind una extrem de importantă în relațiile dintre Poartă și Occident, fiind un canal de pătrundere a ideilor occidentale în lumea islamică[24].

După moartea lui Abdul-Medjid din anul 1861, tronul i-a revenit fratelui său Abdul-Aziz (1861-1876)[25]. Reformele au continuat și în primii ani de domnie ai noului sultan, iar Fuad și Ali au continuat să-l sfătuiască în reforme și pe acesta, ambii alternând în funcția de prim-ministru.

Sub Abdul-Aziz, în 1864, a fost adoptată legea vilayatelot (provinciilor), prin care Imperiul Otoman era reorganizat. Prin această lege guvernatorii erau ajutați de consilieri administrativi și adunări provinciale, ce îi reprezentau atât de musulmani, cât și pe ceilalți locuitori de altă religie. Alte reforme importante înfăptuite în timpul acestui sultan au fost: legea învățământului din 1869, prin care învățământul primar devenea gratuit și obligatoriu, iar în 1868 a fost deschis liceul de la Galatasaray, unde instrucția se desfășura în limba franceză[26].

Concluzionând, Epoca Tanzimatului, a reprezentat o perioadă de reorganizare și „revigorare” a Imperiului Otoman, Imperiu care se afla într-un declin vizibil, această perioadă reușind să amâne pentru o perioadă limitată prăbușirea inevitabilă a acestuia.

Bibliografie:

- GLENNY, Misha, *Balcanii: Naționalism, război și Marile Puteri 1804-2012*, Editura Trei, București, 2020
- JELAVICH, Charles și Barbara, *Formarea statelor național balcanice 1804-1920*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006
- PREDA, Ionuț, Epoca Tanzimatului, https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/epoca-tanzimatului-modernizarea-imperiului-otoman.
- HOWARD, Douglas A., *O istorie a Imperiului Otoman*, Editura Polirom, 2021
- MEHMED, Mustafa Ali, *Istoria turcilor*, Editura Stiințifică și Enciclopedică, București 1976
- CREASY, Sir Edward S., *The Ottoman Turks: From the beginning of their empire to the present time*, Henry Hold and Company, New York, 1878

22 Misha Glenny, *op.cit*., p. 98.

23 Charles și Barbara Jelavich, *op.cit*., p. 138.

24 *Ibidem.*

25 Misha Glenny, *op.cit*., p. 112.

26 Charles și Barbara Jelavich, *op.cit*., p. 139.

Octavian IRIMIEȘ

ABANDONAREA DACIEI DE CĂTRE ROMANI

Am decis să scriu acest articol tocmai pentru a rememora și analiza o serie de amănunte referitoare la acest moment după măsura informațiilor deținute și a experiențelor dobândite. Unii istorici au scris multe pagini referitoare la acest moment, au amintit despre vremurile grele și tulburi de atunci, însă nu toți pomenesc faptul că în acea perioadă, Imperiul Roman ajunsese în pragul unui colaps economic și militar. Invaziile repetate ale barbarilor în Orient, în Gallia și în provinciile balcanice au provocat mari distrugeri, sărăcirea populației și probleme economice foarte serioase. Situația a fost agravată de luptele interne pentru putere, dar mai ales de numeroasele tentative de uzurpare a tronului imperial. A fost o perioadă de decădere a culturii și a artelor, care nu și-au mai revenit niciodată la rafinamentul și valoarea celei din urmă cu o sută de ani. Toate acestea au contribuit din plin la decizia împăratului Aurelian de a abandona provincia Dacia. După cum bine se știe, acesta este un subiect destul de vast, iar spațiul limitat nu îmi permite decât relatarea sa pe scurt. Socot că ar fi potrivit să încep relatarea evenimentelor în ordine cronologică cu câțiva ani mai devreme, pentru a înțelege mai bine cum s-a ajuns în acea situație gravă.

În anul 250 goții, care de circa 15 -20 de ani se stabiliseră într-o zonă largă dintre râurile Siret și Nistru, așa ca majoritatea triburilor germanice trăiau în bună măsură din prada ce o luau în urma expedițiilor militare. Nemulțumiți fiind că romanii nu le-au plătit tributul promis, s-au aliat cu carpii și cu sciții (posibil să fi fost sarmați) și i-au atacat. Carpii au năvălit în provincia Dacia pustiind mai ales așezările rurale. Apoi au trecut Dunărea și au devastat zone importante din provincile Moesia Superior și Inferior.

În același timp, o armată de circa 70.000 de goți și sciți a trecut și ea Dunărea sub conducerea regelui Cniva în apropiere de orașul Oescus (azi, Gigen). S-a îndreptat de-a lungul fluviului către orașul Novae (azi, sit arheologic aproape de orașul Sviștov), însă acolo se afla principala bază a legiunii a I-a Italica ce avea importante cantități de provizii și a putut rezista asediului. Văzând că nu îl pot cuceri, barbarii s-au pornit spre orașul Nicopolis-ad-Istrum, (azi, Nikiup) unde împăratul Traianus Decius i-a întâmpinat cu armata lui. S-a dat o bătălie grea, dar niciunul dintre oponenți nu a reușit să se impună învingă. Barbarii s-au retras înspre munții Haemus să ierneze, dar de cum s-a topit zăpada, au coborât pe ascuns și au surprins armata romană lângă orașul Beroea (azi Kar-Verria). Învins, Traianus Decius s-a retras cu rămășițele oștirii la Oescus să își refacă forțele, timp în care goții s-au îndreptat către orașul Philippopolis (azi, Plovdiv). După ce l-a devastat, regele Cniva a aflat că împăratul și-a strâns altă armată, prin urmare și-a condus ostașii peste munți ca s-o înfrunte. A poposit lângă orașul Abritus, (azi, sit arheologic în parcul național Razgrad) într-un loc bun pentru confruntare. Și-a făcut planuri să îi atragă pe romani într-o cursă, și ca să fie sigur că vor

cădea în ea, a trimis în față arcașii călări ai sciților pentru a-i hărțui. Așa cum obișnuiau, aceștia se apropiau în goana cailor, trăgeau 2-3 salve de săgeți, după care fugeau. Una din acele săgeți l-a lovit pe Herennius Etruscus, fiul împăratului. A murit în brațele tatălui său, care apoi a fost cuprins de o furie oarbă și a dat comanda de atac general. Nu și-a dat seama că se aruncă într-o capcană bine pregătită, iar goții l-au ucis alături de aproape toți ostașii lui.

După acest dezastru, puținii soldați rămași l-au ales ca împărat pe generalul Trebonius Gallus, care neavând de ales a trebuit să cadă la înțelegere cu goții. Ca să nu mai prade, le-a plătit o sumă generoasă și i-a lăsat să se retragă peste Dunăre cu o pradă foarte consistentă.

Din scrierile istoricilor romani nu s-a păstrat niciuna care să ne vorbească despre pagubele făcute de carpi în Dacia Romană, însă de vreme ce au trecut Dunărea și au continuat jaful în Moesia, putem bănui că au devastat-o atât de rău, încât nu au mai avut ce prăda pe acolo. În schimb au rămas destule relatări ale faptului că provinciile Thracia și Moesia au fost serios afectate de invazia barbarilor.

Romanii s-au putut bucura de pace doar în anul următor, căci în celălalt (la 253) au avut loc o altă serie de evenimente grave. Mai întâi parții au invadat Armenia, au învins o armată romană, după care au intrat în Syria, ajungând până la Antiohia. Cu greu au putut fi alungați peste hotare, iar pagubele ce le-au provocat cu siguranță c-au fost mari.

Puțin mai târziu, sciții au încălcat tratatul din 251 și au atacat câteva orașe de pe malul Pontului Euxin (M. Neagră) unde au capturat mai multe corăbii. Apoi au urcat în ele, au trecut Pontul Euxin și au invadat Asia Minor. De vreme ce împăratul era la Roma și nu era cine să li se opună, au prădat în voie săptămâni în șir. Au făcut mari pagube și distrugeri printre care s-a aflat și faimosul templu al zeiței Artemis din Efesus, pe care l-au jefuit și incendiat. Apoi și-au strâns prada, au urcat-o în corăbii și au plecat cu ea nestingheriți.

În același timp, sarmații au trecut Dunărea și au invadat din nou Moesia. Generalul Aemilianus le-a ieșit în cale, i-a învins și i-a alungat. Mândru de izbânda sa și-a adunat soldații și a dat vina pe Gallus pentru situația în care ajunsese imperiul. Apoi le-a cerut să îl proclame împărat și le-a făcut o serie de promisiuni ca să o facă. De îndată ce l-au proclamat, s-a pus în fruntea lor și s-a îndreptat către Italia. De regulă în timpul marșurilor și a confruntărilor de pe propriul teritoriu, ostașii romani nu distrugeau și nu jefuiau localitățile prin care treceau. Însă rechiziționau alimente cu duiumul, iar miile de animale care îi însoțeau, pășteau zone întinse distrugând o mulțime de fânațuri și semănături. Dar armatele romane nu aveau numai trupe regulate, ci și soldați auxiliari recrutați din diferite triburi barbare care nu se puteau abține să nu intre prin locuințele romanilor și să-și ia tot ce găseau de valoare. Prin urmare, confruntările dintre împărații legitimi și uzurpatori au fost aproape la fel de păguboase pentru imperiu ca și invaziile barbarilor.

De cum a aflat că vine uzurpatorul, împăratul Gallus și-a strâns și el armata și i-a ieșit în cale. Însă a fost învins la Interamna, (azi Terni), iar niște soldați l-au ucis. Rămas singur împărat, Aemilianus a mers la Roma și a cerut să fie recunoscut de către Senat. De teamă, aceștia i-au oferit imediat mantia de purpură, însă înainte de confruntarea de la Interamna, Gallus apucase să-l cheme pe generalul Valerian în ajutor. Până când acesta și-a strâns armata din zona Rinului și a ajuns în Italia, Aemilianus apucase să domnească 3 luni. Aflând că Valerian se apropie și că soldații lui îl proclamaseră împărat, Aemilianus își strânse oastea pentru a-i ieși în întâmpinare. Dar soldații lui nu voiau să lupte într-un război civil cu un general faimos ca Valerian, așa că s-au răzvrătit și l-au omorât.

Valerian a rămas singur împărat și prima lui măsură a fost să îl coopteze la tron pe fiul său, Gallienus. I-a oferit titlul de *augustus* și i-a dat în administrare provinciile din vest. Și-a păstrat pentru sine provinciile răsăritene și în cei șapte ani de domnie nu s-a afirmat decât

printr-o serie de persecuții asupra creștinilor. După câțiva ani de pace, în anul 259 triburile alamanilor, francilor și iuthungilor au trecut fluviul Rin și au invadat provinciile Gallia și Hispania. Gallienus a mers împotriva lor, i-a bătut rând-pe-rând și i-a alungat din imperiu. Zonele prin care au trecut barbarii, au fost aprig răvășite, iar el a trebuit să rămână acolo o vreme pentru a le pune în ordine. În anul următor, pe când încă se afla acolo, i-a venit știrea că tatăl său a condus o campanie împotriva parților și a fost învins într-o bătălie mare ce s-a dat lângă orașul Edessa. A rămas în istorie drept singurul împărat care a fost capturat de către dușmani și a murit în captivitate după câțiva ani.

Gallienus a rămas singur împărat și a avut o domnie foarte zbuciumată. După dezastrul suferit de tatăl său, parții au mai rămas o vreme să prade provinciile orientale, și ca de obicei au făcut-o fără menajamente. De vreme ce Gallienus nu avea cum să ajungă acolo prea curând, un perceptor fiscal pe nume Fulvius Macrianus a strâns rămășițele armatei romane și le-a întărit cu trupele lui Odaenathus, conducătorul orașului Palmyra. Împreună i-au atacat pe parți, i-au învins și i-au alungat. Mândru de victorie și foarte încrezător în steaua sa, Fulvius și-a proclamat fiii împărați. Apoi și-a condus armata peste Bosfor și a debarcat în Europa. A străbătut Thracia, a avansat către Illyricum, însă acolo l-au întâlnit pe generalul Aureolus pe care Gallienus îl trimisese împotriva lor. Uzurpatorii l-au atacat, însă generalul i-a învins, i-a capturat și executat.

Împăratul i-a scris lui Odaenathus să-i îndepărteze din funcții pe toți cei care fuseseră numiți în funcții de către Macrianus și drept mulțumire că l-a ajutat în acest fel, l-a recunoscut ca rege al Palmyrei și l-a numit guvernator al provinciilor orientale. După aceasta s-a întors la Roma unde i-a venit știrea că generalul Postumus care comanda trupele din zona Rinului s-a răsculat și s-a autoproclamat împărat. Foarte rapid, uzurpatorul a pus mâna pe provinciile Hispania, Britannia și o mare parte din Gallia și a întemeiat așa numitul „Imperiu Gallic". Gallienus și-a pregătit armata cât a putut de repede și a mers împotriva lui Postumus, însă nu l-a putut învinge. A trebuit să accepte pierderea acelor provincii și faptul că de acum încolo nu va mai avea de acolo nici un venit.

La sfârșitul aceluiași an nefast, (260) pe când abia revenise în capitală, împăratului îi sosi știrea că Regalianus, guvernatorul provinciei Pannonia Superior s-a autoproclamat împărat și și-a stabilit capitala la Carnuntum (azi, sit arheologic lângă Bad Deutsch-Altenburg). Împăratul legitim nu putu interveni asupra lui imediat, căci rămăsese fără bani și oricum își trimisese soldații în garnizoane să ierneze. Însă nu putea pierde și acele provincii așa că se bănuiește că i-a plătit sau măcar i-a incitat pe sarmații iazygi să îl atace. În primăvara următoare aceștia au trecut Dunărea, l-au înfrânt și ucis pe Regalianus într-o bătălie ce au dat-o lângă Sirmium (azi, Sremska Mitrovica). Apoi după ce au jefuit întreaga zonă, iazygii s-au retras nestingheriți în teritoriile lor.

Au urmat câțiva ani de pace, timp în care economia imperiului a putut să își revină într-o oarecare măsură. Probabil că împăratul a avut timp să vorbească cu guvernatorul provinciei Dacia, care i-a raportat distrugerile suferite și faptul că era tot mai greu de apărat. Atunci la 264 și-a retras la sud de Dunăre câteva *vexilationes* (unități) din legiunile XIII „Gemina" și a V-a „Macedonica". Probabil că odată cu ele au părăsit Dacia o mulțime de civili, în special familiile soldaților, iar acesta a fost doar începutul abandonării provinciei.

Începând cu anul 267 a avut loc o altă serie de evenimente grave, care au tulburat rău de tot viața imperiului. Mai întâi regele Odaenathus și fiul său Hairan au fost asasinați de niște conspiratori. În locul lui a fost pus pe tron celălalt fiu, Vaballathus, în vârstă de 10 ani. Fiind minor, mama lui, Zenobia a devenit regentă, a luat în mâini frâiele orașului, iar Gallienus i-a recunoscut toate titlurile deținute de fostul ei soț.

Pe moment acest fapt nu a constituit o

problemă majoră, însă doi ani mai târziu va deveni una cu adevărat serioasă, asupra căreia voi reveni. La câteva săptămâni după moartea aliatului său, împăratului îi sosi vestea că herulii, bastarnii și goții au format o altă alianță. O parte din ei au pătruns și în Dacia Malvensis prădând și jefuind o mulțime de localități. (Arheologii au descoperit că au fost distruse castrele de la Slăveni, Bumbești și Drobeta). Altă parte a trecut Dunărea în provincia Scytia Minor, a ocupat și devastat orașele Histria, Tomis, Anchiolos și altele, în care au pus mâna pe o mulțime de corăbii. Au urcat pe ele și au început să navigheze de-a lungul coastelor Mării Negre, devastând localitățile zărite în cale. Până când romanii să apuce să-și mobilizeze flota, barbarii au trecut Bosforul și au ajuns în Marea Egee. Au debarcat pe țărmul Greciei și au devastat o seamă de localități importante, între care putem aminti Atena, Corint și Sparta. Abia după aceea flota romană i-a întâlnit și i-a învins, silindu-i să-și abandoneze navele și să rămână pe țărm. Barbarii nu s-au descurajat, ci au continuat să devasteze Grecia încă mult timp.

Având probleme economice grave, abia în anul următor Gallienus a reușit să își adune armata și să iasă în calea goților care avansaseră înspre Thracia. I-a învins lângă râul Nestos, dar nu a apucat să îi zdrobească, fiindcă i-a venit vestea că generalul Aureolus s-a autoproclamat împărat și a pus stăpânire pe orașul Mediolanum (Milano). S-a îndreptat cu armata într-acolo și l-a învins pe Aureolus, care s-a refugiat la adăpostul zidurilor. Împăratul a început să asedieze orașul, însă la scurt timp a fost asasinat de către niște apropiați care îl urau.

Imediat după moartea lui Gallienus, soldații l-au proclamat împărat pe generalul Marcus Claudius, care și-a luat numele de Claudius al II-lea. El a continuat asediul orașului și l-a ucis pe Aureolus, după care și-a condus armata către Balcani pentru a-i termina pe barbari. La începutul lunii septembrie a anului 268 a ajuns lângă Naissus (Nis) unde i-a zdrobit într-o bătălie aprigă în care le-a omorât sau capturat circa 50.000 de soldați. Rămășițele armatei barbare s-au retras prin munți către Dunăre, dar mulți au pierit pe drum răpuși de boli și epuizare.

După aceasta, împăratul și-a condus trupele înspre apus, căci alamanii iarăși trecuseră Rinul și năvăliseră în imperiu. Cândva, la sfârșitul toamnei i-a învins lângă lacul Benacus, apoi și-a trimis ostașii în garnizoane să ierneze, iar el a revenit la Roma.

În primăvara anului 269 Claudius al II-lea și-a condus armata către imperiul Gallic al lui Postumus. A izbutit să îl învingă în câteva rânduri și să recupereze Hispania și valea râului Ron din Gallia, însă nu a apucat să îl nimicească. A trebuit să oprească campania fiindcă i-a venit o veste proastă din răsărit și a trebuit să se îndrepte într-acolo. Știa că regina Zenobia se străduia să își consolideze puterea internă și căuta să își strângă o armată mare, formată în mare măsură din călăreți catafractari, ca să se poată opune parților. Însă nu știa că acesta era doar scopul declarat, și nu își dădu seama că era deosebit de ambițioasă și că își dorea provinciile orientale pentru ea. A rămas surprins să afle că s-a revoltat împotriva romanilor și și-a condus armata către Syria, unde a învins o armată romană. Apoi a ocupat o parte din provincia Arabia și Egiptul, care după cum bine se știa, în vremea aceea era grânarul Romei.

Claudius nu putea lăsa provinciile orientale în mâinile Zenobiei și pe când se pregătea să pornească împotriva ei, sosi vestea că o mare oaste de heruli, goți, bastarni și gepizi au pătruns în Dacia, apoi în Balcani, devastând totul în calea lor. Până când împăratul reuși să-l trimită pe generalul Aurelian, comandantul călăreților dalmați, barbarii au ajuns la Thessalonica (azi, Salonic). Aurelian începu să îi hărțuiască și să îi atragă înspre nord, căci de acolo venea grosul armatei. Undeva, în Moesia Superior a avut loc o bătălie grea, dar care s-a încheiat indecisă. Invadatorii s-au îndreptat către munți și în restul anului s-au dat lupte de hărțuială. În primăvara următoare luptele s-au reluat, însă curând a izbucnit o epidemie de variolă care a produs

multe victime în ambele tabere. Însuși împăratul Claudius s-a îmbolnăvit grav și după ce l-a lăsat pe generalul Aurelian să îi urmărească și să-i zdrobească definitiv pe barbari cu unitățile lui de cavalerie ușoară, a fost nevoit să plece la Sirmium să se trateze.

Generalul nu a reușit să îi extermine, însă le-a provocat multe pierderi și le-a luat îndărăt o mare parte din pradă. Apoi la sfârșitul lunii august a anului 270, i-a venit vestea că împăratul Claudius al II-lea a fost răpus de boală. Imediat, la Roma s-a proclamat împărat Quintilian, fratele lui, iar Senatul l-a recunoscut. Dar ostașii nu îl doreau, și l-au proclamat împărat pe generalul Aurelian, care îi condusese spre multe victorii. Acesta a pornit în fruntea lor către Roma și la o lună după aceea, Quintilian a murit în condiții neclare. Unii cronicari au scris că s-a sinucis la Aquileia pentru a nu cădea în mâinile lui Aurelian, alții că a fost ucis în același oraș de proprii soldați. În orice caz Aurelian a rămas singur împărat și a moștenit toate belele rămase de la predecesorii săi. Mai întâi și-a condus armata împotriva unei alianțe de vandali, iuthungi și sarmați iazigi care au trecut Dunărea și au început să prade provincia Pannonia. I-a bătut și i-a alungat, dar ca de obicei pacea nu s-a menținut decât pe timpul iernii.

În primăvara anului următor alamanii au trecut iarăși frontierele și au pătruns până în Italia, pe valea râului Po. Împăratul și-a strâns trupele de urgență, a ieșit în calea barbarilor și i-a învins la Fano. După aceasta, și-a condus oștile înspre Balcani, unde goții năvăliseră din nou. I-a învins decisiv, iar pe regele lor Cannabaudes l-a omorât în luptă. I-a urmărit pe barbari până în provincia Dacia și a constatat că era foarte rău devastată. Știind că nu mai avea bani s-o refacă și că trebuia să pornească înspre Orient ca să redobândească provinciile cucerite de regina Zenobia, s-a hotărât să își retragă de acolo trupele, populația și întreaga adiministrație. Le-a evacuat la sud de Dunăre, unde a întemeiat două noi provincii: Dacia Mediterranea, cu capitala la Serdica (azi, Sofia), și Dacia Ripensis, cu capitala la Ulpia Traiana Ratiaria (azi, Archar).

După aceasta, Aurelian și-a dus armata în Orient, unde vreme de mai bine de șase luni a dus o campanie militară grea. În final a zdrobit armata reginei rebele și a cucerit orașul Palmyra. Zenobia și fiul ei au fost prinși, duși la Roma și puși să mărșăluiască în urma carului triumfal a împăratului.

După cum bine se știe, nu toată populația romană s-a evacuat la sud de Dunăre, fapt atestat de numeroasele săpături arheologice desfășurate în orașele din Dacia. Probabil că au rămas destui oameni aspri și rezistenți, care fie s-au bătut să-și apere avutul de invadatori, fie au muncit ca să le plătească tribut, dar în mod cert au continuat să viețuiască în acea provincie.

În anii următori au continuat invaziile barbare și războaiele provocate de uzurpatori, dar cu toate acestea, romanii și-au revenit economic și militar. Ba chiar și provincia Dacia a fost recucerită pe la 334, când împăratul Constantin cel Mare a întreprins niște expediții împotriva barbarilor. Însă acesta este un subiect mai amplu pe care am de gând să îl abordez în numărul următor al revistei Cooltartis.

Bibliografie

1. Ward-Perkins John Bryan, *Căderea Romei și sfârșitul civilizației, sec. III-VI*, ed. All, 2008, București;
2. Alexandru Madgearu, *Istoria militară a Daciei post-romane*, 275-614, Ed. Cetatea de scaun, Târgoviște, 2011;
3. Pierre Riche, Philippe Le Maitre, *Invaziile barbare,* ed. Corint, București, 2000;
4. Indro Montanelli, *Roma, o istorie inedită,* ed. Artemis, București, 1995;
5. Chris Scarre, *Cronica împăraților romani,* ed. Rao, București, 2008.

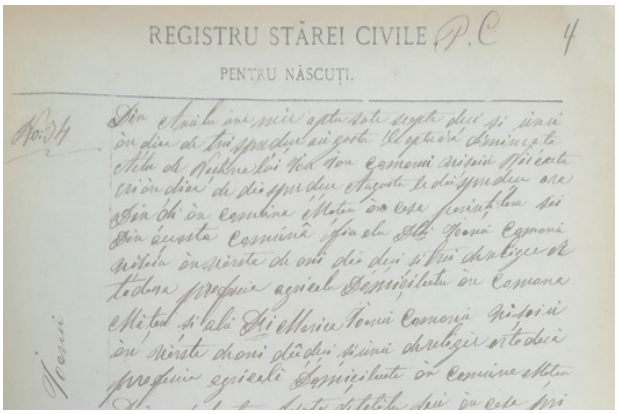
Cornel MANOLESCU

ION I. VIȘOIANU
- Institutor și deputat de Olt.

Institutorul Ion Vișoianu s-a născut în comuna Mățău, județul Muscel, la 12 august 1871, fiind declarat pe ziua de 13. Părinții săi au fost Ion Coman Vișoiu și Maria Ion Vișoiu, de profesie agricultori.

Absolvent al liceului ,,Sf.Petru și Paul'' Ploiești, promoția anului 1894, Certificat de absolvire n. 3.147/1894. La 15 mai 1895 este admis la concursul pentru dobândirea titlului de institutor.[1]

La 1 octombrie 1895 este numit institutor provizoriu, cu ordinul Ministerului Instrucțiunei

REGISTRU STĂREI CIVILE P.C 4

PENTRU NĂSCUȚI.

Fragment din actul de naștere al copilului Ion Coman Vișoiu.

No. 14.295/1895, la Școala de băieți din Vălenii de Munte, aceasta fiind data numirii în corpul didactic.[2] Pe 14 septembrie 1896 în Văleni *D-nul Vișoianu N. Ioan june de ani douăzeci și cinci de profesie institutor născut în comuna Mățău județul Muscel și domiciliat în comuna Văleni, fiu major al d-lui Niță Oprea Vișoiu de ani patruzeci și șase domiciliat în comuna Mățău județul Muscel și al D-nei Maria Niță Oprea Vișoiu de ani patruzeci și patru se căsătorește cu domnișoara Lucreția Emilian de profesie institutoare, născută în Bucuresci, domiciliată în comuna Văleni, fiica orfană, crescută în azilul Elena Doamna din București.* Definitiv în anul 1900.

De la 1.II.1897 până la 1.XII.1902, lucrează ca institutor la Școala de băieți din comuna Urlați, județul Prahova. Aici la Urlați, pe 4 februarie 1897, din mariajul cu institutoarea **Lucreția Emilian** [3], se naște fiul lor Constantin Vișoianu.[4] Căsătoria celor doi *s-a desfăcut prin*

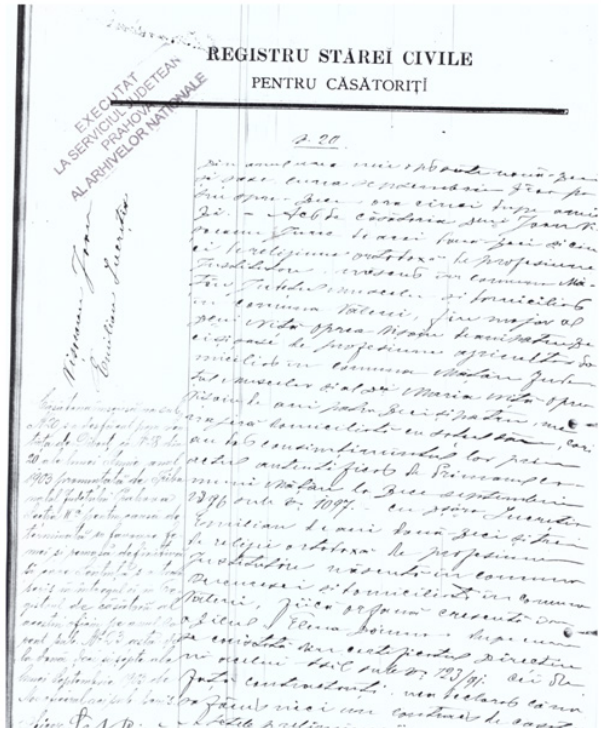
[1] Monitorul Oficial al României nr. 29 din 7 mai 1895, pag.940.

[2] Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor-Anuarul Oficial întocmit de Serviciul Statelor personale și al Statisticei, la 15 Noembrie 1908, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl S-or Ion St. Rasidescu, str. Doamnei 16, 1909.

[3] **Lucreția Emilian** s-a născut în București, la 15.IV.1873. A absolvit Azilul ,,Elena Doamna'' din București în anul 1890.A început cariera didactică ca învățătoare suplinitoare, în 15.X.1891, la Școala de fete din Tg.Jiu. Emilian Lucreția se înscrie la Concursul din 15 Mai 1895, pentru dobândirea titlului de învățător (institutor), concurs la care era înscris și Ion Vișoianu, viitorul soț. La 1.X.1895 se mută ca înv. prov. la Vălenii de Munte, iar de aici se transferă la Școala de băieți Urlați, la 1.II.1897. În perioada 1.II.19OI – 1.III.1903, funcționează ca învățătoare cu titlul ,,Definitiv'', tot la școala din Urlați. La 1.XI.1906 se mută la Școala de fete din Hârșova, jud. Constanța, iar pe data de 1.V.1907 revine la Școala de fete din Urlați. În 1907 și în continuare avea numele **,,Panaitescu'',** probabil era recăsătorită.

[4] **Constantin Vișoianu** a fost avocat, diplomat, publicist și om politic, care a îndeplinit funcția de

sentința de Divorț nr. 58 din 20 ale lunii Iunie anul 1903 pronunțată de Tribunalul Județului Prahova Secția II-a.[5]

Actul de căsătorie nr. 20 dintre Vișoianu Ioan și Lucreția Emilian

Din data de 1.IX.1903, se transferă la școala de băieți din Ocnele Mari, jud.Vâlcea. La Ocnele Mari se căsătorește cu **Lucia Pleșoianu**, cu care în 27 februarie 1907 era în proces pentru *„pensiunea de întreținere a unei copile rezultate din această căsătorie”*.[6]

La 1.V.1905, vine în Slatina, ca institutor la Școala de băieți nr.1,,Ionașcu'', în postul nr. 3, iar din data de 1.X.1908 funcționează ca institutor la Școala de băieți din orașul Sulina, județul Tulcea, în urma schimbului făcut între el și institutorul Paraschiv Rădulescu.

Romania
Inspectoratul școlar jud.Olt
No. 3587
1908 octombrie 8 Slatina.

Domnule Director

În conformitate cu ord. ministerial No. 69193 din 7 oct. a.c. vă pun în cunoștință că pe baza consimțământului intervenit între D-l I. Vișoianu, institutor la acea școală și D-l P. Rădulescu de la școala de băieți Sulina, s'a dispus transferarea unuia în locul celuilalt, pe ziua de 1 oct.1908.

Revizor.

D-lui
Director al Școalei de băieți no. 1 Loco.

În 1906, august 17, I. Vișoianu primea dreptul „la portul medaliei jubiliare CAROL I.”[7] Pe 21 august 1906, inst. Ion Vișoianu se recăsătorește la Slatina, pentru a treia oară, cu Cleopatra Ion Mirescu.

Act de căsătorie nr. 29 / 1906

***Ioan I. Vișoianu** - văduv prin divorț, 35ani, institutor născut în Mățău, 1871, domiciliat Slatina fiu major al D-lui Ioan Coman Vișoiu de profesiune agricultor și al D-ei Maria Ion Coman Vișoiu, domiciliați în comuna Mățău*

Cu

*D-ra **Cleopatra Ion Mirescu** - 22 ani menajeră, vârstă 22, născută în Slatina, 1884. Cleopatra, domiciliată în Slatina, fiica D-lui Ioan Mirescu, pensionar și a D-ei Elisa I.Mirescu, domiciliați în Slatina.*[8]

Acte

- Copie act desfacerea căsătoriei a lui

ministru de externe în al doilea guvern Sănătescu (4 nov.1944 – 6 dec.1944) și în guvernul Nicolae Rădescu (6 dec.1944 – 28 febr.1945). A încetat din viață la 4 ianuarie 1994, în Washington D.C. (S.U.A.).

[5] S.J.A.N. Prahova, Registru de Stare Civilă, Văleni Prahova.

[6] **S.J.A.N. Olt,** Fond școala de băieți nr.1 Slatina, dos. 31 / 1906 – 1907.

[7] **S.J.A.N.Olt**, Fond Școala primară de băieți,,Ionașcu” Slatina, dos.31/1906-1907.

[8] **Cleopatra**, născută la 2 martie 1884, *fiica lui Ion Mirescu locotenent, 30 de ani și a Elisei Mirescu* (S.J.A.N. Olt, col. Registre de Stare Civilă Slatina, Registr.nr.66/1884).

Ion Vișoianu eliberat de Of. Stării Civilei al comunei urbane Râmnicu – Vâlcea.[9]

Pe 28 februarie 1907 *se naște fără viață copilul Vasile la locuința tatălui și mamei sale, din str. Canalu Sopotu, fiu al D-lui Ion Vișoianu vârsta treizeci și cinci ani profesor și al D-nei Cleopatra I. Vișoianu vârsta de douăzeci și trei ani.*[10]

În 3 februarie 1908, copilul Dumitru înfățișat fără viață la locuința tatălui și mamei sale din orașul Slatina str. Canalu Sopotu, fiu al lui Ion Vișoianu vârsta treizeci și șase ani, profesor și al D-ei Cleopatra Ion Vișoianu vârsta douăzeci și trei.[11]

În anul 1908, Ion Vișoianu era institutor la Școala de băieți Sulina, iar soția Cleopatra, suplinea pe învățătoarea Efstatiade (Eftațiade) Virginia, la Școala de fete Sulina.[12]

Pe 29 martie 1909 se naște la Slatina, **Eliza Vișoianu**, fiica lui Ion Vișoianu ,institutor, 37 de ani și a Cleopatrei Ion Vișoianu 25 de ani, domiciliați în com. Sulina, județul Tulcea. S-a născut în *,,casa Maior Mirescu - tata mare copilei din strada Canalu Sopotu.''*[13] *,,Declarațiunea făcută de tatăl copilei.''*

În anul 1912 funcționa în Slatina, ca institutor la Școala de băieți nr. 2 ,,Ștefan Protopopescu'', fiind detașat de la Școala de băieți nr.1 ,,Ionașcu''.

În nr. 3 din 1 Ianuarie 1914, periodicul slătinean ,,Vremea Nouă'', prezenta cititorilor săi următoarea informație: ,,Se dă iarăși ca sigură numirea D-lui Vișoianu în postul de revizor școlar'', iar cotidianul ,,Universul'' din 31 Ianuarie 1914, face următoarele precizări:

D. institutor Ion Vișoianu institutor la școala de băeți No. 1 din Slatina, a fost numit revizor școlar cl.I al județului Olt, în locul d-lui Paraschiv Rădulescu, rechemat la catedra sa de la școala de băieți No.2 din Slatina.

Slatina – Școala de băieți No. 2 „Ștefan Protopopescu''.

În iulie 1914, I. Vișoianu era deja **revizor școlar de Olt.** În această calitate semnează procesul-verbal de predare-primire, încheiat la 20 iulie 1914, orele 10,30 a.m. ,,***între Jean Popescu, reprezentantul*** societății ,,**Cinematograful pentru toți''** din București și revizorul școlar de Olt, **I. Vișoianu**, din care rezultă că s-a procedat ,,*la darea în primire a aparatelor de cinematograf școlare, domnilor învățători diriginți ai școalelor din județul Olt''.*

La dosar se află tabloul cu numele celor 75 de comune și cu seria aparatului primit, precum și corespondența ce a urmat între fiecare comună și prefectură relativ la modalitatea de plată a acestora. Costul lor, fiecare aparat era evaluat la suma de lei 415, a fost acoperit din bugetul comunelor respective. [14]

În 1914 Ion Vișoianu a fost numit director al Școlii de băieți nr. 2 ,,Ștefan Protopopescu'' Slatina.

,,În timpul Primului Război Mondial suferă calvarul retragerii în Moldova, iar la înapoiere găsește școala o ruină. Prin strădanii de neînchipuit o repară, punând-o în stare de

---

[9] **S.J.A.N.Olt** Slatina, Colecția Registre de Stare Civilă, primăria Slatina, registrul 65 / 1905 - 1907

[10] S.J.A.N.Olt Slatina, Colecția Registre de Stare Civilă, registrul 71 / 1907.

[11] Ibidem registrul nr. 76 / 1908.

[12] Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor-Anuarul Oficial întocmit de Serviciul statelor personale și al statisticei, la 15 Noembrie 1908, pag.214, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl S-or Ion Residescu, 1909.

[13] **S.J.A.N.Olt**, Colecția Registre de Stare Civilă Slatina, Registrul 71/1908.

[14] **Cruceană, Ion**, articolul,,Începuturile cinematografului în județul Olt'', publicat ziarul ,,Oltul'', din 22 februarie 1968.

funcționare”.[15]

A făcut politica Partidului Național Țărănesc. În zilele de 2, 3 și 4 Noemvrie 1919 au avut loc alegeri generale pentru primul Parlament al României Întregite (Adunarea deputaților). Județul Olt a candidat cu 4 liste electorale, numărul de reprezentați ce trebuiau aleși era 6. Candidatul I. Vișoianu era pe lista nr. 3.

ALEȘI DEPUTAȚI DE OLT

• **Alexandru Alimănești teanu-*Lista nr. 1*, cu 2750 voturi – P.N.L.**

Lista nr. 3 - Independenți

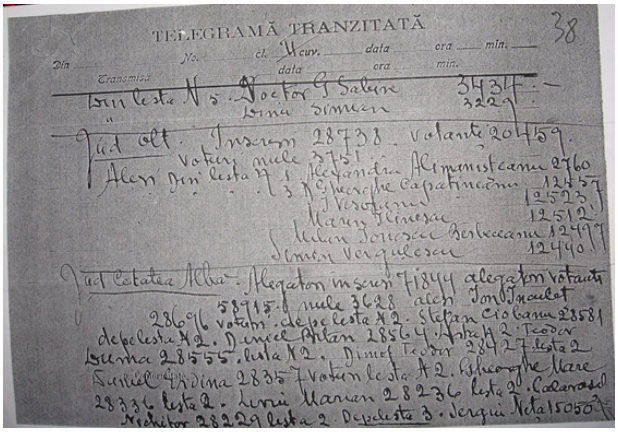
• D.G. Căpățâneanu – 12.557 voturi**.**

• **Ion Vișoianu – 12.523 voturi.**

• Milan Ionescu Berbecaru – 12.497 voturi**.**

• Smarandache Vergulescu – 12.440 voturi**.**

• Marin Ilinca – 12.512 voturi.[16]

TELEGRAMĂ TRANZITATĂ

Telegrama tranzitată, prin care se anunțau rezultatele alegerilor din 2, 3 și 4 noiembrie 1919 pentru Adunarea deputaților la județul Olt.

În 1922, I. Vișoianu avea 4 copii, din care trei în întreținere.[17]

În anul anul școlar 1923 – 1924 Ion Vișoianu era membru în Comitetul școlar al Școlii Normale ,,Preda Buzescu’’, din Slatina.[18]

În plan didactic documentele de arhivă menționează că, Ion Vișoianu în luna august a anului 1927 avea 5 gradații.

Pe 23 noiembrie 1927 învățătorul Marin Bonciu prelua arhiva școlii ,,Ștefan Protopopescu”, de la Ion Vișoianu acesta fiind desărcinat din funcția de director.[19]

Pe timpul directoratului său a locuit de drept, până în ianuarie 1928, în clădirea școlii ,,Protopopescu’’.

În **12 decembrie 1928** participă la alegerile generale pentru Adunarea deputaților. Județul Olt participa cu 4 liste electorale. Ion Vișoianu participa pe lista nr.3 a Partidului Național Țărănesc (P.N.Ț.). Trebuiau aleși 4 candidați, alegători înscriși erau 34.512, iar alegători înscriși – 29.147.

CANDIDAȚI ALEȘI

Lista nr. 1 – Partidul Național Țărănist.

• **Dumitru Gh. Căpățâneanu.**

• **Milan Ionescu Berbecaru.**

• **Ilie Ionescu.**

• **Ion Vișoianu.**[20]

Ion Vișoianu – stânga.
Sursa foto – dr. Tibi Spirescu

Deci, din 22 decembrie 1928 I.Vișoianu devine deputat pentru a doua oară în Parlamentul

[15] **,,Școala noastră’’**, nr.4 / Octombrie 1938, pag.22.

[16] Monitorul Oficial al României nr.163 / 7 nov. 1919, pag. 9143.

[17] S.J.A.N.Olt,Fond Școala nr.2- Ștefan Protopopescu, dos.5/1922-1923.

[18] Anuarul județului Olt, pe anul 1924.

[19] **S.J.A.N**.Olt, Fond Școala nr.2,,Ștefan Protopopescu’’

[20] Monitorul Oficial al României, partea I., nr.283, 19 decembrie 1928, pag.10.705.

României.

Ultima lună de funcționare în învățământ a institutorului Ion Vișoianu a fost octombrie 1929.[21] La data respectivă, locuia pe strada „Dealul Viilor'', iar în 4 martie 1930 era „Institutor pensionar''.

A fost decorat cu „Medalia muncii'', iar mai târziu cu ordinul„ Coroana României''.

În 31 ianuarie 1931, Consiliul Comunal *„a desemnat pe D-l Vișoianu Consilier comunal să facă parte din Comitetul Școlii nr.2 de băieți, ca reprezentant al Consiliului Comunal''*[22]

În 10 iunie 1932 Ion Vișoianu este numit prin *deciziunea Ministerială* nr. 11732, membru în Comisia interimară, Slatina al cărei președinte era avocatul Gheorghe Petri.[23]

Pe 17 octombrie 1938 Revizoratul școlar al județului Olt trimite Școlii nr.2 „Ștefan Protopopescu'', următorul comunicat:

„*Pe **16 octombrie 1938** a încetat din viață Ion Vișoianu fost Revizor Școlar.*

Înmormântarea va avea loc în ziua de 18 octombrie 1938''.[24]

Cimitirul Strehareț - Monumentul funerar al lui Ion Vișoianu

Doamna Cleopatra Vișoianu, soție, domnul Constantin Vișoianu, d-șoara Ecaterina Vișoianu, d. și d-na Ion Macovei, copii și ginere, precum și celelalte rude au durerea să anunțe încetarea din viață a iubitului lor

Ion Vișoianu

Inhumarea va avea loc Marți, 18 Octombrie, la Slatina. 4

Universul, 19 Octombrie 1938
Anunțul mortuar al lui I. Vișoianu.

În numărul 4 din octombrie 1938 „Școala noastră'' – Revista învățătorilor din Jud. Olt'', publica sub semnătura lui Teodor Dumitrescu Firicel, redactor al acestei publicații și președintele Asociației învățătorilor din Olt, articolul-necrolog cu titlul „La moartea lui ION VIȘOIANU''.

Prezentăm fragmente din acest articol, plin de elogii la adresa celui decedat

„Învățătorul Vișoianu sau „nenea Ion'' cum îi plăcea să-i spună următorii lui de vârstă, a trecut pe drumul vieții pământești, cu sfiiciunea omului bun, cu înțelegătoarea pricepere a omului superior, cu larga dezinteresare a omului cinstit și mai cu seamă, cu devotamentul gata de jertfă, al marelui patriot.

Zeci de generații s'au încălzit din sufletul lui cald, s'au luminat dela mintea lui limpede și clară, cum îi apa cristalină a isvorului din Mățăul-Muscelului – unde „Firea'' i-a ales

[21] **S.J.A.N.Olt**, Fond Școala de băieți nr.2, Slatina, dos. Nr.14 / 1931 – 1932.

[22] **IBIDEM**, dos.13 / 1930 – 1931, pag. 171.

[23] „Universul'', 16 Iunie 1932.

[24] **S.J.A.N. Olt**, Fond Școala de băieți , nr.2 Slatina, dos.21 / 1938 – 1939, pag. 46.

locul de naștere. Venit la noi, la Olt, în vârsta tinereței virtuoase, toată truda lui a fost pusă jertfă pe altarul folosinții celor de jos, frații lui buni, despre cari cu atâta căldură și convingere ne vorbea. (.....)

Cuvântul lui blajin, privirea lui senină și ACEL NU ȘTIU CE SPECIFIC FIRILOR ALESE, te chema și te lega de dânsul pentru totdeauna.

Străin par'că de tot ce freamătă în vâltoarea vieții, ,,nenea Ion" desprețuia tot ce-i nimicnicia, tot ce-i patimă, tot ce-i ură.

Străin de tot ce-I fast și bogăție, a reprezentat cu înaltă demnitate chintezența MODESTIEI DĂSCĂLEȘTI. Străin de ceiace se zice ,,zavistie" a întâlnit cu drag privirea și respectul tuturor. (....)

În căsuța lui neîncăpătoare și săracă, DAR CARE NU ERA A LUI, a primit cu brațele deschise pe toți colegii tineri, care i-au cerut un sfat, un îndemn. Nimeni n'a plecat neconsolat, sau neîntărit pentru greul vieții ce-l aștepta afară. (....)

E un omagiu pe care cu toții, dar mai cu osebire învățătorii din Olt prin mine președintele lor îi aduc memoriei curate, tot mai senine, a lui Ion Vișoianu.

Azi când glas de preoți, înalță rugi fierbinți pentru odihna sufletului lui, din acest loc, și în acest ceast ceas, înălțăm și noi ruga noastră către Cel prea Înalt și zicem creștinescul: D-zeu să-l ierte.

19 Octombrie 1938.

Aceeași revistă, citată mai sus, publică la pagina nr. 19 un articol omagial:

Înmormântarea lui Ion Vișoianu

Duminică 16 Octombrie curent a încetat din viață în urma unei operații Ion Vișoianu, fost institutor și director al școalei primare de băieți Șt. Protopescu din Slatina, fost deputat.

La trista ceremonie a înmormântării oficiate Marți 18 Octombrie în orele p.m. ,a luat parte un select și numeros public, decedatul bucurându-se de o mare autoritate și popularitate. Au luat parte D-nii: Mih. Ralea ministrul muncii, Savel Radulescu, Nenișor, I.Buzdugan foști subsecretari de stat și Tudor Vianu, veniți din capitală; apoi magistrați, ofițeri, profesori, învățători, comercianți, toți au ținut să aducă un ultim omagiu aceluia ce le fusese un bun sfătuitor, un bun prieten, ori un bun dascăl.

Serviciul religios a fost oficiat la Biserica Sf. Treime, după care Pr. I. Căpățineanu a rostit următoarele:

PREA ÎNDURERATĂ FAMILIE.

ÎNTRISTAȚI CREȘTINI !

Am nemărginita durere de a ridica glasul pentru acel ce a fost Ion Vișoianu. Caracter sincer și deschis, nimic nu putea să-l oprească de a-i spune fiecăruia adevărul în față și în lupta pentru o mai bună dreptate socială.

Virtuos muncitor în ogorul școalei, învățător de elită, au a-i mulțumi atâtea generații de oameni, cari azi cinstesc viața publică.

Biserica are a-i mulțumi pentrucă în el se realiza mila creștină. Fie cu banul, fie cu sfatul, fie cu diferite alte forme de ajutor, la el găseau alinare însetații și obosiții acestei vieți. (…….). De-o inteligență rară, de-o putere de muncă neîtrecută, nespus de bun, blând și devotat până la sacrificiu chemării sale, avea aptitudini înăscute de educator. A fost un adevărat apostol în înțelesul adevărat al cuvântului, pornit către jertfă. Totdeauna a muncit din răsputeri, cu o perseverență vrednică de admirat".[25]

Parcurgând străzile Solomon și AL. Iliescu, cortegiul funerar a ajuns la cimitirul orașului, unde pe un frumos apus de soare tomnatec, a fost coborât în mormânt Ion Vișoianu, acest bătrân bun, blând, cinstit, sincer, în a cărui viață munca și îndeplinirea datoriei i-a fost un crez.

Domnul să-l așeze în rândul drepților!

Soția sa Cleopatra Vișoianu a decedat pe 19 mai 1966, la Slatina.[26]

[25] **,,Școala noastră''**, nr. 4, Octomvrie 1938, pag. 19, 22.

[26] **S.J.A.N. Olt**, Col. Registre de Stare Civilă, Slatina, registr. nr. 66 / 1884.

Cristina LOGOFĂTU

FAMILIA PROTOPOPESCU DE LA VĂDASTRA

De la cuvântul *popă, popa* s-a ajuns la numele Popescu. De la termenul *protopop* s-a ajuns la numele Protopopescu. Această evoluție în materie de nume s-a petrecut în tot spațiul românesc și au rezultat o mulțime de familii Popescu, popii (preoții) fiind mai numeroși și ici colo câteva familii Protopopescu (protopopii fiind mai rari).

Există Protopopești foarte cunoscuți: Pache Protopopescu, primar al Bucureștiului, Tache Protopopescu, magistrat, bancher, senator, prefect de Olt, Ștefan Protopopescu, ofițer, unul din primii aviatori și alții care s-au făcut remarcați în diverse domenii.

Un protopop a ajuns să se ocupe de administrarea moșiei Vădastra, proprietate a mănăstirii Bistrița și s-a stabilit în sat, unde a fost numit probabil Protopopescu. Așa începe istoria familiei Protopopescu din Vădastra, cândva în prima parte a secolului al XIX-lea.

Anul 1848 i-a adus în prim plan pe Ștefan Protopopescu și pe Marin Văzăstreanu, ambii cercetați pentru fapte revoluționare, anume, arderea *Regulamentului organic* la Caracal, în data de 13 septembrie 1848.

Pe de altă parte în aceeași perioadă a fost consemnat Zaharia Protopopescu, împuternicitul egumenului mănăstirii Bistrița, care în 18 august 1849 s-a adresat ocârmuirii Romanaţi în această calitate, în legătură cu unele probleme de la Ianca şi Potelu, alte proprietăţi ale mănăstirii Bistriţa pe care le administra. Probabil acesta a fost administrator al mănăstirii până la aplicarea legii secularizarii averilor mănăstirești din 1863, iar apoi a făcut acelaşi lucru, s-a ocupat de părţile de moşii rămase statului după împroprietărirea ţăranilor, părți de moșii care se lucrau prin arendare.

Știm aceasta și pentru că în ziarul *Românulu* din 6 decembrie 1869 Gheorghiță Protopopescu, atunci proaspăt magistrat, a publicat o replică la o acuzație tipărită anterior în același ziar, anonimă (semnată de fapt fictiv Arhimandrescu). Din textul trimis pentru a explica că nu a comis nimic ilegal sau imoral, aflăm: *Eu, împreună cu fratele meu Zaharia Protopopescu, cu dreptul de succesiune paternă posedăm de cincizeci de ani aproape în moșia Vădastra a statului o moară cu heleșteu, cârciumă și islaz cu livadă*, așadar după ce înaintașul a administrat moșia mănăstirii, când ea a trecut în proprietatea statului, administratorii au rămas aceiași și când statul a vândut, ei au avut dreptul de a cumpăra primii, inițial alte acareturi, apoi pământ.

În *Românulu* din 4 octombrie 1875, Nichola Cristea, comerciant, domiciliat în Caracal, a făcut o sesizare, publicată la rubrica *Inserțiuni și reclame*, în care s-a plâns că intervenția și amenajarea iazului de către familia Protopopescu îi afecta activitatea la moara ce o avea pe aceeași apă, iar când subprefectul plășii Balta a venit la fața locului pentru a cerceta reclamația, reclamantul a fost agresat și calomniat. Plângerea a fost făcută împotriva lui Zaharia Protopopescu, tatăl primarului, pârât pentru amenajarea pe apă, și împotriva primarului, Ștefan Z. Protopopescu, agresor și calomniator. S-au relatat faptele în ordine cronologică, venirea subprefectului, deplasarea la fața locului, atacarea și calomnierea, intervenția unor săteni și a tatălui lui Nichola Cristea, care l-au scăpat din mâinile primarului agresor și-n final indignarea că nu există dreptate și adevăr. Textul a fost semnat de Nichola Cristea. Articolul prezintă un conflict

de interese. O nouă familie, Cristea s-a stabilit, a desfășurat activități economice la Vădastra și a concurat familia Protopopescu. Fiind perioada în care numele nu erau deplin fixate, nu ne mirăm că proprietarul de moară reclamant, în ziar a semnat textul Nichola Cristea, iar aceeași persoană în lucrarea *Poveștile Caracalului* de Dumitru Botar (care-i prezintă casa construită în oraș), apare cu numele Hristea Nicolae. Moștenitorul lui, nepot de frate, s-a numit Cristescu.

În *Monitorul oficial* din 29 ianuarie 1915 sunt amintiți patru fii, urmași ai lui G. Protopopescu, chemați toți în instanță: căpitan Al. G. Protopopescu, dr. V. G. Protopopescu, locotenent I. G. Protopopescu și Aurel G. Protopopescu. Apelul era în legătură cu o sesizare referitoare la o roată și un canal de abaterea apei amenajate de familie și s-a solicitat desființarea acelor amenajări. E posibil să fi fost aceeași problemă perpetuată în timp sau una asemănătoare.

Nu știm dacă primarul a fost agresor sau nu, căci nu avem decât versiunea uneia dintre părți, nici nu este acesta scopul nostru aici.

Cornel Manolescu, cercetător al arhivelor și autorul multor texte de istorie locală, când l-am rugat să-mi ofere informațiile pe care le-a găsit în cercetările sale despre Gheorghe Protopopescu cu rădăcini în Vădastra, ajuns prefect de Romanați, mi-a trimis date culese din mai multe surse, inclusiv starea civilă (publicate și în articolul *Primarii orașului Caracal* în *Memoria Oltului și Romanaților*, nr. 51). Așa am aflat că la 1 februarie 1866, Gh. Protopopescu s-a căsătorit cu Maria Bancu. În actul de căsătorie sunt trecuți părinții celor doi, la ea Bancu Ganov și Ivanca Ganov, iar la Gheorghiță Protopopescu sunt trecuți părinți Marin Vădăstreanu și Ioana Marin Vădăstreanu, care erau răposați în momentul căsătoriei fiului lor, Gheorghiță.

Acest document ne indică faptul că arendașul a luat numele moșiei, de la Vădastra și-a zis Văzăstreanu, ulterior Vădăstreanu, un fapt, iarăși, destul de întâlnit. Numele ne duce la cel de-al doilea revoluționar de la 1848. Așadar cei doi erau din aceeași familie, care folosea fie numele Protopopescu, fie pe cel de Vădăstreanu.

Până în acest punct constatăm din cele prezentate că a existat Ștefan Protopopescu reținut după evenimentele din 1848 ca revoluționar și Zaharia Protopopescu, arendaș al mănăstirii și proprietar. În plus Marin Vădăstreanu, al doilea revoluționar, a fost tatăl lui Gheorghiță (conform actului de căsătorie a lui Gheorghiță) și al lui Zaharia (conform textului lui Gheorghiță, că el și fratele lui, Zaharia, au drept de succesiune paternă).

Nu știm dacă Ștefan de la 1848 e același cu Ștefan primarul, fiul lui Zaharia sau o persoană diferită. Unul și același sau persoane separate, fie nu au avut urmași, fie urmașii au plecat din Vădastra, poate chiar au folosit nume Vădăstreanu sau alt nume, dat fiind că în continuare întâlnim cu numele Protopopescu doar urmașii lui Gheorghiță.

Dintr-o scrisoare a unuia dintre urmașii familiei Protopopescu din Vădastra am aflat că familia inițial s-a numit Enache. La două secole de la evenimente, Enache, Protopopescu (de la protopop) sau Vădăstreanu (de la moșia Vădastra), strămoșii lui Gheorghiță și Zaharia sunt mai greu de elucidat, poate cu starea civilă sau alte documente și mărturii, dacă există.

Voi continua cu generația lui Gheorghe și Zaharia și cu urmașii lui Gheorghe rămași la Vădastra, situația fiind mai limpede.

Un Zaharia Protopopescu întâlnim ca primar al Vădastrei din februarie 1875 până în octombrie 1882, inclusiv câteva luni din 1884, probabil fratele lui Gheorghiță. Certificatele de deces ale soţiei lui, Stana, moartă la 60 de ani în 1884, dar şi al lui însuși, mort la 66 de ani în 1889, au fost eliberate de Primăria Vădastra.

Dacă Zaharia a fost mai legat de sat, unde a administrat proprietățile deținute, a arendat și a fost primar, fratele lui, Gheorghiță, a avut o carieră deosebită la Caracal și chiar la București.

Gheorghe Protopopescu a fost primar al Caracalului în intervalul 1871-1872 și prefect al județului Romanați în perioada 9 mai 1876 – 24 octombrie 1877 și apoi în perioada 30 martie 1879 – 21 mai 1883. În timpul Războiului de independență soția lui, Maria, a condus comitetul doamnelor din Caracal care s-au ocupat de îngrijirea răniților. A fost deputat și

a fost decorat cu *Steaua României* și *Coroana României*.

Gheorghe Protopopescu a fost liberal. În perioada aceea liberalii alternau la putere cu conservatorii. Ziarul *Românulu* din 27 noiembrie 1875 a publicat: *Pentru moșia Vădastra cerută de d. George Protopopescu, unul din corifeii partidei liberale din Romanați, negăsindu-se un conservator care să se opună, s-a lăsat necultivată.* Șicane...decât să o dea cuiva din opoziție, conservatorii au ales să nu se exploateze moșia. Am menționat să se cunoască situația în ansamblu, că pe lângă perioadele în care s-a aflat la putere și a avut funcții și decorații, au fost și perioade când conservatorii au deținut puterea și reprezentanții lor la Administrația Domeniilor Statului nu binevoiau să semneze prelungirea unui contract de arendare unui liberal.

Statul a tot vândut terenuri, iar treptat cei din familia Protopopescu au avut mai mult teren în proprietate decât în arendă.

Generația următoare a familiei Protopopescu în Vădastra e reprezentată de urmașii lui Gheorghe Protopopescu, prezentat anterior. Acesta a avut mai mulţi copii, dar lui Alexandru Protopopescu, i-a rămas cea mai mare parte din proprietățile de la Vădastra, ceilalţi copiii găsindu-şi alte slujbe şi rosturi, care i-au determinat să plece în alte părți. Acest obicei, de a lăsa proprietățile funciare unui singur copil și a nu le diviza prea mult, a fost iarăși des întâlnit, o tradiţie în zonă.

În *Monitorul oficial* din 29 ianuarie 1915 au fost amintiți patru fii, urmași ai lui G. Protopopescu, chemați toți în instanță: căpitan Al. G. Protopopescu, dr. V. G. Protopopescu, locotenent I. G. Protopopescu și Aurel G. Protopopescu. Domnul Cornel Manolescu cercetând starea civilă din Caracal a găsit următorii copii: George (născut în 1867, a trăit un an), Alexandru (născut 1870), Zoe (născută 1871), Cornelia (născută 1874, a trăit un an), Teodora (născută în 1876), Elvira (născută 1877), Theodor (născut 1882), Aureliu (născut 1886). Redau și necrologul lui Gheorghe Protopopescu, publicat în *Universul* din data de 2 mai 1908: *Mult întristații Maria G. Protopopescu, soție; căpitan Alexandru Protopopescu cu soția și copiii; Dr. Virgil Protopopescu; Sublocotenent Ioan Protopopescu și Aurel Protopopescu, fii; Victoria și Gr. Calotescu fiică și ginere, Ștefan Saita, cumnat; Ionica Pancu cu copiii, cumnată și nepoți; Sofia Pancu, cumnată; Olimpia și locot. Leon, nepoți; Lelia și locot. Căpreanu cu copiii, Constanța și locot. Răsmeriță, nepot și nepoată, au durerea de a vă anunța încetarea din viață a prea iubitului lor soț, tată, unchi, socru și cumnat, Gheorghe Protopopescu, în etate de 80 de ani, fost primar, prefect și deputat de Romanați, decorat cu ordinele Steaua și Coroana României, în gradul de cavaler.*

Decedat în ziua de 29 aprilie, la orele 6:30 seara și vă roagă să binevoiți a lua parte la ceremonia funebră, care va avea loc, azi joi, 1 mai la orele 3 p.m. la biserica Sf. Treime, de unde rămășițele mortuare vor fi transportate în cavoul familiei, la cimitirul nr. 1.

Cei patru fii din anunțul din *Monitorul oficial* se regăsesc în necrolog. Lipsa lui Virgil și Ioan din lista de nașteri a domnului Cornel Manolescu poate fi explicată, este posibil să fi fost înregistrați la București, dacă la nașterea lor tatăl era deputat sau în altă localitate. Este posibil de asemenea ca pentru Teodor din certificat să se fi folosit numele de Ioan sau Virgil, iar Teodor să fi rămas doar un nume nefolosit, am mai întâlnit această situație.

În *Adevărul* din 16 noiembrie 1906 în articolul *Medici chemați la examen* s-a tipărit o mică listă cu medici care au fost admiși la concursul pentru ocuparea definitiv a posturilor de medici secundari de spitale județene și comunale, iar primul nume a fost cel al lui Virgil Protopopescu.

În *Românul* din 3 mai 1915 s-a tipărit anunțul că Ion Protopopescu din reg. 2 Romanați 19 a fost avansat de la gradul de căpitan la cel de maior.

Așadar cele două articole fac trimitere la un medic, dr. Virgil Protopopescu și la un ofițer, Aurel Protopopescu, din regimentul Romanați, doi din fiii menționați în MO și necrolog. Dacă Gheorghe a stat mai mult la Caracal și chiar la București, fratele lui având grijă de proprietăți, a venit vremea ca dintre copiii lui unul să se stabilească la Vădastra și să îngrijească în continuare ceea ce aveau, acesta

a fost Alexandru.

Alexandru Protopopescu a fost ofițer în armată, iar oamenii i-au atribuit, încă de când era căpitan (probabil din acest simplu motiv sau cine știe din care altul), porecla de Căpitanu' și așa a rămas cunoscut în sat. Din spusele urmașilor, Alexandru a fost pe front în primul război mondial şi a funcţionat la Marele Cartier General al armatei fiind cartograf și topograf. În perioada retragerii la Iaşi soția lui s-a dus în audienţă la regina Maria şi a cerut lăsarea la vatră a soțului pentru a se ocupa de moşia de la Vădastra, care era compusă din 100 ha teren arabil, 40 ha lac şi 12 ha păşune. Cel puțin așa a rămas povestea în familie și s-a transmis din generație în generație.

În perioada 1923-1925 Alexandru Protopopescu a făcut o investiție cu totul deosebită: o moară modernă, cu echipament adus din Elveţia, renumită în zonă, care producea o făină nemaipomenit de bună şi de aceea lucra fără întrerupere. Moara avea numeroase comenzi şi a meritat investiția de 2,5 milioane lei. Există în presa timpului diverse anunțuri legate de aceasta, mai ales solicitarea de a angaja morar.

În *Monitorul oficial* din 11 ianuarie 1914 s-a publicat lista celor ce aveau drept de alegători la Camera de comerț din județul Romanați, iar pentru Vădastra avem pe Ion D. Georgescu, Nicola Hristea, Andrei Christea, Marin Ion Stoian, preotul Ion Vădăstreanu, Stan P. Raicea, căpitan. Alex. Protopopescu. Așadar pe lângă ofițer și proprietar de pământ, prin moara cea nouă intra în rândul comercianților.

Pe lângă moară, familia Protopopescu avea maşini și casă în Bucureşti. Alexandru Protopopescu a avut doi fii și o fiică: Grigore (Gogu), Constantin (Titi) şi Paula.

Titi Protopopescu s-a căsătorit cu Constanța Florescu, fiica învățătorului Florea Florescu din Vădastra, care a avut o zestre deosebită și averea familiei a crescut, cei doi fiind între cei mai bogați din sat. Cei doi au avut un singur fiu, Gheorghe, cel de la care am scrisoarea cîn care s-a menționat de numele Enache.

O soră a Constanței, Maria Margareta, s-a căsătorit cu Dumitru Cristescu, nepotul și moștenitorul lui Nichola Cristea. Nu știm dacă între timp conflictul se stinsese, rude fiind și ambii cu mori or fi ajuns să se înțeleagă...În 1942, Pretura Corabia a alcătuit un *Registru istoric al comunelor din plasă*, iar în paginile Vădastrei s-a scris de existența a trei mori: a lui Alexandru Protopopescu, a lui Dumitru Cristescu și a lui Florea Florescu (socrul lui Titi Protopopescu și Dumitru Cristescu). Dacă adăugăm familia Elena (fiica lui Florea Florescu) și Ion Grigorescu am enumerat cele mai de vază familii ale satului.

Dacă Alexandru a fost singurul dintre frați rămas la Vădastra, în generația următoare ambii frați, Titi și Gogu au rămas... până când comunismul i-a determinat să plece.

Grigore (Gogu) Protopopescu s-a ocupat de moşie împreună cu Titi, dar a fost și primar în sat. El a avut trei fii: Adsidu, Ion și Alexandru (Puiu), care au făcut şcoala elementară la Vădastra, după care şi-au continuat studiile în Bucureşti odată cu mutarea întregii familii la Bucureşti din cauza regimului comunist.

Dacă tot am prezentat fiii, *să amintim și de fiică,* Paula. Ea a fost căsătorită cu Iosif Dinulescu, ofițer de poliție, maior. Acesta a fost unul din cei 64 deținuți, predominant din poliție, jandarmerie, siguranță, care în timpul lui Carol al II-lea (se presupune că la indicațiile lui), au ucis pe Corneliu Zelea Codreanu și alți fruntași legionari. La schimbarea puterii, pentru protecție și anchetă, au fost închiși la închisoarea militară Jilava, dar răzbunarea legionară i-a ajuns și acolo fiind împușcați în noaptea dintre 26 și 27 noiembrie 1940. Paula a rămas atunci văduvă, iar cei trei copii ai lor și-au pierdut tatăl.

Maria Protopopescu, soția lui Alexandru, era din Bucureşti şi a avut acolo o casă de la părinţii ei, în care a locuit toată familia când a plecat din Vădastra în 1953.

C*ând a început în Romania prig*oana împotriva chiaburilor, Titi a fost condamnat la închisoare pentru delictul de sabotaj al economiei naţionale. Nu sabotase nimic, dar nu a putut onora cotele de produse agricole care erau impuse de stat. Aceste cote erau stabilite în mod arbitrar şi erau de cele mai multe ori mai mari dec*ât producţia însăşi, se* urmărea distrugerea proprietăţii *şi a proprietarilor. Şi Constanţa* a fost condamnată pentru același

Constantin (Titi) și Constanța Protopopescu

delict, dar numai la trei luni închisoare. Titi Protopopescu a fost doi ani la canal la Poarta Albă. *Când la Vădastra li s-a confiscat tot din casă, iar Titi era la canal, Constanța și fiul și-au amenajat un loc de dormit din saci. Apoi au ales să plec*e la București. La întoarcerea de la colonia de muncă, Titi nu a fost recunoscut de soție și fiu, chiar dacă au fost doar doi ani, slăbise mult și îmbătrânise prematur. A fost o bucurie mare că a supraviețuit, o contribuție importantă având faptul că era descurcăreț, sociabil, adaptabil și că nu fusese implicat în politică.

După o viață parțial bună, parțial trăită în comunism, Constanța și Titi Protopopescu, odihnesc în cimitirul Bellu din București. Fiul lor, Gheorghiță, este *în prezent* veteranul de vârstă al familiei. Are o fiică, Andreea și o nepoată, Karin, ambele în Franța.

Există urmași ai lui Grigore (Gogu) și ai Paulei, pe linia lui Alexandru, dar după cum am scris mai sus, Alexandru a avut frați și surori, care-au avut la rândul lor urmași...

Neamul Protopopeștilor nu s-a stins așadar, povestea lui, continuă prin urmași în alte zări.

Vifor Gheorghe Florescu, Gheorghe Protopopescu, Corneliu Florian Florescu și Dan Grigorescu, verișori, urmașii unor familii de vază din Vădastra

Titu TRIFU PERVULESCU

INFORMAȚII DESPRE REZISTENȚA ORTODOXISMULUI

(Fragment de monografie)

Informații despre modul cum a rezistat ortodoxia în aceste teritorii cu toate presiunile exercitate de factorii potrivnici: regalitatea ungurească, presiunea papalității, intențiile potrivnice și faptele capilor bisericii sârbe și catolice ungurești, dublate de intențiile nedisimulate de a schimba credința locuitorilor români trecându-i prin orice mijloace de forță la catolicism. Studiind o sursă mai nouă și interesantă prin originalitatea datelor descrise, ce au fost arhivate la Arhivele Statului Microfilme Yugoslavia rola nr. (...) cadrele de la nr. (…) la nr. (…), arhivele secrete Vatican, uneori și alte surse ce vor fi amintite la momentele respective. *Documente privitoare la Istoria Mitropoliei Banatului* de L.D. Suciu și R. Constantinescu, este sursa ce ne va conduce în acest periplu al informațiilor inedite aș spune. Vom folosi metoda enumerării documentelor cu data emiterii documentului, de către cine și conținutul pe scurt.

Cap. 10, pag. 66, 1204 Aprilie – Roma – Papa Inocențiu al III-lea, cere episcopului Simion de Oradea și abatelui de Pilis să întemeieze un episcopat special pentru călugării ortodocși.

Sursa: Roma Archivo Segreto. Registrum Vaticanum, 5 f.122.nr. 27, Roma Biblioteca Apostolica. Ediții și traduceri etc.

Cap. 13. pag. 67, 1232 Martie 21 Rieti. Papa Grigore al IX-lea cere episcopului Vasile Bulchu (Cenad) să silească pe cei doi vladici ortodocși de Belgrad și Branicevo a trece la catolicism, iar în caz de refuz să subordoneze eparhiile lor la episcopul Sirmiei. Toate acestea după ce în 1229 același papă întemeiază un episcopat de Kaloksa, însărcinând cu cercetările preliminare pe aceiași: episcop de Cenad – Vasile Bulchu și pe Rainald de Alba.

Sursa: Roma Archivo Segreto. Registrum Vaticanum 16 f 1 nr.2.

Cap. 14. pag. 68. 1246 noiembrie 26 Buda, Episcopul Grigore al Severinului (Banatul oriental) amintit într-o diplomă a Regelui Bela al IV-lea al Ungariei.

Ediții: G. Fejer – Codex Diplomaticus Hungairiae ac civilis, F. Pesty, N. Densușianu.

Cap. 17. pag. 69. 1322 Regele Carol Robert întărește transferul unor sate și biserici din comitatele Cenad, Caraș, Timiș de la Teodor din Voiteg la magistrul Gall.

(fragment).

Cap. 21. pag 72. 1335 5 octombrie – Papa Clement al IV-lea felicită pe regele Ludovic I al Ungariei pentru trecerea la catolicism a unor voievozi români din Banat și Transilvania – între care Alexandru Basarab (de Caraș?) și Nicolae de Remetea.

Manuscrise: Roma, Archivo Vaticano, Registrum suplicationum, 31 f. 65.

Ediții Regesta suplicationum II Budapest. Acta inocentii papae.

Cap. 24. pag 73. 1366 Iulie 20. Regele Ludovic al Ungariei cere nobililor din Caraș și Cuvin să aresteze preoții ortodocși slavi cu familiile lor și să-i predea comitelui Hem Benedek.

Original Neidentificat. Ediții – Naghy Lajos es a Bulgar Bansag 34 1900 577- 615, I.D. Suciu – Călătoria împăratului bizantin

Ioan Paleologul prin Banat.

În 1399 Papa Bonifaciu al IX-lea numește pe Nicolae, fiul lui Dimitrie, episcop al Severinului în locul vacant rămas după moartea lui Grigore. Urmează o recunoaștere a faptului că zona Caransebeșului era o zonă... **ortodoxă**... iar în (20 iulie 1409) și o pomenire a bisericii parohiale din Remetea ridicată de nobilul român Ștefan de Remetea (pag 81).

La data de 15 ianuarie 1415 Konstanz, se interzice episcopului și capitulului de Cenad a mai stoarce dijme de la ortodocși din satele dăruite (pag 81).

Cap. 39. 1428 Octombrie 9. Caransebeș. Regele Sigismund I al Ungariei dă Magistrului Cavalerilor Ordinului Teutonic cetățile bănățene dintre Țara Românească, Serbia și Ungaria.

Rezumat. J. Kemeny 1872, în Transilvania, pag. 273.

Tot atunci, același rege confirmă și lărgește privilegiile franciscanilor din Cheriu, Caransebeș, Hațeg și Orșova, restrângând, totodată, ortodoxia în ținutul Caransebeșului.

Arhiva franciscană.

Ediții Acta Bosnae, 925 – 1752, Zagreb. Totodată îngăduindu-le acestora în Bosnia, Banatul de Severin și Țara Românească, să convertească pe ortodocșii din Banat și Hațeg, să boteze și să întemeieze biserici și mănăstiri și să acorde indulgențe (fragment).

Cap. 41. 1433 Sept. 30 Roma și 1446 Martie 1, Cenad.

Cap. 43. pag. 92-93. 1444 Iulie 3. Arad. Capitulul din Arad adevereşte că Gheorghe Brancovici despotul Serbiei a dăruit lui Iancu de Hunedoara, voievodul Transilvaniei, cetatea Șiria și 7 districte românești în comitatele Zarand și Arad.

Original: Budapest, Orszagos Leveltar 13785-13786. Traducere V. Pârvan – Documente istorice româneşti. D.I. p. 381-382.

Cap. 44. 1455 Octombrie 30. Caransebeș, Predicatorul minorit primește în Ordinul Franciscan pe Iacov de Macicas și pe soția sa Ana.

Original. Arh. Statului. Fond Macskassy XXII. 748.

Cap. 45. pag. 94-95. 1456 Ianuarie 17. Timișoara. Ioan de Hunedoara, comite al Bistriței, comunica Legatului papal, Ioan de Capistrano, arestarea vlădicii Ioan de Caffa. (**Catolicismul și românii din Ardeal**) Și tot în 1456, 6 februarie, același comite de Bistrița, din Lipova acum, cere castelanilor din Șoimuș, Hunedoara și Deva să expulzeze pe preoții ortodocși hirotonisiți de vlădica Ioan de Caffa.

Cópii Budapest – după Wadding.

Cap. 48. pag. 96-97. 1456 Februarie. Lipova. Predicatorul Mihai Szekely cere lui Ioan de Capistrano să înlăture preoții ortodocși.

(fragment). Budapest.

N.B.! Și același Legat papal Ioan de Capistrano scrie papei Calist al III-lea despre opoziția ortodocșilor bănățeni în frunte cu vlădica Ioan de Caffa – copii Budapest.

Cap. 50. pag. 98-99. 1456 Aprilie. Buda. Ioan de Capistrano, Legat papal, scrie cardinalului Fermo despre convertirea vlădicii Ioan de Caffa.

Citat din Nota istorică: *„Asemenea*

documente reproduse mai sus, această scrisoare a lui IOAN de CAPISTRANO către cardinalul FERMO arăta puternicul ecou pe care-l avusese călătoria lui Ioan de Caffa în părțile Ungariei inferioare și în primul rând în Banat, unde cele câteva convertiri operate de misionarii catolici provocaseră cu acel prilej închegarea unei puternice opoziții ortodoxe, care-și aflase astfel un conducător chiar dacă nu și pe cel mai potrivit. Ioan de Caffa acceptase unele compromisuri, în nădejdea de a vedea constituită unitatea visată de el între creștinii de orice fel, în lupta împotriva turcilor. Într-adevăr, atunci Ioan de Hunedoara pregătea ultima campanie antiotomană, ce avea să ducă la eliberarea Belgradului, cea din urmă victorie a creștinătății asupra Semilunii, în toamna lui 1456. Atât Ioan de Hunedoara cât și Capistrano pieriră de ciumă în tabăra de la Belgrad, în vreme ce Vlad Țepeș urca pe tronul Țării Românești."

Cap. 51. 1465. Pomenirea mănăstirii Sf. Mihail în Cerna, ca loc de înregistrare a unei convenții între particulari.

N.B.! Important detaliu pentru zona noastră și pentru familia Cerneenilor pe care o vom prezenta mai încolo. Reproducem citatul extras din documentele vremii:

„15. Cernenii (de Chorna, Charnay). Cernenii s-au ridicat din zona Mehadiei în prima jumătate a secolului al XV-lea, dintr-o familie despre care nu avem date mai devreme de 1402. Mihai și Vasile (Blazsius) Czerna, probabil veri, s-au distins în serviciul banului de Severin, Iancu de Hunedoara, fiind răsplătiți, alături de frații Musina de Densus și Nicolae de Bizere, cu moșiile Recas și Zegehaza, ale desherentului Stanislav de Recas. Între anii 1447-1452 împreună, iar între 1452-1454 Mihai de Cerna și Petru Danciu de Caransebeș, îndeplineau funcția efectivă de bani ai Severinului, în slujba lui Iancu. Ei apar în acte ca bani, în realitate sunt însă vice-bani, familiari ai guvernatorului, fiind calificați doar ca egregii și nu ca magnifici și socoți între baroni, cum fuseseră, de pildă, frații Hunedoreni în această funcție. Ei au stăpânit de asemenea trei pătrimi din cetatea Drencova, cu domeniul său, în Emeiul unei danii a regelui Albert. După afirmarea de la mijlocul secolului, familia a recăzut într-un relativ anonimat, neputând să se ridice la puterea celor raționate mai sus. Mihai a avut doi fii, Nicolae și Mihai, de la soția Toteea, iar urmașii lui Vasile de Cerna – un Mihai Charnay, de pildă – Bt înregistrați la Recaș în Timiș și Ilia în comitatul Hunedoara la finele secolului."

Aici documentele vremii încep să se împletească cu istoria locurilor noastre, incluzând Plugova ce era în proprietatea Cerneenilor de la 1439 și, posibil, cu ceva timp în urmă – 1436 de ex.

Ansamblul posesiunilor funciare ale familiei Cerna a cuprins în jur de zece stăpâniri patrimoniale, fapt cunoscut din două documente datate în 1436 i 1439. A fost vorba, în fapt, de reconfirmări în stăpânirile strămoeti, acordate familiei de regii Sigismund de Luxemburg și Albert de Austria în semn de recunoștinţă pentru serviciile militare prestate de membrii familiei în luptele cu turcii. Beneficiarii acestor acte de nouă danii au fost Mihail, fiul lui Mihail, și Vasile, fiul lui Stoian de Cerna. Interesant este faptul că în primul document, cel din 1436, nu sunt cuprinse toate stăpânirile familiei, fiind vorba doar de moșiile Cerna, Iardatiţa, Popradna, Topleț și Globu Craiovei (Kyralmezeye). De abia în 1439 sunt incluse și alte cinci posesiuni: Verendinul de Sus și de Jos, Toplicean, Fazakas, Belibuc și Plugova. La o primă vedere s-ar putea considera că stăpânirilor inițiale le-au fost alăturate altele noi prin donaţie regală. Însă faptul că documentul din 1439 face precizarea clară că era vorba despre o nouă danie demonstrează caracterul ancestral al acestor stăpâniri. Documentul din 1439 mai face precizarea, nu lipsită de importanţă, că regele Albert a dăruit românilor săi (walahorum nostrorum) aceste stăpâniri „sub acele rânduieli, dări, forme, învoieli și condiţii în care numiţii strămoși ai lui Mihail și Vasile, dar și ei înșiși le-au ţinut și stăpânit până acum și sub care au obișnuit să-și ţină și să-și stăpânească moșiile și bunurile lor ceilalţi nobili

români fideli ai acestor părţi”.

În buna tradiţie a celorlalte exponente ale elitei sociale românești bănăţene, familia nobililor de Cerna s-a preocupat în secolul al XV-lea de lărgirea stăpânirilor sale prin obţinerea de danii și zălogiri regale, dar și prin cumpărări de pământuri. Situaţia a fost posibilă cu atât mai mult cu cât, în perioada 1438-1443, Mihail și Vasile de Cerna, alături de alţi nobili din familiile Bizerea sau Densu s-au distins în campaniile militare ale regalităţii împotriva otomanilor, contribuind material cu sume deloc neglijabile la întreţinerea sistemului de apărare al Banatului de Severin. Nu poate fi trecută cu vederea nici funcţia deţinută la nivelul acestei unităţi de graniţă a regatului de către cei doi nobili de Cerna.

La 15 iunie 1451, Iancu de Hunedoara, guvernatorul Ungariei poruncește nobilibus viris, tudicibus nobilium septem sedium Volahicalium să convoace la un soroc precis și imediat scaunul de judecată în cadrul adunării generale, unde, împreună cu vecinii, megieșii și nobilii co-provinciali, să cerceteze dacă regele Albert dăruise banului Mihai de Cerna și lui Nicolae de Bizerea cetatea Dreneova și dacă într-adevăr documentele lor de danie se pierduseră în vremea devastărilor turcești. Adunarea generală s-a constituit în scaun de judecată al nobililor din cele șapte districte românești, strînși la Caransebeș în joia de după Bobotează, adică la 13 ianuarie 1452 *(ferici quinta proxima posl festum Epiphaniarum domini proximepreteritum, ai opidum Sebe vocatum, sedem scilicet iudiciariam principalem septemsedium nobilium Walachicalium...)* și a adeverit dania și pierderea documentelor. Au fost prezenţi toţi vecinii și megieșii cetăţii Dreneova și ai posesiunilor ce ţineau de ea. Dintre ei sunt consemnaţi nominal 21 de juraţi din districtele respective (Almăj, Caransebeș, Lugoj, Mehadia, Izvoarele Carașului, Bîrzava și Comiat), care au depus mărturie în favoarea lui Mihai de Cerna și Nicolae de Bizerea. La adunare a fost prezent și omul capitulului din Arad.

Cap. 52. 1490 Aprilie. 15. Predicatorul minorit Grigore de Sylesio convertește la catolicism pe nobilul român Ioan de Mâtnic și pe soția sa Dorothea.

Original Cluj Napoca. Arh. Statului.

Cap. 53. 1493 Noiembrie 20. Oficialii orașului Caransebeș adeveresc că preotul Oprișa din Glimboca și alții au declarat că răposatul Nicolae de Bizerea le-a rămas dator cu diferite sume, între care 2 florini lui Oprișa, sume care au fost restituite de vărul său Gheorghe Găman.

Original Budapest.

Cap. 54. 1500 Ianuarie 10. Buda – Regele Vladislav al II-lea confiscă Poreca de Sus și de Jos precum și Șimonut, de la cnezii români Mihail și Nicolae de Poreca dându-le lui Ladislau și Ludovic de Armeniș, pentru că cei dintâi reveniseră de la catolicism la ortodoxie.

Original. Budapest. Ediții: F. Pesty, N. Densuşianu, Hurmuzaki – Documente privitoare la istoria românilor (care este o altă sursă de documentare găsită într-o bibliotecă particulară din București prin bunăvoința doamnei Popov, venită la tratament balnear la Herculane).

Cap. 55. 1547 August 15, Alba Iulia, Regina Isabella confirmă confiscarea moșiilor nobililor români de Poreca, de la 1500, în urma revenirii acestora la ortodoxie și întrucât Bogdan, fiul lui Mihai Cucavița de Poreca era și el ortodox, le da nobililor catolici Ion Fiat și Ladislau Bakoczy, în ținuturile Hațeg și Caransebeș se anunță înlocuirea episcopului de Geoagiu, Gheorghe cu Sava.

Copie. Cluj Arh, Statului. Arhiva Fiath. Q. 286.

Cap 56. Aprilie 10, Cluj Mănăștur, Ioan II Sigismund anunță preoților ortodocși din Hațeg și Caransebeș înlocuirea episcopului de Geoagiu, Gheorghe cu Sava.

Copie Cluj. Arh. St., fond 44 Bistrița (anii 1561-1572) Toate aceste presiuni suportate de românii bănățeni au întărit credința și mai ales rezistența împotriva catolicizării forțate, impuse de stăpânire și transmise după cum se vede în prezentarea de mai sus.

(Extragere de texte din ***Documente privitoare la Istoria Mitropoliei Banatului*** de L.D. Suciu și R. Constantinescu).

Nicolaie DINCĂ

NICOLAE DOBOȘ

Nicolaie Dincă: *Vă spun bună ziua, domnule Nicolae Doboș, fondator al trupei Arhaic, acum la ceas aniversar pentru dumneavoastră. Pentru cititorii revistei COOLTARTIS, vă rog să-mi oferiți câteva răspunsuri edificatoare pentru a ne face o imagine cât mai completă asupra subiectului pe care îl dezbatem astăzi și anume: trupa Arhaic la aniversarea a 14 de ani de existență!*

Când și cum a luat naștere trupa Arhaic? Care a fost componența trupei la înființare și care au fost primele inspirații și influențe muzicale?

Nicolae Doboș: Vreau să salut cititorii revistei pe care o conduceți și să vă mulțumesc pentru acest interviu. Aveam cateva luni de când eram stabilit la Alexandria, Teleorman și susținut de partenera mea de viață,scriitoarea Ela Nicolau, am gandit acest proiect muzical numit Trupa Arhaic. În vara anului 2012, am adus în acest proiect pe chitaristul Sorin Mircea Preda, începând primele aranjamente muzicale. Muzica îmi aparține la toate melodiile cântate de Arhaic. Prin toamnă aceluiași an, l-am cooptat pe percuționistul Andrei Măcesanu . Primul recital a fost unul de colinde, tot în 2012, recital sustinut la Alexandria. Inspirațiile și influențele musicale le avem în cântecele pe care le-am compus de-a lungul timpului unele dintre ele fiind cantata și cu grupul Prefix Maramureș,

grup înființat și condus de mine timp de 25 de ani!

Nicolaie Dincă: *Cum/dacă a evoluat stilul muzical al trupei de-a lungul anilor? Ce elemente de stil au rămas stabile și, dacă au apărut schimbări între timp, care au fost acelea?*

Nicolae Doboș: Stilul cu care am debutat la Arhaic, a fost cântecul cu iz haiducesc la care am complectat și compozițiile de factură lirică, romantică.

Nicolaie Dincă: *Care au fost cele mai importante momente din istoria trupei? Care au fost albumele care v-au adus cele mai mari satisfacții și care au fost concertele cele mai importante pe care le-ați realizat?*

Nicolae Doboș: Momentele importante ale trupei au fost prezența noastră în concertele sustinute în țară, de la Baia Mare la Constanța, de la Cluj la Slatina. Avem 10 albume, care toate sunt ” pruncii” mei dragi, deoarece pentru toate am compus muzică pe versurile poeților romani, Lucian Blaga, Vasile Muste, Ștefan Doru Dăncuș, Mihai Traista, Valeriu Armeanu și mulți alții. Pentru mine toate concertele realizate au fost minunate și importante.

Nicolaie Dincă: *Dacă au fost alți artiști sau alte trupe care v-au influențat cel mai mult de-a lungul carierei și dacă această influență s-a reflectat în muzica voastră?*

Nicolae Doboș: Nu am crescut, compus și interpretat muzică fiind influențat de alți artiști sau trupe, am preferat să fiu cât se poate de original, lucru care a adus un plus de valoare trupei.

Nicolaie Dincă: *Cum/dacă a evoluat în*

timp componența trupei? Puteți să nominalizați modificările esențiale?

Nicolae Doboș: În cei 14 ani datorită componenței instrumentiștilor din trupă, valoarea a crescut, modificările fiind de profesionalism, nu de stil sau orchestrație!

Nicolaie Dincă: *Aveți în intenție realizarea unui album aniversar și care e mesajul pe care vreți să îl transmiteți ascultătorilor dumneavoastră prin intermediul acestui album? V-ați dori un concert cu participarea tuturor foștilor componenți ai trupei, în măsura în care acest lucru ar fi posibil?*

Nicolae Doboș: Anul viitor încerc un album aniversar „15 ani cu Arhaic", un Best Of, care va cuprinde cântecele pe care ascultătorii noștri le fredonează. Am încercat și am invitat la concertul „10 ani de Arhaic", foștii componenți ai trupei, dar nu au participat din diferite motive. O să încerc și anul viitor, poate, poate….

Nicolaie Dincă: *Dacă ați colaborat cu alte trupe românești? Care au fost cele mai importante colaborări?*

Nicolae Doboș: Toate colaborările cu alte au fost importante, am în minte acum colaborarea cu Grup Folk Clasic, cu Grupul Cuarț, ambele din Maramureș. Colaborările cele mai multe le-am avut cu cantautorii: Mircea Vintilă, Mircea Baniciu, Florin Thomits, Eugen Avram, Maria Gheorghiu, Daniel Făt și lista e lungă!

Nicolaie Dincă: *Ce anume te (mai) motivează să faci muzică în continuare deși au trecut atâția ani?*

Nicolae Doboș: Muzica nu are vârstă, eu încă sunt foarte tânăr, încă pot să compun muzică, deci nu scăpați de muzica mea!

Nicolaie Dincă: *Dacă aveți planuri de viitor pentru trupă, care sunt acelea? Vă gândiți la proiecte sau la colaborări noi?*

Nicolae Doboș: Am în lucru trei albume: ***Trecerea***, pe versurile poetului Nicu Popa – Blaj, ***Sete mi-e de umbra ta***, pe versurile poetului Nicu Cismaru și ***Poarta către altă țară***, un album de prelucrări folclorice din Maramureș. Îmi propun să colaborez la editarea lor și cu alți instrumentiști. Componeța actuală a Trupei Arhaic este: Grig – chitară, Alina – claviaturi, backing vocals, Stelu – bass, backing vocals, Leo – blockflote, backing vocals, Johnny – percuție și subsemnatul – caval, fluiere, blockflote, voce.

Nicolaie Dincă: *La finalul interviului trebuie să vă întreb dacă aveți un mesaj pentu fanii trupei Arhaic, care v-au susținut de-a lungul anilor?*

Nicolae Doboș: Mesajul meu pentru fanii trupei Arhaic….să fiți sănătoși, liberi, înțelepți, fiți aproape de noi, că suntem puțini!

Valeru CIUREA

GURĂ CASCĂ LA FESTIVAL

Ediția nombăr 28 s-a desfășurat, în cea mai mare parte, sub semnul lui *„să nu știe stânga ce face dreapta”* (Sfânta Evanghelie după Matei, capitolul 6, versetele 3-4). Numai că acolo, în Sfânta Scriptură, era vorba despre *milostenie*, ceea ce nu a fost cazul aici.

Așadar, fuse, fuse și se duse și ediția asta, a douăș'opta, a festivalului de umor Oltenii &... Restu' lumii. Ce mai, ba credeam că nu mai vine, ba credeam că nu se mai termină. Sau, și mai rău, că se va termina prost. Da' știu că ăstea trei zile de festival fură ceva de speriat! Primași dată în istoria lui, festivalul ăsta avu dublă personalitate (și la propriu, și la figurat!), chiar triplă dacă stau să mă gândesc mai bine. Că nu să lăsară nici unii, nici alții. Fiecare parte să vie cu personalitatea ei! Mă întrebați care părți? Păi, ăstea implicate în organizare. Pe de o parte Centrul Județean de Cultură și Artă Olt care vru să aducă umorul și distracția cu ajutorul actorului Romică Țociu și a coregrafului Marin Barbu (cunoscut ca nea Mărin), pe de cealaltă parte Primăria municipiului Slatina care ținu morțiș să-l aducă pe Radu Pietreanu. Să fie primiți, zic eu, și unii și ălălalt. Ăștia de pe urmă (primăria, deh!), secretoși tare. Nu vrură cu niciun chip să știe ăilalți ce vor să facă ei. Și făcură. Făcură în primu' rând niște pașapoarte de oltean (nu d'ălea prăzulii, inventate de Visi Ghencea, și care au supraviețuit până în zilele astea în culorile lor, căpătate din născare), ci de data asta personalizate în culorile peneleului proaspăt instalat prin primarul ales la cârma administrației locale slătinene prin votul celor paișpemiizeroșaptezeci de alegători convinși că fac bine votând așa. Cei paișpemii circa și ceva reprezintă un procent de 22,17% dintre cei 63.487 de locuitori ai Slatinei, conform recensământului realizat la nivel național în anul 2022 (după alte surse, populația ar fi de 79.171 de locuitori). Și mai făcură ceva. Ca într-o campanie publicitară bine gândită, ținură lumea cu sufletul la gură, că nu știau bieții oameni dacă mai leșină sau nu cățeaua în fața cârciumii aleia al cărei nume, între noi fie vorba, tot Visi Ghencea l-a pus. Dar una lume uită. Sau nu-i pasă. Nu le-a păsat nici de faptul că galben-albaștrii au batjocorit pașaportul despre care vorbeam, dând naștere unui surogat colorat în culorile lor politice, cu logo și texte furate... și așa mai departe.

Dar să trecem în revistă momentele de râs (dar și de plâns) ale festivalului Oltenii

&... Restu' lumii al prea-binecuvântatului an în alegeri electorale, 2024. La început a fost... necuvântul. Adică o tăcere grea, venită de pe partea primăriei care nu voia cu nici un schip să se știe ce va face. Gurile rele spuneau că onor primăria chiar nu știa ce va face. Au și apărut ba unele zvoruri, ba unele articole de presă mai mult sau mai puțin documentate. Despre acele zvonuri, bârfe și/sau adevăruri se va mai vorbi cândva. Dacă se va mai vorbi. Dacă nu, nu. Și gata.

Tăcere intensă și în ce privește promovarea, da' acest lucru este firesc atunci când nu știi ce vei face (sau dacă vei face!), recte ce ar trebui să promovezi. Când partea „roșie" a început campania de promovare a acțiunilor sale, adică partea de concurs de epigramă, de concurs de carte de umor (epigramă, fabulă, proză scurtă), de creație caricatură, apoi partea de distracție publică în Arena Umorului, cu concursurile de bancuri, snoave, epigrame, minciuni, tras pe sfoară și câte și mai câte menite a stârni voia bună și a face memorabilă (și) această ediție a festivalului, apoi Târgul de meșteșuguri populare tradiționale, o secțiune distinctă a festivalului, cu invitați reprezentativi, oameni care reprezintă cu pricepere, talent, onoare și demnitate, partea aceasta de cultură tradițională românească[1], apoi spectacolul de folclor și divertisment oferit publicului de Ansamblul folcloric Doina Oltului și invitații săi, partea nehotărâtă coloristic (adică ba „galbenă", ba „albastră") a început un soi de șantaj, că dacă partea „roșie" nu „respectă" ce spun ei, nu se mai face festivalul, nu se mai nu știu ce, nu se mai nu știu cum... Cei care știu despre ce a fost vorba, știu că a fost o tragere de timp pentru că nu prea ieșeau socotelile de acasă cu cele din... târg. Dar asta este altă discuție, pe care o s-o poarte alții.

Ca să nu o mai lungesc, cu două zile înainte de data stabilită de primăria Slatina (dată stabilită cu forța, adică tot pe șantaj, perioada de desfășurare anunțată și asumată prin calendarul de acțiuni culturale al Centrului Județean de Cultură și Artă Olt pe anul 2024 trebuind să fie la finalul lunii septembrie!), în sfârșit a început... festivalul. Primul episod, prima întâlnire, prima ciocnire. Politică, desigur. „Ringul": sala de festivități a Muzeului Județean Olt. Invitații din țară, slătinenii prezenți dar și presa invitată au constituit asistența pentru acest „meci" fără suporteri și galerii, doar cu o imensă scârbă față de imixtiunea politicului. Pentru că da, festivalul de umor Oltenii &... Restu' lumii de anul acesta a fost distrus de politicul ce nu avea ce să caute într-un demers exclusiv cultural. Dar și asta este o altă discuție!

Vama Oltenească ce se instituie (spre distracție) o dată pe an la Podul Olt fu cam cum trebuia să fie, cei prezenți acolo, invitații speciali Romică Țociu și nea Mărin Barbu, „vameșul" Tony Dincă, apoi Eva Moise cu

[1] Alexandru Ilinca (Râmnicu Vâlcea, județul Vâlcea), prelucrător piei; Alexandrina Olguța Filip, Tezaur Uman Viu (Cezieni, județul Olt), cusături și țesături populare; Ionel Cococi (Vădastra, județul Olt), ceramică neagră de tip neolitic specifică culturii Vădastra; Silviu Manda (Bradu, județul Argeș), sculptură tradițională în lemn; Maria Neamțu (Măldărești, județul Vâlcea); Isabela Andreea Ion (Câmpulung, județul Argeș), cusături populare; Costel Țanea (Vlădești, județul Vâlcea), sculptură tradițională în lemn; Ștefan Trușcă (Balș, județul Olt), ceramică de Oboga; Gheorghe Neagoe (Călui, județul Olt), împletituri din papură; Marin Albu (Dobroești, județul Teleorman), confecționare instrumente muzicale de suflat; Marincu George (Constanța, județul Constanța), sculptură în lemn; Margareta Nagy, Tezaur Uman Viu, (Bălăușeri, județul Mureș), împletituri din pănuși de porumb; Marian Săvulescu (Recea, județul Argeș), împletituri din răchită; Augustina Oancea (Recea, județul Argeș), împletituri din răchită; Raluca Maria Iorga (Horezu, județul Vâlcea), ceramică de Horezu; Gheorghe și Mariana Lepădatu (Băbeni, județul Vâlcea), prelucrarea lemnului; Daniel Dobre (sculptură în lemn, Drăgănești-Olt); Ana Vasile (Slatina, județul Olt), colecționar costume populare tradiționale; Cosmin Mândică (apicultor, Slătioara) și Ion Popescu (apicultor, Slatina).

Florin Militaru – „refugiați” de la Balș, dar și „țăranul” Paul Bălășcan care nu putea trece de vamă să meargă cu cățeaua la vaccinat pentru că nu avea pașaport, destinzând atmosfera. Când au mai venit și strămăchinile cu pastramă și mămăligă, firele de praz și cănile cu vin, tuturor li s-a făcut poftă de petrecere, așa că au luat-o spre Parcul Tineretului, să dea start distracției.

După cum mărturisea unul dintre epigramiștii premiați la festival, în Arena Umorului s-au spus, în premieră pentru toată lumea, epigrame în parc. Romică Țociu și nea Mărin Barbu au deschis oficial „duelurile” de epigrame, bancuri și glume spuse la microfon, să le audă tot poporul prezent pe aleile parcului. Nici unul dintre actorii de ocazie, de la copii la bunici, nu a plecat cu mâna goală, cele aproximativ optzeci de premii adunate și puse în joc de moderatorul Arenei Umorului, Valeru Ciurea, găsindu-și stăpân. Aici se cuvine a-i

aminti pe cei care au înțeles rostul demersului creatorului și moderatorului Arenei Umorului și care au dăruit câte ceva pentru ca fondul de premiere să fie cât mai bogat: de la zâmbete oferite de Romică Țociu și nea Mărin Barbu, la medicul Tiberiu Spirescu care a dăruit trei ședințe cu servicii stomatologice; Gigi Giura

care a oferit trei carduri cu abonamente pentru câte o lună la Sala de fitness Strong Body Club din Slatina; Nicolae Boruz de la brutăria Sincer care a dăruit mai multe checuri și pachete cu fursecuri; patru prânzuri cu mici și bere oferite de Aurel și Ioni Roșu la restaurantul „La Roșu”; un sac cu trei duble de grâu dăruit de Gheorghe Gănescu, primarul comunei Curtișoara; mai multe vase ceramice oferite de meșterul Ionel Cococi de la Vădastra, de Ștefan Trușcă, de la Balș și de Raluca Maria Iorga de la Horezu; o serie de obiecte din lemn sculptat oferite de meșterii populari Costel Țane, de la Vlădești, Silviu Manda, de la Bradu și Gheorghe Lepădatu de la Băbeni; curele din piele oferite de meșterul Alexandru Ilinca de la Râmnicu Vâlcea; foarte multe rogojini

și papornițe realizate de meșterul Gheorghe Neagoe, de la Călui, și puse în joc de Centrul Județean de Cultură și Artă Olt, alături de praz, pașapoarte de oltean și vreo trei sute de funcții și (i)responsabilități în festival; două pâini în țest făcute de Adina Cococi, de la Vădastra (soția meșterului ceramist Ionel Cococi); un abonament pe un an la revista Cooltartis oferit de Asociația Culturală Olt Artis; trei vouchere cadou pentru vizitarea Muzeului Județean Olt; două borcane cu miere oferite de apicultorii Cosmin Mândică, de la Slătioara și Ion Popescu, din Slatina (care a adus și vreo zece-cinsprezece bucăți de faguri cu miere, de care s-au bucurat tot atâția câștigători); vreo douăzeci de cocoace coapte pe plită făcute de Alexandrina Olguța Filip de la Cezieni. Am lăsat la urmă unele dintre cele mai distractive premii: plimbările pe diferite distanțe prin parc cu roaba oferită (cu împrumut!) de către Gică Lilea, de la Decora Design.[2]

Ce mai, a fost un festival de râsu'-plânsu'! Altfel, lume multă, oameni puțini după cum glăsuiește o vorbă care circulă prin popor, atribuită marelui actor Gheorghe Dinică.

Prin Parcul Tineretului, locul în care s-au derulat evenimentele din cadrul festivalului am văzut și câțiva papagali. Unul dintre ei trăgea, la comandă și contra-cost, bilete de dragoste pentru tinerii creduli...

Aș încheia parafrazând puțin finalul acelui poem-chemare la festival pe care l-am creat și folosit ca promovare pentru această a douăzeci și opta ediție: *Eeei, și câte nu mai fură la festivalul d'aci!* Să vezi și să nu crezi! „Ciucă-al nostru" jucând - stingherit de situație -, o horă agitată lângă proaspăt unsul primar al Slatinei. Oameni care nu mai știau ce culori să poarte la îmbrăcăminte pentru a nu fi catalogați drept... ciumați sau de partea ailaltă a ciumei... Oricum, la câtă lume s-a perindat prin parc în cele trei seri, cred că cei mai mulțumiți s-au declarat comercianții ambulanți de de toate (care nu au

culoare politică ci sunt doar petele de culoare la astfel de evenimente!), care au făcut cu greu față comenzilor și care își râd în barbă sau înjură în gând când îi văd pe politicienii cărora le place să strice mai în glumă, mai în serios, starea de grație și distracție a poporului sau cheful de chef.

În loc de *Concluzie*, sau de *Morală* (ca la fabule) aș spune așa: Musai să (re)facem din Festivalul de umor „Oltenii &... Restu' lumii" un regal cultural și nu o bătălie politică!

[2] Și cu roaba a fost o adevărată aventură. Când l-am sunat pe Gică Lilea să îi cer o roabă, mi-a spus că are o roabă de culoare roșie și una de culoare albastră. I-am zis „exclus", și pentru una și pentru cealaltă. Ca să nu amplificăm isteria coloristică deja creată chiar și prin culorile folosite pentru pașaportul re-inventat de primăria Slatina. După ce și-a întrebat angajații, mi-a comunicat că a găsit una verde, dar este murdară de beton și nu poate fi curățată. Am zis „Lasă, caut în altă parte". După câteva minute mă sună și îmi spune că a făcut rost de o roabă nichelată. O cumpărase special pentru noi și evenimentul nostru. Evident că am luat-o doar cu titlu de împrumut și am restituit-o după festival.

Ioan-Celestino DINCĂ

Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului a fost adoptată

Motivul pentru care prezintă interes această lege este acela că definește, pentru prima dată, noțiunea de înstrăinare părintească.

Context

Până acum, legislația în domeniul dreptului familiei, respectiv în ceea ce privește raporturile dintre părinți și copii, era deficitară în definirea și abordarea uneia dintre cele mai des întâlnite probleme în practica judiciară, și anume înstrăinarea părintească.

Astfel, în contextul separării soților, legiuitorul a optat pentru regula unui exercițiu în comun a autorității părintești și pentru stabilirea separată a locuinței copilului la unul dintre părinți.

Din perspectiva programului de vizită a părintelui nerezident, legiuitorul a pus la dispoziția acestuia un mecanism de executare silită ce presupune, într-o primă etapă, punerea în executare a titlului executoriu în care este prevăzut programul de vizită (hotărâre judecătorească, acord notarial etc..), iar, în caz de refuz, într-o a doua etapă, o procedură menită să sancționeze punitiv părintele rezident pentru nerespectarea titlui executoriu, inclusiv în contextul în care copilul refuză să petreacă timp cu celălalt părinte.

În amblele situații, în măsura în care copilul refuză să petreacă timp cu părintele nerezident, acesta din urmă, practic, nu mai poate face nimic, în sensul că nu poate pune în executare faptic titlul executoriu.

Așa s-a ajuns ca, în practică, să întâlnim situații în care copiii, sub influența puternică a părintelui rezident, sunt conduși să se retragă, să se izoleze, să evite cu orice preț momentele petrecute alături de celălalt părinte.

În astfel de momente, părintele rezident se apără adesea cu vehemență, apreciind că face tot ce îi stă în putință pentru a respecta titlul executoriu, dar atât timp cât copilul nu dorește să petreacă timp cu celălat, nu îl poate obliga. De cele mai multe ori, aceste apărări maschează uneori realitatea tristă a faptului că părintele nerezident este adesea văzut ca vinovat, fără să i se recunoască eforturile disperate pe care le depune pentru a se apropia de copilul său.

Astfel de situații pot fi devastatoare atât pentru orice părinte care trece prin această experiență, cât și pentru adulții care au fost, în copilărie, supuși unui proces de înstrăinare părintească. În expunerea de motive a proiectului de lege se arată faptul că efectele unei astfel de situații sunt considerate a fi încrederea și stima de sine redusă, șanse ridicate pentru depresie,

abuz de alcool și/sau droguri, rata indicată a divorțurilor, absența față de proprii copii etc..

Evoluția alarmantă a acestui fenomen a generat, astfel, nevoia de a defini juridic noțiunea de înstrăinare părintească.

Legea pentru modificarea şi completarea Legii nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului. Definiția înstrăinării părinești.

Așadar, potrivit legii, ***înstrăinare părintească este o formă a violenței psihologice prin care unul dintre părinți (...) în mod intenţionat, urmărit sau asumat şi apropriat, generează, acceptă sau foloseşte o situaţie în care copilul ajunge să manifeste reţinere sau ostilitate, nejustificate sau disproporţionate față de oricare dintre părinți****”.*

În continuare, sunt definite și persoana care înstrăinează, cât și părintele înstrăinat, astfel:

„i) părinte/persoană care înstrăinează – părintele/persoana ***care se face responsabil/ reponsabilă de existenţa unei situaţii de înstrăinare părintească****;*

j) părinte înstrăinat – părintele faţă de care copilul manifestă ***reţinere sau ostilitate, nejustificate sau disproporţionate.***”

Observăm câteva elemente esențiale pentru a determina incidența înstrăinării parintești și anume:

- demersul părintelui responsabil trebuie să fie unul **intenționat**, iar nu din culpă, și anume ca acesta să acționeze cu bună știință pentru realizarea înstrăinării;

- demersul părintelui responsabil să aibă ca **efect** o atitudine de ***reținere*** *sau* ***ostilitate*** a minorului;

- reținerea și ostilitatea să fie **nejustificate** sau **disproporționate.**

În mod evident, înstrăinarea părintească va fi constatată exclusiv de către instanța de judecată, revenindu-i acesteia, pe baza probelor administrate în cauză, responsabilitatea de a determina dacă alienarea a fost intenționată și dacă a generat o atitudine de reținere sau ostilitate nejustificate sau disproporționate.

Efectele juridice ale constatării unei situații de înstrăinare părintească

Pe lângă definiția pe care această lege o propune, un alt element de interes este reprezentat de faptul că un astfel de incident, dacă va fi dovedit, poate reprezenta un temei serios pentru stabilirea exercitării autorității părintești exclusiv de către părintele înstrăinat.

Așadar, potrivit 11 din Proiectul de lege, la articolul 36, alineatul (7) se modifică şi va avea următorul cuprins: „*Se consideră* ***motive întemeiate pentru ca instanţa să decidă ca autoritatea părintească să se exercite de către un singur părinte*** *încălcarea gravă sau repetată a autorităţii părinteşti a celuilalt părinte, alcoolismul, boala psihică, dependenţa de droguri a celuilalt părinte, violenţa faţă de copil sau faţă de celălalt părinte,* ***înstrăinarea părintească****, condamnările pentru infracţiuni de trafic de persoane, trafic de droguri, infracţiuni cu privire la viaţa sexuală, infracţiuni de violenţă, oricare altă imposibilitate obiectivă a părinţilor de a colabora pentru luarea în comun a deciziilor privitoare la copil, precum şi orice alt motiv legat de riscurile pentru copil, care ar deriva din exercitarea de către acel părinte a autorităţii părinteşti*.”

În ciuda complexității unor astfel de situații, există lumină la orizont. Legea reprezintă o promisiune de speranță și de schimbare. Cu toate că nicio lege nu poate oferi soluții perfecte sau repara complet rănile, aceasta reprezintă un pas în direcția corectă.

Cristian GHICA

LAȘUL

– Ce este dragostea?

Mă privea cu ochii lui mari și aștepta răspuns. Ce să-i spun? Că e o pramatie spirituală? Că nu mai vreau să mai am de-a face cu el?

Eram în hol, pe picior de plecare. M-am uitat în oglindă și aveam o față de nerecunoscut.

Îmi venea să-i dau cu masa în cap. Să-l omor nu era o soluție, mai ales că nu mă pricep la omoruri. Așa că nu i-am dat cu masa în cap.

Îmi venea să-i rup o mână, aia dreaptă, pe care și-o trecea adesea prin păr. Dar nu i-am rupt-o nici măcar pe stânga. Nu voiam să rămână schilod.

Mi-a trecut prin cap să-l iau într-o serie de pumni, să-l văd cum se milogește să încetez, cu sângele șiroind pe gresia din hol, abia mai scoțând cuvintele printre buzele sfâșiate. Dar nu sunt violent.

M-am abținut.

– Trebuie să plec, i-am zis.

Și am plecat. L-am lăsat în hol, cu întrebarea plutind în aer. Fuga mea ascundea o lașitate reprimată, pe care nu voiam să mi-o recunosc. Sunt laș, nu am curaj să afirm ce cred atunci când trebuie. Cu prețul îndurării unei nedreptăți dureroase, l-am lăsat să mă terfelească. Mă durea, dar ăsta sunt. El, în schimb, nu are nicio reținere în a-mi spune ce crede despre mine, nu mă menajează niciodată. Știam că nu are dreptate, simțeam cum mă ard cuvintele lui și tot ce făceam era să-mi îngrijesc arsurile.

– Ai fost un prost, mi-a zis de dimineață. Prost, prost. De ce o mai cauți? Nu ți-e clar? Las-o, uit-o, renunță la ea. E doar o femeie. Nu ți-a transmis mesaje că nu te vrea? Când ai vrut să o săruți a întors capul, apoi, a doua oară, te-a respins și ți-a zis că nu e momentul, mai mult, când erați în parc a plecat dintr-o dată fără să îți dea nicio explicație. Ai fugit după ea și ți-a zis că se grăbește. Se grăbește? Să plece de lângă tine, fără un cuvânt? Ce femeie este asta? A, te-a sărutat ea pe obraz, după ce i-ai dus un mărțișor handmade și gata, te-ai topit. Normal, o femeie matură știe cum să te joace pe degete. Păi, un sărut pe obraz primește orice bărbat de la o curvă, după ce o plătește. Revino-ți, lumea nu-i făcută doar dintr-atât. Tu habar nu ai ce este dragostea. Ce este dragostea?

Pentru mine dragostea era ea, dar, pentru el, nu. Are impresia că dragostea este un fel de mâncare, iei o rețetă de pe net și te apuci de gătit. Dacă îi place partenerului, e gata fericirea. Nu aveam ce să-i răspund, mai ales că știam că nu o să înțeleagă. Am preferat să plec.

Aveam treabă. Cel puțin așa mi-am zis, ca să plec mai repede. La birou totul s-a întâmplat pe fugă, de parcă se apropia un asteroid și trebuia să termin treaba în câteva clipe. Am plecat cât am putut de repede, nu mi se potrivea ritmul. Eram cu gândul la ea și încercam să uit tot ce îmi zisese el despre ea.

Am așteptat-o la Universitate, dar nu a venit. Am stat o oră. Am fumat țigară de la

țigară. Mi-am luat un covrig, am mușcat o dată din el și l-am aruncat. Credeam că îmi era rău de la stomac, pentru că nu mâncasem, dar îmi era rău din oase. Tremurau și parcă erau moi. Trecătorii apatici erau indiferenți la neliniștea mea. Am plecat spre apartamentul unde locuia. O fi uitat că avem întâlnire, mi-am zis. Nu a răspuns nimeni la ușă. Vedeam în ceață. Nu mai auzeam niciun sunet. Și trebuia să mă întorc acasă, unde îl găseam pe Cristian croit pe mine. *Nu te mai poți concentra, nu mai ai chef de nimic. La muncă dai rateuri, nu mai ai grijă de tine nici acasă, nu speli nici măcar un pahar...* tralala, tralala, mă ținea numai în șuturi. Dar... dacă avea dreptate? Nu puteam să accept.

Stăteam de doi ani împreună (sau de trei? am pierdut noțiunea timpului) fiecare cu camera lui, el găsise apartamentul și era un chilipir, închiriat de la o cunoștință. Își asumase rolul celui cu mai multă experiență și mă cotonogea. Nu puteam să plec de acolo, prețurile la chirii erau triple față de cât plăteam. Dar nici să rămân nu mai puteam. Așa se întâmplă dacă lași un om să-ți intre în viață, îi accepți perorațiile despre cum e mai bine, începe să creadă că are dreptate și, dacă nu faci ca el, devine agresiv în discurs.

Îl și auzeam: Iar te-ai dus la ea, nu-ți mai bagi mințile în cap, unde vrei să ajungi, gândește-te că îți spun toate astea ca prieten, îți vreau binele. Nu zic să nu ai o relație cu ea, dar trebuie să înțelegi că o relație de dragoste este biunivocă, și de la tine către ea și de la ea către tine, dacă este doar într-un singur sens este dragoste oarbă, care te distruge. Ia în considerare vârsta ei, ce vrea de la viață, să fim serioși, nicio femeie nu vrea să se încurce cu un prăpădit, angajat pe salariu mediu, pentru o relație de durată. Hai să o luăm matematic. Prin reducere la absurd, să presupunem că două paralele se întâlnesc într-un punct, în spațiu, dar cât le-a trebuit lor să se întâlnească dacă sunt paralele? Doar printr-o presupunere s-au întâlnit, a fost nevoie de o întreagă gașcă de matematicieni ca să rezolve întâlnirea dintre două paralele și nici atunci nu au reușit, decât introducând termenul *absurd*. Așa este și cu dragostea ta, voi sunteți ca două drepte paralele și aveți nevoie de absurd să vă întâlniți. Ce, e greu de înțeles că ea nu te vrea? E imposibil să-ți dai seama că tu iubești în gol?

Am sunat la ușă, când am ajuns acasă, pentru că nu-mi găseam cheile. Nu a răspuns nimeni. Buzunarul stâng, buzunarul drept, spate, piept, poate am uitat cheile la birou. Erau în geantă. În casă, liniște. Dezordine. Mi-am pus Bolero de Ravel și m-am apucat să gătesc o frittata, ca să uit de tot.

A intrat val-vârtej Cristian.

– Ce bine miroase. Omletă?

– Frittata, i-am zis.

– Ce abureală! Adică omletă cu ce mai găsești prin frigider, o șuncă, un ardei, ce-o fi pe-acolo, dar e mai cool să-i zici frittata, adică noi nu mai mâncăm mămăligă acum, mâncăm *polenta*, nu ne mai face mamaie un pilaf, o ardem pe *risotto* și alte rahaturi.

Mi-a trecut pofta de mâncare. Avea de comentat despre orice. De fapt, nici nu mă asculta. Eu nu contam. Doar părerile lui erau bune. Am aruncat în farfurie ce gătisem, că nu mai știam cum să-i zic, și m-am dus la mine în cameră. Laș. Cu capul plecat.

În loc de salut, Cristian m-a luat la trei păzește. Nu era mulțumit că gătisem ceva, orice, nu mai conta, important era cum se numește. Ce să-i zic? Că i-aș fi smuls un picior și i-aș fi dat în cap cu el?

După câteva minute, m-a strigat să vin la masă. Făcuse o salată.

– Dacă încetezi cu dădăceala, stau cu tine la masă, i-am zis.

– Bine, a zis, de parcă nu se întâmplase nimic.

Am mâncat în liniște. Când mai aveam

câteva guri, Cristian mi-a zis să nu mă mai gândesc la *baba aia* și să-mi caut o studentă, pe cineva mai apropiat de vârsta mea, că doar terminasem facultatea de doi ani.

– O s-o uiți la primul sărut proaspăt, o să zici că planetele s-au aliniat special pentru tine când o să simți ce înseamnă dragostea. Asta nu este dragoste, este *nevoie* de dragoste. Nu știi să te porți cu fetele de vârsta ta și cauți pe cineva care să te învețe. Ce-ți spun eu acum e psihanaliză rudimentară. Cauți să înveți de la femei cu experiență. Tu nu iubești, vrei să înveți să iubești. Iubirea e o materie care nu se predă la nicio școală.

Mi-am luat farfuria și m-am dus în camera mea. O știa și pe-asta. Îmi venea să-i zic să se apuce să scrie un compendiu cu sfaturi pentru îndrăgostiți sau să facă un manual de iubire, care să se predea în școli. Dar nu i-am zis nimic. El considera normal să mă admonesteze cum mă prinde, eu nu. Dar el nu știa. Nu i-o spusesem. Eram, mai mult ca niciodată, hotărât să îi spun ce mă deranjează. Chiar și un frate, chiar și un părinte, dacă stă cu gura pe tine continuu, te cicălește încă de dimineață, tot i-o retezi la un moment dat. Dar trebuie să simți momentul, să fii în stare să dai replica cea mai potrivită, altfel ajungi la ceartă, cu urmări pe care poți să le regreți toată viața. O să îi spun că m-am săturat de morală, să-și vadă de treaba lui... dacă îi spun asta o să creadă că am ceva cu el, o să zică: *ce, io îți fac ție morală? Îți zic ca prieten și dacă nu mă înțelegi că îți sunt prieten, cel mai bun prieten* și o să spună apăsat chestia asta, *înseamnă că nu mă vezi ca pe un prieten,* și e gata cearta. Mai bine îi spun că trec printr-o perioadă dificilă, că am nevoie de liniște, dar o să îmi spună că e din cauza ei, că o iubesc ca și când aș trage sentimentele cu praștia, fără să ating nicio țintă. Ce să-i zic? Voiam doar să nu mai fie împotriva ei, să termine cu morala. Simțeam că nu mă mai acceptă așa cum sunt. Simțeam că este împotriva a tot ce fac. Am adormit.

Nu m-am dus la muncă a doua zi. Mă trezisem fixat pe ideea că, totuși, Cristian avea dreptate. Făcuse ce făcuse și mă trăsese în direcția ideilor lui. Are casa ei, este matură, chiar, nici nu știam câți ani are, vreo patruzeci, o fi divorțată? Habar nu am. Dacă nu este divorțată, de ce este singură la vârsta asta? Nu m-au interesat aspectele astea. Pe el da, zicea că sunt hotărâtoare, că un om este definit atât de trecutul lui, cât și de ceea ce face zilnic. Îngăimasem și eu că dragostea nu are nevoie de nimic, cuvinte pe care mi le-am înghițit imediat, pentru că erau *o prostie mai mare ca mine pe care trebuie să o uit imediat.* De unde să știu dacă are dreptate? Mă lăsam purtat de emoții nemaiîntâlnite și în drumul meu către ea nu aveam nevoie de rațiune.

O cunoscusem la un eveniment literar, unde mă luase Cristian mai mult cu forța și se discutase îndelung despre o carte, Lolita, de Nabokov. A vorbit cu patos la microfon, a citit din carte, iar eu m-am dus la ea și am întrebat-o de unde pot să cumpăr cartea respectivă, vrăjit de cuvintele ei. Mi-a întins-o cu un gest firesc, de parcă îmi era datoare și atunci am privit-o în ochi și nu am mai putut să scap de privirea ei, care mușca din mine. Citise și vorbise cu pasiune, ca și cînd ea scrisese cartea. Gesticulase entuziast, încât ai fi zis că descoperise rețeta pentru fericire. Am întrebat-o dacă este mai bine să trăiești pe pielea ta dragostea sau să o trăiești din cărți. A zâmbit și a zis că este mai bine ca fiecare să știe ce poate să dea și ce poate să primească. Am simțit că mă clatin. O singură privire a fost de ajuns să-mi facă inima să meargă în cârje. Am luat cartea și i-am zis că o să am nevoie de ajutor pentru a-l descifra pe autor. Nici nu știu de unde am scos cuvintele. Fără ezitare, mi-a zis să o caut a doua zi la Universitate. Am căutat-o înfrigurat. Îndoiala

că o să stea de vorbă cu mine s-a spulberat când i-am întâlnit din nou privirea. Râdea fără să-și miște buzele și se bucura doar din ochi. Simțeam că sunt personajul principal din privirile ei, iar ea joacă această piesă numai pentru mine. Sunt unele momente când știi că persoana din fața ta te place, fără prea multe explicații și fără gesturi de ajutor. Știi, simți, trăiești.

Am băut o cafea împreună și a fost cea mai bună cafea din viața mea. Ne-am mai văzut de câteva ori, am vorbit despre cărți, mai ales despre Nabokov, ne-am plimbat și am ținut-o o dată de braț, în Cișmigiu, avea tocuri și mergeam pe o alee cu pietriș și nu i-am mai dat drumul până am ajuns la terasa unde am băut o sticlă de vin alb și am mâncat ravioli. Am condus-o acasă și atunci am încercat să o sărut. Ce clișeu! Parcă mi-a dat un pumn în figură când a întors capul.

Totuși, la următoarea întâlnire a acceptat să o țin de mână. Și avea o palmă caldă, mică, ca un pui galben de găină, de care trebuia să am grijă cu prețul vieții. Ea, care vorbea mereu cu pasiune despre te miri ce carte obscură sau despre o piesă de teatru văzută recent, acum tăcea. Îmi plăcea tăcerea ei, era ca liniștea dinaintea dezvăluirii unui secret. Puiul de găină făcuse, în taină, o legătură între noi mai puternică decât forța cuvântului. Simțeam cum strângerea inocentă de mână face ca sângele meu să curgă prin sângele ei. Vedeam circuitul sângelui către inimile noastre. Era tăcută și privirea ei nu mai era cea de la început, ochii ei deveniseră ca două brațe care căutau o îmbrățișare. Și tocmai când aveam de gând să-i spun ce simt pentru ea, a fugit, cu o scuză penibilă, pe care nu am înțeles-o, dar pe care am simțit-o cum zboară prin aer și cade cu zgomot pe aleea din parc.

Nu am întrebat-o niciodată, în cele cinci întâlniri, câți ani are, cu ce se ocupă, dacă are copii sau ce zodie este. Îi spusesem la masă, după ce băusem sticla de vin, că ea este născută în zodia mea și asta ar trebui să își treacă în biografie.

Am avut parte numai de refuzuri din partea ei, dar nu m-au descurajat, am insistat și mi-am luat-o peste ochi cu seninătate. Nu voiam să devin presant, să creadă că sunt obsedat de atracția carnală. Puteam să o îndepărtez, să pierd sentimentul acela de plutire pe care îl aveam în preajma ei, dacă făceam vreun gest necugetat.

Dragostea mea pentru ea era legată de sărutul pe care mi-l dăduse pe obraz, după ce îi dăruisem un mărțișor unicat. Era o speranță mică, dar de ajuns pentru un îndrăgostit. Dar dacă era un sărut de formă, ca un mulțumesc între prieteni?

M-am dus direct la ea acasă. Mi-a deschis ușa. Avea părul răvășit și era îmbrăcată într-un tricou negru, cu Janis Joplin. Cum să n-o iubești?

Nici n-am intrat și i-am zis că nu o s-o mai caut niciodată, că între noi nu poate să existe o relație, din moment ce doar eu mă consum (aici am zis ce-mi trecea prin cap, mai mult influențat de vorbele lui Cristian), că suntem ca două drepte paralele, care nu se întâlnesc niciodată și că relația noastră a fost un fiasco încă de la început, că știu că o femeie ca ea nu are cum să se încurce cu un tânăr încă bolnav de adolescență, am mai bălmăjit o serie de cuvinte despre absurditatea relației noastre, nici nu știam ce zic, iar la final i-am zis că eu nu sunt cine crede ea, toate discuțiile noastre despre teatru și literatură au fost doar ca să ajung în brațele ei, pentru că îmi place de ea.

– Nu că nu-mi place să citesc, am subliniat, dar m-am folosit de literatură pentru a ajunge în patul tău. Știi ce? Când te-am văzut prima oară, nici nu auzisem de Nabokov, l-am citit pentru tine, ca să mă apropii de tine, ca să simt ce simți tu, ca să iubesc ce iubești tu. Nu mă impresionezi cu ochii tăi mari și mirați, ca în

fața unei invazii extraterestre, nu-mi place cum te îmbraci, ca o puștoaică neînțeleasă de părinți și nici nu agreez cum te tunzi, de parcă ai fi în primii ani de liceu și vrei să impresionezi pe toată lumea. M-ai respins de atâtea ori că nu mai am încredere în mine, ori eu tocmai de încurajări am nevoie acum. Dar m-am lecuit, nu mai am nevoie. La experiența ta de viață, ar fi trebuit să știi că un tânăr iubește fără limite, nu se leagă de detalii materiale, așa cum te legi tu, știu, îți e greu, dar mă bucur că sunt așa cum sunt, nu cum ești tu. Îmi pare rău că nu știi ce este dragostea, că nu știi nimic despre puii de găină și despre plutiri. Ai fi aflat.

A rămas cu gura căscată.

– La revedere, i-am zis mândru, mai ales că nu se aștepta ca un cățeluș să înceapă să latre așa de tare.

M-am întors, demn ca un ofițer de carieră și m-am îndreptat spre lift. Dar m-am simțit tras cu putere de tricou și băgat cu forța în apartament. Ușa s-a trântit cu zgomot, la fel cum m-a trântit ea acolo, pe gresia din hol. Nu avea nimic pe sub tricou. M-a dezbrăcat rapid și a făcut ce-a vrut cu mine. Nu mai știu exact ce s-a întâmplat și cât a durat. A fost o explozie de îmbrățișări, în timpul căreia nu am auzit și nu am văzut nimic. Nu știam ce mi se întâmplă, parcă fusesem purtat de o tornadă și eram amețit. Am început să revin la normal abia când am ajuns acasă. Palmele îmi miroseau a ea.

Cristian stătea, în hol, picior peste picior și fuma o țigară de foi La Flor Dominicana. Sticla de Hennessy era pe jumătate plină sau, mă rog, pe jumătate goală. Cu paharul în mână, mi-a zis ironic: *Știi că ești mai luminos după ce faci sex?*

M-am dus la mine în cameră, fără să îl bag în seamă. De ce o fi zis asta? Ca să sublinieze că nu am o relație adevărată cu ea? Să îmi arate că are dreptate când îmi spune să o las? Sau se vedea pe fața mea? Nu știam că împlinirea dragostei se poate citi pe chipul unui om.

Îl uram. Trebuia să pun capăt relației noastre. M-am gândit că o să mă mut cu ea, sigur mă iubea și să-l văd ce mai zice atunci. Ea îmi zisese că ar vrea să stea cu mine, da, așa îmi zisese, iar eu, îi șoptisem la ureche că tot ce îmi doresc este să mă mut în ea. A râs. Toate teoriile lui aveau să se prăbușească, la fel ca fructele neculese. Un om de nimic, care dă din gură fără rost, care crede că le știe pe toate, când de fapt el trăiește într-o iluzie creată de neputințele lui. El nu știe ce este iubirea, dar face pe atotștiutorul. Îi place să-și dea cu părerea, dar nu are substanță, nu știe exact despre ce vorbește, nu a trăit, doar face raționamente gratuite. Cred că nu a iubit niciodată, nici nu știe ce este emoția și atunci dă cu piciorul în iubire, ca vulpea care nu ajunge la struguri și zice că sunt acri. Poate nici nu este în stare să iubească. El este prostul, nu eu. El este lașul, își ascunde sentimentele după vorbe, pentru că nu poate să le dea curs. Cristian lașul! Ce bine sună! Și ce bine mă simțeam când am ajuns în acest punct.

Eram hotărât să-i spun tot ce gândeam chiar a doua zi, la prima oră. Apoi să îmi fac bagajul și să plec la ea. Am strâns prin cameră, mi-am așezat hainele, doar să le pun în rucsac.

– Nu vii să bem un pahar împreună? a strigat.

– Ba da, n-am ezitat.

Am luat și furculița din farfuria cu care plecasem în cameră la ultima ceartă. Fără nicio emoție i-am înfipt-o în cap. Țăndări s-a făcut. Erau numai cioburi pe jos.

– Lașule, ai depășit momentul? a apucat să zică.

În treizeci de minute eram la ea. Mi-a deschis și m-a îmbrățișat îndelung. O strângeam la piept simțind că mă topesc în căldura trupului ei. M-am privit o clipă în oglinda mare din holul de la intrare. O figură cunoscută mi-a șoptit complice.

– Ce este dragostea?

Orice aș face nu pot să scap de Cristian.

Doina MUSTĂȚEA

DOMNUL MIHALACHE

Copii fiind, poveștile auzite la gura sobei, povestite de părinți, bunici sau străbunici par a fi poveștile nemuritoare din cărțile pe care le citeam noaptea la lumânare. Văzând tot haosul care domnește acum în România nu am putut să nu îmi amintesc de episoade și crâmpeie din viața tatălui meu, a fraților și părinților lui, pentru că generațiile lor au muncit mult la construirea țării pe care noi am cam lăsat-o de izbeliște.

Iarna chiar stăteam la gura sobei așteptând ca tata să ajungă acasă și, în timp ce mama pregătea masa, îl rugam să ne mai povestească ceva din copilăria lui. Deși obosit, abia aștepta să își depene amintirile de parcă ar fi vrut să se asigure că încă și le mai regăsește în memorie și că ni le poate transmite nouă în cele mai mici detalii. Atunci eram fascinată de fiecare cuvințel a lui, ascultam fiecare poveste cu gura căscată și parcă îmi era teamă și să respir ca nu cumva zgomotul pe care îl făcea respirația mea să nu acopere vreun cuvânt și să pierd șirul poveștii. Aproape fiecare poveste începea cam așa... „eram săraci dar fericiți, eram o familie numeroasă dar ne iubeam unii pe ceilalți iar asta ne ajuta să trecem peste neajunsuri.” Uneori poveștile continuau și după ce mâncam, sau duminica după amiaza când, tot la gura sobei, tata aducea fundul cu mămăliga rece rămasă de la ultima masă, tăia mămăliga felii aproape perfect egale între ele ca grosime cu ajutorul unui cuțit mare și ascuțit și le punea pe plita sobei încinse. Când mămăliga căpăta o pojghiță dură și groasă, semn că era coaptă, tata începea să frece fiecare felie cu un căței de usturoi curățat la repezeală, apoi întindea pe ea un strat subțire de untură dintr-un borcan păstrat de la Crăciun, când erau tăiați porcii. Mi se părea cea mai bună mâncare pe care o puteam mânca vreodată. Mi se părea așa nu pentru că untura cu mămăligă chiar era o bunătate ci pentru că ne-o pregătea tata și pentru că deși era mereu ocupat cu munca și cu tot felul de acte pe care le aducea acasă ca să le completeze sau să mai calculeze câte ceva, obosit sau nu, găsea mereu timp pentru astfel de momente și povești. În timp ce ne pregătea nouă aceste felii de mămăligă, mereu spunea că în copilarie, pe timpul foametei, dacă și-a dorit să mănânce ceva bun, atunci acel ceva era această mămaligă coaptă.

Eram cam spre sfârșitul anilor ‘70, aveam mai puțin de 10 ani când, într-o amiază de duminică, între o felie și alta de mămăligă coaptă, cu untură și usturoi, fără să îi cerem noi a început să ne povestească un episod din copilăria lui. Bunicii mei erau oameni simpli, născuți și crescuți la țară, însă bunicul avea ceva special, era un om nu doar bun ci și foarte inteligent. Născut într-o familie foarte săracă nu a putut merge la școală decât foarte puțin, atât cât să poată învăța să scrie și să socotească. Apoi s-a înhămat la muncă să se poată întreține, s-a căsătorit de tânar iar copiii au început să vină cam unul după altul. Povestea tatei începe când în familia lor erau deja cinci copii, ceilalți doi aveau să vină după aceea. Perspicace cum era și bun la calculele matematice, bunicul fusese angajat la magazinul din sat ca gestionar. Era mândru de slujba lui și de poziția pe care i-o dădea la acea vreme acel post, însă în mai puțin de doi ani a renunțat la ea. Mulți au râs de el și l-au catalogat ca fiind incapabil de o astfel de muncă însă doar acasă, în familie, bunicii și copiilor le-a spus de ce a luat această decizie... „Sărăcia este soră cu foamea iar noi suntem mulți și mereu flămânzi, când vă văd (se referea la copii) precum puii de rândunică cu ciocurile deschise așteptând mâncare, sunt mereu tentat să fur de la cooperativă (așa

numeau bătrânii magazinul satului). Eu nu sunt hoț, m-am născut din oameni cinstiți și așa vreau să mor, cum au murit și bătrânii mei". Așa a ajuns om de serviciu la școala din sat. Se trezea în fiecare dimineață devreme, mergea la școală, făcea curățenie, iar iarna crăpa lemne, aprindea focul în sălile de clasă și... învăța odată cu copiii la orele de curs ceea ce nu putuse învăța când fusese copil. Îi erau tare dragi orele de matematică și nu se dădea dus din clasă când intra profesorul. Se așeza în spatele clasei pe un scaun făcut chiar de el, special pentru astfel de momente, și rămânea acolo nemișcat în timp ce profesorul preda copiilor. Într-o zi, profesorul a venit în clasă cu o problemă pentru copii. Bunicul întreținea focul băgând lemne în gura sobei când profesorul a expus copiilor problema. Era grea pentru ei și niciunul nu a știut rezolvarea. Profesorul, furios, a început să le explice cu voce răstită cum poate fi rezolvată și care era rezultatul. Bunicul a închis portița sobei, s-a ridicat în picioare și a zis:

- Greșit-au copiii, fie-mi cu iertare, dar greșit-ai și dumneata, domnule profesor! Rezolvarea alta este!

Și-a luat scăunelul dintr-un colț, unde îl ținea, s-a așezat tot în fundul clasei și, ca un elev supus și ascultător, a așteptat reluarea rezolvării problemei. Uluit, profesorul a reluat șirul calculelor în tăcere și în minte. Când a ridicat capul, l-a chemat pe bunicul în fața clasei cu tot cu scăunel și dându-se la o parte a exclamat:

- Și cam care ar fi rezultatul, domnule?

Era pentru prima dată când îl numea așa, de altfel îl chema pe nume chiar dacă era mai tânăr ca bunicul.

- După mintea mea proastă, rezultatu'-i 10, domnule!

I-a luat scăunelul strâmb și mic din mână, l-a pus într-o parte, apoi l-a luat pe bunicul de braț și l-a așezat pe scaunul lui.

- Astăzi el a meritat mai mult ca mine să fie profesorul vostru, apoi se știe că atât cât trăim, învățăm de la cei de lângă noi.

De atunci, de câte ori venea prin clase cu probleme grele și le arăta copiilor rezolvarea, îl întreba mereu, mai în glumă, mai în serios, pe bunicul:

- Domnule Mihalache, mi-am meritat scaunul azi?

Răspunsul era mereu același:

- Domnule profesor, dacă nu ți-aș fi fost elevul din fundul clasei, nu aș fi știut niciodată dacă eu am fost bun sau prost.

Am ceva amintiri cu bunicul, din păcate doar din ultimul lui an de viață. Pe atunci aveam cam cinci ani. Mi-l amintesc ca pe un bărbat înalt și slab, deși fusese doar slab, înalt nu a fost niciodată. Din contră... Eram eu prea mica și îl vedeam ca pe un gigant. Avea să îmi povestească tata mult mai târziu că în realitate era un om tare firav după o întreagă viață în care a muncit zi lumină pentru a-și hrăni familia. Curtea bunicilor era micuță însă era plină de tot felul de flori care mai de care mai colorate și mai arătoase. Undeva, în dreapta, lângă casă, era un prun iar alături o tufă mare de liliac. Vara acolo era permanent așezată o masa și câteva scaune mici și strâmbe, exact la fel ca acela făcut de bunicul pentru orele când era și angajat și elev la școală, iar atmosfera era una de poveste. Lângă masă era un pat de lemn cu o saltea umplută cu paie iar acela era locul preferat al bunicului. Când îl găseam acolo, avea mereu lângă el ziare pe care i le aducea tata de la Focșani, sau cărți și reviste. De câte ori mă prindea că am chef să stau cu el, lua un ziar la întâmplare în mână și îmi arăta literele. Acolo am buchisit primele cuvinte și el m-a învățat mai întâi să le citesc înainte de a învăța să le scriu. Când am mers în primul an la școală el murise deja, însă rămăsese în mine jocul pe care mă învățase să îl fac:

- Uită-te cu atenție la primul rând, când crezi că l-ai văzut bine încearcă să numeri câte litere „a" găsești. Număram pe degete apoi dacă le terminam pe ale mele, le luam pe ale lui. Apoi urma litera „b". Nu am ajuns la sfârșitul alfabetului pentru că el era grav bolnav, suferea de tumoare în gât și boala l-a curățat înainte să ajung eu să buchisesc măcar jumătatea alfabetului. În toți anii mei de școală, pentru mine învățatul a fost un fel de joacă. Când aveam chef, mă jucam (învățam), când nu aveam chef puteau să mă pice cu ceară că nu intram în joc și gata!

Întorcându-mă la tatăl meu, când ne povestea despre bunici sau despre aventurile lui și ale fraților lui, timpul se oprea în loc, nimic și nimeni nu mă mai scotea din acele povești, ascultam cu gura căscată și îmi imaginam că sunt acolo și că particip ca protagonist la toate amintirile lui.

Ela NICOLAU

fragment din romanul

„CINE MĂ APĂRĂ”

N-aveam nimic cu oamenii, doar că atunci mă simţeam de parcă aş fi fost hăituită de realitate. Viaţa îmi părea o nebunie. Mă săturasem de reguli, de convenienţe, de încordări... Îmi era spaimă mare de răutăţi şi falsitate. Îmi era tot mai greu să par normală de vreme ce adesea lumea îmi părea ciudată. Pe când eram micuţă obişnuiam să mă amestec printre eroii cărţilor mele. Mi-i alegeam la bunul plac. Eram în stare să mai uit de mine şi de toate, trăind o fericire sau o durere ca a lor. Pe măsură însă ce am tot crescut, nu prea am reuşit să o mai fac de fiecare dată când aş fi avut nevoie, de parcă până şi personajelor din cărţi le devenisem o străină. Poate chiar singură mă înstrăinam de toate pe care nu le înţelegeam. Şi atunci, în dimineaţa aceea nouă, pe străzile din Bucureşti, începusem să visez cu ochii larg deschişi la o altă viaţă, într-o lume cu soare, unde să nu cunosc decât vântul, cerul şi pământul. Să aud în jur doar păsări cântătoare şi clipocitul apei din izvoare. O lume în care să nu mă atingă decât umbrele verzi scăldate de seninul infinit... Să simt doar gerul din zăpezi... Să mă lovească doar norii trecători... O lume în care să trăiesc nu ca un vultur peste stânci, ci doar ca gâzele şi fluturii care roiesc deasupra miilor de flori ce poartă în petale lumini dumnezeieşti. Era o lume ca dintr-un dar ceresc. Era un simplu vis prin care încercam să uit de nebunia unei vieţi lumeşti.

Şi Alexandru era un visător, poate mai mult ca mine, însă de data asta se simţea dator să mă aducă lângă el. M-a smuls din gândurile mele cu tandre şoapte scăldate într-o dragoste ca din albastre zări. Pământul l-am simţit din nou sub tălpi. Era acel pământ ce mâine sau oricând putea fi rai şi stâncă şi noroi... Acel pământ care în bătaia unei clipe putea să crească vise din nimic şi apoi să le înghită... Putea să le înflorească sau doar să le strivească în marele neprevăzut... Visele mele mă rătăceau prin nori şi uneori îl oboseau, dar ale lui creşteau în mine gând de zbor lumesc. El şi le înveşmânta cu mare artă în straie nobile ca de promisiuni eterne. Mie-mi păreau măreţe şi mă fascinau, mă cucereau... De multe ori mă înstrăinau de ale mele. Visele lui cocoloşeau orgolii, îţi creşteau aripi şi virtuţi... Aveau puterea magică de a te pătrunde în gânduri, de a te scormoni în tainice dorinţe... Totul era să crezi în ele. Atât şi nu mai mult. Să ştii, să vrei, să poţi să te amăgeşti... Să fii naiv de fel sau chiar beteag de minte, cum se întâmplase să fiu eu. Dar n-am necaz pe mine, zău! În lume toate sunt cu rostul lor. Nu văd cum ar fi viaţa unii fără alţii. Cum altfel am ajunge pe culmi sau în prăpăstii...

Atunci, în dimineaţa aceea nouă, pe străzile din Bucureşti, când lumea poate încă mai dormea, el a început să facă planuri; multe planuri... Şi erau toate... Doamne! Cât erau de frumoase... Erau ca un mănunchi de vise nobile scăldate în culori străvezii. Vedeai prin ele infinitul. Vedeai tot ce-ţi plăcea să crezi. Şi eu credeam în vise; chiar şi în cele străvezii. Erau

atât de calde şi de amăgitoare... Prin ele îmi aminteam de fericiri visate şi prindeam aripi ca din oblojeala unor răni nevindecate. Viaţa fără de entuziasm e ca şi un somn prelung în care nici vise obosite nu încap. În dimineaţa aceea nouă, entuziasmul mă făcuse să cred că fericirea îmi era doar la un singur pas. Nu poţi să crezi că dintr-un pas poţi nimeri într- o prăpastie pe care nici măcar nu o zăreşti. Dar fericirea îşi merită tot riscul încercării. Fericirea îţi dă puterea să convingi că ai putea deschide uşi de piatră, că ai putea să treci de porţi înalte, adesea ferecate...

Eu încă mai credeam că mă născusem pentru fericire şi cu Alexandru lângă mine, eram de parcă o aveam de-a gata. Doar el ştiuse să îmi aprindă acele vise cu luminiţe purpurii. Mi le punea cunună şi le făcea să ardă în culori de infinit. La vremea când visele se mistuiau în neputinţă, în neşansă sau în neajuns, îngenunchea solemn, le scormonea ca din cenuşă, le reclădea din scrum şi lacrimi şi-apoi mi le punea în palme. Găsea putere de fiecare dată să le reînvie în culori parcă mai strălucitoare şi tot mai obosite. Dar erau vise şi pe câtă vreme încă ardeau cu o sclipire de speranţă, mă tot hrăneam din ele cu o lăcomie vinovată. Tânjeam după o fericire care nu era a mea şi nici măcar de împrumutat. Era o fericire pe care o furam cu picături amărui ca de rouă izvorâtă din dureri şi amăgiri. Prin ea m-am vindecat de lăcomie. Am înţeles că fiecare îşi are partea lui de fericire, ca şi de toate celelalte. Grăuntele de fericire îl simt acum în mine. Îl simt de parcă i- aş fi mamă şi stăpână şi câteodată îi port de grijă astfel încât să încolţească, să crească, să rodească... Mai greu apucă să înflorească, fiindcă nu întotdeauna-i soare după ploaie, cum nu-s nici zile în plus pe lângă nopţi. Fericirea e o floare rară, destul de preţioasă şi nu apucă să înflorească de multe ori în viaţă. De vrei s-o vezi ceva mai des mai în floare, să-i simţi parfumul, seva şi culoarea, nu-i rău s-o mai hrăneşti din când în când şi cu amăgiri. Chiar dacă mai lesne ţi se ofileşte, măcar pentru o frântură de timp şi de poveste tot te înalţă şi te fericeşte.

fragment din romanul

„NOAPTEA ÎN CARE AM UCIS”

Aflase singur tot ce a vrut să ştie. I-a fost destul să mă privească. Ştia să vadă în adâncuri... Să caute, să recunoască lipsuri şi nevoi, dar mai ales să exploateze vulnerabilităţi. Ştia să te orbească cu lumină. Să te învăluie cu gesturi elegante, cu vorbe iscusite şi cu privirea lui de foc mocnit. Te venera ca pe o sfântă; te înălţa la cer... Ştia să îţi ofere ce n-ai avut vreodată. Ştia să stăpânească. Era artist desăvârşit. Şi monstru sub acoperire. Eu l-am privit numai ca pe un zeu..., m-am înălţat în slăvi cu el. Apoi m-am prăbuşit în beznă.

Cealaltă faţă nu îi era acoperită de prefăcută bunătate, ci de justificări. Avea principii dure, valabile doar pentru alţii, şi o logică numai pe înţelesul lui. Era în stare să te convingă că tu eşti vinovat chiar dacă el greşea. Ştia să-ţi facă vină dintr- un merit şi să îţi scoată la iveală partea rea. Ştia apoi să ţi-o alimenteze până îţi demonstra că nu erai cum te credeai. Avea un dar anume să te crească şi să te umilească, prin care se făcea stăpân pe viaţa ta. Din totul te făcea nimic. Erai aluatul lui.

Când ai fi zis că le aveai pe toate şi lumea îţi era mai dragă, ştia şi cum să te îngroape mai mult decât te înălţase. Era în stare să te strivească la fel ca pe o muscă. Să nu te recunoşti, nici să te regăseşti, decât prin exigenţa lui. În toate cele rele avea numai intenţii bune, iar consecinţele n-aveau valoare. Gândirea lui era corectă şi logica – argumentată. Doar lumea era limitată şi ar fi fost cu neputinţă să îl înţeleagă. Nici eu n-am reuşit s-o fac până la capăt. L-am înşelat în aşteptări. M-am dovedit a fi la fel ca toată lumea. El m-a crezut din alt aluat... Nu ştiu dacă s-a înşelat când l- a descoperit sau când l-a prelucrat... Din câte ştiu, aluatul este delicat şi nu se schimbă decât dacă e modelat. Şi toate, care au încăput pe mâna lui expertă, nu doar că nu au mai apucat să crească, dar s-au şi dezumflat mai rău ca o gogoaşă. Aluatul ce zăcea în mine avea o ciudăţenie pe care n-o mai

întâlnise şi asta nu i-a fost pe plac. La început i s-a părut fragil, uşor de modelat. Cu timpul însă a fost derutat că nu era prea lesne de manipulat. Asemenea bătăi de cap nu avusese cu nici un alt aluat de mai înainte. S-a chinuit în fel şi chip să-l modeleze după placul lui, însă i-a fost cu neputinţă. Şi-atunci l-a aruncat de toţi pereţii, l-a blestemat şi înjurat de sfinţii din altar, i-a pus scuipat grămadă, l-a frământat din nou – călcându-l în picioare – însă afurisit aluat se întărea mai tare şi doar prin el am reuşit şi eu să aflu cam ce aluat zăcea în mine.

În paginile acelei cărţi a stat ascuns un semn ca o sinistră prevestire a ceea ce urma să se împlinească în lunga noapte de coşmar, care a însemnat „călătoria...” noastră. În anii dulcelui păcat, fericirea furată a fost mai mare ca vrerea, dar la fel de amară ca fierea. Luată cu picătura mi-a părut miere sfinţită de preoţi păcătoşi în taină păgână. El îmi spusese că vrea „totul sau nimic”..., dar eu nu am înţeles ce ar fi trebuit. Ca să aibă totul şi să nu piardă nimic a schimbat măsura; din picătură a făcut oca. Dar nici aşa amărăciunea n- a fost îndeajuns şi a decis să dăm totul pe nimic. Până şi sensul ne-a fost diferit. Cu logica lui inedită a sfidat tot firescul unui „zis şi făcut”. Mai întâi a păşit şi apoi a gândit. Din păcat am trăit blesteme. Nopţile noastre s-au unit în disperare, să ne încapă îndeajuns povara crucilor de dus. Cu regrete mascate, ne-am îngropat laolaltă în fericirea visată şi am trăit amărăciunea toată. Ne-am iubit cu o patimă nebună, ca într-o boală grea; ne-am hrănit cu speranţe deşarte. Crucile le-am dus la spinare pe drumul pavat cu greşeli şi păcate. Am purtat cu îndărătnicie scântei de vise muribunde, pe care le-am îngropat cu fiecare pas împleticit care mă purta orbeşte spre marele adevăr; singurul care contează şi de care nu ţine seama nimeni. Am îngropat, rând pe rând, planuri măreţe şi vise disperate. Le-am udat şi cu lacrimi amare înainte să piară. În noaptea disperată am ucis şi ultima fărâmă de vis... Am pus sub cruce până şi adevărul care ne pornise pe calea spre lumină. Inimile însetate s-au uscat de venin. Din iubirea bolnavă – ucisă şi ea – a rămas doar scrum cu iz de otravă. Iubirea ne-a fost raiul visat şi pedeapsa din iad. În lunga noapte de coşmar ne-am întrecut în răsfăţ, în chin şi tortură. M-a înălţat la cer, să ating stele. M-a purtat în infern. Mi-a arătat faţa morţii, să aflu cel din urmă sens pentru „totul sau nimic”. Jocul ne-a învins. Flacăra s-a stins... Şi am orbecăit prin fumul cu miros de stârv. M-am hrănit cu speranţe moarte, precum un vultur care scormoneşte în măruntaiele unui cadavru. Noaptea speranţelor noastre a devenit un cimitir de vise în care bântuiau fantome hâde şi ameninţătoare. Pustiul nopţii cu miros de moarte nu ne-a mai încăput pe amândoi. Din cenuşa îndărătniciei mele mi-am înfiripat noi vise, drept sfidare a adevărului din care nu se naşte vis. Moartea este visul nevisat, care oricum se împlineşte. Singurul vis care nu piere, la fel ca adevărul care stă înfipt în veşnicia de la capătul nopţii....

În lunga noapte de coşmar am strâns tot mai multe întrebări fără răspuns. Nimeni nu ştie cu ce i se arată viaţa, apoi să îşi aleagă doar ce-i place. Nici timpul nu-l putem întoarce să îndreptăm ceva din ce-am greşit. Mi s-a părut firesc să mă întreb adesea: unde e toată libertatea noastră, ca muritori de rând? Nu ştiu dacă a reuşit să demonstreze cineva că o avem la îndemână chiar pe toată. Avem atât cât să ne zbatem şi să ne amăgim. Să ne luptăm cu viaţa până uităm s-o mai trăim. Să fim într-o dilemă când nu putem schimba nimic. Să căutăm răspunsul ce naşte tot o întrebare şi să ne zboare gândul la predestinare. Şi-n loc de împăcare să o negăm şi pe aceea, speriaţi de altă întrebare: la ce bun toate când nu putem schimba nimic? Chiar şi îndemnul minţii, de câte ori îl am şi poate nu-mi convine, mă chinuie cu simpla întrebare: oare de unde ar putea să-mi vină?... Mintea e liberă, ce-i drept; poate zburda pe unde vrea. Şi dacă e numai a mea, de ce nu pot să fiu la fel de liberă ca ea? Din câte mi se pare mie, ca simplu muritor, viaţa rămâne doar o întrebare fără răspuns precis. Şi-n loc de dar, o văd la fel ca pe un împrumut pe termen limitat. Singurul împrumut pe care îl primim fără să-l cerem, nu e nevoie să-l semnăm, nu-i ştim scadenţa şi nu vrem să rămânem fără el.

Eugen MATZOTA

ULTIMA CĂLĂTORIE

(fragment din volumul A TREIA CHEIE)

Când intră Ion în biserică pentru ultima oară, și chiar acestea-s cuvintele potrivite, pentru ultima oară, înăuntru nu era doar Părintele. Aici mai era acum și Dumneaei, era și Profesorul, era chiar și Domnul K., toți laolaltă ca și cum așa ar fi fost firesc să fie, și poate că așa și era…

„Din nou”, își spuse Ion, deși nici el nu-nțelegea de ce spunea așa, căci ei nu fuseseră niciodată împreună sau, stai puțin, de unde-i știa el pe toți la un loc dacă nu din cele pictate chiar deasupra lăzii?

Și, iată, chipurile pe care le văzuse atâția ani fără să le înțeleagă sensul lor ascuns, dispăruseră de pe perete, care acum arăta cam tot la fel, doar că ei nu mai stăteau acolo să vegheze…

Ei, cam aici se încheie învățătura primită de Ion chiar atunci, în momentul în care deja putea înțelege mai mult.

Nu totul, cum am mai spus, doar ceva mai mult…

Ion începuse să-nțeleagă că nu era acolo și atunci degeaba.

Mai mult, acum îi era clar că totul nu fusese decât o încercare.

Și mai mult, un lanț de încercări ce n-ar fi putut avea un sens decât aici, pe acest pământ binecuvântat.

- „Acum, vom pleca”, spuse Profesorul, „și vom lua cu noi tot ce e aici și, pentru c-ai făcut cele șapte călătorii, știi, cele care te duceau dintr-o lume într-alta și ești inițiat, ca noi”, și arătă zâmbind către toți cei care apăruseră, dar și către Părinte, „am să-ți spun aproape tot. Așază-te, că vei avea nevoie de toată puterea acum”, și, iată, toți se așezară pe aceeași ladă.

- „Atunci când nu mai era nimic de făcut, toate lucrurile valoroase, care oricum n-ar fi servit la nimic acolo unde plecau, au fost adunate la mine, în cămăruța aceea unde nimănui nu-i trecea prin cap să caute”.

- „Erau trei chei diferite, continuă Profesorul, aflate la trei oameni. Toți au plecat la Auschwitz, dar au lăsat cheile la mine. Unul singur n-a apucat să facă asta, dar i-a dat cheia vecinului tău, care era doctor acolo, știi și tu. Așa, tu ai devenit cel mai important din această poveste fără de sfârșit, pare-se, căci doar tu ai câștigat încrederea tuturor.”

Aici, Ion și-aduse aminte că el nu-l ținea minte mai deloc pe acel om, și poate că nici nu trebuia, omul acela ciudat, mereu ascuns în întunericul jaluzelelor lăsate și zi și noapte.

Ajunsese să-l cunoască mai bine prin fiica sa, Monica, prietena lui Ion de când era mic de tot și deschis la suflet, așa cum a și rămas. Desigur, atât cât se poate printre oamenii ce nu sunt doar prea mulți, mai sunt și prea răi.

- „Apoi”, continuă el, „mult mai târziu, ne-am gândit că, odată și-odată, se va găsi cineva care să știe dacă se mai poate face ceva. Alesul putea să ne adune pe toți, căci doar împreună mai putem face un pas în alt timp, cel care să-i salveze pe toți cei ce pot fi salvați. Iar lada, bănuiești și tu, a adus-o aici chiar tatăl tău”.

- „Bun, dar ce să mai faceți acum, că doar nu se mai poate schimba nimic din ceea ce-a trecut, căci timpul este unul care curge doar înainte”, spuse Ion, care devenise înțelept așa, deodată, și care acum înțelegea aproape totul.

- „Nu te grăbi”, îi spuse Părintele, și ceilalți păreau că-l aprobă, chiar dacă nu spuneau nimic. „Doar ai învățat că, de o vreme, chiar oamenii ce nu cred mai în nimic, și vorbesc, desigur, despre oamenii de știință, au recunoscut că există nu doar o posibilitate, ci mai multe, nu doar un univers, ci mai multe, drept care chiar tu poți fi acum în două sau în mai multe locuri.”

- „Știu asta”, îi răspunse Ion, care nu vorbise niciodată despre așa ceva nici măcar cu Părintele, că-i era frică să nu-l creadă și el nebun. „Nu mă pot întoarce-n timp să-l omor pe bunicul meu, știu asta, dar pot crea o altă realitate, nu-i așa că asta vreți? Știu asta, dar nu pot să cred!”

- „Crede și vei afla până la urmă”, spuse

Părintele. „Dac-ai vedea o farfurie zburătoare acum, ai crede că există, nu-i așa?”

- „Desigur”, dădu Ion din cap aprobator, „dar până nu văd, să știi că nu cred!”

- „Ei, așa e și-acum”, spuse repede și Dumneaei, care pân-atunci se amuzase cu Ducesa, care nu știu pe unde intrase și ea, „ia lucrurile-așa cum sunt și gata!”

- „Bine, așa voi face, dar ce-i cu inelul acesta, că nu pricep de ce-am primit eu două.”

- „Hai, ce-o fi așa de greu de înțeles”, spuse Părintele, „fără el n-aș fi știut că te-a trimis Profesorul tocmai pe tine, e simplu. Și, gata, hai să facem cu toții ce-avem de făcut, căci nici un timp nu ne-așteaptă!”

Ion, după atâtea învârteli prin timp și lumi, tare-ar fi vrut să mai spună ceva despre timp, dar, așa era, s-o lămuri el până la urmă, dacă era să se lămurească.

Părintele, mai poruncitor ca niciodată, se ridică liniștit, cu liniștea celui care știe bine ce-are de făcut și la fel făcură toți.

Atunci, deodată, în mintea lui Ion se făcu lumină, un altfel de lumină, mai curată.

Lumina devenea din ce în ce mai puternică.

Pereții începuseră să se destrame în lumina orbitoare, calmă, liniștitoare.

Afară, așteptau trăsura și mașina, și fiecare se urcă în ceea ce se potrivea mai bine timpului spre care plecau, și, ca să vezi, în Jeep era și sperietoarea, așezată deja pe bancheta din spate!

„La urma urmei, nu era nimic nou sub soare”, gândi Ion. Cine era el să creadă altceva?

- „Ai înțeles acum?”, îl mai întrebă Părintele.

Ion nu prea mințea de felul lui, cel mult atunci când era nevoie.

În rest, spunea adevărul lui.

Acum, chiar că nu avea cum să mintă…

- „Păi, n-am prea înțeles, și, uite ce e, eu nu mă mișc de-aici până nu-mi spuneți de ce sunt eu Alesul. Văd că vă tot feriți voi a-mi spune, să nu mi se urce la cap, probabil, c-aș fi și eu vreun Neo, deși eu sunt altfel, așa este. Tot Ion rămân!”

Ion își adusese aminte adeseori de acel NEO din filmul MATRIX, acela al cărui nume anagramat era ONE, adică Unicul, Acela, Alesul, și nu-i era clar de ce.

Ceea ce-i era foarte clar atunci și acolo, dacă se mai putea spune așa ceva după atâtea călătorii, era faptul că trebuia neapărat să lămurească lucrurile, să nu se trezească iarăși cine știe unde, așa, ca un fulg învins de cea mai mică adiere de vânt.

- „Ai să-înțelegi. Ai să-înțelegi tot”, îi spuse Părintele, întinzând-i mâna. „Hai, să mergem, avem așa de multe de făcut împreună!”

- „Nu, am spus deja asta și așa rămâne! Vreau să știu acum!”, spuse Ion, și, ca să dovedească înc-o dată cât e de serios, se așeză la loc.

Ciudat, dar iată că, în loc să se enerveze, toți îi zâmbiră cald, cu mulțumirea pe care o ai când copilul tău a făcut un lucru bun.

- „Ei, ai trecut, cum s-ar zice, și ultima probă! Noi știam cum ești și de ce ești tu acela”, spuse Domnul K. „Uite ce simplu e… Doar tu ești altfel, doar tu ești botezat în două feluri sau în două religii, cum vrei să spui tu, că tot aia e, și, cum noi am făcut aici o punte omenească peste credințe, cineva trebuia să facă legătura, și acela ești tu.”

- „Mai vrei să știi și de ce-ai trecut prin atâtea timpuri și, hai să spunem așa, prin atâtea universuri? Ei, cum să spun eu în cuvinte, păi, dacă nu făceai așa, n-ai fi avut cum să ne vezi pe fiecare, cu timpul lui. Vezi, și eu sunt acum în timpul Profesorului, nici eu nu mai sunt ca tine.”

Ion se așeză la loc lângă sperietoare, că acolo se nimerise sau trebuia să stea. Simți că se așezase pe ceva și, ca să vezi, era un ziar din 1939, cu poza Profesorului!

Dar nu era timpul potrivit a-l citi, căci începu să vadă defilând prin fața ochilor, parcă, deși n-avea cum să fie-așa, mai toate trecerile sale printre timpuri și universuri.

Atunci, înțelese aproape totul, căci, deodată, nimic nu mai era la fel.

Spațiul dispăruse și se transformase într-un moment din timp.

Luna apăruse și ea de undeva și lumina atât de tare, încât nimic nu se mai putea vedea în jur.

Doar cerul ce părea că arde.

Porniră cu toții spre Lumină, în timp ce ploaia care se lăsase și ea tot atunci topea și contururile, și culorile, totul.

În urma lor rămase doar Ducesa.

Nu i se mai vedeau decât ochii care luceau, ca și cum i-ar fi spus „pleacă liniștit, am șapte vieți, ca orice pisică”...

Și Ion plecă liniștit, știind c-o va vedea la capăt de drum…

Emanuel POPE

BAOSTEJAR, EXTREMĂ URGENȚĂ!

„La început a existat un popor de păsări” mi-am spus de cum am păşit din nou pe solul oraşului natal. Nu-mi mai aminteam dacă citisem asta sau ca atâtea alte ziceri ale mele era şi ea tot o invenţie. Oricum îmi plăcea şi o ţinusem aproape de inima mea repetând-o atât în clipele de cumpănă ale vieţii cât şi în cele de bucurie şi înălţare. În fapt acum străbăteam drumul ce mărginind fluviul lega aeroportul de oraş, un drum atât de cunoscut pe care urcasem şi coborâsem în copilăria mea de atâtea ori cărând spre halele de peşte ale citadelei zeci şi zeci de kilograme de crap auriu. Şi uite-te la mine în acest moment! aşezat confortabil în limuzina luxoasă a celui mai bun hotel din zonă pe care special l-am ales ca rezidenţă pentru săptămâna de concediu, nu de alta, dar e clar, numai ca să-mi pot impresiona cu succes foştii colegi, prieteni sau eventualele neamuri proaste pe care le-aş fi întâlnit cutreierând străzile acestui oraş cu atâtea amintiri încă vii pentru mine. Intram în oraş şi cu toate că parcursesem nenumărate raportări şi vizionasem nenumărate documentare în toţi aceşti ani în care am stat departe de ţară nu puteam să nu zic “wow”! Ce lăsasem în urmă cu 40 de ani şi ce găseam azi! Lăsasem un oraş de case şi dughene şi găseam în schimb un oraş de zgârie-nori. Cine ar fi crezut?! Cine ar fi crezut toate aceste mari bulevarde şi autostrăzi suspendate. De altfel nu eram străin de această prosperitate şi regulat reinvesteam în afaceri legate de infrastructura zonei cam un sfert din profitul anual înregistrat de cele trei corporaţii ale mele, de succes, din Orientul Mijlociu. Şi asta merita fiecare bănuţ! Ca să fiu sincer acesta era încă un motiv pentru care prezenţa mea în oraşul de la Dunăre era în aceste zile necesară. Primăria avea să deschidă în mod oficial în ziua următoare prima sa sală de conferinţe internaţionale cu amplasament sub fluvial şi cum le dăruisem peste 1 milion de dolari sub forma unui act caritabil ajunsesem astfel să mă fac invitat şi să fiu cap de afiş pe lista de onoare a evenimentului. Banii nu erau aruncaţi, pe lângă publicitatea adusă numelui şi afacerilor mele, mai mult de jumătate se vor rambursa înapoi sub forma unor diligenţe din partea primăriei către partenerii mei de afaceri, care la rândul lor nu vor uita să livreze aşa-zisul meu „procent de aur” (3%) din profitul lor alimentându-mi astfel conturile personale deja grase din Zurich. Dar ajunge cu atâtea şi atâtea cifre, doar eram în concediu ce muma mă-sii. Iată-mă ajuns şi la hotel. Brava!

*

Administraţia Primăriei se întrecuse pe sine în organizarea acestui eveniment unic şi asta şi din dorinţa de-a marca în mod fericit în faţa contribuabilor împlinirea a peste 2000 de ani de la prima atestarea arheologică a îndrăgitei noastre aşezări umane. Zilele de Aur ale Oraşului aveau să aducă bucurie şi veselie pentru un interval de 24 de ore în care samba braziliană va defila pe marile sale bulevarde, apoi mese festive în toate cele patru colţuri ale oraşului şi pe deasupra, mai ales pentru partenerii de afaceri internaţionali, evenimentul crucial

de la Sala Nouă de Conferințe, o sală imensă sub forma unei piramide de sticlă scufundată și înfiptă cu vârful în jos în mâlul negru de istorie al bătrânului fluviu. În programul evenimentului se putea citi: ora 9 a.m. tăierea de panglică la gura de vizitare a piramidei, ora 10 a.m. scurtă incursiune în istoria locului cu vizitarea expoziției din sala mica, organizată de muzeul local de istorie chiar în incinta clădirii noi, ora 12 a. m descindere la crama vortex, ora 6 p.m. paradă de cămile și vizionare de samba din balconul Bursei de Valori, ora 20 p.m. dineu în sala principală de conferințe urmată de o tombolă. Orașul tot se pregătea febril de sărbătoare. Până și în incinta hotelului Savoy se putea simți că era o zi cu totul și cu totul specială. Florile ce ornau peluzele de la intrare aproape că inundaseră tot spațiul vizual din preajma lor, eghileții portarilor străluceau în soarele verii, iar în interiorul hotelului cameristele afișau cu mult peste zâmbetul lor de uzanță. Domnul Harry Bou-Negru-Fănel își începuse ziua dedicată festivităților la 6 fix în apartamentul de la ultimul etaj al hotelului Savoy. Efectuase câteva lungimi de bazin, apoi masaj, bărbierit și acum era gata să-și recucerească, pentru a câta oară, orașul natal.

- Niciodată nu a fost o zi mai bună ca aceasta pentru noi și însemnate victorii, nu-i așa, Oswald? i se adresă acesta secretarului său abia intrat în sufrageria orbitoare de lumină a apartamentului.

- Așa e cum spuneți, domnule Harry!

- Deci la ce oră începem și unde? citește-mi raportul.

- "La ora 9 a.m. tăierea de panglică la gura de vizitare a piramidei, ora 10 a.m. scurtă incursiune în istoria locului cu vizitarea expoziției din sala mică organizată de muzeul local de istorie în incinta clădirii noi, ora 12 a. m descindere…"

- Stop! Oswald vom lua startul cu ora 10 prin vizitarea expoziției de istorie. Fă pregătirile necesare ca în jumătate de oră să plecăm, spuse Harry uitându-se la ceasul său de aur de la mână.

- Cum doriți, domnule Harry! Întocmai! și răsucindu-se iute pe călcâie scrupulosul secretar Oswald se făcu nevăzut.

"Pe cât e de inteligent pe atât e de nesuferit. Dar are noroc…și eu odată cu el. Măcar îmi este credincios și ce se naște din pisică sub patru ochi n-ajunge a doua zi la șoareci pe masă." Ha, ha, ha! râse cu voie bună miliardarul american frământându-și cu bucurie mâinile în apartamentul său luxos, închiriat, de la ultimul etaj al celui mai scump hotel din orașul natal în care revenise…după mai bine de 40 de ani.

**

Când ajunse în sala cu exponate organizată de secția de istorie a muzeului local delegația oficiala își făcuse deja intrarea și acum plimbându-și privirile de la un artefact la altul ascultau lămuririle venite din partea ghidului instituției muzeale în limba engleză. „Coif celtic, secolul 4 înainte de Hristos găsit într-o scorbură", „iatagan turcesc cu verset din Coran inscripționat cu aur în atelierele meșteșugărești de pe strada Rahovei" ș.a.m.d. Domnul Harry nu-l mai ascultă ci se lăsă captivat cu totul de o fotografie în sepia ce sta agățată chiar la intrare pe dreapta în care se puteau zări siluetele a doi mineri pozând lângă trunchiul uriaș și întunecat al unui copac gigantic. Siluetele acestora abia se puteau vedea ajutate fiind mai mult de luminițele lămpașelor lor și chiar păreau doi mici licurici poposiți pe scoarța unui copac. Amintirile dintr-odată îl învăluiră. Aproape că uitase. Unul din cei doi din poză era el, poate la nici douăzeci de ani. Îi făcu semn peste umăr lui Oswald să fotografieze arătând către poză. Blițul mobilului acestuia scăpără brusc în lumina difuză a sălii. Ghidul își întoarse capul și-l privi cu asprime arătându-i din priviri un afiș mare ce tocmai asta marca, interzicerea de fotografii și a blițului în acea sală, după care delegația căreia i se alătură acum și Oswald

dar și domnul Harry trecu la planșa următoare reprezentând în miniatură orașul medieval de la Dunăre. O cetate de turnuri și metereze ridicându-se dintre ramurile unui fel de baobab uriaș.

***

Sala dineului oficial forfotea de lume. Rochii și bijuterii, muzică de jazz difuză venind de la o orchestră ascunsă privirilor printr-un decor de draperii, în fine, bunul gust și voia bună se puteau citi în fiecare detaliu al pregătirilor. De jur împrejurul sălii numai geamuri mari de sticlă încadrate de coloane de otel de peste zece metri înălțime prin care din când în când se puteau zări ori mustățile imense ale vreunui somon ori burta aurie a vreunui crap sclipind ca o lamă de sidef în întunericul fluviului nămolos. Masa Primarului la care fusese și domnul Harry invitat să ia loc se afla cât mai aproape de tribuna oficială, unde pe rând, din timp în timp, diferiți electori, personalități ale orașului și afaceriști de prin toată lumea aveau să-și facă cuvântul auzit elogiind meritele însumate în construcția de față. În stânga domnului Harry, numai zâmbet și încântare, figura gușată a soției primarului:

- Și pot să vă spun Fănel, domnule Harry, nu? Doar ne știm din școală, nu-i așa. Vai dacă ați fi văzut figura soțului meu când i-am povestit că vă cunosc. Oh! am râs apoi amândoi o seară întreagă. Doar nu e de colo să cunoști un miliardar american!

- Domnă Primar, plăcerea e de partea mea și sunt convins că soțul dumneavoastră, ca om de lume, a știut desigur să aleagă numai anumite lucruri din tot ce i-ați povestit.

- Păi, tocmai că nu. Că el, dragă, nu poate înțelege și basta modul nostru de atunci de-a fi, el fiind străin de orașul acesta, poate că nu știai asta, e băiat crescut la munte, dintr-un sat de pe lângă Sibiu....Doar inundațiile ne făcuseră să stăm pe Aurorei sau pe Ramuri, corect?

- Corect, deși la vremea aceea comuniștii reușiseră cât de cât să mai stăvilească toate acele revărsări de apă, replică mai mult mohorât domnul Harry, care nu dorea să poarte o discuție despre acele vremuri taman cu fosta lui de colegă de bancă, Vanda. Încă își mai aducea aminte de toanele și de ifosele ei de pe vremea când nefiind o grasă cum se prezenta azi avea un piept avântat și plin de viață la care visau mulți dintre băieții din clasă.

- Nici eu nu înțeleg, se amestecă în discuție un tânăr de cel mult 23 de ani, aflat și el la masa principală, probabil o beizadea a vreunui vârf de partid. Îmi amintesc că îmi povestea bunica, dar niciodată nu am putut pricepe. Ce mare lucru era să se ridice un zid de jur împrejurul orașului pentru a opri apele. Părinții mei au copilărit pe Orezăriei și ca și bunica s-au ales de-acolo cu frica de ape. Ăsta e și motivul pentru care în seara aceasta nu sunt prezenți aici.

- Viorel, tu nu înțelegi pentru că nu ai prins acele vremuri. I se adresă tânărului într-o frumoasă limbă română un domn de la o masă vecină având barbă și niște ochelari fumurii prin care era imposibil să poți surprinde expresia ochilor. Dar uite, eu și Sonia- și aceasta, o doamnă elegantă, înaltă, cu o frumusețe oarecum viciată de cei aproape 40 de ani, zâmbi cu un aer melancolie când el îi pronunță numele - soția mea, am prins puțin din acele vremuri tulburi și încă ne mai amintim apele urcând pe bulevardul Cuza. Înspăimântător! Însă ce doream să vă întreb, spuse acesta grăbit întorcându-se de data aceasta către miliardarul american, am auzit o sumedenie de lucruri vorbindu-se despre dumneavoastră, unele mai uimitoare decât altele, încât acum profit de ocazie, dacă îmi îngăduiți: măcar jumătate și tot trebuie să fie adevărat, nu? Cum ați ajuns și cum ați reușit atât de bine în America, care este un mediu dur pentru un afacerist sosit de peste ocean, din bătrâna Europa, ca să zic așa. Plus moștenirea de acasă, nu?

Văzând că nu are încotro, domnul Harry gustă puțin din paharul său de șampanie și

începu să explice. Excelența sa, Primarul, și alte două perechi care se aflau la masa oficială se alăturară și ei vădit atenți discuției.

- Am plecat așa cum au făcut-o mulți alții, după revoluție. Ca să fiu sincer, nu imediat. Prima soție îmi născuse un băiat și nici prin cap nu mi-ar fi trecut atunci că voi pleca din țara mea, ba mai mult, din orașul acesta în care m-am născut. Prinsesem un loc bun de electronist la Agenția de Protecție a Mediului, nou înființată și ca orice bugetar din acele timpuri, fiind și tânăr, mă bucuram dacă nu de un salariu care să-mi asigure un nivel de trai satisfăcător măcar de timpul liber pe care îl aveam la dispoziție și de ce nu, trebuie să spun și asta, de dotarea extraordinară a laboratorului de care dispuneam după voia mea prin noua mea muncă. Mai pe scurt când nu eram pe teren în interes de serviciu, eram ori la șprițane cu șoferul Mihai în Casabalanca, o cârciumă ce se afla în apropierea Agenției, ori reparam pentru diverși cam orice îmi putea aduce un câștig imediat. Pe atunci „marea privatizare" abia începea și se cărau deocamdată din occident tot felul de gunoaie electrocasnice ce necesitau o oarecare atenție. Cam din asta și trăiam, eu și familia, soția fiind acasă cu noul sosit în concediu de maternitate. În casă alături de ea, mai respirau aerul de igrasie: mama soacră și cumnatul meu, ambii șomeri.

- Unde anume locuiați atunci? se interesă domnul cu barbă și ochelari și care avea o față de inginer, gândi Harry.

- Pe Leoparzi, sus, sus, nu departe de zona Lacului Dulce, dacă asta vă spune ceva.

- Mie nu -mi spune nimic, recunoscu fără să-l fi întrebat nimeni, Viorel.

Domul Harry nu își putu reține un zâmbet larg.

- Nici nu are cum să vă spună ceva dumneavoastră. Și-l privi pe tânăr cu un aer compătimitor. Din câte îmi pot imagina, cu toate că încă nu am apucat să bat bine orașul de când am venit, asta ar fi acum pe undeva prin zona depozitelor nemțești de mobilă.

- Aha! dădu semn că ar înțelege tânărul.

- Era pe acolo și o cale ferată suspendată, nu ? întări inginerul.

- Ei, cuvântul „suspendat" pentru acele vremuri avea un alt sens decât îl are azi, dar, da, era și o cale ferată de-a dreptul suspendată în copac pentru că fusese clădită între două brațe mari și noduroase ale Baobabului.

- Ale cui? se repezi Victor

- Ale copacului întemeietor, îi răspunse acestuia Vanda, soția primarului.

- Hai, hai! râse tânărul cu poftă, doar nu o să-mi spuneți că și voi credeți în legenda asta a copacului... în-te-me-ie-tor, articulă acesta batjocoritor.

- Dar nu e nimic de râs, se urzică inginerul. Și eu am locuit pe una din străzile sale, pardon, pe una din ramurile sale. Și tu Sonia, nu?

- Da, dar numai la început, în copilărie, se răsfață aceasta. Pentru puțin pentru că părinții mei au reușit, fiind agronomi, să prindă o repartizare la țară în anii colectivizării. A fost fun, ce să vă spun. Hi, Hi! Am avut o copilărie fericită din punctul ăsta de vedere.

De-acum povestea asta a copacului întemeietor căzuse în ochiul sănătos al publicului într-un fel de con de umbră. Ce nu reușiseră comuniștii reușiseră vremurile democrației noi. Se tăiase tot, se excavase tot, se vânduse tot ce se putuse din el până și obiectele confecționate din lemnul lui fuseseră primele vândute la turiștii ce abia începeau pe atunci a se aventura în zonă. Muzeul mai avea o poză și un desen medieval și cam asta era tot ce amintea de el. Cazul ciudatului copac, nu se știe din ce motive, producea repulsie localnicilor ca un stigmat pe care încercau mereu să-l ascundă. Cu timpul, în numai cât, să spunem ... aproximativ 40 de ani, aproape nimeni nu mai vorbea de fosta lui existență, ba mai mult chiar, generațiile tinere nici nu mai credeau că ar fi existat vreodată. Harry sau Fănel pe numele lui de botez știa cumva toate aceste lucruri și într-un fel ciudat

nici el nu se mai gândise la ele de mult timp până azi când dăduse cu ochii de poza aceea din muzeu.

- Există însă și dovezi, cum ar fi fotografia pe care am văzut-o azi expusă în secția de istorie. Ai văzut-o, Viorel?

- Domnule Harry, sigur că am văzut-o, dar așa cum văd și poze cu O.Z.N-uri în revistele de scandal. Dumneavoastră știți foarte bine acest gen de lucruri. Ca-n America! Orice poate fi contrafăcut azi.

- Orice poate fi contrafăcut azi, așa este, Victor, dar dacă spui că ai privit poza mă tem însă că nu ai privit-o cu destulă atenție pentru că altfel m-ai fi putut recunoaște în persoana unuia dintre cei doi mineri din fotografie. E adevărat că aveam poate nici 20 de ani și ceva păr mai mult pe atunci și deh, m-am mai schimbat puțin în anii din urmă, spuse Harry, cu o deloc ascunsă cochetărie personală.

Cei de la masă aproape că amuțiră la auzul celor spuse de miliardarul american și pentru un timp niciunul dintre ei nu mai păru dornic să adauge nimic după o asemenea bizară afirmație.

- Da, continuă Harry, nici eu nu m-am mai gândit de mult la aceste lucruri, dar azi privind poza mi-au revenit toate proaspete și năvalnic în memorie. Aproape 20 de ani, cum vă spuneam și crescusem toată viața până atunci pe ramurile acestui gigant. Azi e incredibil și greu de acceptat, dar când ne gândim că în zona aceasta tot ce a însemnat viață e legată timp de 2000 de ani de viața vegetală a acestui colos vegetal? Wow! nu? Un colos cu picioarele înfipte în solul mâlos al Dunării, o specie ciudată de baobab rătăcit pe aceste meleaguri, o excepție niciodată lămurită stiințific, arătând în ce privește coroana lui mai mult cu cea a unui stejar și totuși a existat așa cum mă vedeți și vă văd. Vanda? doar școala noastră generală era și ea ridicată pe o ramură a acestuia, nu? Vorbesc de școala nr.10, de la Piață. Și parcul de atletism, nu? Și liceul pedagogic în apropierea lui și câte și mai câte. Orașul tot. Doar în apropierea Dunării brațele-i noduroase coborau mai jos atingându-i apa. Cum ne mai scăldam atunci? Nu-i așa, Vanda? Îți amintești?

- Așa e Fănel! Ne strângeam acolo sus printre crengi la școală, câte cinci, zece copiii și apoi în fugă, tot într-o viteză coboram la așa zisul țărm. În fapt săream de pe ultima creangă a lui direct în apă, Plonjon! Bâldâbâc. Râse Vanda îmbujorată de amintiri și în mod sigur și de șampania consumată.

- Și de ce în poză? reveni interesându-se inginerul.

- Asta e o poveste și mai lungă și nu aș dori să vă plictisesc, spuse maliții Harry.

- Nicidecum, replică una dintre doamne ce până atunci doar ascultase atent fără a spune însă vreun cuvânt.

- Exact, întări și o alta, parcă vizată anume să-și exprime gândirea. Dacă e o poveste frumoasă sigur... e binevenită.

- Nu știu dacă e o poveste frumoasă sau nu, dar e singura și mai ales este cea adevărată în ce privește baobabul sau baostejarul nostru, mai bine spus.

Toți ascultam acum. Harry le zâmbea și le povestea cu tactul și cu hazul lui exersat pe atâtea continente și-n atâtea afaceri de succes. Undeva în surdină muzica cânta o compoziție Gillespie și la mese se servea al doilea fel din darnicul meniu al serii. La tribună, deocamdată, doar câțiva ingineri de sunet pregăteau microfoanele și aduceau acum diferitele obiecte ce urmau a fi vândute la tombola serii, printre care și un craniul african din lemn de baobab.

- Cum vă spuneam, aveam 20 de ani și timp berechet la acea Agenție pentru tot felul de lucruri. Comunismul pe care îl uram, cel puțin noi tinerii de atunci, îl credeam dispărut pentru totdeauna și ne lansam de-acum fiecare, după propriile puteri, în marea cursă a privatizării imitând mai mult decât având știință modele văzute prin filme americane. Fiecare dorea să devină stăpân, patron, să aibă firmă și succes.

La un sondaj din acei ani, spre deosebire de Polonia, țară care ca și a noastră se desprinsese din lagărul socialist, doar 30 la sută din populația activă își dorea să poarte răspunderea unei faceri în nume propriu, pe când la noi, în România, lucrurile stăteau exact invers. Fiecare se visa în fruntea piramidei economice. Lucrurile erau clădite în grabă, legile încă nu erau armonizate cu noile impulsuri ale dezvoltării economice, ce să mai spunem de bănci. Apăreau și dispăreau precum ciupercile după ploaie. În fine, Noul urla și avea să schimbe viața fiecărei familii ...și asta mai ales la noi în oraș. Să te găsească sfârșitul de secol cocoțat în copac în timp ce trenurile de mare viteză din Japonia se plimbau suspendate magnetic, toată lumea simțea asta ca pe ceva nenatural ...aproape dizgrațios. Cumva noi încă mai eram captivi unui mediu vechi chiar dacă aveam în colibele noastre, ca sa zic așa, televizoare color, e drept la mâna a doua din Germania. Nu puteai să nu vezi discrepanța și să nu-ți stea în ochi ca un țăruș copacul. Copacul ajunse astfel obiectul urii, scârbei și trebuia eliminat ca populația orașului să se poată simți pe deplin liberă, modernă, europeană. Și comuniștii la un moment dat veniseră cu ideea uciderii lui pe motiv că ar fi reprezentat un mod aristocratic, vechi, burghez de viață, dar după anii 70 viziunea se schimbase politic și asta poate și datorită valutei pe care o aducea turismul din această zonă. Mulți poloni, germani din est veneau și ne vizitau copacul, ca să mă exprim așa. În vremea acea aș putea spune că eram invidiați de orașe mari din țară, ca Timișoara, Oradea, Cluj. Nave încărcate de turiști veneau pe Dunăre din cele mai îndepărtate colțuri ale socialismului din lume pentru a vedea minunea. Cubanezi, vietnamezi, ba chiar și vase sub pavilion congolez opreau sub ramurile bătrânului copac. “2000 de ani de existență, 50.000 de meri pătrați”, era sloganul afișat în oraș, iar mai târziu și pe clădirile docurilor construite în preajmă pe adevărate insulele artificiale. Încet, încet toate aceste insule construite de comuniști s-au unit, așa cum știți și dvs. și locul a devenit o parte din orașul pe care îl admirăm azi, Dar acest proces de transformare a fost unul lent și trebuie spus că a devenit unul accelerat abia după doborârea copacului. Pentru că nu-i așa, oamenii noii societăți moderne coborâseră din copac, dar rămăseseră fără adăpost. Peste 100.000 de oameni își duceau în acea vreme traiul printre ramurile acelui copac. Așa cum o făcuseră moșii și strămoșii lor în veacuri.

Ajuns în acest punct, Harry simți nevoia dulce a unui pahar de vin și făcu semn cu mâna chelnerului ce le deservea masa. Primarul la fel și gestul lor fu urmat apoi de toți ceilalți. Închinară pentru prosperitate, ciocniră paharele și abia după un timp Harry își reluă cursul povestirii.

- Modul vechi de viață trebuia desființat, parcă mai mult ca oricând în acele vremuri de deschidere spre un sistem capitalist de viață. Desigur existau și conservatori ce…

- Și cum a fost doborât în final? îl întrerupse inginerul

- Exact asta era și marea problemă, ceea ce natura construise în mai bine de 2000 de ani era greu de distrus acum. Mulți experți s-au perindat și multe teorii de afară sau din țară au apărut în media acelor zile, de la cele mai fantastice până la cele mai absurde. Dar nimic concret. Apoi am venit eu și în urma unei manifestații publice de protest organizate de aripa tânăra a unui partid istoric reînviat atunci le-am propus: *un asediu continuu împotriva copacului*. Și asediu a fost. Iar când spun continuu chiar așa s-a întâmplat. Hai, noroc!

Ridică paharul și-l goli dintr-un sorb. Nu-i venea ușor să povestească toate astea. În definitiv era un ucigaș, da, ucigașul unui mod de viață învechit, dar tot ucigaș se cheamă, se gândi el pentru un timp în care paharul îi era din nou încărcat. Gata de foc!

Ioan IVAȘCU

REÎNTÂLNIREA

Tot ce poate auzi Maria de pe salteaua de paie pe care stă în cort este sunetul ploii izbind pânza groasă și căzând pe pământ înfundat. Prin întunericul des, zărește umbrele mamei și ale fraților mai mici, care se mișcă ritmic sub pături.

Se mai uită o dată în direcția lor. Se ridică încet în capul oaselor, dă la o parte pătura care o acoperă și, cu o mișcare lentă, coboară de pe saltea. Jos, sunt opincile ei, pe care le ia în mână. Puțin mai departe, sunt obielele de lână, pe care le pune peste opinci pe braț. Se îndreaptă spre colțul din stânga al cortului, de unde ia, de pe un scaun de lemn, năframa verde pe care și-o pune, grăbită pe cap, sugna de aceeași culoare, pe care o trage pe lângă trupul subțire, cămașa albă, care îi acoperă pieptul și, peste ea, un pieptar cu mărgele, care are în interior fire albe de lână.

La sfârșit, își înfășoară obielele în jurul picioarelor albe, își trage peste ele opincile și își înnoadă repede nojițele. Trupul îi tremură. Mâinile și picioarele nu o mai ascultă. Picăturile de ploaie cad fără oprire.

- Azi ajung la el, își spune în șoaptă fata.

Se duce, hotârâtă, spre colțul din dreapta. Acolo se găsește ligheanul cu apă. Maria își împreunează palmele deschise, ia în ele ia apa încă rece. Și le duce, cu aceleași gesturi repezi, spre față și lasă picăturile să curgă pe ochi, pe nas, pe bărbie. Își revine parcă dintr-un somn adânc. Se șterge cu ștergarul alb de pe un scaun de lângă și își face semnul crucii, în timp ce murmură rugăciunile de dimineață

De lângă scaun, ia o trăistuță în alb și negru, în care și-a pus de cu seară merinde și apă, și-o așază pe umărul drept și face trei pași mari spre locul de ieșire din cort. Dă la o parte pânza care ține loc de ușă și e cu amândouă picioarele afară. Câteva picături de ploaie îi udă fața. Simte, sub opinci, noroiul care e năclăit și care parcă o ține în loc.

Bine că nu mai plouă așa tare, gândește Maria. În *două ceasuri bune sunt la el.*

Se mai uită o dată spre cortul unde și-a lăsat mama și frații. Apoi, se întoarce și cu pași mari se strecoară pe lângă alte corturi, la fel ca al lor, până ajunge la peretele de cărămidă al clădirii unde sunt paznicii. Printr-un ochi de sticlă spart, vede un soldat care moțăie într-un scaun cu spătar, lăsat pe spate, la lumina obosită a unui bec. Tabăra nu are decât acest post de pază. În rest, lumea poate circula liberă.

Maria lasă în urmă acest post și cu aceeași repeziciune în pașii mari se îndreaptă spre

râu, care scoate sunete fioroase. S-a umflat și amenință să treacă peste mal.

Ploaia a încetat, dar noroiul i se lipește de picioare. Nu vede decât contururi de pomi și știe drumul spre puntea de lemn de peste Iza. Vuietul apei devine tot mai puternic pe măsură ce fata se apropie.

Trec puntea și *apoi ajung* în *drumul mare*, își ***reface*** în ***minte traseul***. Acum este lângă punte, face un pas și aceasta se leagănă din toate încheieturile. Înaintează, cu inima bătând tot mai tare și cu sunetul apei, tot mai învolburat sub picioare. Apa e neagră. Parcă trec în sus și în jos umbre și aburi.

E la capătul punții. Face un pas și ajunge în drum. Acolo e tot noroiul cleios.

De dincolo de punte se aude un foșnet ca de pași și un glas o somează:

- Stai că trag!

Prin mintea Mariei, această voce trece ca o săgeată otrăvită, care capătă un chip. El este: Locotentul. În secunda următoare, fata fuge și se pierde în întunericul pădurii de pin. După ea, un sunet înfundat de împușcătură.

Locotenentul sare pe punte. Maria nu e departe. Îi aude pașii.

- Haideți, băieți, să prindem fugara! Le ordonă el camarazilor.

Pașii îl urmează pe punte la comandă.

Au trecut pe drum? Maria fuge tot mai repede prin pădure. Se simte mirosul de rășină de brad. Aerul e curat ca după ploaie.

Să ajung mai repede în vârf, își zice Maria cu voce tare. Noroiul de sub picioare pare tot mai negru și mai gros. Pașii urmăritorilor sunt tot mai aproape.

- Stai că trag! urlă Locotentul și ecoul lui se izbește de stânci, trece prin pădure și ajunge în munte.

Aceeași bufnitură de mai devreme și Maria simte o durere surdă în genunchiul drept și un lichid cald care i se scurge spre picioare. Noroiul o ține în loc. Piciorul îi pare de plumb.

- Am prins-o! aude o voce din adâncul pădurii.

Se întoarce să vadă cine e și din spatele ei aude glasul lui Ilie:

- Maria, lasă-te la pământ!

Fără să-și dea seama, ascultă ordinul și o ploaie de gloanțe cade din locul din care a poruncit Ilie. Ea stă pe burtă și durerea surdă din genunchi e tot mai puternică.

După câteva clipe, ploaia de gloanțe încetează. Maria ridică ochii și îl vede pe Ilie, cum se îndreaptă spre ea. Și în spatele lui? Da, el e . Tata. Nu se poate e în lagăr.

Ilie o îmbrățișează, o ridică de la pământ.

Aude glasul tatălui ca pe un cuțit care taie o ceață deasă:

- Ce faci, Maria? Unde te duceai?

- Unde crezi, tată? Spre munte. Doar sunt fiica ta.

Chipul tatălui este la fel, chel, cu mustața neagră. Nimic nu s-a schimbat în cei patru ani de când nu l-a văzut. Maria întinde brațele spre el, vrea să-l strângă cu ultimele puteri, dar mâinile i se lasă în jos, privirea i se încețoșează, iar fața îi cade în noroiul tot mai negru și mai gros.

Corina DAȘOVEANU

LA O LEMONADĂ...
(aproape schiță)

- Monșer, dacă ești amabel, la Șosea!, zise Nae chiristigiul cu tot neamul urcat de-a valma într-o trăsură de piață. Mă cam strânge gulerul, Sițo, trebuia să mi-l dai p-ăla vechiu', ăsta îmi face bube la gât.

Bonsoar, coane Nelule, și noi la plimbare, că ne-a rupt căldura. Matale ori ai închis prăvălia? Nu mai ai mușterii? Sițo, ține de Merabela că cade din trăsură, unde caști gura? De, cald, monșer, cine dracu› își mai repară ciubotele în august? Bonsoar, bonsoar, ne mai vedem, ne mai vedem...

Al dracu' ce legătură de gât avea, de catifea verde, cine s-o fi milit de el? Văzuși, fă, că nici nu mă băgă în seamă?

Ludovice, șterge-ți mucii, tâmpitule, că mă faci de râs, te vede lumea și ,ce că nu te-am educat!

Ia uite, fă Sițo, ce de lume bună ieși astă seară, ți-am zis eu că sâmbăta asta trebuie să ieșim inevitabil, că de săptămâna viitoare se întorc domnii.

Când dracu' se duse și vara asta, frate? Că mai ieri parcă cumpărai lemnele ălea-n primăvară de la Tecuci? ,Ț-aduci aminte, Sițo, că d-aia te-am luat, fă, și pe tine la Tecuci, să te mai scot în lume, să te plimb ca pe-o prințesă, să nu-mi mai zici că pun coada pe spinare și plec și te las singură cu ciurda de copii o săptămână și io-mi încur caii cu cine știe ce muieri la dracu'n praznic...

Aaaaa, bonsoar, madam Caliopi! Ați ieșit cu bicicleta la Șosea? Frumos, frumos! Aveți grijă să nu vă loviți la piciorușe de vreun bolovan!

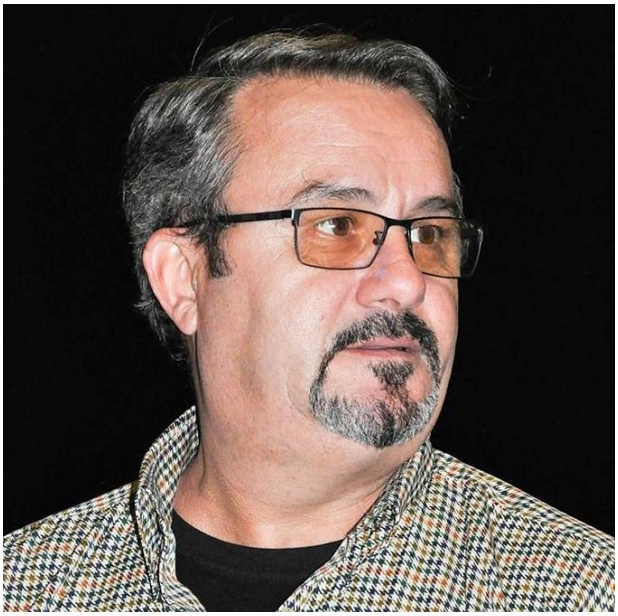
Ha, ha, ha! Ia uite și asta ce nas pe sus are! Parcă nici nu zici c-o răstoarnă toată mahalaua după ce s-a dizvorțat... Ce dicolteu are a dracu' ștoarfă, de mai era nițel și i se vedea buricul. A ieșit la „cules"...

Taci, fă, că nu-nțelege ăștia micii ce e aia dicolteu... Sițo, năduși de tot, bine că îmi dădușI cămașa a groasă! Păi da, că p-aialaltă îți fu lene s-o speli, cine să mai stea la taclale toată ziua cu Niculina lu' Firică peste gard? V-ați găsit, amândouă, două proaste! Puneți voi lumea la cale, că dacă nu tocați voi tot ce se-ntâmplă în casele oamenilor într-o zi, crapă ficații-n voi!

Ooooo, bonsoar la familia Ciuce! Ce mai faceți? Eu, ca de obicei, cum mă știți, mi-am scos doamna la o plimbare, la o lemonadă, așa... că ne plictiseam...

Ce rânjea ăla fasolele așa la tine, Sițo? Și tu ce te roșișI așa la față? Ori ai ceva să-mi spui? Ce însemnează asta? De când îl știi tu pe Sile Ciuce, ă? A, acu' taci? Ce căldură, fă, ce căldură? Nicio căldură, că d-altceva te făcuși tu roșie la față, las' că știu io!

Mamă soacră, te dau jos din trăsură dacă crâcnești ceva! P-ăla micu', cum care din ei?, pe Napoleon, nu-l vezi că se lovi la falcă de marginea aia de fier și urlă? Păi nu! Că stai cu urechile ciulite la mine și cu ochii la ce e pe șosea! D-aia te-am luat la plimbare? Ridică-l în cur pe Filipică, că adormi în poală la matale și nu-l vede lumea ce costum cu nasturi de aur i-am luat. Bine că știi tu că nu sunt de aur, da' ce? Lumea știe? Nu știe! Las' să moară de ciudă că unu' e Nae chiristigiul în București care-i ia costum cu nasturi de aur lu' fi-su!

Nicolaie Tony DINCĂ

Capitolul al VI-lea

JOCURI ȘI FOCURI

Soarele încă nu zugrăvise cu spuză geana văzduhului dinspre răsărit când se trezise Ioana. Și-a potrivit repede animalele și a pregătit traista cu mâncare pentru cioban. Pe urmă, când soarele abia își scotea pe furiși roata de foc de dincolo de dealul Comorii, fata și-a încălecat pe deșelate iapa și a plecat la trap cu ea spre pădurea Mandra, unde aveau părinții ei târla oilor pe timpul verii. Mergea pe fiecare dimineață să ducă traista cu mâncare pentru ciobanul pe care îl aveau rânduit la oi. Îi plăcea să călărească și, ori de câte ori avea ocazia, pleca calare pe iapa ei să se simtă liberă, alergând prin lumea ei, care i se părea atât de minunată, cu părul în vânt ca o nălucă despletită.

Aerul încă răcoros al dimineții îi mângâia pletele negre și obrazul, ca un văl de borangic care nu se mai termina din curgerea lui. Când o vedeau călărind așa bătrânii satului își aduceau aminte de povești din vechime cu un străbunic de-al fetei, om cât crucea, care ajunsese ceauș în armata turcească și pe urmă se haiducise pe timpul ocupației austriece.

Se zicea că prima biserică din satul lor, Poiana Mare, fusese ctitorită de către ceata de haiduci a lui Florea Diaconească, în care se băgase și Mitru Ceaușiu, străbunicul Ioanei. În jurul acestei biserici s-a format prima oară satul, pe malul Bârluiului. Pe urmă, după ce au ars turcii biserica, sătenii s-au mutat cu totul mai pe deal, sub poala pădurii, spre Ghioșanii Morunglavului, unde și-au construit o altă biserică. Ceata asta de haiduci lucra cu ceata lui Papură și se luptau din greu cu boierii hainiți și cu austriecii. Bătrânii satului știau toate poveștile întâmplate sau închipuite despre ceata de haiduci și despre consăteanul lor Mitru Ceaușiu, și, când o vedeau pe Ioana călărind pe deșelate, o asemănau cumva cu străbunicul ei, pe cărările neștiute și încă neînțelese pe deplin ale judecății omului din popor. Cine ar fi putut să pătrundă în sufletul fetei în dimineața aceea ar fi găsit acolo un soi ciudat de bucurie amestecat cu nerăbdare și cu multă neliniște, cum numai în sufletul îndrăgostiților poți să găsești. Știa că în acea după-amiază urma să plece cu ceata de tineri din sat la horă în Morunești, în poiana de lângă Pițigaie și asta îi agita în mod minunat sufletul. Acolo urma să-l întâlnească din nou pe Sanfir al lui Ioniță Voican, de care își legase sufletul și toate speranțele ei de viitor. Acum poate e de înțeles de ce se trezise Ioana mai devreme ca de obicei în dimineața aceea de duminică. Trebuia să se întoarcă acasă de la târlă, să se aranjeze și să meargă și cu mama ei la slujba de utrenie de la biserică, după cum era rânduiala. Așa că își îndemna iapa cu călcâiele, în timp ce în sufletul ei tânăr se zbenguiau în voie flăcările dragostei.

***

Ea era înaltă, slabă și adusă de spinare ca o doagă de butoi iar el era scund și îndesat, dotat cu o burtă destul de proeminentă, astfel încât la o primă vedere de la distanță cuplul respectiv să semene cu reprezentarea clasică a celebrilor Don Quijote și Sancho Panza. Ea cânta la un bas hodorogit iar el scârțâia la o vioară verișoară din frați cu cea a lui Paganini, dar și din gură. Pe

ea o chema Marița iar îndesatului ei soț lumea îi spunea neica Pai de la Cepari. În realitate pe biroul populației el se numea Barbu Paris Coteț și din tată în fiu era lăutar. Era cel de-al cincilea purtător al acestui nume și legenda spunea că un străbunic de-al acestui lăutar fusese botezat astfel chiar de către celebrul poet Barbu Paris Mumuleanu, pe când era logofăt la moșia boierului Florescu din satul Cepari al comunei Cârlogani. Explicația pentru numele Pai este aceea că mama lăutarului era răraită și atunci când pronunța în lume numele fiului ei acesta se auzea cumva ca „Pais" iar auditoriul din lumea satului de la acea vreme a scurtat numele progeniturii în „Pai".

Să nu vă închipuiți că neica Pai era vreun virtuoz desăvârșit, dar, de voie, de nevoie, îți făceai treabă cu el atunci când era cazul. Îl chema lumea la nunți, la hore, la botezuri și chiar și la înmormântări. Era bun că nu cerea prea mult pentru serviciile sale artistice. Era rău că obișnuia să dea pe caneaua gâtului diferite specii de băuturi alcoolice, amestecându-le după cum le primea, întrucât nu era deloc năzuros din acest punct de vedere. Și pe fondul întâlnirii cu alcoolul devenea irascibil și imprevizibil și se cam alegea cinstitul praf de evenimentul la care fusese chemat să facă pe artistul.

În urmă cu o săptămână neica Pai fusese căutat de doi flăcăi din Morunești, pe care îi cunoștea. Știa că Sanfir era băiatul primarului din comuna aceea și că bunicii băiatului dinspre mamă, Radu Groza și cu nevasta sa Maria locuiau la vreo câteva case distanță de el. Celălalt flăcău era Nae Obogeanu, tot din Morunești și știa că pe la hore flăcăul ăsta mai punea mâna pe fluier și cânta la un loc cu lăutarii.

Băieții veniseră să-l tocmească pe lăutar pentru horă și pentru petrecere, întrucât lui Nae Obogeanu îi venise rândul să plece în armată și flăcăii mai înstăriți tocmeau lăutari pentru astfel de evenimente. Dacă se potrivea să mai fie și horă sătească organizată de primărie era și mai bine. Ori acum tocmai așa se întâmplase potrivirea.

Așa că neica Pai s-a înțeles cu flăcăii, a primit arvuna de la ei, au băut adălmașul cu vin aprig de Cepari și s-au despărțit. Pe urmă, când a venit ziua stabilită, neica Pai și-a luat consoarta și instrumentele în șaretă și a plecat în Morunești că să-și onoreze contractul.

***

Sanfir și cu Nae se țineau cumva de rudă pentru că străbunicii lor fuseseră frați. Adică Voica, străbunica lui Sanfir fusese soră cu Ion Obogeanu, străbunicul lui Nae, așa că ei se credeau veri. Pe drumul de întoarcere Sanfir îl încurajase cum putuse și el pe Nae să nu se teama de armată, că așa e datul baieților –să facă armată și să se maturizeze în felul ăsta.

Când au trecut pe lângă pădurea Târsei, Sanfir și-a adus aminte de povestea moșului și a copacului cu comoara îngropată sub el și i-a povestit și lui Nae despre cele petrecute.

— Du-te, bă vere, de-aci cu prostiile tale, că n-are cum să fie așa ceva în păduri pe la noi. Că le găsea lumea până acum. Și-a bătut joc moșneagul de voi ca să va bea vinul și ca să-i potcoviți pe degeaba mârțoaga. Cine știe ce păcătos o fi fost? a zis Nae zâmbind.

— Așa m-am gândit și eu, vere, la început, dar m-am speriat de m-au găsit dracii pe urmă, cum îți povestii, și acum nu mai știu nici eu ce să cred. Am vorbit și cu Gogorici și mă bate gândul să mă duc să sap sub copacul ăla mâine sau poimâine. Ce o fi, o fi, i-a răspuns Sanfir.

— Eu cred că va uzmiți de pomană, dar dacă altfel nu vă iese din cap, nu aveți decât să săpați după comoara moșneagului, a adăugat Nae.

— Hai și tu cu noi! l-a îndemnat Sanfir.

— Du-te, bă vere, de aici cu prostiile tale, că nu mă apuc eu acum de dezgropat potcoave de cai morți cu o săptămână înainte de a pleca în armată. Mai bine stau și mă odihnesc, i-a răspuns cam în răspăr Nae. Pe urmă au schimbat vorba și au mers pe drumul lor către casă, tăinuind despre alte vrute și nevrute.

***

În după-amiaza aceea de duminică oamenii s-au strâns, cu mic cu mare, pe poiana de lângă primărie. Toată lumea era primenită ca de sărbătoare și cămășile cusute cu arnici viu de diferite culori și cu felurite modele străluceau în soare. Sanfir adusese de acasă niște vin tiraz, negru ca păcatul, cu care ajutorul de primar, Mărin Diaconu, să cinstească pe cântăreți și pe cine mai voia el. Primarul fusese nevoit să plece la o judecată la Caracal, dar îi lăsase vorba lui Sanfir și lui Mărin Diaconu ce au de făcut. La primărie mai veniseră și ceilalți consilieri și secretarul, și casierul, toți cu nevestele și cu copiii. Veniseră de asemenea și oameni mai în vârstă, și tineret din satele Poiana Mare și din Bărăști, pentru că de la un astfel de eveniment nu se face să lipsești.

Obiceiul la astfel de hore era ca primarul sau ajutorul lui să facă o listă cu flăcăii care voiau să ia sârba înainte iar banii îi încasa casierul primăriei sau alt împuternicit al primarului. Același om îi plătea și pe cântăreți din banii adunați în acest fel. Ceea ce da fiecare flăcău lăutarului, personal, era altă socoteală și nu se băga nimeni peste asta.

Dacă se potrivea ca hora să cadă în același timp cu petrecerea de plecare în armată a vreunui flăcău - cum s-a întâmplat și în cazul nostru - atunci era și mai bine, pentru că mai punea și acel flăcău bani sau mâncare, ori băutură pentru lăutari și cheltuiala era mai mică.

În ziua aceea ajutorul de primar îl avea pe lângă el chiar pe Gheorghe Chivăran, casierul primăriei, fost plutonier de armată, grad căpătat în primul război mondial, care era unchiul după mamă al lui Nae Obogeanu, și, de, nu se putea să lipsească tocmai el de la așa petrecere, deși mergea greu din cauza schijelor pe care încă le mai purta în picioare ca amintire din războiul în care luptase și din care venise decorat cu „Virtutea militară”

Sanfir l-a luat deoparte pe Nae:

— Să ai grijă la ăsta al lui Florescu, că e posibil să facă scandal pe aici, ca să facă rău! Știi că taică-său e în judecată cu taicu. Dacă vezi că încearcă ceva, îl iei deoparte și stai de vorbă cu el.

— Du-te, bă vere, de aici cu prostiile tale, păi crezi că se joacă cu mine? Precestania mă-sii de câine roșu care e el, dacă nu-l pun cu botul pe labe imediat! Numai să îndrăznească și vede el pe domnul dracul! Stai liniștit, vere, i-a răspuns Nae cu pieptul umflat de încredere.

Cum au început să cânte lăutari au început și jocurile în spirală, după obiceiul locului.

Jocul era început de doi băieți, dintre care unul lua sârba înainte, după cum se spune și azi în zonă, și celălalt ținea coada jocului. Între ei intrau pe urmă alți băieți și fete. Cel care lua sârba înainte își chemă lângă el și fata cu care era prieten, cu care vorbea, după cum se spune încă și acum pe acele minunate plaiuri, definind într-un mod ușor voalat relația de prietenie, de dragoste dintre un băiat și o fată. Dacă nu era în vorba cu vreo anume fată, atunci putea să joace lângă conducătorul sârbei orice femeie.

Era interzis cu desăvârșire, însă, ca alt băiat să vină și să inițieze vreo altă sârbă până când cel care ținea jocul înainte nu își termina dansul. În termenii populari ai locului, dacă se petrecea un astfel de eveniment, se chema că „a spart sârba” și asta era un afront atât de mare, o atingere atât de pregnantă adusă onoarei masculine încât, de obicei, pentru spălarea rușinii se lăsa cu bătaie.

Poate că din această cauză era pe atunci un obicei, preluat probabil de pe la turci, ca băieții să poarte un băț, sculptat sau ornamentat, legat cu o curelușă de mână, de circa cincizeci-șaizeci de centimetri lungime căruia îi spuneau bătac și pe care îl învârteau în timpul jocului sau îl balansau pe ritmul muzicii, dar nu se fereau nici să îl folosească pe pielea celor care îndrăzneau să le spargă sârba.

Într-un astfel de joc se prindeau mai toți participanții, așa încât se forma o spirală în jurul lăutarilor, care se dezintegra doar la terminarea jocului sau dacă cineva spărgea sârba, asumându-și primirea corecției corporale aferente gestului făcut.

***

Ioana ședea la marginea horei, către biserică, împreună cu Ana lu' Cotorogea, prietena ei și îl cauta cu ochii și cu inima prin mulțime pe Sanfir. L-a văzut lângă primărie. Vorbea cu ajutorul de primar și inima i-a zvâcnit în piept nebună. Prietena ei parcă a simțit ce se petrece în sufletul ei și a luat-o din scurt:

— Fată lică, a necuratului care ești tu, cum puseși tu ochii pe ăl mai frumos flăcău din comună! Hoțomanco, și nu-mi spuseși nimic nici mie, care îmi ești mai bine ca o soră…

— Păi ce să-ți spun, Anico? Nu înțelegi că și pe mine m-a luat pârdalnica de dragoste ca din oală? Păi te gândeai tu vreodată, cum mă știi tu – băiețoasă și nebună, că o să-mi ia mințile vreun băiat? Da' uită-te la Sanfir! Păi tu crezi că i-l las alteia!? Mai bine mănânc pământ cu lingura și fug de la tata de acasă decât să trăiesc fără el. Ia du-te tu și fă-te că ai treabă la privată sau în altă parte că uite vine către mine! i-a răspuns Ioana prietenei ei care a înțeles și s-a îndepărtat de parcă o mânau din urmă o herghelie de draci.

Când a văzut că vine către ea, Ioana a simțit o amețeală ușoară și un văl de căldură a inundat-o pe interior colorându-i în roșu aprins obrajii feciorelnici. Băgase de seamă că simte același lucru ori de câte ori Sanfir se apropia de ea. Deși nici ea nu era mică de statură, când el venea lânga ea se simțea dintr-o dată mititică. Când își punea mâna în palmele lui mari i se părea că este și mai mică, iar când rămâneau singuri și el o strângea în brațe, Ioanei i se părea că se topește și că dispare cu totul în pieptul lui.

După ce au vorbit pe tonul acela aproape șoptit al îndrăgostiților despre toate gândurile lor cele nerostite Sanfir a întrebat-o:

— Ce zici, Ionico, joci lângă mine? Ai curaj, sau te pomenești că ți-o fi rușine de lume?

— I-auzi vorbă?!... Joc. De ce să nu joc? Și de ce să-mi fie rușine? Cu tine să-mi fie rușine!? Păi cu tine am curaj să fac orice. Ce-mi pasă mie de lume? Hai sa jucăm! i-a răspuns fata, luându-l de mână.

— Știam eu că vrei, dar glumeam cu tine. Hai să mergem amândoi la Gogorici, că uite-l colo, să vorbim să-mi țină coada!i-a spus zâmbind flăcăul.

Și au jucat de li se lipeau cămășile pe piele și sufletele li se alipeau, suflet lângă suflet iar ochii le lăcrimau de atâtea promisiuni și de atâta drag, și de atâta minune de poveste în care intraseră amândoi orbește, cu capul înainte, așa cum intrăm toți în nemernica asta de viață și îi luăm în râs toată măreția ei, pentru că ne orbește mai rău măreția dragostei noastre și sentimentul că dacă suntem doi nebuni de aceeași teapă, uniți de același țel și de aceeași nebunie, suntem în stare, amețiți de inconștiența și de beția vârstei, să credem că suntem gata să-l luăm și pe Dumnezeu de beregăți, dacă se pune în calea fericirii noastre.

***

Când a început Sanfir să-și joace sârba comandată, Lucică Florescu a ieșit ca mâșul de după primărie, unde stătuse ascuns, și a început să dea chiote, să fluiere din degete și să strige în gura mare: „hoții!, tîlharii!..." Sanfir l-a auzit și l-au luat căldurile pe șira spinării și a început să se frământe ca un armăsar nărăvaș în hamuri, și era pe punctul de a lăsa totul baltă pentru a merge să-i închidă gura nemernicului. La rândul lui Gogorici, care ținea coada sârbei, începuse să se agite și pierduse ritmul dansului tot uitându-se în direcția roșcovanului care făcea scandal. Ioana îl strângea de mână pe Sanfir de parcă l-ar fi rugat în acest fel să se liniștească. Când toată lumea era așa de încordată pe Lucică cel cu părul ca morcovul l-a mâncat limba din nou și a început să strige în gura mare: „Cine joacă hora-n drum, o putoare și un nebun!..." Sanfir și Gogorici au întors simultan capetele către nemernicul care făcea asemenea strigări, gata să se arunce asupra lui. S-au liniștit însă pentru că au văzut amândoi când Nae Obogeanu i-a închis gura cu un pumn bine chibzuit care l-a tăvălit pe Lucică prin praful șanțului.

— Precestania cui te-a lăpădat, de agarici care ești tu! Păi tu ești croit doar să faci rele,

mă? Acasă, că te găsesc toți dracii de pe planetă, dacă mă inervezi! a strigat Nae după cel roșcat care nu a mai așteptat altă invitație însoțită de vreun pumn, ci a fugit speriat spre gârlă.

Mulți oameni dintre cei prezenți nici nu au apucat să vadă prea bine ce se întâmplase iar după plecarea precipitată a roșcovanului lucrurile au intrat în normalul lor. Și atunci dansatorii și-au continuat nestingheriți jocul până când lăutarii și-au luat pauza dintre reprezentații.

După un timp Nae Obogeanu a venit la Sanfir și i-a zis:

— Bă vere, acum vine rândul meu la joc. Îmi ții coada?

— Cum să nu, Nae? Când vrei tu, sunt gata. i-a răspuns Sanfir și au plecat mai aproape de lăutari. Au început să joace și, la un moment dat, cum lăutarii știau că Nae urma să plece în armată, au dat drumul și la un cântec de armată care zicea, printre alte versuri: „...du-te acolo, fă-ți armata/ că-ți găsești când vii și fata!...”. Neica Pai care tot gustase din licorile bahice, se cam murdărise pe măsele și avea chef de glume nesărate în felul lui specific. Ei bine când a cântat din nou acest refren l-a formulat cam așa: „...du-te acolo, fă-ți armata/ să vii când o-nvia tata!...” Nu mulți au auzit ce cânta lăutarul iar Nae nici atât. Numai că, din coada sârbei, Sanfir a auzit și atunci s-a apropiat rapid de neica Pai i-a lipit pe chelie o bumașcă de cinci sute de lei cu mutra lui Carol priapricul pe ea și i-a șoptit printre dinți: „dacă mai cânți așa despre Nae, îți rup o mână și îți bag vioara pe gât, mai înțeles?”

Neica Pai a dat din cap a înțelegere și a strigat în gura mare:

— De la Sanfir al lui Voican cinci sute de lei pentru fratele lui de cruce Nae, care pleacă în armată. Să trăiască!... Și atunci tot tineretul strâns acolo, în frunte cu Nae, a chiuit prelung și felurit tropotind mai cu foc și călcând temeinic în picioare măreția prafului și nimicnicia clipei trăite cu atâta dăruire.

Nici nu apucaseră să termine bine de jucat și dansatorii își trăgeau sufletul răcorindu-se cu apă sau cu vin îndoit ținut în hârdăul cu gheață lângă primărie când, deodată, un strigăt a sfâșiat liniștea aceea de tablou idilic:

— Foc, băăă! Foc! Săriți, oameni buni, că arde!

Abia atunci au observat și ceilalți, orientându-se după direcția din care venea strigătul, fumul care se ridica spre văzduh de la căpițele cu paie abia întocmite cu multă migală din curtea lui Nae Obogeanu.

Ajutorul de primar deja pusese oameni cu găleți să le umple de la puț și să fugă unde se afla focul în speranța că tot vor mai putea salva ceva.

Nae Obogeanu rămăsese împietrit lângă Sanfir și lângă Gogorici:

— Sanfire eu poimâine plec în armată. O las pe muica fără niciun pai pentru iarnă. Și abia le chitisem și eu... În interiorul lui ardea un vulcan gata să erupă.

— Lasă, bă vere, că îți strângem noi altele. Să stai liniștit! a încercat să-l calmeze Sanfir. Nu e așa, Gogorici?

— Ba da, frăție. Fii cuminte, du-te liniștit în armată! l-a încurajat și Gogorici.

— Asta e isprava lui ăsta al lui Florescu, dar îți promit că ți-l aranjez eu de o să povestească și la strănepoți, i-a mai zis Sanfir.

Nae Obogeanu strângea din dinți și se făcuse negru pământiu la față de atâta sete de răzbunare care i se răscolea prin sânge.

— Du-te, bă vere, de-aci cu prostiile tale! a izbucnit el la un moment dat. Mă duc să-l omor, precestania cui l-a făcut de zangovean venetic care este. Și a zbughit-o ca din pușcă de lângă prietenii săi.

Luați cumva prin surprindere de gestul lui Nae, Sanfir și Gogorici au mai adăstat câteva clipe până s-au dezmeticit și au început să alerge după prietenul lor pentru a-l împiedica să-și stingă focul din suflet în încercarea de a-l pedepsi pe cel care îi pusese foc în ogradă.

Dumitru SÂRGHIE

E „Vremea fabulei”, ne spune scriitorul Nicolaie Dincă

Volumul de fabule, cu titlul **„E vremea fabulei”**, care a văzut recent lumina și întruparea deplină în cuvânt, la Editura „Hoffman”, purtând semnătura lui Nicolaie Dincă, actor, regizor și scriitor slătinean, prezent din ce în ce mai des în publicațiile culturale din țară, reprezintă un efort salutar la readucerea în actualitate a acestui gen literar (fabula), în literatura contemporană, reiterând, ce-i drept, tradiția fabulistică a clasicilor români, în special a lui Grigore Alexandrescu, zic eu, și adaptând-o la contextul social și politic al vremii.

Fabulele lui Dincă sunt pilde și învățături moralizatoare destul de puternice și curajoase, prin mesajele pe care le el transmite, în aceste vremuri pseudodemocratice, în care scriitorul român este obligat, de clasa politică, prin tehnici subliminale, revanșarde, la autocenzură. Și, după, cum se știe, autocenzura este mai umilitoare decât cenzura în sine, pentru sufletul oricărui creator de literatură, oriunde s-ar afla el. Fabulele lui Dincă au un caracter satiric și didactic, fiind adesea îndreptate împotriva viciilor umane, cum ar fi ipocrizia, impostura, lăcomia, nedreptatea și, mai ales, abuzul de putere.

Autorul folosește animale pentru a reprezenta diverse tipuri umane, în spiritul clasic al genului, astfel încât critica socială să fie mai subtilă și mai accesibilă publicului larg. De exemplu, în fabula „Elefantul și asinul” satirizează inegalitatea socială și ipocrizia celor puternici care pretind egalitate, dar nu o aplică niciodată în realitate. Este vorba, aici, de elefanții politici, îmbuibații zilei, membri ai clanurilor politice actuale, care fac legi doar pentru ei, pentru politrucii postdecembriști, urmași ai comuniștilor de ieri, aceștia eludând consistent drepturile firești ale celor mulți, umili, săraci și flămânziți, uitați de toate guvernele, încă de la instalarea tancurilor sovietice pe pământ românesc, după al Doilea Război Mondial, și până astăzi. Acești fii ai patriei, care au avut și ei un rol important în evoluția acestei țărișoare, de-a lungul timpului, primesc, conform proverbului românesc, doar „apă, paie și bătaie”:

„Aşa-i şi-n zilele noastre:
Tot cel gras strigă că n-are,
Cu obraji de neamuri proaste
Şi zmintită nepăsare.
Zeci de ani s-au îmbuibat
Şi ne privesc azi de sus,
Noi am stat şi am răbdat –
Şi cât de rău am ajuns!
În concluzie, niciodată
Ca acum, mai rău n-a fost,
Săracă ţară bogată,
Tare eşti condusă prost!”

Lista fabulelor, în care protagoniștii sunt reprezentați de animale și alte vietăți este lungă și amintim aici câteva titluri edificatoare, care dau măsura substanței poeziei satirice a lui Nicolae Dincă: „Șacalul și ghepardul”, „Papagalul și pisicul”,

„Cârtița și papagalul”, „Dihorul și vulpea”, „Ciobănescul mioritic”, „Câinii la abator”, „Șarpele și râma”, „Viermi și javre” etc.

Un alt aspect important al fabulelor sale este critica la adresa minciunii, corupției și injustiției sociale, caracteristici evidente ale societății românești din perioada pe care o respirăm anevoie. Dincă nu ezită să ironizeze clasa politică și pe cei aflați în funcții de putere, ceea ce conferă fabulelor sale un caracter de rezistență și protest social. Nu lipsește critica la adresa falsei opoziții politice din România (și realitatea pe care-o trăim astăzi, prin așa-zisa gâlceavă dintre PSD și PNL, este edificatoare), avându-se în vedere că cele două formațiuni care-au dus, împreună, țara pe Valea Plângerii, vor, din nou, după alegeri, să fie alături. Dincă visează ca, măcar una dintre cele două entități politice, prin reprezentanții săi, să ia taurul de coarne și să le spună aliaților obedienți și nesătui de putere, care, deși simulează critici dure la adresa partenerilor de guvernare, când o parte câștigă, cealaltă se duce cu lugu-lugu la învingători, pentru a continua jaful împreună:

„– Opreşte-te, javră! Gata cu jocul!
Nu îţi forţa cu mine norocul.
Ştiu tot ce-ai făcut şi tot ce-ai vorbit,
Cum m-ai atacat, cum m-ai ponegrit.
Ce tupeu mai ai ca aici să-mi apari
Cu minciuni pregătite?!...Pleacă, dispari!
Ia-ţi carnea şi mierea că nu sunt de mine!
Să-ţi fie ruşine!”

Adevărul și minciuna sunt concepte fundamentale care reflectă relația dintre realitate și percepția noastră asupra ei. Adevărul reprezintă concordanța cu realitatea, sinceritatea și integritatea, fiind esențial pentru încredere și justiție. Minciuna, în schimb, este distorsionarea sau ascunderea adevărului, având ca scop înșelarea celorlalți. Deși, uneori, minciunile pot părea inofensive sau necesare, ele pot eroda încrederea și relațiile, subminând coerența morală. Adevărul, chiar dacă dureros, rămâne o valoare centrală pentru o societate sănătoasă și pentru relațiile autentice dintre oameni. Ideea aceasta generală, ce-i drept, apare stilizată în fabula „Mult zgomot pentru nimic”, cu referire subliminală și la posturile de televiziunile românești, aservite haitelor partinice și mincinoșilor politici:

„Şi azi eşti nebun, dacă spui adevărul,
Ciorile se ceartă-ntr-una pe ecran,
Păsăretu-şi pune pe vedere vălul,
Haitele-şi împart prada din Divan!”

Deși influențate de modelele consacrate ale literaturii române clasice, fabulele lui Nicolaie Dincă au o identitate distinctă, deoarece reflectă realitățile românești actuale. În plus, limbajul accesibil și tonul umoristic fac din aceste texte niște creații populare cu succes la un segment de cititori neinfestat de literatura la modă,

„pollitically correct”. Critica socială subtilă și mesajele morale clare fac din acest volum de fabule, repet, o creație ce poate fi apreciată, nu doar pentru caracterul ei general-restitutiv în cultura noastră alutană, dar și pentru faptul că dă ora exactă în înțelegerea actualei societăți românești, cu toate racilele acestui prim sfert de veac năucitor.

În concluzie, volumul de fabule al lui Nicolaie Dincă se arată a fi un exercițiu de referință, în partea de inimă a creatorilor acestui gen literar, practicat din ce în ce mai rar, care, iată, poate fi apreciat atât pentru valoarea sa literară, cât și pentru implicarea socială și politică pe care o reflectă.

Fabulele sale depășesc simpla moralizare și devin veritabile instrumente de reflecție asupra comportamentului uman și a structurii sociale.

Mă opresc aici, recomandând cititorilor, cu prietenie, această carte, care are ceva de spus, fie și acum, în preajma alegerilor parlamentare și prezidențiale, care ne bat zgomotos la fereastră, vestindu-ne „Mântuirea”. Fac asta, nu înainte de a reda aici, în integralitate fabula „Șacalul și ghepardul”, edificatoare pentru intențiile generoase cu care a plecat la drum Dincă, întru plăsmuirea acestui volum...

ȘACALUL ȘI GHEPARDUL

Imediat după ce a aflat
Că ghepardul a fost ales împărat
De către electorat,
Șacalul s-a speriat,
Pentru că, în campania electorală,
Fără nicio șovăială,
Îl susținuse sus și tare
Pe rețelele de socializare
Pe fostul împărat din oraș,
Cel acuzat că era bețiv și borfaș.
Cum starea lui naturală
Este lipsită de orice morală
Șacalul s-a gândit că acum este cazul
Să schimbe cu abilitate macazul
Și să se-apropie de noul împărat,
Imediat și neapărat.
— Puneți odoare, nevastă, și dă-te cu fard
Că-i musai să mergem la domnul ghepard!
Ia-n traistă cea mai fină mâncare,
Vânatul cu grea căutare,
Rărunchi și ficați fără fiere
Și cinci-șase oale cu miere...
Să fii numai zâmbete și siropoasă,
Ca să facem o figură frumoasă!...

Amândoi într-o zi la ghepard au intrat.
— Să trăiești mii de ani, onorat împărat!
Suntem dintre cei care chiar te-au votat
Și cu-ai tăi inamici ne-am certat.
Ba chiar ne-am pus pieile la bătaie,
Tot certându-ne cu orice potaie,
Ca tu să ajungi împăratul cel nou.
Ți-am adus aici și un cadou
Și ne-am bucura să-l primiți.
— Bine, dar în schimb ce doriți?
A-ntrebat ghepardul ușor iritat.
— Mai nimic. Dă-ne doar orchestra de stat
Și vă promit că o să aveți
Câte spectacole vreți...
Și-am să vă cânt - mii!- osanale
Din țitere și din țimbale...
— Oprește-te, javră! Gata cu jocul!
Nu îți forța cu mine norocul.
Știu tot ce-ai făcut și tot ce-ai vorbit,
Cum m-ai atacat, cum m-ai ponegrit.
Ce tupeu mai ai ca aici să-mi apari
Cu minciuni pregătite?!...Pleacă, dispari!
Ia-ți carnea și mierea că nu sunt de mine!
Să-ți fie rușine!

*

Aceasta a fost o poveste reală
Despre animale fără MORALĂ;
Noroc că oamenii se trag doar din zei
Și nu au șacali printre ei.

Luminița POP

Dialectica iubirii și a adulterului în lumea romanului „Pasiunea Annei Ozores” de Leopoldo Alas Clarin

La Regenta[1] este un roman care tratează tema complicată a adulterului în societatea burgheză din Spania secolului al XIX-lea, dar personajele sale transcend perioada realistă și devin simboluri literare ale căutării obsesive a iubirii și a sensului vieții.

Analizând câteva perspective critice asupra romanului, am văzut că *La Regenta* este percepută ca o luptă între cele două voințe, Ana Ozores și Fermín de Pas, ca un roman care are un hipotext în *Don Quijote*, sau ca o carte interzisă de către regimul lui Franco în Spania.

Ana Ozores este cel mai reprezentativ personaj din romanul lui Clarín și unul dintre cele mai fin realizate din literatura spaniolă. O figură complexă, reflectată în lumini și umbre, am analizat-o începând din copilăria ei nefericită, căutând în primii ei ani explicația psihologică a personalității sale ambivalente. Orfană și fără nicio protecție față de lumea reală, mutarea la Vetusta pentru a locui cu mătușile ei a fost o închisoare pentru personalitatea ei liberă, o temniță sporită de convențiile sociale ale orașului. Prin căsătoria cu Víctor Quintanar, ea schimbă o închisoare cu alta, trecând de la convențiile sociale la convențiile de căsătorie. În consecință, ființa sa oscilează între două tendințe contrare: cea a ascezei mistice și cea a sexualității frustrate care caută compensare.

Don Fermín de Pas se definește în cele trei relații pe care le are: cu Vetusta, cu mama sa, și cu Regenta. El are control asupra celorlalți doar în prima, cu femeile, cu soții lor nobili și cu ceilalți preoți ai orașului, pentru că în celelalte două relații, Magistralul pierde. Axele lui de control își pierdeficacitatea în fața mamei sale – femeia castratoare și în fața Regentei care, din cauza sutanei sale, nupoate să-l perceapă ca pe un bărbat. Din acest motiv, el este marele ratat al romanului, prototipul seducătorului sofisticat, care în final dă impresia că a obținut ceea ce și-a dorit: răzbunare pentru că a fost respins.

Dialectica adulterului și a iubirii este împărtășită de majoritatea personajelor din roman, deși dilema este centrată pe Ana și Fermín. Între cele două extreme se află și Álvaro Mesia, dar el se situează în zona confortabilă a adulterului perpetuu, alături de văduva Obdulia, alter ego-ul său feminin. Víctor Quintanar și prietenul său Frigilis sunt cei care simt dragostea, dar în forma ei nefirească, paternă, față de eroina romanului, o iubire incompletă și nesatisfăcătoare pentru ea. Marchizul de Vegallana, care a avut mulți copii nelegitimi în satul de lângă Vetusta, este unul dintredetractorii Regentei, dar nu simte durerea rușinii publice pentru că este mult mai discret decât Ana Ozores în aventurile sale.

Viziunea asupra lumii din romanul *La Regenta* nu este nici doar romantică, nici doar naturalistă, nici doar realistă, ci toate în același timp. Clarín creează personaje complexe care știu să evite o clasificare didactică, oricât am încerca să simplificăm intriga la tipologiile clasice ale iubitei, femeia adulteră, ale amantului neîmpărtășit și ale soțului înșelat. O excepție este Mesia, care rămâne mai mult ca o schiță a lui Don Juan, pentru că îi lipsește orice posibilitate de a vedea lumea din alt punct de vedere decât

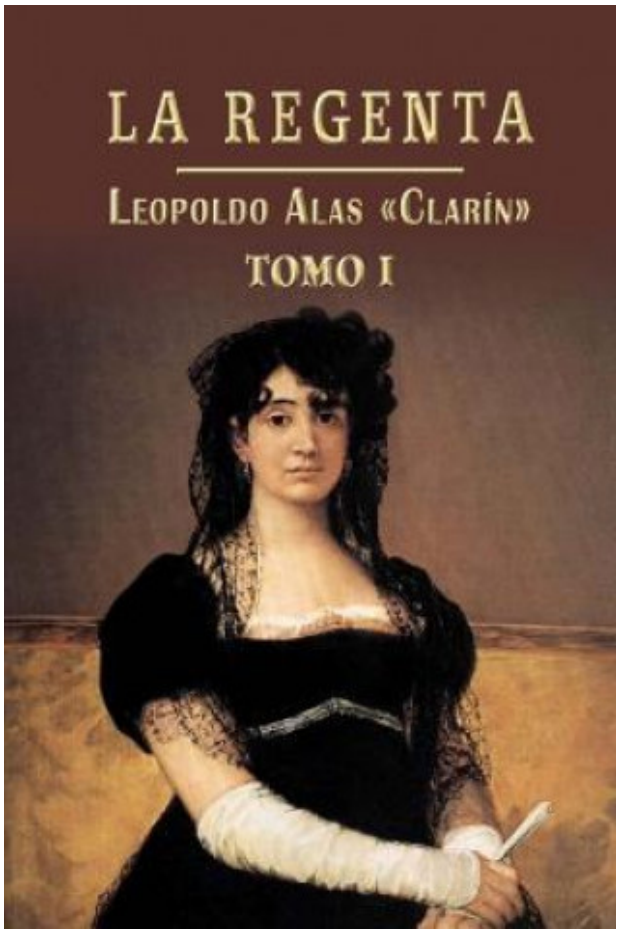
al lui. Celelalte personaje sunt vii, reale, dau impresia de viață, cu toate eșecurile și temerile lor, cu regretele și dorințele lor cenzurate de o morală ipocrită burgheză a secolului al XIX-lea.

Criticul María Asunción Blanco de Lalama consideră că romanul lui Clarín se situează în paradigma romanelor care își au punctul de origine în *Don Quijote de la Mancha*. Pentru că Ana este un personaj aflat într-o permanentă luptă între realitate și iluzie, între Vetusta și normele ei sociale și pentru că se remarcă prin bogata ei viață interioară care oscilează între asceză și dorință carnală.

„La Regenta se situează în cadrul unei tradiții literare hispanice în care stă la baza conflictului permanent între „realitate" și „iluzie". Acest conflict subiacent în structura romanului este paralel cucel al lui Don Quijote și ar putea fi studiate relațiile de intertextualitate: *Don Quijote* ca hipotext în *La Regenta*.[2]

Exegeta spaniolă continuă asocierea dintre personajele lui Cervantes și cele ale lui Clarín, subliniind faptul că, în timp ce Don Quijote este reprezentativ pentru valorile secolului său, pentru codul cavaleresc de a vedea lumea, Ana întruchipează valorile romantice ale femeii nefericite care caută, conștient sau nu, o mântuire. Diferența notabilă dintre ele constă în finalul lor: „În ambele cazuri viziunea asupra lumii pe care o reprezintă a pierit și începe o nouă etapă istorică la care amândoi ajung să se adapteze. Don Quijote își revine în fire și ajunge să moară în cadrul unei concepții creștine despre viață. Ana începe ciclul de autodegradare a personajelor existențiale cu acel pact final care închide romanul."[3]

A vorbi despre *La Regenta* înseamnă a vorbi despre povestea adulterului, a decadenței morale a personajelor ei care se înșală, fiind fideli angajamentelor sociale sau religioase. *La Regenta* este romanul în care se manifestă adevărate lupte între cei doi bărbați fatali din Vetusta, premiul fiind dominarea inimii Anei. Vetusta devine astfel scena de confruntare dintre

trei personaje ambițioase, fiecare urmărindu-și propriul drum în căutarea a ceea ce cred ei că reprezintă fericirea. „Zilele cenușii ale lui Vetusta, viața care se petrece aparent la fel, monotonă, [...] ascund de fapt marile pasiuni: ambiția, vanitatea, lăcomia."[4]

Când vorbește despre setul de personaje din romanul lui Clarín, criticul María del Carmen Bobes Naves vorbește despre funcționalitatea acestora în comparație cu complotul adulterului. Ea identifică funcționalitatea setului de personaje, un set redus la patru personaje importante: o femeie tânără, frumoasă, căsătorită care este nemulțumită de căsnicia ei; soțul, bătrân, nesubstanțial și literaturizat prin referiri intertextuale la soții lui Calderón de la Barca care recuperează onoarea pierdută a soțiilor lor; un amant virtual, un Don Juan clișeu și depășit și, în sfârșit, un alt amant virtual, un preot ambițios, îndrăgostit și dominând

[2] María Asunción Blanco de Lalama, *Ana Ozores și „la Regenta": de la personajul romantic la romanul naturalist*, Instituto de Bachillerato Can Jofresa Tarrasacan Jofresa Tarrasa, RILCE9/1993, Serviciul de Publicații al Universității din Navarra, 2008, p 165.

[3] Ibidem, pp. 167-168.

[4] Clarin, *Pasiunea Annei Ozores*, traducere, prefață și note de Dan Muntean, p IX.

fizic pe ceilalți pretendenți pentru inima Anei.[5] „Ultimele două personaje au un rol identic de seducător și sunt, prin urmare, un singur Actant împărțit în diferite forme și posibilități. Aceasta este o împrejurare care conferă acestui roman o originalitate incontestabilă în comparație cu alte romane de adulter.”[6]

Fiecare dintre personaje dezvoltă o rețea foarte complicată de înșelăciuni, uneori fără să știe, fără intenție, sau fără să folosească vreun motiv propriu. Înșelăciunile care devin parte din propria realitate, sau din realitatea altora devin pericole pentru majoritatea personajelor lui Clarín. În felul acesta, Fermín de Pas înșală devotamentul obsesiv al mamei sale, toate sacrificiile pe care le făcuse pentru ca fiul ei să devină cel mai important om ecleziastic din Vetusta. Ana se înșală să creadă că mântuirea căsniciei ei frustrate este întruchipată în persoana seducătorului Álvaro Mesías. Cel care se înșală și el este Fermín de Pas, care controlează întreg orașul pentru păcatele sale în confesional, dar care este învins de nevinovăția Anei. Și nu putem încheia fără a-l fi menționat pe Victor care estecea mai mare înșelăciune a vieții însăși, fiindcă soțul trăiește cu iluzia continuă că Ana este fericită în căsătorie, cu dragostea paternă pe care i-o oferă. Acesta este singura formă de iubire pe care o poate simți pentru tânăra sa soție. Aceste personaje țes în jurul lor o rețea complicată de fire care se împletesc și le aduc o fericire iluzorie, dar care ascunde în spatele ei viitoarea amară dezamăgire.

Pilar Nicolás Martínez consideră că romanul lui Clarín este o carte care a avut o „recepție scandaloasă” în momentul publicării, în 1884. Și că în timpul regimului Franco a fost cenzurată. Ceea ce impresionează cel mai mult este societatea lui Vetusta și portretul său: „Infidelitățile goale și superficiale, ascunse sunt la ordinea zilei. Cu toate acestea, frustrarea sexuală și conflictul interior dintre dorință și realitate sunt deosebit de evidente atât la protagonistul feminin, cât și la protagonistul masculin.”[7]

Oricum ar fi, o carte care îl are pe Don Quijote drept hipotext, o carte interzisă de regimul franquist, o carte a luptei între voințe și pasiuni, o carte a înșelăciunilor și a dezamăgirilor, o carte a iluziilor romantice sfărâmate de realitatea crudă, *La Regenta* reunește unanimitatea criticii literare pentru a fi considerat unul dintre cele mai bune romane din perioada realistă a Spaniei din secolul al XIX-lea, și posibil din întreaga literatură spaniolă, după alții.

Dacă ne concentrăm atenția pe personajul feminin central, observăm încă din primele pagini că Ana Ozores este femeia sedusă de propria ei iluzie a bărbatului ideal. Ea este fiica unei croitorese italiene, cu un trecut incert și infam ca dansatoare, și a nobilului Carlos Ozores, pseudofilozof și pseudo-republican. Se pare că părinții lor s-au iubit la început, mai degrabă tatăl și-a iubit soția ca pe un experiment social, pentru că era o femeie de origini umile. Condiția nu i-a fost niciodată iertată de cele două surori nobile care au rămas în Vetusta în palatul aristocratic. Mama Anei constituie o explicație convenabilă atâta timp cât acestea două și malefica lor asistentă engleză, Camila, au vrut să justifice comportamentul presupus aberant al fetei.

După luna de miere, tatăl egoist al Anei a revenit la adevăratul său caracter de persoană conștientă de mezalianța făcută. Soția lui nu a trebuit să sufere prea mult în relația lor, pentru că a murit dând naștere Anei, producând astfel cea mai mare traumă din viața fetei. Răul abia de acum începe, pentru că tatăl nu stă să umple golul lăsat de mamă, ci pleacă în străinătate, să lupte pentru cauza republicană, lăsând fata în grija Camilei.

Absența părinților din viața ei și prezența asistentei care a torturat-o, lăsând-o deseori să moară de foame ca formă de pedeapsă și educație, constituie premisele viitoarelor traume ale Anei, suferințecare nu o vor părăsi de-a lungul întregii

---

[5] cfr. María del Carmen Bobes Naves, *Teoría general de la novela. Semiología de La Regenta*, Biblioteca Románica Hispánica, Editorial Gredos, Madrid, 1993, p 87 y următoarele.

[6] *Ibidem*, p. 88.

[7] Pilar Nicolás Martínez*, El conflicto entre Ana Ozores y la Regenta: deseo o destrucción,* Universidad doPorto –CITCEM en Libreto #25 | 12/2020, p. 48.

vieți ca femeie adultă. „Comportamentul ulterior al Regentei, considerat necinstit de grupul ei social, le este explicat prin originile sale impure, în timp ce naratorul oferă o viziune plină de compasiune, insistând că problemele ei derivă din lipsa de afecțiune și abandonul copilăriei. Ca o consecință a bârfei, Ana adultă va fi o femeie prinsă în mediul opresiv al orașului Vetusta și pradă căderilor nervoase constante rezultate din frustrările și amintirile ei traumatizante.''[8]

Fără dragostea vreunui adult din viața ei, nu este de mirare că viitoarea adolescentă crește cu o foame emoțională care nu va fi satisfăcută de-a lungul vieții. Camila însăși și-a făcut iluzii romantice cu tatăl Anei, gândindu-se că, dacă ar fi ales o dată o femeie din oraș, o va face și a doua oară. Dar toate avansurile ei au fost ignorate de Carlos Ozores, așa că femeia frustrată să va răzbuna pe fată.

Privit din acest punct de vedere, putem spune că romanul devine marea carte a femeilor nesatisfăcute în cele mai întunecate dorințe și a bărbaților frustrați, care nu și-au văzut visele de fericire împlinite: Camilla, Ana Ozores, Obdulia, Petra, Fermín de Pas. Chiar și marele cuceritor Álvaro Mesía are temerile lui, motiv pentru care este nevoit să părăsească întâlnirile cu Petra, pentrua economisi putere pentru Regenta. „Da, simțea că există ceva în interiorul corpului său care se crăpa din când în când. Erau molii acolo. Și de ceea ce se temea nu era boală de dragul bolii, bătrânețea de dragul bătrâneții. Nu. Era un bun soldat al iubirii, un erou al plăcerii, avea să știe să moară pe câmpul de luptă. Preocuparea lui era din alt motiv. Mori, bine; dar declin și a decădea în prezența Anei a fost oribil. A fost ridicol și a fost infam. Da. El nu a reușit să-și țină jurământul îmbătrânind și pierzându-și puterea."[9]

Revenind la bona Anei, știm că nu există remediu pentru nefericire. Singura soluție găsită de Camila a fost să se răzbune în cel mai inuman mod împotriva fetei. De asemenea, este responsabilă pentru una dintre cele mai traumatizante amintiri din viața Anei, aceea de a fugi cu un băiat, German, și de a fi petrecut noaptea pe o barcă. Experiența umilitoare la care a fost supusă ulterior, rușinea care i- a fost inoculată cu forța, exagerarea incidentului de către mătușile lui Vetusta, sosirea tatălui său acasă, au lăsat urme bine ascunse în subconștientul Anei. Reminiscențele vor apărea atunci când femeia adultă se așteaptă cel mai puțin, constituind una dintre cauzele alternantei între asceză și dorința ei de a trăi din plin viața, alternanță care a însoțit-o întreaga sa viață. „Un preot a venit și s- a închis cu Ana în dormitorul fetei și a întrebat-o niște lucruri despre care ea nu știa ce sunt. Mai târziu, meditând mult, a ajuns să înțeleagă ceva din asta. Au încercat s-o convingă că a comis un marepăcat. Au dus-o la biserica satului și au făcut-o să se spovedească. Ea nu a știut să răspundă preotului și acesta i-a declarat asistentei că fata nu este încă potrivită pentru caz, pentru că din neștiință sau răutate își ascunde păcatele. Copiii de pe stradă se uitau la ea ca la bărbatul care a sărutat-o pe Doña Camila. Au prins-o de braț și au vrut s-o ia nu știa unde. Nu a mai ieșit fără asistentă. Nu l-a mai văzut pe Germán."[10]

Incidentul a fost reluat de mătușile lui Vetusta după mult timp, când a venit momentul să o căsătorească pe Ana cu unul dintre pretendenții ei, de teamă că va mai trece prin aceeași rușine încă o dată. A le auzi vorbind despre ceea ce Ana ascunsese bine și uitase după atât de mult timp, a fost suficient pentru a-o convinge pe regentă să accepte oferta lui Frigilis și să-și cunoască viitorul soț, Victor.

Traumele ei, din cauza lipsei iubirii materne în copilărie și mai târziu de-a lungul vieții de femeie adultă, se manifestă în gesturi copilărești de compensare. Privindu-le cu atenție, așa cum sunt descrise în al treilea capitol al cărții, ne avertizează ca în calitate de cititori ne confruntăm cu un personaj care este departe de a avea pace interioară și putere pentru ea însăși. Iar acest capitol prezintă o regentă sofisticată, căsătorită bine, invidiată de celelalte femei din jurul ei. Este anunțată de noul ei confesor ,Fermín de Pas, să pregătească o spovedanie generală pentru ziua următoare. Descoperim

[8] Ibidem, p . 42 (traducerea noastră) .

[9] Clarín, *La Regenta*, Editorial Alianza, Madrid, 1990 p. 455 (traducerea noastră).

[10] Clarin, op. cit, p.35 (traducerea noastră).

astfel că imaginea pe care Ana o proiectează cu atâta atenție despre sine este foarte departe de ceea ce este în intimitatea dormitorului ei.

„Și-a păstrat încă din copilărie acest obicei de a mângâia cearceaful cu obrazul. O femeie uscată, subțire, rece și ceremonioasă a forțat-o să meargă la culcare în fiecare seară înainte de a avea somn. A stins lumina și a plecat. Anita a strigat in perna, apoi a sărit din pat. Dar nu a îndrăznit să meargă în întuneric și lipită de pat a continuat să plângă, întinsă așa, pe față, ca acum, mângâind cearceaful cu fața pe care a udat-o și ea de lacrimi. Moliciunea aceea a saltelelor era tot ceea ce putea conta pe matern; nu mai era moliciune pentru biata fată. Trebuie să fi avut, după amintirea lui vagă, patru ani atunci. Trecuseră douăzeci și trei de ani, iar durerea aceea încă o atingea. […] dar durerea ei de fată, nedreptatea . Punând-o în pat fără somn, fără povești, fără mângâieri, fără lumină, tot a revoltat-o și i-a inspirat cea mai dulce milă pentru ea însăși."[11]

Așadar, copilăria Anei a fost nefericită și traumatizată de răutatea altora, în special a oamenilor care trebuiau să aibă grijă de ea. Adolescența Anei, aflată în grija tatălui ei pentru o perioadă scurtă de timp, a fost ceva mai bună, cel puțin pentru că scăpase de Camila și de iubitul ei, care a început să se uite la fată cu rele intenții. Dar răul se făcuse deja în anii lungi ai copilăriei care contează cu adevărat pentru formarea personalității adulte, iar Ana nu va obține niciodată în viața ei sentimentul de a fi iubită necondiționat, nu va obține de la niciun bărbat dragostea care îi lipsea în tinerețe.

În concluzie, *La Regenta* este povestea eșecului unei femei îndrăgostite de o iluzie. Situația Anei Ozores păstrează un aer donquijotesc; ea insistă să nu vadă ceea ce are în fața ochilor ei și preferă să se îndrăgostească de un bărbat, superficial, crezând că acesta îi va umple golurile emoționale din sufletul ei. Fără copii, fără mamă, Ana nu acceptă să fie lăsată la marginea vieții ca un spectator mut al vieții altora. A îndrăznit să caute dragostea și a ieșit pierzând. Dar cât timp i-a durat iluzia, a reușit să fie fericită.

Departe de a fi un apologetic al adulterului, Clarín construiește un personaj care se încadrează în tipologia femeii căsătorite nefericite, dar personajul ei este unul dintre cele mai bune din literatura spaniolă. Din cauza ambiguității sentimentale, din cauza alternanței stărilor mentale, din cauza copilăriei care îi justifică comportamentele de adult, Ana Ozores este un personaj care nu plictisește cititorul. Simțim alături de ea căutarea intensă a iubirii materne, apoi paterne, ea înțelegând că lumea este prea crudă pentru ea. Simțim și viața interioară tulbure, care o mișcă mereu între cele două extreme ale personalității sale, poli între care nu există pace sau armistițiu. Nu suntem de acord cu partea criticii care o plasează în zona femeii superficiale, fără viață interioară intensă și profundă.În cadrul educației limitate primite de la asistenta rea și de la prietenii filozofi ai tatălui ei, Ana trăiește drama singurătății absolute, abordând-o așa cum știe ea mai bine. Înăuntru e singură cu fricile ei, iar în lumea exterioară este singură, deși într-o căsnicie convențională, căsătorită cu un bărbat care o iubește patern.

Fiind cel mai dorit premiu al orașului Vetusta, un obiect decorativ cu care toți bărbații din oraș vor să se arate, nu este de mirare că Ana trezește pasiuni intense în orice loc laic sau sfânt: în catedrală, în cazinou, în Espolón printre bărbați, femei și preoți și înalți oficiali ecleziastici. De aceea, atunci când cei doi bărbați o curtează, fiecare cu felul lui de a cuceri, fiecare cu armele lui de a seduce, Anase încurcă, oscilând între unul și altul, alegându-i mereu pe unul în favoarea celuilalt și făcându-i fericiți și nefericiți pe amândoi în același timp.

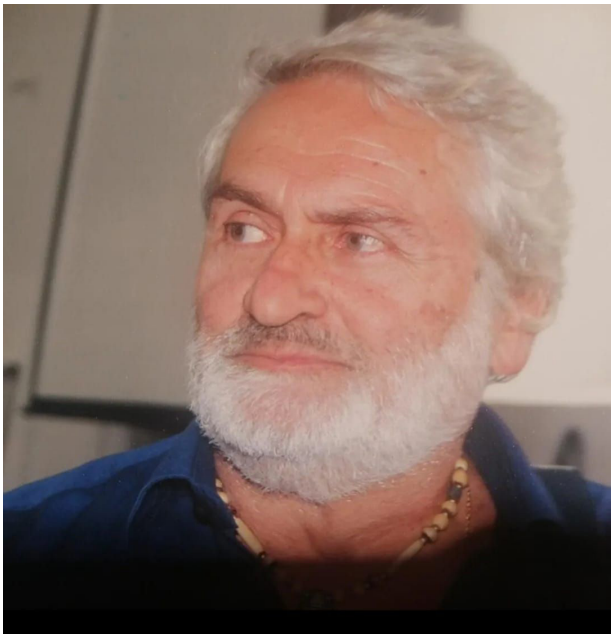
Pentru tema nefericirii conjugale, pentru călătoria unui om ambițios și controlator, pentru caracterele sale puternice, care sunt mai puternice decât viața însăși, pentru căutarea sensului vieții în religie, pentru incapacitatea de a accepta lumea așa cum este, *La Regenta* rămâne printre cărțile literaturii spaniole care nu-și vor pierde niciodată cititorii. Pentru că citind despre Ana și Fermín, vom citi de fapt despre noi înșine.

Bibliografia consultată:

- ALAS, Leopoldo (Clarín). *Pasiunea Anei Ozores*, traducere, prefață și note de Dan

[11] Idem,p31-32 (traducerea noastră).

Munteanu, editura Univers, București, 1972.
- ALAS, Leopoldo (Clarín), *La Regenta*, Editorial Alianza, Madrid,1990.
- BOBES NAVES, María del Carmen. *Teoría general de la novela. Semiología de La Regenta.* Biblioteca Románica Hispánica, Editorial Gredos, Madrid,1993.
- GOYANES, Mariano Baquero, *Exaltación de lo vital en* La regenta, pp. 157-178, enJosé María Martínez Cachero – *Leopoldo Alas „Clarín"*, *el escritor y la crítica* editorial Altea, Alfaguara, Taurus, Madrid, 1988.
- María Asunción Blanco de Lalama, *Ana Ozores* și *„la Regenta": de la personajul romantic la romanul naturalist*, Instituto de Bachillerato Can Jofresa Tarrasacan Jofresa Tarrasa, RILCE9/1993, Serviciul de Publicații al Universității din Navarra, 2008.
- LOZANO, Jorge, PENA- MARÍN, Cristina, ABRIL, Gonzalo. *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Quinta edición, Critica y estudios literarios, editorial Catedra, Madrid, 1997.
- MARTÍNEZ CACHERO, José María – *Leopoldo Alas „Clarín"*, editorial Altea, Taurus, Alfaguara, Madrid, 1988.
- MARTÍNEZ, Elías, OTÓN SOBRINO, Serra Alberto.*Introducción a la literatura española contemporánea a través del comentario de textos*. Editorial Iniciación Universitaria Edinumen, Madrid, 1986.
- RODRÍGUEZ, Ángel Cervera. *Guía para la redacción y el comentario de texto.*editorial Espasa- Calpe, Madrid, 2005.
- VIZOSO, Martin Fernández *El comentario de textos. Asimilación y sentido crítico,* Tercera edición, editorial Iniciación Universitaria Edinumen, Madrid, 1992.
- ÁLVAREZ HERNÁNDEZ, Milagrosa. La *sociedad. Psicología y mecanismos de evasión de Ana OzoresClarín, espejo de una* época. Actas del Congreso Internacional celebrado en la Universidad.
- San Pablo-CEU, organizadoras M.ª del Pilar García Pinacho e Isabel Pérez Cuenca, https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7431202 consultado el 25/03/2022.
- ARELLANO, Julián Ávila. *Historia y sociedad en Vetusta,Clarín, espejo de una* época. Actas del Congreso Internacional celebrado en la Universidad San Pablo-CEU, organizadoras M.ª del Pilar García Pinacho e Isabel Pérez Cuenca,https://cvc.cervantes.es/literatura/Clarín_espejo/avila.htm, consultado el 25/03/2022.
- CAROLYN, Richmond. *Gérmenes de La Regenta en tres cuentosde Clarín.* https://www.cervantesvirtual.com/obra/germenes-de-la-regenta-en-tra- cuentos-de-Clarín/consultado el 12/012022.
- MARTÍNEZ, Pilar Nicolás, *El conflicto entre Ana Ozores y la Regenta: deseo o destrucción.* Universidad do Porto – CITCEM en Libreto #25 | 12/2020 https://ilclivrosdigitais.com/artigospdf/libreto25/5_PilarMartinez.pdf, consultado el 3/02/2022.
- NAVAS OCAÑA, Isabel. *Clarín y la crítica feminista*, *Clarín, espejo de una* época. Actas del Congreso Internacional celebrado en la Universidad San Pablo-CEU, organizadoras M.ª del Pilar García Pinacho e Isabel Pérez Cuenca, https://cvc.cervantes.es/literatura/Clarín_espejo/navas.html, consultado el 25/04/2022.
- RODRÍGUEZ PUÉRTOLA, Julio, *Clarín: Literatura y modernidad*, Clarín, *espejo de una* época. Actas del Congreso Internacional celebrado en la Universidad San Pablo-CEU, organizadoras M.ª del Pilar García Pinacho e Isabel Pérez Cuenca, https://cvc.cervantes.es/literatura/Clarín_espejo/rodriguez.htm consultado el 5/03/2022.
- VÁZQUEZ, Marisa Sotelo, *Anna Karenina y Ana Ozores: dos mujeres culpables dignas de compasión. (El problema del adulterio a los ojos de dos moralistas).* Universidad de Barcelona, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes *https://www.cervantesvirtual.com/obra/anna-karenina-y-ana-ozores-dos-mujeres-culpables-dignas-de-compasion-el-problema-del-adulterio-a-los-ojos-de-dos-*
- COPTIL (POP), Luminița, teză de licență *La dialéctica del adulterio y del amor en el mundo de La Regenta,* Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării, 2022, coordonator Lect. univ. dr. Alina-Viorela Prelipcean.

Adrian ȚION

CARTEA DE TEATRU

Prin festivaluri cu Tamara Constantinescu

Exegeți ai teatrului, artiști, regizori se întrec în a preciza că autenticitatea actului teatral înseamnă prezentul consumat pe scenă, în sala de spectacol, în timpul unei reprezentații. Numai acolo și atunci este ceeea ce este. Prin asta se subliniază efemeritatea, perisabilitatea, irepetabilitatea lui, teatrul fiind, se știe, cea mai fragilă dintre arte. Lumea lui de mesaje și simboluri moare o dată cu lăsarea cortinei. Și totuși măreția lui se recreează din cuvinte și impresii consemnate sub forma unor comentarii sau eseuri scrise de cronicarii teatrali. Așa își afirmă și își tezaurizează în timp dăinuirea, perenitatea, rezistența.

Un cronicar teatral care vine de pe scenă este un câștig inestimabil, greu de cuantificat pentru viața teatrului. Tamara Constantinescu este, deopotrivă, actriță și critic de teatru cu o bogată experiență în domeniu, adică este „de o parte și de alta a scenei”, după cum se exprimă Doina Papp, prefațatoarea volumului ***„Bulgări de timp”... teatral***, lansat în cadrul Festivalului Internațional de Teatru și Arte Performative, Brăila, 2024. Actriță la Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați, Tamara Constantinescu frecventează festivalurile (mai ales din Moldova) și călătorește pretutindeni în țară acolo unde, sub lumina reflectoarelor, arta scenei își etalează splendorile. Cu atât mai mult vocea criticului astfel format și călătorit are autoritatea necesară spre a exprima impresii și a da verdicte.

Cartea a fost prezentată de prof. univ. dr. Anca-Doina Ciobotaru în culori dintre cele mai atracțioase spre a-și întâmpina cititorii tineri mai ales și asta pe bună dreptate. Mare parte

din cronicile volumului au fost publicate în presa literară și teatrală. Autoarea și-a adunat cronicile și a împărțit materialul selectat în două secțiuni mari: *Cronicar prin festivaluri* și *Cronicar la premiere.* Cartea a apărut la Editura Junimea, Iași, 2024, în excelente condiții grafice. În prima parte autoarea face dovada unei judicioase puteri de sinteză și distincție între variate producții teatrale, discutând, comentând dezinvolt și competent despre spectacolele văzute la diferite festivaluri precum Festivalul Internațional de Dramaturgie Contemporană, Brașov, 2019, mai multe ediții ale Festivalului Internațional de Teatru și Arte Performative din Brăila, Festivalul Buzău iubește teatru, Întâlnirile Internaționale de la Cluj, Festivalul „Zilele Teatrului Național Iași". Între aceste prezentări sintetice, generale, își fac loc și cronici punctuale la spectacole remarcabile, dezvoltate și analizate separat. În partea a doua autoarea emite impresii și analizează cu acribie profesională spectacole mai mari, mai mici, oferind un evantai semnificativ, critic și informativ, din fenomenul teatral actual. O panoramare doctă, responsabilă, cuprinzătoare a teatrului românesc contemporan, o carte de care critica de specialitate și iubitorii de teatru trebuie să țină seama și s-o folosească pe post de ghid în labirintul plin de miracole al teatrului dintotdeauna.

Alături de articolele inserate în carte apar afișele evenimentelor teatrale luate în discuție, ele însele documente pentru mai târziu. Autoarea găsește formule inedite de investigare a artei teatrale, multe titluri ale capitolelor fiind surprinzătoare, inspirate, memorabile. Ea practică „exercițiul iubirii de teatru ajuns la majorat", privește teatrul ca pe „o oglindă a contemporaneității" și pune în evidență „bucuria de a ne iluziona prin teatru". Când analitic, când eseistic, când acid în observații, demersul scriitoricesc al Tamarei Constantinescu urmărește obiectivarea, clasificarea stilurilor implementate de tinerii regizori, afirmați viguros în timpul din urmă. De pildă, la Radu Afrim apreciază mai ales „inventivitatea teatrală", Ada Milea realizează spectacole agreabile, „cu partituri muzicale ofertante, cu umor și bună dispoziție" și analizează în amănunt spectacolul Naționalului clujean *Chiritza în carantină*. La spectacolul lui Andrei Măjeri în *Eroine* „contopește poezia modelelor, a eroinelor antice, cu forme contemporane, căpătând noi dimensiuni". Desigur, exemplificările sunt de ordinul sutelor, argumentația logică fiind prioritară, particularizantă. Autoarea alege cu rafinament intelectual citatele, metaforele și expresia argumentativă, revelatoare pentru a-și ornamenta discursul. De pildă, pentru titlul volumului, *„Bulgări de timp"... teatral*, autoarea însăși dă explicația (echivocă, ce-i drept) într-o notă de la început: „Titlul volumului conține una dintre metaforele prezente în piesa *Extraterestrul care își dorea ca amintire o pijama* de Matei Vișniec. O rocadă a citatului în citat, a teatrului în teatru, a textului în text. O translație biunivocă între textul dramaturgului în genere și textul cronicarului teatral dintotdeauna, tentat să ia pulsul și să trăiască mirajul scenei. În cartea Tamarei Constantinescu bate intens inima teatrului.

GOI, SPRE PARADIS

(continuare din numărul trecut)

(Premiul pentru cea mai bună piesă la concursul de creație dramatică din cadrul Festivalului Internațional de Teatru (FITO) organizat de Teatrul Regina Maria, Oradea, ediția a XIX-a)

Ion Bogdan MARTIN

Personajele:
Un tânăr, Alex: ALEX
O tânără, Miranda Ţintescu: MIRANDA

MIRANDA: Aşa, de amorul artei, ai putea... Numai dacă...
ALEX (se plimbă gânditor): Bine! Să-mi amintesc una... Lacustru... Ăsta este titlul...
Pâraie
Râuri
Fluvii
Mări şi oceane
Ciclic
Curg şi se evaporă
Şi se fac nouri
Şi din nouri grei
Furtuni se stârnesc
Iar în cale-mi tu nu mai vii
Nu mai vii căci ţi-e teamă
Ţi-e teamă de fulgerul
Ce-ar putea noaptea-ţi să lumineze
Noaptea dintre tine şi inima ta
Şi-ntr-o fasciculă de lumină
Tu ai putea să mă vezi
Pur şi simplu
Lacustru
Şi dulce
Şi sărat
Şi năvalnic
Şi molcom
Şi-n valuri...
Şi-n valuri înotând către tine.
MIRANDA: Domnule, eu zic că te înşeli! E chiar poezie... Îmi place! Şi tot mai cred că eşti bântuit de ceva... Ai avut de curând o neîmplinire, în dragoste...
ALEX: Încă una! Se intitulează Poate nu-i prea târziu...
Îţi simt privirea
Tentacule miriapode
Ale minţii tale fecunde
Şi-ale vorbelor nerostite

Îţi simt privirea
Arzând de dorinţi
În mii de clipe răsfrânte
Îţi simt privirea
Ce-mi cade peste pleoape
Şi-n drumul ei
Prin spectrul rogvaiv
Al datului celest
Mă şficuieşte fest
Şi roşu
Şi albastru
Şi oranj
Şi doare
Doare
Îţi simt privirea
Şi mă declar vinovat
În faţa instanţei divine
Pentru că preţ de o viaţă
Am ţinut pleoapele strâns
Strâns lipite
E târziu
Ştiu
Mă mai vrei...

MIRANDA (aplaudă): Bravo! E la fel de frumoasă! Recunoaşte sincer, ai iubit-o?

ALEX (o priveşte lung, pauză): Da, am iubit-o. Mult. Dar ce a fost... a fost. A trecut.

MIRANDA: Şi dacă ea s-ar întoarce la tine?! Să presupunem! Pentru că poezia se termină cu întrebarea „Mă mai vrei?" Adică, laşi loc, nu? Asta...

ALEX: A, era doar de dragul fiorului retoric... E clar că nu mă cunoşti şi... nici nu ai fi avut când... Nu mă cunoşti. Eu mă dedic cu totul, trup şi suflet. Şi cer doar... reciprocitate. Nimic mai mult.

MIRANDA: „Nimic mai mult". Crudul adevăr. Rar auzi din gura unui bărbat... Dar e frumos ce aud. Cum dracului m-am oprit eu tocmai la tine, omule?! Cum?

ALEX: Un foc.

MIRANDA: Pentru un foc... da! Vezi cum este lumea asta clădită?, se caută oameni de-o seamă, sufleteşte vorbind, şi nu se întâlnesc aproape o viaţă... Ş-apoi, o întâmplare banală... (Îşi corectează vocea) De fapt, voiam să spun că oamenii de lângă noi devin tot mai glaciali. Societatea asta capitalist-consumatoristă ne aruncă în vârtejul ameţitor al lipsei de sine, al abandonării eului de dragul mimetismului...

ALEX: Corect. Ăla are o vilă cu piscină, eu de ce n-aş avea?! N-are importanţă modul cum a dobândit-o!

MIRANDA: Exact!

ALEX: Reţelele de aşa-zisă socializare, şi ele, distrug limbajul, tradiţiile şi frumosul din oameni. Devenim facili. Căutăm shortcut-uri...

MIRANDA: Toată lumea caută shortcut-uri pentru a ajunge cât mai repede la bunăstare...

ALEX: Ceea ce, în practică, nu este rău...

MIRANDA: Da, dar numai atunci când armele folosite sunt inteligenţa, imaginaţia, muncă şi respectul faţă de valorile individuale ale celui de lângă tine... Fugim, nu mai privim alături, suntem într-o continuă goană...

ALEX: Tot acolo.

MIRANDA: Da, dar contează şi ce laşi în urmă, ce clădeşti cu adevărat... Românilor le trebuie mult curaj ca să se redescopere, să reinventăm omul din noi.

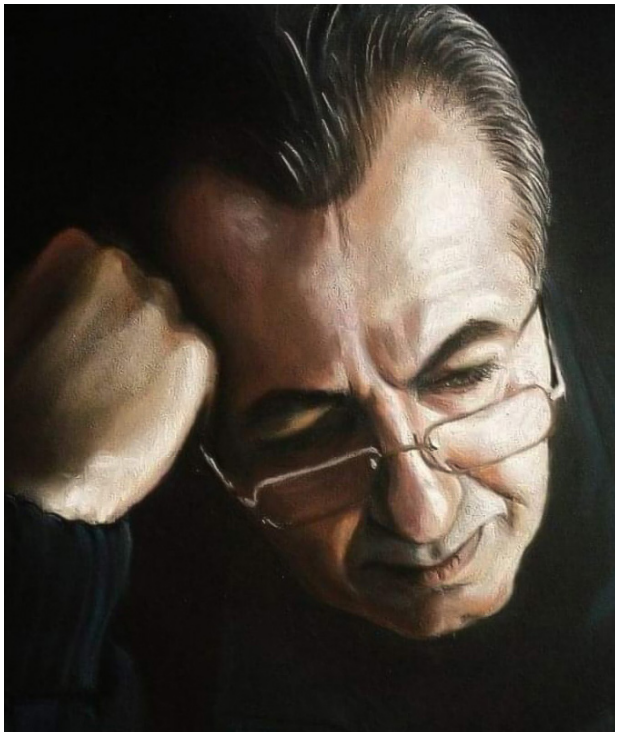
ACTOR: Curaj, tupeu...

MIRANDA: Poate şi tupeu, deşi nu-i totuna. Uneori, ca să reuşeşti îţi mai trebuie şi o doză de

nebunie... Una frumoasă. Marii chirurgi sunt, de obicei, uşor ţăcăniţi...
ALEX: Marii portari de fotbal...
MIRANDA: La fel şi pictorii, poeţii, actorii sau regizorii... Cei mari. Sunt ieşiţi din tipare.... Stai jos că-mi dai corneea peste cap! (Se conformează.) Tu, ce lucru nebunesc ai făcut până acum?
ALEX: Lucru nebunesc... Când eram mic, cred că eram prin clasa a VIII-a, am furat cireşe şi dude din curtea vecinului... A ieşit un scandal!... (Miranda izbucneşte în râs.)
MIRANDA: Ai, nu mă-nnebuni! Du...de d-aici, domnule! Ai furat cireşe din... Şi nu te-au chemat la DNA?! Să te trimită la completul de cinci judecători. Ooo... beleai pe de-a-ntregul, scuză-mi expresia!
ALEX: Nu-i aşa că-i nebunesc şi în acelaşi timp amuzant?
MIRANDA: Amuzant, daaa... Râdeam de nervi... De tâmpită. Ai furat cireşe. N-ai înţeles, omule?! Ceva nebunesc! Ceva ce n-a văzut Parisu'... Ai fugit de-acasă, ai dat foc la casă, ai spart geamul de la cofetăria de vizavi... I-ai pus piedică poliţaiului din colţ...
ALEX: Cum să fac aşa ceva?! Sau să-mi arăt curul la lume, din maşină, cum a mai făcut unul...
MIRANDA: Mă rog, nici chiar aşa! Dar cum să reuşeşti să iei marile roluri dacă nu te lupţi să te remarci. Ca să ieşi în evidenţă trebuie să creezi un eveniment în jurul tău... Să inventezi ceva... Uite, de exemplu, Dunlop... Toată lumea a auzit de John Dunlop...
ALEX: Anvelopa pneumatică...
MIRANDA: Corect. Dunlop era un veterinar scoţian şi, pe la anul 1888, în timp ce-şi privea fiul cum se plimba cu bicicleta şi cum se plângea când lua câte un hop sub roţi... paaac, beculeţul! S-a dus, a tăiat furtunul cu care uda grădina, l-a lipit la capete, l-a umplut cu aer şi a înclocuit cauciucul tare de la bicicletă...
ALEX: N-am ştiut de unde...
MIRANDA: Bine, nu trebuie să inventezi! Dar... o idee trăsnită. Să vuiască presa, televiziunile...
ALEX: Şi să mă aresteze?!
MIRANDA: Cu atât mai bine, apari pe sticlă imediat. N-ai văzut? La noi, asistentele teve au rang de vedete şi de dive...
ALEX: A-nnebunit lumea.
MIRANDA: Ei bine, eu am dat foc la casă, am spart geamul cofetăriei de vizavi, i-am pus piedică poliţaiului...
ALEX: Doaaamne! Tu?
MIRANDA: Cum mă vezi şi cum te văd! Amenzi, palme, admonestări, dar şi dragoste şi înţelegere din partea părinţilor. Adulţii nu trebuie să uite niciodată că au fost copii! Uite, acum am ce povesti, frate!
Evenimentul, oricare ar fi el, te-ajută să-ţi defineşti personalitatea. Lupta dintre bine şi rău din jurul tău te determină să înveţi să-ţi faci alegerile, să discerni... Sigur, pentru asta trebuie să ai şi ceva neuroni. Tu...
ALEX: Am! Am luat premiu I până în ultimul an de liceu, iar la teatru am fost şef de promoţie...
MIRANDA: Iar acum ai fost părăsit de iubită şi joci rolul lui Romeo pe o bancă părăsită! Na, c-am făcut un vers cu rimă!
ALEX (se ridică, se plimbă în jurul băncii): Eu văd şi partea plină a paharului...
MIRANDA: Uimeşte-mă din nou!
ALEX: Am avut privilegiul... Dar... nu-i nimic important. Lasă!
MIRANDA: Lipsit de curaj, ce-am spus!?
ALEX: Poate că ai dreptate! (Pauză lungă. Cei doi se privesc, când şi când, pe furiş.)
MIRANDA: Ce-ar fi să spargem becul ăsta?! Să rămânem în întuneric...
ALEX: Nu eşti sănătoasă!?!
MIRANDA: Bine, dacă nu vrei, nu-l sparg, dar spune-mi ceva vesel! Sau... Da, hai să jucăm leapşa!
ALEX (oripilat): Ceee?... Acuma, noaptea?!
MIRANDA: Nu, pe bune, ţi-e frică noaptea? Sau ce? Jucăm „leapşa pe ouate".
ALEX: Cum adică „pe ouate"?!
MIRANDA: Ai dreptate, cocoşii doar pe-ale lor... Măi omule, dar tu... în copilărie, ce ai făcut?

ALEX: Pian.
MIRANDA: Pian!?
ALEX: Cu coadă.
MIRANDA (izbucneşte într-un râs aproape fără oprire): Cu... cu cu-cu... coadă! Eşti demenţial. „man”! Ha... Hai nu spune! Pe bune? Avea şi coadă?
ALEX: Păi, da, că sunt şi fără.
MIRANDA: Deci, ca să înţeleg, în casă la voi se stătea la coadă... la pian!?
ALEX: Hai că ştii foarte bine despre ce este vorba!
MIRANDA: Stimate locuitor al acestei planete... dar copilărie, jocuri de copii... La asta mă refer.
ALEX: N-am avut timp că trebuia să învăţ. Am fost premiant tot timpul.
MIRANDA: Era să zic eu ceva: şi la ce ţi-a folosit? Dar mă abţin. Sunt atâtea genii pe pământ care nici măcar nu au terminat liceul. Sau au fost elevi şi studenţi de „şapte” şi au ajuns mari oameni de afaceri, inventatori, ori chiar mai rău: preşedinţi de stat... Şi fost marinar!!!
ALEX: Diploma contează, te contrazic.
MIRANDA: Te las să mă contrazici, pentru că aici îţi dau dreptate. La români, fără hârtii parafate şi ştampilate nu se poate. N-ai talent, frate! Bine, atunci să jucăm leapşa pe cocoţate.
ALEX: De ce?
MIRANDA: Uite, vezi, de aceea! Edmund Hilarry, primul om care a urcat Everestul, întrebat fiind de ce a făcut asta, a răspuns simplu „Pentru că există!” Tu nu reuşeşti să ieşi din găoace, să spargi coaja şi să vezi lumea. Să tragi o gură de aer proaspăt în piept şi să pleci la luptă.
ALEX: De ce să mă bat? Cu cine?
MIRANDA (tare): Cu viaţa. Aleeeex, trezeşte-te, omule! (Se urcă pe bancă şi îi dă o palmă peste umăr.)
ALEX: Ce-a fost asta?
MIRANDA: Eşti leapşa!
ALEX: Cât timp?
MIRANDA (râzând): Doamne, premianţii ăştia! E clar, trebuie să te scot din starea asta! Şi dacă voi coborî, numai atunci ai voie să-mi dai leapşa. După care te alerg eu pe tine.
ALEX: Şi cât timp o să stai acolo?
MIRANDA: Cât va fi nevoie ca tu să te trezeşti. Adică, să intri în joc. (Pune un picior jos, dar îl ia repede. Alex se apropie tot mai mult. Miranda pune ambele picioare jos, dar îi sare în cârcă.)
ALEX: Hei, ce faci? Dă-te jos!
MIRANDA: Nu mă dau, că-mi dai leapşa.
ALEX (se rotesc): Bine şi când ai să cobori, că mă doare spatele?! (Miranda se amuză, îi dă plame la cur.)
MIRANDA: Când ai să intri în joc.
ALEX: ’Ţi-ar leapşa...
MIRANDA: Pune-mă pe bancă, la loc! Aşa! Gata leapşa! Ah... dar ştiu! Hai să jucăm „baba-oarba”!
ALEX: Asta ştiu, am văzut la bloc.
MIRANDA: Ai văzut la bloc!? Ok, uite, eu îmi voi scoate „bikineii” şi-ţi voi astupa ochii cu...
ALEX (privind în toate părţile): Ce? Adică... Poftiiim?!... Ce să scoţi?
MIRANDA: Ce-ai auzit!? Am să-mi scot... tricoul, asta am spus, pentru că am maiou pe dedesubt.
ALEX: Aaaa... aşa da!
MIRANDA: Dar te pui tu! (Îşi scoate bluza/tricoul şi îl leagă la ochi. Îl răsuceşte de trei ori.) Caută-mă!
ALEX: Dar nu te depărtezi mai mult de cinci metri de bancă.
MIRANDA: Normaaal!
ALEX: Unde eşti?
MIRANDA: Tot în România, nu ca alţii!

(continuare în numărul viitor)

Nicu CISMARU

PIELEA DE CLOȘCĂ

(comedie în două acte)

Actul I
Scena 1

Interior de sufragerie mobilată modern cu mobilă puțină. Pe peretele din față se află o fereastră şi o mică bibliotecă. Pe peretele din dreapta sunt trei uşi, respectiv de la bucătărie, dormitor şi baie, iar pe cel din stânga, uşa de la intrare. Pe o canapea, aşezată în plan opus celor trei uşi, stă CLOŞCĂ, care face nişte socoteli. Este un bărbat în jur de 45-50 de ani. Are o tunsoare modernă şi un cercel în ureche. Este îmbrăcat în blugi, un tricou roşu şi o geacă de piele neagră. În fața lui, pe o măsuță, se odihneşte o ceaşcă de cafea. Uşa de la bucătărie este larg deschisă. In bucătărie se află ANTONELA, soția nelegitimă a lui Cloşcă.

CLOȘCĂ: Antonelo, tac-tu a arat pământul şi iar s-a băgat peste tata...
ANTONELA: *(din culise)* Şi ce vrei, dacă plugul a muşcat o palmă din averea lui tac-tu? Cine e de vină, că doar nu tata a condus tractorul?
CLOŞCĂ: Vezi să nu-i muşc eu vreo palmă, să vă învăț minte să respectați dreptul de proprietate...
ANTONELA: Altceva mai ştii decât să dai palme? Toată viața... asta ai făcut. Eu muncesc de mă spetesc şi tu... Parcă eu sunt de vină că a intrat plugul puțin peste hotar.
CLOŞCĂ: Douăzeci de centimetri. Am măsurat eu.
ANTONELA: Parcă ar fi o avere...
CLOŞCĂ: Fa, tu ești proastă rău! D-aia ai rămas femeie de serviciu la toanta aia..
ANTONELA: *(este o femeie între 35-40 de ani care păstrează trăsăturile fine ale unei femei frumoase. Este îmbrăcată într-o ținută lejeră de casă. Intră în scenă cu o ceaşcă de cafea în mână)* Te rog să n-o faci toantă pe doamna Maria, că din banii ei trăieşti!
CLOŞCĂ: Ce să-ti povestesc! Cu zece milioane, care ți le dă pe lună, nici cafeaua zilnică la bar n-o plătesc. Ai noroc cu mine că încă mai merge schimbul pe terasă. Dar, ia nu mai schimba vorba şi priveşte calculele: uite ce înseamnă douăzeci de centimetri din averea lui tata!
ANTONELA: Despre ce calcule vorbeşti?
CLOŞCĂ: Uite aici, douăzeci de centimetri, înmulțiți cu o mie de metri lungime, înseamnă două sute de metri pătrați.
ANTONELA: Ei şi?
CLOŞCĂ: Și ştii cât porumb iese de pe suprafața asta?
ANTONELA: Un sac? Doi?
CLOŞCĂ: Uite aici socotelile... Dacă pe un metru liniar se cultivă doi porumbi, câți se cultivă pe un metru pătrat?
ANTONELA: Patru.

CLOŞCĂ: Şase. Înmulțiți cu doi ştiuleți pe cocean, fac doisprezece.
ANTONELA: Bine mă, ca să nu mai avem discuții îți plătesc eu doisprezece porumbi.
CLOŞCĂ: Mă uimește simplitatea gândirii tale. Asta e recolta pe un metru pătrat. Înmulțește-o cu două sute de metri pătrați și vezi cât face.
ANTONELA: Cât face?
CLOŞCĂ: Două mii patru sute de știuleți, adică o căruță rasă.
ANTONELA: Ai omis ceva în calculele tale...
CLOŞCĂ: Ce anume?
ANTONELA: Seceta. Pe care, dacă o înmulteşti cu două mii patru sute de știuleți, fac... nimic.
CLOŞCĂ: Şi dacă tata pune hribid d-ăla care rezistă la secetă?
ANTONELA: Bine, îți plătesc căruța rasă și mă lași în pace.
CLOŞCĂ: Din ce bani?
ANTONELA: Din salariu.
CLOŞCĂ: Adică, tu dai banii din casă pe prostia lui tac-tu?
ANTONELA: Ce vrei să fac? Tata n-are bani să plătească. Cu amărâta aia de pensie, abia trăiește.
CLOŞCĂ: Să se ducă la muncă, e încă în putere...
ANTONELA: La şaptezeci şi trei de ani?! Cine îl mai angajează?
CLOŞCĂ: Să meargă şi el la cerşit la capul podului, că nu e ruşine. La capătul celălalt e aia care cântă din frunză. Știi tu câți bani face pe zi?
ANTONELA: Cât să facă, sărmana?
CLOŞCĂ: Sărmana?!... Sărmana aia face o grămadă de bani.
ANTONELA: Tu n-ai văzut că e handicapată, că n-are o mână? Tata e întreg, cum să meargă el la cerşit?
CLOŞCĂ: Decât să fure, mai bine cerșește.
ANTONELA: Ce-a furat, mă?
CLOŞCĂ: Porumbul lui tata. Nu ți-am făcut socoteala? Dacă nu are bani să mă despăgubească, să meargă acolo la capul podului. Iar dacă nu vrea pentru că e întreg, lasă că-i rezolv eu o mână.O să arate ca aia care cântă din frunză.
ANTONELA: Ai înnebunit? Vrei să-l ologești pe tata!?
CLOŞCĂ: Iar tu vrei să-l despăgubești pe tata pentru prostia lui tac-tu, din banii familiei?

(Apare SICĂ, fiul celor doi. Are 25 de ani, este tuns modern cu o frizură în formă de creastă dată cu gel. Are un cercel în ureche şi este îmbrăcat în blugi rupi, tricou şi geacă de piele cu multe catarame. El intră în scenă, căscând.)

SICĂ: V-ați sculat cu fețele la cearșaf, sau ați visat rufe întinse? Nu vi se pare că ați înfierbântat atmosfera încât nu se mai poate respira în casa asta? Mamă, tu de ce nu ești la serviciu la ora asta?
ANTONELA: Pentru că e duminică şi am liber.
SICĂ: Tată, de ce nu ești pe terasă?
CLOŞCĂ: N-ai auzit-o pe mă-ta că e duminică? Duminica fraierii se scoală mai târziu.
SICĂ: Şi de ce vă certați?
CLOŞCĂ: Bă, Sică tată, tac-tu-mare..., al lui mă-ta, i-a furat o căruță cu porumbi lui tata...
SICĂ: Tataie i-a furat lui... tataie o cărută cu porumb? De unde, că tataie n-a văzut în viata lui cum arată o căruță plină cu porumb?

CLOŞCĂ: Bă, şi tu esti prost? Uite aici calculele. L-a mâncat în... anus ca pe maimuță să intre cu plugul peste hotar în averea lui tata. Uite, asta-i pierderea.
SICĂ: Două mii patru sute de ştiuleți? De unde i-ai scos, tată?
CLOŞCĂ: De pe pământul lui tata.
SICA: Suntem abia în luna martie. Nici nu s-a însământat porumbul şi tu 1-ai recoltat deja?
CLOŞCĂ: Bă, Sică, eu te credeam băiat destept, că d-aia te-am dat la şcoli şi am băgat o grămadă de bani în curul tău. Te-am tinut opt ani la facultate degeaba?
SICĂ: Tu şi cu mama ați vrut asta. Dacă mă lăsați în pace ,o terminam demult.
CLOŞCĂ: Cum o terminai mă, când an de an rămâneai repetent?
SICĂ: Renunțam la ea şi gata. O terminam.
ANTONELA: Am vrut să fii şi tu în rândul lumii, să ai un statut social, să fi respectat, să ai o viată ușoară. Pentru asta mi-am sacrificat tinerețea, viața. A trebuit să renunț la multe, numai ca să vă văd pe voi oameni mari, cu diplome universitare.
SICĂ: Şi ne-ai văzut. Acum esti mulțumită că stăm şi ne uităm lung la nişte diplome care nu ne folosesc la nimic? Ca şi tine, de altfel. Eu, inginerul Vasilică Cloşcă, sora mea, jurista Iulia Cloşcă, si tu, psiholoaga Antonela Rândunel... numai păsări de soi în casa asta. Suntem o familie de intelectuali. Numai tata,Vasile Cloşcă, face parte din clasa muncitoare...
CLOŞCĂ: Bă și eu m-am sacrificat pentru voi. Ce, crezi că nu puteam să fac o facultate? Decartam banul şi gata. Nici nu trebuia să trec pe acolo. Câti nu au făcut aşa şi uite-i... sunt parlamentari, miniştrii... Dacă băgam mâna mai adânc în buzunar, aveam şi doctoratul.
SICĂ: Şi completai hora plagiatorilor. N-ai văzut ce scandaluri publice au fost cu miniştrii ăia plagiatori? Mai mare ruşinea...
CLOŞCĂ: Au fost, au trecut. Câinii latră, ursul merge. Crezi că d-aia nu poate săpa tac-tu-mare porumbul, că a plagiat prim-ministrul?
SICĂ: Faci ce faci şi te întorci tot la porumb. Mai dă-l în sărăcie că nu te îmbogățeşti cu două mii patru sute de știuleți!
CLOŞCĂ: Ce vorbeşti, mă? Ai uitat că anul trecut tac-tu-mare... al lui mă-ta, l-a dat în judecată pe tata pentru o roabă cu porumb? A vândut tata patru gâşte, să plătească amenda. Eu nu pot tolera aşa ceva. I-a venit rândul să plătească.
ANTONELA: Gata, termină! Ti-am spus că o să-i plătesc eu.
CLOŞCĂ: Iar eu ti-am spus că nu accept să sacrifici banii familiei pentru tac-tu.
SICĂ: Ca să nu vă mai certați, am să-i plătesc eu.
CLOŞCĂ: Tu?!... Şi, mă rog, de unde ai tu bani să-i dai lui tata?
SICĂ: Am, că d-aia îmi sacrific noptile.
CLOŞCĂ: Bă, mă laşi? Tu de vreo patru- cinci luni n-ai mai agățat niciun fraier.S-au deșteptat şi americanii.
SICĂ: Nu toti. Noaptea trecută 1-am făcut pe unul. A pus botul la o Honda. L-am făcut de 15 000 de parai.
ANTONELA: Ar trebui să încetezi cu prostiile astea până nu ne vom trezi cu poliția la uşă. Cu hackereala asta îti rişti libertatea
CLOŞCĂ: Vezi-ți, fă, de treabă! Şi când pune fraierul banii?
SICĂ: Cred că i-a pus deja. Mă duc acum la bancă să-i scot.
ANTONELA: Ai grijă, mamă, că banul furat nu ține de cald. Mai bine ți-ai căuta ceva de lucru. Uite, patroana mea, doamna Maria, are nevoie de un inginer. I-am spus de tine şi m-a rugat să te

trimit la ea. Cum le ai tu cu calculatorul... sigur te angajează.
SICĂ: Să muncesc opt ore pe zi şi să-mi dea salariul minim pe economie? Ba, poate şi un şut în cur, cum am auzit că obişnuieşte să facă. S-aştepte ea până m-oi duce eu. Ar râde şi gâştele lui tataie de mine. Ce-ar zice prietenul meu, Gogu, care îşi schimbă acum maşina, când o să vadă că eu, Vasilică Cloşcă, am rămas cu pârlitul ăsta de Mercedes, simbriaş la doamna în cauză?
ANTONELA: Cât crezi c-o să mai meargă? N-ai văzut la televizor că i-au specializat pe polițiști pentru fraude pe internet?
SICĂ: Cu televizorul s-a prostit poporul! Cât mai merge, mai merge. Până or da ei de mine, îmi fac plinul şi mă dau la fund.
ANTONELA: Bine ar fi să încetezi de pe acum.
SICĂ: Tată, dă-mi nişte bani de benzină ca să mă duc la bancă. Văd că mama are glume în program.
CLOŞCĂ: Bă, Sică, eu ți-aş da, dar... rămân fără țigări pe terasă.
SICĂ: Ți-am spus că ți-i dau imediat înapoi.
CLOŞCĂ: Două mii...
SICĂ: E mult... n-am ce face cu ei. Îmi trebuie doar cincizeci de lei pentru benzină.
CLOŞCĂ: Două mii de parai îmi trebuie mie. Îi rulez pe terasă de două-trei ori şi ți-i dau înapoi.
SICĂ: Ai rămas fără capital? Ce ai făcut cu banii? Zilele trecute aveai câteva miare bune.
CLOŞCĂ: Erau ai preotului ăluia de la Episcopie. Şi-a retras capitalul de la mine. Zicea că 1-a sifonat careva la presă şi de atunci i se spune Popa-Cămătarul.
SICĂ: Ai dracului şi ăştia din presă, cum inventează ei... Chestia e că ne strică nouă ploile...
ANTONELA: Îşi fac treaba bine, că d-aia sunt ziarişti.
CLOŞCĂ: Fac pe dracu'! Sunt nişte amărâți care aleargă după cai verzi.
SICĂ: (fredonând melodia lui Smiley) „Caii verzi pe pereți, caii verzi pe pereți..." Hai, papa, îmi dai lovelele? Mă aşteaptă fetele de la bancă. Mă aşteaptă o maşină nouă... mă aşteaptă viitorul...
ANTONELA:Vezi să nu te aştepte duba politiei.
CLOSCĂ: Scuipă în sân, fă! Ține aici banii şi vino repede. Ai venit?
SICĂ: Până vin, vezi cum rezolvi cu porumbul lui tataie. să n-o puneți de mămăligă.

HEBLU

Scena 2

După o jumătate de oră. Acelaşi decor. În scenă intră IULIA, fiica Antonelei şi a lui Cloşcă. Este o blondă în jur de 22 de ani, sumar îmbrăcată de casă.

IULIA: Cafea este? Este. Tigări este? Este. Părinți este? Nu este. Ce bine că nu este!
(îşi umple o ceaşcă de cafea, se aşează pe fotoliu şi îşi aprinde o tigară. Se aude apa la WC, de unde intră în scenă Antonela.)
ANTONELA: Te-ai trezit?
IULIA: După cum se vede. Credeam că sunt singură, însă ai apărut tu de la WC. De ce de acolo?
ANTONELA: Ce întrebare e asta?
IULIA: Ai făcut sex cu tata?

ANTONELA: Nu ti-e ruşine? Ți-am spus să nu mă mai confunzi cu prietenele tale.
IULIA: Da, dar mi-ai spus şi că eşti cea mai bună prietenă a mea. Deci, de ce ți se pare atât de nefirească întrebarea mea?
ANTONELA: Neruşinată, nu nefirească. Ce duminică nenorocită am! Cu ce-oi fi greşit de mă pedepseşte Dumnezeu în halul ăsta?
IULIA: Ia-ți o cafea şi vino mai aproape să încercăm să descoperim împreună de unde ți se trage.
ANTONELA: Măi fato, vezi-ți de treaba ta, că nu eşti în măsură să mă judeci tu pe mine. Mai bine mi-ai spune de unde ai venit la ora patru azi de dimineață?
IULIA: De la muncă.
ANTONELA: Iulia, de ce mă minți? De când ai terminat facultatea de drept, n-ai muncit niciun minut.
IULIA: Noaptea trecută am muncit.
ANTONELA: Ce-ai muncit?
IULIA: Vreo doi turci, un polonez şi un român. I-am muncit de dracu' i-a luat. Au plecat împleticindu-se. Dar, să ştii că m-au plătit ca lumea. Mai puțin românul. Calicul dracului! Dar când s-a dus la baie, l-am făcut la portofel. Nu i-am luat mai mult decât meritam.
ANTONELA: Dumnezeule, ce-mi aud urechile! Iulia ai înebunit? Te-ai prostituat pentru bani?
IULIA: Dar, ce mamă, trebuia s-o fac pe gratis? Tu nu vezi că în baza bancherului de tata şi a hackerului de frate-meu, nu putem sta? Cum putem trăi toți patru din amărâtul tău de salariu?
ANTONELA: E un venit din muncă cinstită.
IULIA: Şi al meu tot din muncă cinstită se cheamă că este.
ANTONELA: Iulia, este vorba de corpul tău, de sănătatea ta, de educația ta... Cum poți să faci asta?
IULIA: La început a fost mai greu. Acum e simplu. Dar, ia nu mai dramatiza. Ce folos toate cele înşirate de tine, când ai portofelul gol. Am și eu nevoile mele. Crezi că nu mă doare sufletul când o văd pe Mița, de exemplu, pe aia... fosta mea colegă de bancă, pe care o ştii şi tu... proasta clasei? Intră în cele mai luxoase restaurante la braț cu pămpălăul ăla. Are tot ce-i doreşte sufletelul.
ANTONELA: Pămpălăul e soțul ei. E un avocat cunoscut şi apreciat. Face o groază de bani.
IULIA: E un pămpălău dacă a luat curva şcolii. Pe lângă el, coana Mița a devenit doamna Mița. Nu-i mai ajungi cu prăjina la nas.Vezi, mamă? Curvele au noroc. Poate oi găsi și eu un pămpălău, după care putem vorbi de statut social. Până atunci, mai am de muncă.
ANTONELA: Draga mamii, când l-am cunoscut pe tatăl tău mi-am dorit să am doi copii, o fată şi un băiat. O pereche. Intr-o noapte am şi spus cu voce tare, în fața icoanei, dorința mea. Am fost auzită și hărăzită să cresc perechea de copii dorită. Niciodată, însă, n-am crezut că cei doi copii ai mei vor deveni ceea ce suntetți astăzi. Niciodată nu mi-am închipuit, nici în cele mai negre visuri, că fata mea va deveni prostituată, că băiatul meu...
IULIA: Niciodată să nu spui niciodată!
ANTONELA: Ce va zice tatăl tău când va afla?
IULIA: Cred că deja ştie.
ANTONELA: Ce!!??

HEBLU

(continuare în numărul viitor)

Gela ENEA

Nu e nevoie

de un bărbat ca să schimbi becul ars
dar când e vorba să plângi curat
să plângi fără nicio rușine că te-aud vecinii
atunci da
e nevoie de el
cum e nevoie de țigări ca să fumezi
cum e nevoie ca țigările alea să nu fie tabac / ieftin
încât să tușești până-ți faci gaură-n plămâni
nu e nevoie
să mori de-adevăratelea ca să știi ce e moartea
o poți duce pe picioare ca pe-o boală
nimeni n-o să observe cum te chinui să te desprinzi de lucruri
că se lipesc de tine ca plasturii pe răni
nu rămâne nimic neacoperit
pe unde să mai intre privirea unui prieten
vorbele de duh ale mamei
ciocolata cu alune sau biletul câștigător la loto în schimb
dacă vrei să strigi după ajutor
și nu-ți vine niciun nume în minte
atunci da
e timpul să mori
nu e nevoie
să te bați cu pumnii-n piept că ești mare poetă
că ți-a prins dumnezeu *nobelul* pe breloc
dar dacă poți să-i oprești pe traficanții de like-uri
în fața vitrinei unde-ți sunt expuse cărțile
să-i vezi cum își caută prin buzunare / mărunțișul
atunci da
te poți bate cu pumnii-n piept
până se rupe bluza pe tine
și se vede cum îți zvâcnește mușchiul inimii
asta se-ntâmplă doar marilor poeți

femeie

pentru că te consider prietena mea ție pot să-ți cer
alege o zi când să spui sunt perfectă
așa cum m-a născut mama și nu cum
m-au colonizat domnii cu fracuri
am învățat că cel mai credincios animal de companie
se numește memorie
nu-i da voie să lingă mâini murdare
și când vrea să muște
să muște
singurătatea

seamănă cu o spinare de leoaică
poți să urci dar e mai bine să mergi pe jos
intri-ntr-o biserică pentru-a te ruga
sfinții vor coborî de pe pereți să te-ntrebe
cât mai e pân' la dumnezeu
răspunde-le că nu contează
se vor cățăra înapoi cu aura puțin șifonată
voiau doar să te pună la-ncercare
ai comis erori toți comitem
ele stau ca fructele coapte pe creangă
la cea mai mică adiere vor cădea
e mai bogată creanga
după?
odată la o conferință am vorbit despre timp
am spus că doar oamenii își împrumută timpul
îl primesc înapoi împuținat sau nu-l mai primesc
așa că dacă vezi vreun poet rătăcind pe-aici
să știi că a căzut în această capcană
și tot pentru că te consider prietena mea
te avertizez că nu toate petele se curăță
cele de sub piele rămân și ustură
în ciuda acestui adevăr alege-ți o zi când să spui
sunt perfectă / altfel
vei rămâne cu suspinul în carne
am întâlnit în viață bărbați / nu
și pe-al meu
se iubeau între ei se-mpușcau
ca-n westernurile americane
pe ecran apărea *the end* / iar eu
loveam cu pumnul în televizor
să nu se-ntrerupă finalul
însă erau televizoare pe lămpi se-ntâmpla
tot pentru că ești prietena mea pot să-ți mărturisesc
ecranul cu purici mă făcea să plâng
vedeam puricii cum invadau casa și strada
orașul și țara
trăiam un doliu național / mi-am dat seama
mult mai târziu
acum sunt alte vremuri
avem lcd-uri avem canale avem
transe
dar pentru că ești prietena mea
chiar după o despărțire ce te-a desfigurat
după o beție cruntă sau după un coșmar
nu uita
alege o zi când să spui sunt perfectă

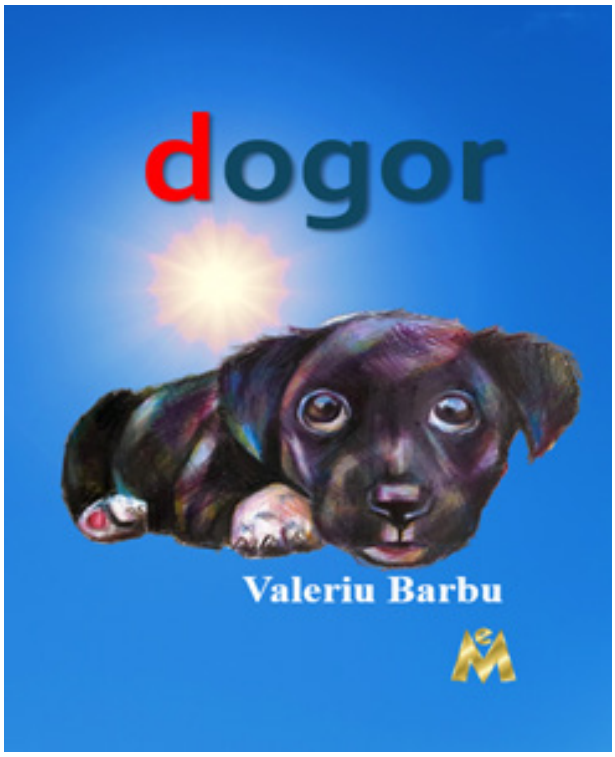
nadejda

hrănește un pluton de execuție instruit
să ucidă de la fereastra dormitorului
sub masca băieților de treabă nadejda știe
că-ntr-o bună zi unu
îi va gâdila ceafa cu o bucată de gheață
nadejda își adună plânsul într-o găleată
are pete și nu ies altfel
i-ar fi plăcut să se mărite cu actorul care-a râs
până s-a sinucis
i se terminase râsul cum li se termină
flămânzilor mâncarea
nadejda a vrut casă bărbat
niște mucoși la masă care să-i ceară pizza
alături de o colivie cu doi papagali să aibă
cu cine-ntreține discuții politice
nadejdei i-a crescut în cap o muiere și altă muiere
în piept
nu se mai teme
știe despre moartea care te face țăndări
te-amestecă printre rămășițe de miliardari
ce-și regurgitează coșmarul în avioane personale
moartea aceea la care râvnesc oamenii cât timp dețin legal și meritoriu
o inimă-n piept și alta de ghips
pe care
o sfărâmă și-o recompun
altceva mai bun nu știu să facă
nadejda e tributară măreției gablonzului și muncii
în folosul comunității
nadejda sunt eu

Valeriu BARBU

nimic altceva

foile astea
de un alb orbitor
sunt plantații de bumbac pe care sclavii
vârfuri boante de creion
scriu despre libertate

foile astea văzute gri
la distanța frunților săpate
de gândurile nesupunerii sunt
maculatoare zilelor mohorâte –
creioanele pasc tremurânde mohorul

foile astea vor fi smulse, mototolite și
aruncate de la fereastra fără casă
trecătorii le vor ignora o vreme până când
ele se vor întruchipa în oi negre rătăcite de turmă –
al căror lapte va fi identic de alb ca orbirea

și absolut nimeni
nu va mai citi nimic altceva

clisă cu pretenții

o mână de pulbere se avântă
razele soarelui o joacă în miraj
umbrele pe pământ dansează lugubru
toate în jur se înspăimântă
pulberea se crede stăpânul
și vine prea curând ziua fără mâine când
din om se alege praful

spray poem

chiar acum traduc crivățul
într-o limbă necunoscută
și soarele se va îndura de voi

pe culmea dealului suie amăgirea
de jos o urmăriți cu grijă
să nu alunece

printre voi aici domnește vrajba
prieteniile se însingurează

mâna strânsă devine pumn
cuțitele nasc în inimi bricege pulsând impetuos
apăsați tasta unu

unu a mai rămas de răpus suportând apăsările voastre
ascultați tăcerea și-i cereți compasiune
pentru cuvintele irosite de urechea clevetitoare
guri cusute ați tot văzut, niciodată urechi

apăsați tasta diez
iminent vor țâșni noroacele, ielele invernale
veți câștiga fără să dați nimic la schimb
poate doar frigul strâns ca pe-o comoară

diez, nimeni nu-și cheamă câinele așa!
apăsați aleatoriu orice tastă și
vor tăbărî spre voi câini dispuși să vă lingă mâna care
suie dealul fără voi

dealul ăsta nici nu există
temerile îl prefigurează
Golgota puținelor taste
pe care nu le apăsați

crivățul se instalează ca orice app
în background

sunteți atât de singuri încât și frigului i se face milă și
se împarte pe sine în felii egale
celor siguri pe forțele proprii după ce
v-au secătuit de puls-bricege

urma să împart vina dar
sprayul ăsta și-a consumat piperul
aerul condensat, limba

vă las în vrajbă stăpâni și cu grija
să nu alunece
amăgirea înaintea îndurării

anarhii

stăm în inima celuilalt
ca într-un compartiment de tren care
nu oprește în nicio stație

deschidem fereastra
fotogramele se succed cu repeziciune trăită
consumându-ne

aerul umflă
părul și gândurile până la refuz
pe bancheta goală cuminte o frunză

zburasem până la confuzie
și nu am vrea să știm copacul
care ne-a trimis acest fragil adio

nimeni nu a stat nicăieri
clipul este proiecție
toate se foiesc anapoda

de câte ori

de câte ori te privesc
îmi apare în minte o pâine
aerul este vinul
buzele mele strâns lipite refuză
înăbușă ruga să nu mai vină orbirea
niciodată

mă doare peste tot și nicăieri
absența ta e-absența mea din mine
cum smulge toamnele din veri
belșugul, așa...

și numai cât

fiecare inimă este o arca a lui Noe
cine se va salva de la potopul amneziei?
de ce ar mai rămâne careva pe arcă
după retragerea apelor?

când iubești
inima ta capătă forma de căuș purtând apa
buzelor arse
potolită setea, toate revin la forma inițială

speranța vărsată într-o rugăciune
conturează un zeu iminent
odată împlinită, zeul își pretinde posesiunea
și face cumva să-i fii mereu prosternat

orice gând poate zidi ceva
straturi de intenții adesea peste ce era deja zidit
cuvântul rostit stârnește praful cosmic
iertarea, vrednică gospodină, șterge într-una

în distileriile memoriei
fierb deopotrivă clipele bune și rele
sângele niciodată definitiv coagulat
desenează răni proaspete făcând din moarte
adjectiv

fiecare pas este un prag
orizontul nu există, ci numai distanța până
unde
poți ajunge deocamdată cu privirea
calcă fără teamă, fricile sunt mereu doar o
urmă

instinctul sub și supra viețuirii anulează
orice morală, clipa te trăiește ca pe un obstacol
și numai cât te dărui devii lumina fără de care
nu se justifică nașterea ta arcă și căuș

transportare

cât mai strălucește întunericul ăsta!
o nostalgie soarelui apus
palmele pot fi ochelari împotriva orbirii
înăuntrul pieptului se aprinde
pâlpâitoare feștilă călăuzind inerția
tălpilor încep să le crească vițe adânci
înflorind sub țărână

se încearcă salvarea printr-un surâs
colțul gurii abia schițează un rictus
oglinzile bănuiesc o durere adâncă și se abțin
ele nu știu să mintă
nici nu mai este nevoie de altceva
toate lucrurile, până și munții
vin aici cu ofrande

încolțesc amăgitor fără anotimp
dubii și perspective
ar putea orbi definitiv deopotrivă
lumina lăuntrică și întunericul căuș
poate că ochilor ar trebui
să nu li se mai pretindă nimic
prin ei să treacă doar îndurarea

ferm, cu pulsul domolit totuși
așteptăm miezul nopții interioare
acolo unde zămisliseră zorii foști
acolo unde se cuibăriseră trudele
nici nu ne-am dat seama când
jumătate de secol ne-a mutat
din miez în coajă

Vasile DANCI MOROȘANU

SCRISOARE TÂRZIE

Nu ți-am mai scris nimic de când
Cărările mi se întorc pustii
Cu frunzele căzute dintr-un gând,
În care tu, să te întorci, nu știi...

Mă mai lipesc cu buzele de vânt
Și-mi pare cerul banul tău de plată,
Cât m-ar costa să-ți spun doar un cuvânt!?
Cad ploi în palma mea însingurată...

Alerg de parc-aș ști de vreun final
Și n-am ajuns, mă doare încă drumul,
În marea mea s-a înecat un val
Pe gura ta, otrăvi-i simt parfumul

Mi se întorc cărările pe rând
Cuprinse-n toamna pașilor târzii,
Cu frunzele căzute dintr-un gând,
În care tu, să te întorci, nu știi...

SCRISOARE MAMEI

Îți scriu dintr-un cătun pavat cu fluturi
Cu palmele clătite-n jar de stele,
Pe-un fulg pribeag, cules din patru vânturi
Nesomnul meu încins în joc de iele...

Am vrut să vin călări pe cai de nea
C-un fir de busuioc uitat în glastră,
S-adun lumina strânsă într-o stea,
Să-ți ducă dorul meu lângă fereastră.

Am ferecat ceasornicul în vise
Și noaptea am legat-o cu ninsori,
Tu să m-aștepți cu ușile deschise,
Să ieși la geam, că vin de sărbători...

CAII LIBERI

Acestor cai li s-au pierdut stăpânii
Într-un muzeu cu pluguri și cu oale,
Galopul stins în plesnituri de bice
Suspină-n toamna drumurilor goale.

Din fruntea lor aștepți o stea să crească
Pe când în coame li se face seară,
Lumini stelare scânteie-n potcoave
Purtând tristeți pe-un drum uitat de țară.

Și cade iarna, grea, ca o pecete,
Pe nechezatul lor surpat în văi
E-un cimitir de sănii înghețate
Cu cruci săpate-n bronz de zurgălăi...

COPIL BĂTRÂN

De ce mă ții așa departe, mamă,
Ce ți-am făcut de nu-ți mai sunt copil!?
Sunta ca o poză prăfuită-n ramă,
Uitat de toți, printre străini, străin...
Ce n-aș mai da să vin odată acasă
Să scutur pomii și să dorm în fân...
O, dac-ai ști ce doruri mă apasă
Și ce cărunt sunt, mamă, ce bătrân!
Mi-e sufletul ca ceasul din perete,
Se-ntoarce să o ia de la-nceput
Pe ulița unde mergeam la fete,
Pe orice drum pe care l-am pierdut...

Simt roua-n iarba zorilor, pe când
Plecam cătană, mamă, şi plîngeai...
Și mi te știu purtându-mă în gând,
În nopţile când tu mă aşteptai.
“Latră căţelul, oare cine vine”?!,
Săreai la geam: “Mai trece un vecin”...

Aşteaptă-mă, de-ţi este dor de mine,
Că tare-s singur, mamă, şi străin.
Și mi-e norocul vis, pahar cu fiere,
Și nu știu calea care s-o apuc...
M-aș duce acasă, ca să prind putere,
La tine, mamă, vreau ca să mă duc...

Dar tare-i mult de când vegheai în noapte
Și m-așteptai, târziu, să vin din sat...
Și-s nins în păr, ca tine, și-s departe,
Copil bătrân, printre străini uitat...

SCRISORI DE IARNĂ

*
Trecut-au două ierni, iubito,
Ne colindau ninsori din cer
În lungi troiene de săruturi
Surpate-n gând de lerui-ler.

Cum a trecut purtată-n sănii
În zvon de albe adieri,
Alunecând pe coapsa lunii,
Mătasea nopților de ieri...

Acum, stau singur lângă sobă
Și-ascult cum ninge a pustiu,
Întroienind un ceas de gânduri
Peste pleoapa mea, târziu...

**
Aș vrea să-ți scriu despre o zi
Cu fluturi albi și-un vis de ceară
Cu noaptea-nchisă-ntr-un colind
În taina drumului de țară,

Să-ți spun cum vine-ades' un gând
Și-mi bate-n suflet, la vecernii,
Cu clopotele scăpărând
O lacrimă, în ochiul iernii...

ÎNGERII MEI VÂNDUŢI

Petrec un soi de vieţuire inutilă
Şi toţi în jur se miră că trăiesc
Și sunt suspect atunci când 'mi-este milă,
Și ponegrit, că încă mai iubesc!

„Hoţ" m-au făcut, când mi-am luat dreptatea,
Și „dus de cap", când n-am râs la prostii,
De mă târam să-mi ţin, cu silă, partea
Pe drumul meu nevrotic, printre vii…

Îngeri căzuţi am întâlnit în cale
Iar steaua mea ascunsă-n bezna nopţii
Îmi picură din strâmtele-i pocale
Venin şi fiere strânse-n ceasul morţii...

SUNT „CELĂLALT"...

Sunt „celălalt" și-mi este dor de mine
Parâmă pe-o corabie-n furtună,
N-am „Nord", nici „Sud", n-am „azi" și n-am nici „mâine"
Și-un înger, trist, din când în când m-adună…

Dar prea-i departe drumul ce mă poartă,
Până spre zori mai este încă o noapte
Și-n hăul ei, în vis, mi se arată
Cum steaua mea coboară-ncet în moarte…

O, demon, de-ai pieri cum piere visul
Ți-aș face-n fiecare zi o sărbătoare,
Cu rugi încinși, să luminez abisul
Din care numai Steaua ta răsare,

Ți-aș face praznic numai cu otravă
Și, crede-mă, aș sta și eu la masa
Ca să petrec o clipă doar, în grabă,
La sânul morții ce mi-a fost aleasă,

Căci n-am nici „Nord", nici „Sud" și n-am nici „mâine"
N-am soare-n zori și nici o stea în noapte,
Sunt… celălalt și-mi este dor de mine
Și-aștept un înger, rătăcit departe…

SCRISOARE DE PRIMĂVARĂ…

Mai trec lumini din noapte înspre zori
Foşnind prin ţarini zvonuri a născare,
Și-n zorii goi, plesnind de cântători,
Ninge-n livezi cu fluturi pe cărare…
Și creştem iar copaci din subsiori,
Și-n fiecare frunză-i sărbătoare,
Prin vise trec, vestindu-ne, cocori,

Și-n somn veghează blând miros a floare…
Peste pământul reavăn, din ulcioare,
Curg seve spre tomnatice licori,
Pe neântoarsa timpului cărare
Coboară vântu-n strunde de viori…

SCRISOARE DE DINCOLO DE VIS

Se făcea
iubito
că eram fierbinte nisip
așteptând caravanele neântoarse
ale pașilor tăi...
peste fiecare cădere a cerului
fluierul necântat al gândului tău
mă pândea
ca un plumb vegetal...

CHEAMĂ-MĂ...

- soției mele, Nicoleta -

Cheamă-mă, iubito, cheamă,
Lângă suflet, la izvorul
Ochilor de cer albastru,
Să-mi adăp în tihnă dorul.

Să chem păsările lumii
Să-ți aducă stele-n dar,
Să-i furăm, în șagă, lunii,
Noaptea primului pătrar.

Și bolnavi de-atâta noapte
Să fugim în altă lume,
Să luăm, în dor, păcatul,
Și iubirea-n rugăciune...

ULTIMA SCRISOARE

Scrie-mi iubito despre iarnă
Cum potopesc ninsori din cer,
Întroienind acolo-n suflet
Povești la ceas de lerui-ler...

Mai scrie-mi, dacă vrei, iubito,
De ce, la noi, de sărbători
Cad lupii-n sat dinspre obcine
Și lacrimi, val, peste scrisori!?

Să știi c-aici mă muşcă gerul,
Un frig câinesc m-a-nsângerat
Și-mi cad zăpezile pe frunte,
Să vezi: de parcă-s împărat...

Dar n-am solii şi nici mătăsuri,
Nici aripi, de-ai fi vrut să zbori!
Aştept o sanie din noapte
Să plec cu ea, la cântători...

De n-am să vin, să știi că gerul
Mi-a fost mormânt și-o fi să mor,
Tu să m-aștepți cu flori de gheaţă,
De sărbători, colindător...

SCRISOARE-N CER...

Știu că primești, de-aceea-ți scriu scrisoare
Și, rogu-te: mai spune-mi, cum mai ești?
Eu tot mai spun la lume că trăiești,
Doar că plecarea ta pe toți ne doare...

Pe-aici, cum bine știi, cum le-ai lăsat:
Tot oamenii aceia și tot grăbiți mereu...
Din cei „ai popii” unii-au mai plecat
Să se-ntâlnească, sus, cu Dumnezeu...

Să știi că nu sunt poame, iar vara stă s-apună
Te-ai fi jelit de moarte, așa cum mi te știu,
Că n-ai tu la Crăciun să pui pe masă „prună”
Și cum spuneai adesea, că facem «a pustiu»!

De mama: tot se roagă, de nu-i ajunge noaptea...
Mi-a dat, la mănăstire, să pun un acatist,
Să-i fie și ei bine, s-o mai amâne moartea,
De-ai ști câtă osândă, de-ai ști cât sunt de trist!

Despre surori: deodată, să știi că n-am ce-ți spune...
Ne-am risipit ca norii de când tu ai plecat,
S-a pustiit ograda și-i hâd și-i urâciune,
Doar câte-o sărbătoare ce ne adună-n sat...

Și s-a pornit o ploaie, de când vorbesc cu tine
Și mama-și face cruce, spunând că-i „dar de sus”,
Și plânge și se-nchină și-mi face semn că vine
Din jos, dinspre livadă, de unde mi te-ai dus...

Dar cerul se răsfiră, se limpezește zarea
Și râde iar livada și sar într-un picior
De bucurie, tată, că mi-ai primit scrisoarea,
Să-mi pui în vis, răspunsul, că tare-mi este dor...

COLINDUL PRUNCILOR UITAȚI...

Ninge ca-n poveste și-i deschisă poarta
Vine iar Crăciunul, vin colindători,
Buzna, la fereastră: parcă vine tata,
Să ne-aducă daruri, ca de sărbători…

Din cotaibă, Flutur, urlă de-mpresoară…
“Ceasul rău”, îmi spune, întristată, mama!
Și-i pustiu răzvorul, bezna se coboară,
Cad din bucurie, mă cuprinde teama…

Și miroase casa, toată, a sarmale,
Pe lăicer, colacii, mai că rup covata,
De un ceas, mai bine, tot privesc în vale,
Sar iar la fereastră: poate vine tata!

Bate iarăși Flutur și-mi mai vin în fire,
Pașii tatii, parcă, urcă pe răzvor,
Mă trezesc îndată: ce mai nălucire...
Poate mi se trage de la-atâta dor!

De o lună-ncoace tot aștept Crăciunul
Și pe el, plecatul, îl aștept să vină,
Dar ca anu’ ista n-a mai fost niciunul,
Poate rătăcește pe la vreo… Călină!?

Se abate noaptea, trec colindătorii,
Focu-ncins trosnește, ca nebun, în vatră,
Se aud cucoșii, se prăvale zorii
Peste plânsul mamei, care-așteaptă-n șatră…

Ieslea-n Cer se umple toată de Lumină
Numai caii tatii stau neadăpați
Și nechează Cezar, de zici că suspină
Așteptând pe tatăl de copii… uitați!

CRĂCIUN FĂRĂ TATA...

Ce iarnă grea și ce pustiu prin tindă...
Se-aud copii pe-o dungă de răzvor
Îngăimând o coadă de colindă
Cu gând la gazda ninsă, din pridvor...

Și-i iarnă-n zări și brizguie afară,
Țipenie de sănii, de glas de zurgălăi,
La mine-n suflet zvon de primăvară
Se surpă-n lacrimi stinse, peste văi...

De parcă n-ar veni la noi Crăciunul
Nici Pruncul Sfânt, din nou, să ne mai vadă,
O cruce străjuiește-n noapte pomul
Rămas stingher, la mijloc de livadă.

Și vin colindători să-ți cânte „Dom’ din Cer”
Copii grăbiți, să-i mângâi, să le-aduci
O vorbă bună-n ceas de lerui-ler,
Câte-n bănuț, colaci și-un cârd de nuci.

Dar tu le-asculți colindul și nici că te arăți
Din Cer ți-e bucuria, cu îngerii de-o seamă,
La ușă iese mama, la fel ca-n alte dăți,
Ștergîndu-și lacrimi grele c-un colț de la năframă.

Și-n loc de bucurie un bocet ne apasă
Și cerul, tot, se surpă, pălind peste ogradă,
E primul tău Crăciun când nu mai vii acasă
Și-aștepți colindătorii la crucea din livadă...

TRECUTE SĂRBĂTORI

S-au dus colindătorii-n altă lume
De unde doar în vise mai coboară
Purtând colinzi rostite-n fapt de seară
Pe cărărui croite-n Cer, anume...

În inimi zurgălăi vestesc vecernii
Și țipă un prunc în mine, a născare,
Dar magii nu se văd și pe cărare
O stea coboară-ncet în frigul iernii.

Doar vântu-n obcini murmură prin noapte
Și îngerii căzuți petrec prin tinzi
Mai țin lămpașul, poate mă colinzi
Cât de-un priveghi, să mă petrec în moarte...

Marian MIHAI

Lacuri de gresie
Când ne-am mutat în cartier,
încă se construiau blocuri,
strălucirea omului nou era proaspătă
în ochii noștri.

Şi imediat după ce plecau muncitorii,
ne strângeam în jurul cazanelor cu smoală,
ca nişte pui de dinozaur
în jurul lacurilor de gresie.

Era anul în care Steaua
câștigase Cupa Campionilor,
noi furam țeavă de pe șantier
să tragem cu cornete de hârtie,

ne jucam la claxoanele mașinilor
rămase în parcare cu geamurile
coborâte, lăudam cu invidie-n gând
ceasul electronic cu douăsprezece
melodii al vreunui puşti.

Asta până când o mamă cu marx în piept,
jachetă din foaie de cort soldățesc,
și mască pe figură, striga pe fereastră
c-au început desenele animate.

Se întâmpla duminica pe la prânz,
și alergam lăsând urme-n
asfaltul proaspăt, pe când era rară
iubirea la distanță,
ambulanțele nu se auzeau în cartier,

nu eram obsedaţi de moarte
şi-îmbătrânire, iar fiecare dimineaţă
ni se strecura-n palme
ca o monedă răcoroasă
cu care puteam cumpăra orice.

Este exclusă orice posibilitate
să mai fii entuziasmat când
ce te-a dezamăgit își flutură
din depărtare brațele pe deasupra
capului, și pare să vrea
să îți vorbească din nou.

Si totuși, exact ca într-un vis stupid,
când te afli în mijlocul acestuia
fără să știi când și cum a început,
te îndrepți spre locul în care crezi că

forma
aceasta
de realitate
poate
exista.

Negăsind-o, te întorci
și încerci să uiți unicul lucru
care te-a emoționat vreodată
si pe care fără toți ceilalți

care l-au căutat înaintea ta,
nu ți l-ai fi putut imagina.
Unicul lucru care ți-a dăruit ceva ce va fi
mereu al tău sub forma dezamăgirii.

Colapsul luminos al lucrurilor
Sunt tot mai clare diferenţele,
când îți înțelegi zvâcnirea rapidă
și puternică din gât, când prima nuanță
de roșu unduiește pe cerul vast al minții.

Alta e îngrămădirea de forme,
altul colapsul luminos al lucrurilor.

Poți să te aperi de ce te amenință
din afară,
dar nu te poți apăra de ce atacă
dinlăuntru.

Pe teritoriul tăcerii prietenoase,
vinovăția are ochi de chinezoaică.

E plin de praf în sânge
și plin de praf în gânduri.
Vom găsi pacea în praf.

A. T. BRANCA

Preludiu

Nu ai obosit
să visezi cu ochii deschiși
să ignori evidențele
să nu te lași înșelat măcar odată
de aparențele printre care încă răzbați?

Nu ți-ai asumat niciodată statutul de victimă
sau pe cel de exclus și nu ai ezitat
să faci pasul alături sau în față îndată
printr-o rotire pe loc
ca vântul, ca timpul și gândul.
Înainte să-ți constate absența ceilalți
erai mai departe decât puteau să te atingă

sau să te prindă cu lațul de vorbe
să-ți reproșeze orice, *te miri ce!*
Când lumea ta îți era mai dragă decât
ar putea înțelege ei vreodată trăind în lumea lor.

Ți-ai plătit corect dependența de viitor
cu independența de trecut
cu jumătate, cealaltă jumătate de viață
chiar dacă ai oscilat între da și nu
adevărat și fals
de la început până la sfârșit
și te-ai grăbit să te risipești
într-un vals plin de grație
ca al frunzelor, ca al norilor și sentimentelor
toamna când e prea târziu
pentru un alt răspuns decât ai putea primi
luând urma vântului, foșnetelor, șoaptelor.

Camera 5

Camera aceasta are multe ferestre, dar nu ca altele
să vezi prin ele în afara lumii, ci înăuntrul ei.
Ea rămâne adesea prinsă în zările lor
prin unele vede în urma zilelor
(*se uită din ce în ce mai rar*)
pe altele se apleacă să vadă până departe înainte.
Mintea ei nu tace niciodată oricâte ar fi de făcut
și când o strigi nu ea răspunde întâi, ci o străină
cealaltă pe care nu o lasă să trăiască în locul ei
(*nu i-ar da pentru nimic ceva din timpul prezent*).

Suficiență

Știu, vorbești *deslușit* despre surferi
despre frumusețea mortală a valurilor
care poate să despice orice inimă
crezi că ai exersat pe crestele neliniștii
și ți-ai însușit chiar și limbajul surdomuților
crezi că vei fi auzit sau poate nici nu-ți mai pasă
e la fel de înduioșătoare încrederea oarbă
cât de duios e cântecul mierlei dimineața
crezi că știi ce te așteaptă azi și mâine
și dansezi sub amenințarea umbrei
când te scufunzi reversul e grația
cu care te ridici la suprafață.

Ai făcut exerciții de respirație repetate
și crezi că o să treci controlat
dincolo de limitele admise
se poate însă să nici nu mai conteze
ceva ce a mers rău de la început
nu va merge bine niciodată
tot așa cum ceva ce a mers aparent bine
de la un moment încolo ajunge să te strângă
cu brațele unei realități străine.

Concentric

Spatele drept, bărbia în piept
privirea țintită de la jumătate de metru
de vârful pantofilor, pe mușuroiul strivit
din străduințe se hrănește sufletul.

Nu trebuie să povestim sentimentele
să le scoatem la paradă
să le propagăm pe undele inimii în vârtejuri
efectul poate fi retrograd
îndrăgostit de sine a murit Narcis,
dar poetul acesta cu umerii suspendați în sfori
la aproape doi metri de vârful ghetelor
care știe să povestească atât de firesc
cum se fac și se desfac lucrurile
cum se întrepătrund actele și se concep faptele
cum se succed ordonat sau la întâmplare
prin anotimpuri, prin oase, prin trupuri
plăpânde, încordate, febrile, amorțite
a ajuns mai departe și mai în adâncul firii lor
decât ne-am imagina privind în urma lui
apusul de soare în lumina albastră
pe obrazul întors, reverențele vântului.

Sângele împăcat se înnoadă în ochiuri
revigorează universul
acum la fel ca atunci
când nu înțelegeam ceea ce am uitat
atât de ușor.
De atâtea ori, în fața ta, în declin
printre reguli și norme de conviețuire
din care indiferența și ignoranța
n-au construit nimic peste mușuroiul strivit.

Pași pe loc

Pierduți în irealitatea proprie
scriem obsesiv despre întunecare
vise alb-negru, ocazii pierdute
despre constrângeri, tentații, decrepitudini
toată mistificarea de care am fost în stare
orbiți de reversul medaliei
pașii pe loc
de la *homo sapiens* la *ecce homo*!
– și AI
ignoranța în creștere tremurând
de însingurare și impulsuri primare.

Orașele s-au deșertificat în noi
mâzgălim în linia palmelor rătăcirile
de parcă nu vântul, apa, pământul
în umbra cărora ne ascundem
nesăbuitele demersuri către nicăieri
ar fi de luat în seamă
mai mult decât sângele și carnea
conservatoare la temperatura prezentului.

În rând cu îngerii căzuți, cu burțile supte
să încapă în brațe mai multă încântare de sine
pentru aspirațiile mărunte din mințile noastre
– cândva puternice
pentru damnarea din inimile noastre
– cândva demne
de toată dragostea de care am fi fost în stare.

Încă o dată

Încă o dată
și de o mie de ori
ai lua-o de la capăt
pentru momentele unice
când ai iubit fără întrebări
când adunai urmele descumpănirii de pe obraz
laolaltă cu lacrimile de fericire
în inima tânără care știa să le cuprindă la pas
atunci când visul se întrecea cu vântul
pentru mireasma surâsurilor
într-o însuflețire peste măsură
care ai crezut că nu se va sfârși
pentru înfruntările în care nu te-ai îndoit
că vei ieși învingător
deși tremurai ca o frunză
pentru fiecare înaintare
prin vâltoarea orelor de așteptare
în camerele de urgență
pentru fiecare întâmpinare
a celui care se oglindea în tine
pentru fiecare piruetă
pe gheața subțire
sub razele lunii alunecând
pe tăișul noii zile.
Încă o dată și de o mie de ori
ai lua-o de la capăt.

Ildiko ȘERBAN

LA CUMPĂNA FURNICILOR

Nu mai repet nici măcar gestul reflex
de a mângâia cu privirea zarea
mă aplec
cât mai îngustă fantă de lumină
să nu rănesc țărâna
e vreme de secetă
uscat pământul crapă-n vedenii
zici că s-a mutat ultima aurora boreală
în vârful sandalelor
oricum nu contează ambuscada culorilor
ziceam că nu mai doresc orizonturi
aici la capăt repet echilibrul
pe cumpăna furnicilor
ele au universul lor
al meu schițează mutații genetice
pentru acolo
unde niște păsări ciudate
se răsucesc
într-o altă fantă de înțelegere.
.....

ANACRONIC

Despre haos, numai de bine! spui.
Te privesc siderat
cum vânezi
ochiul ce l-am ascuns
în inimă.
Te hrăneai cu lumină
și străluceai
tu, cea mai de preț piatră,
dar ți-ai stricat înțelepciunea.
Nu mai semeni cu tine.
Nu te recunosc
cum crești rapace
în mine.
Reneg haosul!
Ca să-mi salvez ochiul
mai bine îl dau hrană
furnicilor.
.....

TIMPUL

Nu-i nevoie de timp
el nici nu există
amintirile spun o poveste
în care ai respirat cândva.

Adânc „acum” al vibrației
iureșul hematiilor ce dau în clocot
epiderma ce ți-o dezlegi
să înoate cu lumina
pot crește povești
în jurul tău
cu alte respirații.

Sudează pe creier
sonata lunii
pune sub zvâcnetul culorii
furnici
ca să nu uiți
că din toate
doar timpul
nu există.

.....

STATIC

Se întâmplă ce trebuie
când întunericul e simplu
ca orice absență.
De am avea amprente de ceară
poate focul ar picta litere
și-n pergamente
cuvintele nu ar mai fi

orfane de lumină.
Fiecare zidește o imagine
în ochiul celuilalt
când din tavan cade tencuiala
zgâriată de aripa silabelor.
Stau cuminte
să mă sperie
viața
când întunericul e simplu
ca orice absență.
.....

PARALELIPIPED

Erau verticali și umezi pereții.
Mirosea a paralelipiped
standard
în locul pe care l-am ocupat
înaintea ta
ca să te pot lua în brațe
când vii.
Calculam ceva
cu pi R pătrat
plecat spre infinit
până când nebunia
din cercul pierdut
a devenit punct
în vertebrele reci.
Îngânam sacadat „ i just called
to say i love you”
tu pluteai printre funii, erai cam greu
și-n bluesul final
sternul meu a înroșit
pământul.
Oprește-te! - am spus
și-n paralela perfectă dintre litania mea și
valsul tău
brațele mele
au învins gravitația.
Doar atunci din falange
au țâșnit țipete
ce s-au lipit de lună.
Ehei!Cum rotesc eu luna
ca pe un ochi
căutându-te
când bine știu că am plătit
în avans
cu lumina .

LA POLI

E liniște la poli.
Doar albul cântărește foamea
când aurora boreală
fulgeră-n punctul de sub gene.
Uneori lumina țese mătase
pentru gheișele nomade
alteori fruntea crește
spirale spre rădăcini.
E liniște la poli
ca și cum
meridianele
au feliat
toată lumina.
.....

FIRIMITURI

Nu arunca firimiturile!- mi-ai șoptit,
dă-le la pui sau la păsări
dar noi nu aveam pui
iar păsările fugiseră
în tabloul care plutea spre
crematoriu și chiar nu știu
cine avea întâlnire cu roșul
ce te face viu
pentru câteva secunde amărâte
priveam pumnul mic
în care firimiturile
cereau să fie aruncate
pe ape
ca să le găsesc
mai târziu.

ERODIU

În brațe aveai fulgere
și tremurai într-un dans fracturat
în visul acela erai mai transparent ca aerul
eu mă făceam că nu văd ce nu era de zărit
dar îți tot povesteam
speriată că ai să pleci iar
despre iarba necosită
din filmul unei veri pierdute
despre greieri sau gânduri
nu mai știu
era ultimul zvâcnet
în cuvintele care încercau să cuprindă secunda

teama că nu ne vom mai vedea niciodată
era mai puternică decât însăși teama
și ca să putem atinge aceeași respirație
am ales să planăm cu bătăi lente de liniște
ca două egrete albe
ascunse între sunet
și lumină
știind amândoi
că încercam în zadar
să repetăm ultima șoaptă
înainte de tunet.

OLOIDUL

Oamenii merită să fie scriși în cuvinte
nu numai sculptați în pietre
spuneam
și tu ai zis
asta e poezie.

Era spre seară și parcă ploua cu flori de tei.
Am pornit spre sunete
căutam o vocală nenăscută
ca dar pentru oamenii care meritau cuvintele.

Mi-am atins ochiul
poemul era acolo undeva
ca o grefă în osul frunții
rostogolit cameleonic
într-o sculptură kynetică
dar fără prima vocală
nu puteam visa nici măcar
cerul.

Oamenii meritau să fie scriși în cuvinte
îmi repetam obsesiv.

Disperată m-am culcat pe pământ.
L-am cuprins cu brațele amândouă
era rotund spuneau unii
așa că m-am rostogolit cu el
prin spații.

Nu era nimic din poezie acolo
doar gândul hoinar
și nici măcar oameni nu mai erau
așa că m-am întors la pietre.

Mirosea iar a flori de tei
cuvintele alintau frunze
iar printre ele un oloid
dirija
combinarea unor reguli.

Privindu-i rostogolirea
uimită
am zis
cred că am găsit!

Voiam să te iau în brațe
ce seară frumoasă era
dar
tu m-ai întrebat ce e oloidul.

E poezia!
Formă născută din frecvențe, am zis.
Chiar voiam să te iau în brațe
și să-ți șoptesc
știi, e minunat,
are o suprafață tridimensională convexă
și poate fi piatră și sunet și lumină
în același timp.

Ce tâmpenie! Ai spus.
Poezia e despre oameni
apoi ai râs.
Florile ascunse în crengi
s-au făcut muguri de lacrimi
fugite în rădăcini.

Cu brațele cuib vandalizat
pentru că altfel nu se putea
acolo sub stele sau dincolo de ele
am atins
sunetul
piatra
și lumina
când încă mai respirau teii
pe muchia unui
oloid.

Da, oamenii merită să fie scriși în cuvinte
nu numai sculptați în pietre
și scriu
despre râsul tău
când a ucis aerul.
.....

Liviu MIRCEA

Repar aripi în zbor

Aripile mele le porți tu,
tu te pricepi mai bine să aduci vise între noi.
Nimic nu e convenit,
nimic nu e trasat.
Mi-am luat o zi liberă,
tu nu știi, nu știe nimeni.
Una din zilele în care nu vrei să știi de nimeni
și nimic.
Ascult muzică și, dintr-odată, vinul nu e destul.
În altă viață decât știu trăi
am să dansez sirtáki,
am să chem plaje sub tălpi
și timpul ar putea uita de noi,
ascuns undeva în vreo scoică.
Aripile tale, azi, le port eu,
repar câte ceva la ele, prin spatele cuvintelor,
mă fac vinovat de ecoul din ele
și aerisesc între noi și cer.
De mâine voi schimba anunțul.
Schimbul de aripi se pare că e,
pentru sinucigașii din dragoste,
afacere zero.

Cineva din mine a furat cerul

Cred că e cineva în mine,
care vrea să mă uite, să fugă, să se ascundă de mine,
de nopțile albe,
ezitări sau eșecuri, iubiri zdrobite, gânduri schimonosite
sau vicii.
Și-acel cineva va trăi mult și bine, cred,
doar se hrănește cu visele mele.
Mi-e tot mai greu să m-apropii de mine,
nici măcar o scară nu mi-ar fi de folos
ori un tobogan s-alunec undeva,
undeva în mintea mea.
Cred că e cineva în mine,
care râde în fiecare dimineață
când ochii îmi întâlnesc ziua,
și cred că mai e unul în mine care
îmi dă șuturi și pumni pe dinăuntru.
Degeaba insistați, domnule doctor,
eu, totuși, cred că mai e cineva în mine
cu care am dărâmat o zi, una mare cât un pod!
Iar eu mă trezesc cu mii și mii
de stele în jur, cu care nu știu ce să fac,
și constat buimac că mi s-a furat cerul.

Mai ai puțin până treci strada

În orașul depopulat de emigrări
strada e aproape pustie.
Te-ai așezat pe caldarâm și fumezi,
timp în care scrii câteva mesaje pe telefon
și îl lași să se scurgă înapoi în geantă.
Ți se văd toate,
știi, dar nu-ți pasă,
a trecut vremea acestor griji.
Câțiva obsedați sexual îți fac semne obscene
de pe partea cealaltă a străzii,
acolo, din colțul în care dugheana aceea
îi ține în viață alimentând dependențe.
Te prefaci că nu-i vezi, și nici nu-i vezi,
fumezi mai departe, privind undeva în gol,
scoți o mână de hârtii, facturi, somații de plată,
re-eșalonări de datorii, rechini pe care trebuie să-i hrănești,
altfel nu ai rostul vieții.
Trec mașini pe lângă tine,
unii șoferi claxonează, alții nu,
nici nu te văd, tu nici atât.
E ora la care oamenii încep să iasă de la muncă,
sunt deja mai multe mașini pe stradă,
mai mulți oameni, mai multă imbecilitate,

de parcă oul gândirii s-a stricat de mult.
Ție puțin îți pasă, ai tu cercul tău restrâns de prieteni,
restul lumii sunt donatori de probleme și organe.
Te ridici, arunci țigara și mai ai puțin până treci strada.
Te duci la grădiniță și îți recuperezi pruncul,
mergeți acasă, în siguranța familiei monoparentale,
iar în timp ce pășești pe trotuar cu copilul de mână,
îl întrebi ce a făcut azi, ce a învățat,
dacă a fost cuminte,
și ce crede el că a fost bine.
Tatăl pruncului a plecat în lume
după un vis pentru care nu era pregătit,
nici tu nu erai pregătită pentru visele lui,
deja ai dubii și pentru ale tale.
La întoarcere, treci din nou pe lângă obsedații sexual,
păreau de acolo, crescuți ca niște buruieni,
ori plantați strategic în betoane, din loc în loc,
să fie puțină culoare, puțină mișcare în jurul barului din colț.
Barurile de colț sunt cele de succes,
vezi strategic pe două străzi deodată
ori cât îți permite lentila băuturii.
Intri în scara blocului, ușa scârțâie, toate scârțâie în ultimul timp,
aștepți liftul – și el scârțâie,
dar nu-ți pasă,
nici nu te miri de ce niciunul dintre dumnezei
nu s-a întors printre oameni.
Avem noi destule probleme și fără ei,
ai fi spus cândva
și ți-a fost de-ajuns.

Despre întuneric

Am ajuns la vârsta la care mulți nu au ajuns,
la vârsta la care înțeleg mai multe
sau, cel puțin, așa cred.
Și cu toate astea, în jurul meu,
tot mai multe neînțelesuri își fac cuib.
Să dai vina pe guvernul ce-a fost
ori pe cel dinaintea lui,
pe religiile ce ne-au înghițit,
pe banii ce ne cheltuie, ne cheltuie oricum,
pe educația de neînțeles,
sau pe hackerul din bar
e ca și cum ai merge spre săgeata care vine spre tine,
dar în alt timp.
E atâta întuneric în jur
încât ți se face frig,
nici nu mai vezi să ajungi la tine în tine.
Și iată,

am ajuns la vârsta la care
spaima încă n-a ajuns.

Podul dintre Răsărit și-Apus

Deși drogurile, banii și ura schimbă zilnic ceva în lume,
eu zic că
iubirea poate schimba și ea
măcar două inimi ori
să scoată frica din apusuri.
Tu ești la capătul lumii,
acolo unde bobul de orez este
el însuși o altă lume,
iar eu devin limpede ca ziua,
un pod între Răsărit și-Apus.
Tu și cu mine, două lumi diferite,
două tentații reciproce,
două buze la gura în formare,
ce nu știu să vorbească decât atunci când sunt împreună.
Pașii mei se vor pierde curând
pe sub zăpezi,
pe sub pagode și lampioane chinezești,
și nu am cum să mă rătăcesc
atâta timp cât tu mă aștepți.
Habar nu am cât vom putea schimba noi lumea,
sau măcar orizonturile ei, dar
știu că bucuria de-a încerca
ne va ține tot timpul treji.

Sunt ușor ca un păcat de curând iertat

Mă simt mai ușor azi, mai gol pe dinăuntru,
ca după un păcat vechi mărturisit de curând.
Eu voi pune rufele la spălat,
voi plimba prin casă aspiratorul ca pe un elefant tânăr,
în timpul în care tu, cu aerul unui arheolog pasionat,
vei șterge praful
și vei schimba lenjeria de pat.
La final, în casa fără perdele
și cu geamurile larg deschise,
vom iubi singurătățile noastre,
apoi, cu scrumiera între noi,
vom bea un pahar de whisky
mulțumiți ca plantele într-o seră.
De undeva dintre ramuri,
puii coțofenei, pe care zilnic îi hrănim,
vor încerca pentru prima dată zorul.
Sunt deja mai ușor și mai curat,
aproape ca un păcat deja iertat.

Radu BATA

mister și gumă de mestecat
_____

(cum să te gândești la propoziții)
Cer personal?)

putem îmblânzi dreptatea
și vaccina adevărul
ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat
putem rescrie istoria universului
pentru nevoile unei filiale

putem alege un piroman
șeful pompierilor
putem face să dispară bugetul culturii
într-o gaură de șoarece
și ascunde bunătatea pe o cheie USB
putem promite luna
și oferi în schimb un croissant

putem transforma insule vulcanice
în paradis (taxe)
și dragoste în bucăți mici (galben)
putem zgâria o țară de pe hartă
pentru a face o utopie
putem chiar calma toate jocurile stelelor
și focul vântului din față
dar nu putem face nimic
pentru inimile albastre
care continuă să bată
deși suntem intimi cu ei
pentru a păstra tăcerea

metamorfoze
_____

(frumuseţe fără bătrâneţe
și viață fără de moarte)
cât de sinceri sunt oamenii toamna
când le cad frunzele
și li se văd sentimentele pline de contradicţii
în pielea goală

dorinţe și frică
speranţe frânte care zboară încă
voioșie fără rost
nostalgie despre ce nici n-a fost

din dragoste ar fi capabili
dacă le rupi o creangă două
să se-ntrupeze în venus din milo
și să iubească cât nouă

o umbră de soare
_____-

și-o umbrelă de răcoare
_____-

(la steaua care-a răsărit
se-nchină și-un meteorit
la steaua care va apune
și dragul se va descompune)

altădată
când nopțile-mi surâdeau
nici n-apucam să le formez numărul
și stelele-mi răspundeau la telefon

altădată
când orizontul alesese domiciliu
la mine-n sufragerie
stelele se dădeau jos de pe podium
de pe bolta celestă
sau dintr-un mijloc de locomoție
să mă salute
să-mi atingă cuvintele
să-mi dăruiască kilowați-oră
să-mi ofere asistență medicală
să ghicesc în ele
să-mi declare lumină veșnică

acum
când nopțile se încruntă
și orizontul are altă adresă
stelele nu mai coboară la mine
nici dayca le invit la o plimbare
cu carul mare
la o poezeta cu fistic
la o fiesta cu banane cosmice

și fericiri macroscopice

acum
o mare parte din stele
au fost privatizate
și decorează mese sau plafoane
pentru mai-marii zilei
altele defilează
pe calea victoriei
altele adună trofee
pentru colecția personală
și pentru galaxia cealaltă
altele vând electricitate
inteligenței artificiale
în rest
stelele își încarcă bateriile
ca orice mașinărie
și ascunse după nori
fac umbră pământului

povestea e cam sumbră
dacă stelele fac umbră

așa c-o să mă fac mare
ca să am stele de mare

doamne păzește
———————-
de îngeri păzitori
———————
infractori*
————————
(regretul vine de departe
și toamna cântă
la frunze moarte)

dacă pică ceva din cer
e firesc ca situația
să devină albastră
dacă umbli doar pe pământ
e normal să fii
pământiu
dacă ești cu struguri decorată
înseamnă că ești vie
și nevătămată

morala:
toamna-i încă imatură
are doară caș la gură
tu-ți pui ca să se-mplinească
inima la saramură

*care se lasă seduși de teamă
sau de îngeri potrivnici

planeta maimuțelor din zodia babuștei

(poezetă fără e-uri dar cu fahrenheit 451)

am merge la spitalul de liniște
să ne oblojim neliniștea
la spitalul de dragoste
să ne tratăm niște iubiri
la spitalul de vise
să ne reparăm visele
la spitalul de afecțiune
să ne-ngrijim tandrețea
la spitalul de psitacide
să ne vindecăm de cei care repetă
cu toată convingerea
ce aud la radio și televizor
cum că ar fi războaie bune
și războaie nebune
cum că cei care gândesc altfel
sunt complotiști
cum că realitatea iese
doar din gura trompetelor

dar spitalele au fost închise
în urma controlului sanitar efectuat
de inteligența artificială
și în locul lor s-au deschis secții
unde sunt închiși cei care nu se aliniază
pe gândirea dominantă
pentru a li se implanta
encefale docile

am merge la spitalul de oameni
să ne vindecăm de oamenii
care nu mai pun probleme de vise
dragoste neliniște și tandrețe
pentru că sunt deja în brațele
apocalipsei
dar noul encefal
ne-mpinge
spre regnul vegetal

aici
n-o să ne mai vindecăm niciodată
de coada șoricelului
de limba-broaștei
de ciuboțica-cucului

Gabriel Marius RUDARU

Apostila iubirii
Neprefăcuți...
Ce-ar fi să ne prefacem că murim,
Sau că mâine nu există !?
Iar astăzi, poate, ori la noapte,
Să-ncepem să trăim
O viață viitoare !...
Începem cu noi doi,
Un asfințit întârziat și un sărut,
Să ne prefacem că iubim,
Eu, doar pe tine, iar tu, cum crezi, pe cine vrei, la început de lumi...
Ce-ar fi să ne prefacem visători !?
Tu o idee, iar eu ceva mai mic, un gest,
Sau o părere,
Să mă prefac în deget, tu în talpă de picior divin,
Îmbrățișați să fim tot împreună,
Să ne iubim ca unul,
Nedespărțiți,
Printr-o chimie reuniți, simțim același dor, durere,
Poate si același chin,
Măcar o dată să-ncercăm,
O dată, doar !...
Ce-ar fi să te prefac în vis, așa cum o făceam demult !?
Când te-adormeam în mine cu fiecare clipă
Și îți vorbeam de mări și de oceane, tot fugind
De alte clipe și de ceasurile strânse laolaltă...
Le aruncam pe toate-n dimineți ce tot veneau, mereu,
Mult prea devreme,
Și-atunci trezit, mă prefăceam în scâncet, în oftat și te visam cu ochii larg deschiși,
Tu singura iubită !...
Ce-ar fi să ne prefacem și ...atât !?
.....

Lamentabila mirare
Iubirea ca o metaforă
Dacă ți-aș spune într-o zi, „să murim o secundă!”
Ai crede că-s nebun după tine
Si ne-am îmbăta pașii sub frunze de toamnă prea surdă
La chinuri de-amor șficuite-n uitare...
Dacă ți-aș spune într-o zi, „minte-mă, așa, minte-mă albastru!”,
Știu că ai râde până la soare cu colțul gurii
Și m-ai ascunde într-un mozaic de mici invenții,
Șoptite-n cuvinte,
Minciuni nevinovate, adevăruri roze sfruntate,
Arvunite de la o fată bătrână la minte,
Cu amanții pirați plecați uitați îngropați,
Lăsați amanet într-o carte,
„Asul de pică, dama de roșu-l ridică”...
Măi, femeie, du-mă departe, ia-mă de mână,
Puneți cu toții trepte la scară,
Aduceți-mi cerul aproape, din noapte, urcă-mă-n vise,
Of, cum mă omoară ?!
Nespusele tale secrete închise...
Dacă ți-aș spune, „să ne urcăm pe geana unei himere !”,
Și să ne aruncam în hăul unui amor, utopic,
Știu că m-ai trage de umăr,
Mi-ai săruta lobul urechii, gen euforic,
Pe amfora coapsei te-aș căuta abulic,
În ode urlându-ți apusul devreme
Din timp cu târziul teluric...
Emfatic, mă-ntorc către tine la ușa din suflet,
Și-ți scriu cu deget muiat în nectar magistral,
„N-am să te uit!” și nici n-ai habar,
Că mă topesc literar,
„Cu drezine pe piept” de durere,
Când pleci și m-ascunzi într-un plic înnegrit,
De scrisul tău mic, elegant de regină,
Mă faci sclav, atunci sclav îți sunt și iubit,
Un sunet ce-ți moare-n arcuș de-o tristețe deplină...
În secret de alcov fandosit citadin,
Mă scurgi printre pliuri de gânduri rebele,
Clasor sau ierbar cu iz decadent,
Curcubeu în bemol cimitir de minciuni efemere,
Afrodisiac e amorul ardent...
.....

Apostila viselor
În amintirea trupului ce îmi dansa păgân...
E dor de muzică de Bach,
Iubirea mea cu pletele de foc
Așează-ți fruntea-ngândurată
Pe pieptul meu,
Ce îți tresaltă
Într-un fior nebun de-amor întâmplător...
Hai să ne-oprim din fugile nebune,
Din geloziile blazate și din cuvintele în șfichiuiri de bici,
Hai vino lângă mine, măi, aici,
Să ne uităm doar episodic la seriale englezești,
Iar când ți se va face frig
De-atâta spleen și ceața umedă de pe ecran, secvențial,
Într-un suspin ce-și caută simbolul sub pătura din dormitor,
Să ne trădăm plăcerile-n săruturi franțuzești,
Și în amor să ardem cu parfum substanțial și pasiuni,
Exoticul pierdut în sunete din filme indiene vechi...
Ca-ntr-un remake ce-am vrut să regizez,
Te voi privi în galbenul nebun,
Pe-un câmp cu flori ce râd la soare din petale,
Și-am să pictez cu ochii și cu buzele-mi plângând
O amintire-a trupului ce îmi dansa păgân,
Subțire ca un lujer din acele flori,
Te pun în bol de lut și mă semnez pe coapsa ta,
Sorbind o lacrimă-n plăceri de vise tremurând...
.....

Din notele unui scrib
Amorul ca un epitaf...
Se trezesc în liniști opace tremurul gândurilor sinucigașe...
Diminețile nu au zori culori sub tălpi,
Pleoapele mor,
Scrâșnesc umilinți în urlete înghițite
În palme, în pumni,
Când suflete vechi s-au scorojit lângă petale de nu-mă-uita...
Picăturile de sudoare, limpidă imaginație bolnavă
De un ceva care nu mai poate fi salvat
Din nimic...un neant lugubru, o negură păstoasă
Înghite venele obosite să trăiască,
Limbile obosesc să mai susure cuvinte,
Să guste vorbele...

Nici îngerii nu mai sunt îngerii mei de-altădată,
Se-mbată cu absint și mir în biserici ce-și țin un birt la stradă...
Cu degetul purtat la piept ne învață ipocrizia fățișă,
Iar din ochii fierbinți curg pofte lascive...
Lumea și-a schimbat haina florilor,
Acum își arată nurii trecuți printre coastele hâde,
Iubiri se lipesc ca un clei pe afișe,
La stâlpul infamilor popi,
Nu se mai rup indignate sutane,
Se coase cu firul de aur sudoarea din nepăsări...
Mirarea mută a pruncului se sperie de zâmbetul sardonic,
Purtat de părinți artificiali, unu cu doi,
Cadențe genitale înscrise pe un firman...
Un tânăr îndrăgostit își plimbă pașii pe străzi întunecate,
Lipindu-și trupul sfrijit de ziduri ce mustesc chemări în vrăji albe și negre,
Inima-și ferește de suflete-n fărâme ce cad de pe acoperișuri...
De turla cea veche își leagă-n suspin cămașa de borangic,
Cu gândul cald în ultimă suflare,
Arată iubitei lui darul purității regăsite...
El știe,
Când lumile înghit lumi,
Iar dinți de metal și fiară macină vieți,
Amorul e servit ca desert și epitaf !...
.....

Lamentabila mirare
din amintiri de ieri și de azi...
Călător prin Hotelul inimilor zdrobite
Neonul sălbatic își aruncă raza crudă în lentoarea serii,
Pășesc ca o umbră prin vestibulul unei vieți...
Astenia de toamnă mi-o strecor hoțește în buzunarul de la piept,
Trei capricii primite de la doamna întinsă pe canapeaua în catifea,
Le pliez meticulos, de scrupule ros, sub șosete...
Câteva triști molipsitoare le bag în sertare, un cufăr e gata și plec...
Șoferul de taxi doarme cu capul în direcția unui sud rebel,
Nu mă cert cu el, e blând, îl trezesc, e bătrân și e chel,
Bancnota mototolită dată înainte, ca la curve, o aruncă într-un coș de plastic, bombastic, cu o reclamă ștearsă, la rimel,
Efemeră speranță, frumusețe pe o pleoapă prea-plânsă...
„Unde fugi, de cine alergi?”, întrebări cu răspuns abscons în whiskey la sticlă, de frică, dau din umeri tâmp,

Replică de film alb-negru sau roșu-aprins, Tarantino constrâns,
Whatever, „Unde vrei!”, trombă de formă, asfaltul pârâie, grimasă de vomă, amar și „roșu-stop!”, în ceață...
Un pod, totdeauna unul, Golden Gate, iluminat artificial, o poartă aurită, alte neoane, mici, mai mici, reci, clipocit de vise bete, zgomot spart de castaniete...
Here we are, „uite și locul, e blocul, nu !?...ah, e Hotelul !”,
Un singur etaj, o singură scară, fără lift care te-omoară, trepte alunecoase,
Culoare strâmte, săruturi slinoase, păcătoase, puerile așteptări, visători cu chitare albastre,
Un Elvis surd ce-și cântă Heartbreak Hotel a uitat două versuri printre fumuri de „cocaine”, putori flamande, blonde și reci, ca o bere amară, artisanală...
Un etaj singur, sus, zgârie un nor, acolo cu lacrimi de-amor, troc de sentimente, decadente,
Mărgeanul râde grobian ca un african, burtos,
Lucy cu ochii albaștri ca și cerul, diamante în lobii lăsați de extaz și plictis, are haz și-un teanc de pudră, pe obraz...
Și aici se zbrobesc inimi, ori vin gata la pachet, în țiplă își țipă, suflete,
Cu gurile umflate botoxificate, sprâncene ridicate pe cocoașa unui dromader dement pe Picassa,
Un mofluz Villon se întreabă „unde, unde, d’antan” robotic, secolul 21, haotic, scorojit ca un zid habotnic, iubit de un cocker spaniel tembel cățel...
La mezanin un cârpaci fără vârstă, coase cu fir de mătase inimi zdrobite lăsate pe palier,
Lângă condurii Channel și pantofii cu bombeu, în curcubeu, încovoiat...
Cearceafurile ard de nerăbdare să se strecoare între pulpe pline,
Singur, le arunc în budă și se udă de latrinic sentiment...
Jack zâmbește printre cuburi de gheață puse cu greață la somn chihlimbariu,
De-un vizitiu generos cu anii, zgârcit cu banii, avar, în vestă ecosez...
„Nu mulțumesc ! Nu dansez, mă eschivez, de-aceeași întrebare, iscoditoare, are o scobitoare între incisivii negri, pute a mahorcă,
Cubaneză zveltă, ingenuă și androgină, fostă model, actual efeb, galanton...Go, man, please... du-te !!!
Aer condiționat, camera single pat, om single, balcon pentru doi,
Balustradă rece, tălpi fierbinți, aer cald, liber zbor deasupra, cucii au plecat, n-au cuib,
Lasă să trăiască pasăre măiastră, crăiasă !
Singură și ea, altă cameră, altă single, alt pat single, mă privește, mă agață, ca o fiară, încă, de-aseară...
„Unde te duci ? Intri în oglindă...vino lângă mine și ține! mi-ai lăsat,
n-am uitat ! inima ta...n-o coase, pune-o așa lângă a mea.
Două inimi rămase, poate...
De uitare roase !...
.....

Marius CONU

Întradevăr

Toate zăpezile lumii

Îmi atârnau atunci de umeri până

Îmi atingeau

Călcâiele sparte de frig

Și

Genunchii fluierau a pagubă

Și a

Sloiuri…

Doar sângele ăsta vâscos

Care îmi curgea atunci în vintre

Mă mai unea pe mine

De mine…

nu există măreție mai mare

Decât acea

a zăpezilor din care întotdeauna singur

-Dincareintotdeaunasingur-

m-am ridicat pe mine

ca un siroit fierbinte și sărat

de sânge…

ca un fluviu sonor și roșu

prăvălit înspre ține.

….

Îți frământ trupul aspru

Îți zâmbesc strâmb

De câte ori te găsesc în parc

Plângând de mușcătura lipsă

A celui care tocmai te-a părăsit

Pe iarbă udă și negustată

Încă de picior de câine…

Îți mângâi fruntea

Cu podul palmelor mele

Asprite de atâtea halbe de bere

Băute cu disperarea unui pelerin

În fața Fecioarei…

De câte ori te găsesc dosită

În vreun colț fetid de scară

Între grămăjoare umede și uleioase

de coji de floarea soarelui,

simt.

Simt orașul asta cum îmi umple pielea

Cu oasele robuste

Și dureroase, de azbest,

Ale străzilor,

Până la sfâșiere…

Până la urlet.

…..

Să adunăm toți cerbii, toate ciutele

În ochii retezați ai lupilor…

Să scădem aerul care se află

Între salturile grele, bolov[noase

Metalice, gri, pline de dinți

Și salturile verzi, agile

Ale căprioarelor…

Este un abator al rostirii această,

O rostire cu sânge

Și plină

(până la refuz, până la mutenie)

de rânjete lacome și pofticioase…

Un doliu poetic este acesta

În care toate ființele

Viermuiesc prelung și moale

În pântecul realității

Că pentru o nouă matematică

A devorării

Și dragostei.

...

Ioan POTOLEA

CATRENE

1

Aprinde chibritul și intră mai repede,
scoate-ți mantaua și ghetele,
– Ce noapte, da, ce noapte nebună,
iarba latră la fier în lagună.

2

Din tuburi de fontă curgeau pălării
– maghernița serii aproape de rai,
aplauze, boi, limuzine, hârtii –
în cerul de turbă pleca un tramvai.

3

Și cineva să spună acum un cuvânt:
– un lup flămând, o pasăre singură!
Poate o stea mă va naște plângând
Poate iarba să mă sărute pe gură.

4

Ce târziu, ce târziu, parcă tu ai dormi
pe o bancă învelit cu cămăși vestejite
într-o gară a lumii cu trenuri pustii,
cu cisterne de gaz și vagoane de vite.

CÂNTEC DE TOAMNĂ

Iubito, cu paharul mă-ndeamnă,
cu sânul mă-ndeamnă
și cântă-mi la ureche până târziu
un cântec deșănțat de toamnă.

În seară tristețea e mai dulce ca tine
și innebunitoare e mai –
să dai cu capul de peretele lunii
și să bei pe ascuns cu hoții de cai!

Îmbracă rochia de mireasă de înger
și de drumuri mireasă,
îmi vine să plec la marginea lumii
și să nu mă întorc niciodată acasă

Iubito, cu paharul mă-ndeamnă,
cu sânul mă-ndeamnă
și cântă-mi la ureche până târziu
un cântec deșănțat de toamnă.

MELANCOLIE

Din absintul serii voi bea
Voi fuma cam absent o ţigară,
Privind îndelung prin perdea
La teatrul de umbre de-afară.

Voi răsfoi prin ziarele vechi,
Voi asculta estrada nocturnă,
Când cele din urmă perechi
De la cinematograf se înturnă.

Voi şti când iese vecinul din baie,
După apa şirloind prin pereţi;
Hălci de hoit măcelarul când taie
După sure fâlfâiri de ereţi.

Poate mâine va veni şi iubita --
Ne-ntâlnim de mai bine de-un an;
Vom cânta în duet Chiquitita,
Ori vom citi premianţii la Cannes.

Voi adormi obişnuit, pe-o parte,
Visând că am ajuns în rai,
M-o legăna alt şlagăr mai departe:
-- Bye bye, baby, bye bye!

Robert POPA

Dacă toamna ar fi o poezie

Dacă toamna ar fi o poezie,
Angoasa ar deveni o erezie.
Frunza, o piatră prețioasă,
Ploaia, portalul spre o nouă viață.

Dacă frigul ar fi privit
Dintr-un unghi diferit,
Am înțelege, oare
Că după el e o revigorare?

Dacă am căuta rime,
Noaptea nu ar mai fi pustie.

Dacă am picta inimi,
Am deveni imuni la patimi.

Dacă am scrie cu inima,
Cuvintele ar fi un copac
Cu aripile sprijinite de soare…

Zâmbește!

Zâmbește, soarele ți-a dăruit o nouă zi!
Zâmbește, se aud râsete de copii!
Zâmbește, a înflorit un trandafir!
Zâmbește, ai primit o petală drept suvenir!
Zâmbește, în universul tău nu e delir!
Zâmbește, sufletul ți-e mai prețios ca piatra de safir!
Zâmbește, când ți se cere sprijinul, nu spui nu!
Zâmbește, cadoul cel mai frumos ești chiar tu!

Nu credeam că școala o să treacă

Parcă ieri mă pregăteam, de acasă,
Pentru prima zi de școală.
Ani frumoși mă așteptau în clasă,
Cu noi colegi și o învățătoare dedicată,
Nu credeam că școala o să treacă.

Într-o zi, mama mă conducea la școală,
Într-o altă zi, bunica sau tata.
Toamna și iarna nu erau o povară
Cu poveștile ce le citeam la școală,
Ori cu adunările ce le rezolvam la tablă.

Serbările de Crăciun erau o binecuvântare,
La fel și scrierile după dictare,
Iar calificativele, pașii spre maturizare.

Dar, într-o zi, clopoțelul nu a mai sunat!
Era semnul că școala s-a terminat,
Odată cu ea, s-a încheiat și copilăria,
În clasa mea, alți copii au adus veselia.
Să le fim lor modele, ne revine de acum datoria!

Iubirea-i sinonimă cu o floare

Iubirea-i sinonimă cu o floare.
Azi, o întâlnești.
De mâine, cu apă și soare
O îngrijești.
Ea nu va crește de la început,
Ci pe parcurs.
Uneori, vei mai adăuga o îmbrățișare,
Alteori, o iertare.
Binevenit va fi și un poem,
Scris pe un copac
Ori pe un pergament.
Când în lume va fi furtună,
La tine va găsi tihnă.
Când se va ofili puțin,
După ceva timp,

Va ști că e cineva care o admiră.
Se va ofili doar în exterior,
Nu și-n afectuoasa ei inimă.

Cum îți **recunoști mama?**

Cum îți recunoști mama,
persoana cea mai de preț
din viața ta?

Ar fi prea puțin să te raportezi
numai la ochii ei unici,
diadema prinsă-n păr
și mâinile ce te-au cuprins
încă din clipa când ai venit pe lume.

Mama e prima ființă
care-ți sare oricând în ajutor,
care te învață să spui te rog,
îți sunt recunoscător și îmi pare rău.

Mama e prima care-ți șterge lacrimile
când ești trist și care te îndeamnă
să ai o inimă mare încă de mic.

Rolul unei mame
nu poate fi comparat
și suplinit cu nimic!

Cuvântul mamă trebuie prețuit:
atâta timp cât ai o mamă,
ai tot ce ți-ai dorit!

Necunoaștere

Neobservat, diamantul trece neobservat!
Emoții azvârlite în neant,
Criterii fără noimă,
Umbre deasupra sublimului.
Nonsensul primit cu brațele deschise,
Opera cercetată superficial,
Anii stăpâniți de repulsii,
Ștergerea empatiei și iubirii din suflete.
Toleranța împărțită cu zero,
Epuizarea zambilei de către nori,
Răspunsuri amânate la infinit,
Esențialul e de negăsit.

Când apari, universul se răstoarnă!

Când apari, universul se răstoarnă!
Firele de păr formează o coroană,
Ai tăi ochi mă văd unde nu sunt,
Mâinile mă vindecă de frig și vânt.

Culorile îți conturează sufletul:
În verde, ești zâna tinereții,
În galben, inelul mult râvnit,
În mov, parfumul cuceritor și unic.

Când apari, totul se schimbă!
Devii una cu albastrul de pe cer,
Îmblânzitoarea unui viscol aprig,
Salvatoarea captivului din mlaștini.

De aceea te-am ales,
De aceea nu te uit,
Floare de viță nobilă
Ce mi-ai devenit cuib.

Pe urmele lui Marin Sorescu

Cu durerea ne-a învățat să trăim
Și chiar să o înfruntăm,
De nu va vrea să plece,
Să o înțelegem, să o îmbunăm.

Pe inima-mpietrită
Să nu o judecăm,
Ci, cu blândețe, s-o întrebăm:
Cum am putea să te tratăm?

Pe treapta cea mai înaltă
După mari încercări urcăm,
Dar de acolo, cu dreaptă măsură,
În folosul semenilor să lucrăm.

Și ne-a mai învățat ceva,
Al vieții suprem ideal:
Iubirea nu doar se trăiește,
Iubirea se ocrotește.

Nicolae LABIŞ

NICOLAE LABIŞ (n. 2 decembrie 1935, Poiana Mărului, comuna Mălini, județul Baia, în prezent județul Suceava - d. 22 decembrie 1956, București) a fost un poet român. După absolvirea şcolii primare din satul natal, a urmat studiile liceale la Fălticeni şi la Iaşi. Compunea poezii şi poveşti încă din copilărie, iar debutul publicistic are loc la nici 15 ani, în ziarul Zori Noi din Suceava (1950). Urmează publicarea unor poezii în revista Viaţa Românească (1951). După absolvirea cursurilor Şcolii de Literatură „Mihai Eminescu” din Bucureşti (1952-1954), devine redactor la Contemporanul, apoi la Gazeta literară. În 1954 frecventează timp de un semestru Facultatea de Filologie din Bucureşti. Volumul de debut, Primele iubiri (1956), este singurul tipărit în timpul vieţii. Lupta cu inerţia (1958) apare postum, după ce moartea îl răpise mult mai devreme, în urma unui accident. Criticul Eugen Simion l-a supranumit „buzduganul unei generații”.

Moartea căprioarei

Seceta a ucis orice boare de vânt.
Soarele s-a topit și a curs pe pământ.
A rămas cerul fierbinte și gol.
Ciuturile scot din fântână nămol.
Peste păduri tot mai des focuri, focuri
Dansează sălbatice, satanice jocuri.
Mă iau după tata la deal printre târșuri,
Și brazii mă zgârie, răi și uscați.
Pornim amândoi vânătoarea de capre,
Vânătoarea foametei în munții Carpați.
Setea mă năruie. Fierbe pe piatră
Firul de apă prelins din cișmea.
Tâmpla apasă pe umăr. Pășesc ca pe-o altă
Planetă, imensă, străină și grea.
Așteptăm într-un loc unde încă mai sună,
Din strunele undelor line, izvoarele.
Când va scăpăta soarele, când va licări luna,
Aici vor veni în șirag să se-adape
Una câte una căprioarele.
Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să tac.
Amețitoare apă, ce limpede te clatini!
Mă simt legat prin sete de vietatea care va muri
La ceas oprit de lege și de datini.

Cu foșnet veștejit răsuflă valea.
Ce-ngrozitoare înserare plutește-n univers!
Pe zare curge sânge și pieptul mi-i roșu, de parcă
Mâinile pline de sânge pe piept mi le-am șters.
Ca pe-un altar ard ferigi cu flăcări vineții,
Și stelele uimite clipiră printre ele.
Vai, cum aș vrea să nu mai vii, să nu mai vii,
Frumoasă jertfă a pădurii mele!
Ea s-arătă săltând și se opri
Privind în jur c-un fel de teamă,
Și nările-i subțiri înfiorară apa
Cu cercuri lunecoase de aramă.
Sticlea în ochii-i umezi ceva nelămurit,
Știam că va muri și c-o s-o doară.
Mi se părea că retrăiesc un mit
Cu fata prefăcută-n căprioară.
De sus, lumina palidă, lunară,
Cernea pe blana-i caldă flori stinse de cireș.
Vai, cum doream ca pentru-ntâia oară
Bătaia puștii tatii să dea greș!
Dar văile vuiră. Căzută în genunchi,
Își ridicase capul, îl clătină spre stele,
Îl prăvăli apoi, stârnind pe apă
Fugare roiuri negre de mărgele.
O pasăre albastră zvâcnise dintre ramuri,
Și viața căprioarei spre zările târzii
Zburase lin, cu țipăt, ca păsările toamna
Când lasă cuiburi sure și pustii.
Împleticit m-am dus și i-am închis
Ochii umbroși, trist străjuiți de coarne,
Și-am tresărit tăcut și alb când tata
Mi-a șuierat cu bucurie: - Avem carne!
Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să beau.
Amețitoare apă, ce-ntunecat te clatini!
Mă simt legat prin sete de vietatea care a murit
La ceas oprit de lege și de datini...
Dar legea ni-i deșartă și străină
Când viața-n noi cu greu se mai anină,
Iar datina și mila sunt deșarte,
Când soru-mea-i flămândă, bolnavă și pe moarte.
Pe-o nară pușca tatii scoate fum.
Vai fără vânt aleargă frunzarele duium!
Înalță tata foc înfricoșat.
Vai, cât de mult pădurea s-a schimbat!
Din ierburi prind în mâini fără să știu
Un clopoțel cu clinchet argintiu...
De pe frigare tata scoate-n unghii
Inima căprioarei și rărunchii.
Ce-i inimă? Mi-i foame! Vreau să trăiesc, și-aș vrea...

Tu, iartă-mă, fecioară - tu, căprioara mea!
Mi-i somn. Ce nalt îi focul! Și codrul, ce adânc!
Plâng. Ce gândește tata? Mănânc și plâng. Mănânc!

Mama

N-am mai trecut de mult prin sat și-mi spune
Un om ce de pe-acasă a venit
Cum c-a-nflorit la noi mălinul
Și c-ai albit, mămucă, ai albit.

Alt om mi-a spus c-ai stat la pat bolnavă.
Eu nu știu cum să cred atâtea vești,
Când din scrisori eu văd precum matale
Din zi în zi mereu întinerești

Albatrosul ucis

Când dintre pomi spre mare se răsucise vântul,
Şi-n catifeaua umbrei nisipul amorţea,
L-a scos un val afară cu grijă aşezându-l
Pe-un cimitir de scoici ce strălucea.

La marginea vieţii clocotitoare-a mării
Sta nefiresc de ţeapăn, trufaş, însă răpus.
Priveşte încă parcă talazurile zării
Cu gâtul galeş îndoit în sus.

Murdare şi sărate-s aripile-i deschise,
Furtuna ce-l izbise îi cânta-un surd prohod
Lucesc multicolore în juru-i scoici ucise
Al căror miez căldurile îl rod.

De valuri aruncate pe ţărmul sec şi tare
Muriră fără lupta sclipind acum bogat,
Le tulbură lumina lor albă, orbitoare,
Aripa lui cu mâl întunecat.

Deasupra ţipă-n aer dansând în salturi bruşte,
Sfidând nemărginirea, un tânăr pescăruş.
Războinicul furtunii zvârlit între moluşte
Răsfrânge-n ochiu-i stins un nou urcuş.

Când se-nteţește briza aripa-i se-nfioară
Și, renviat o clipă de-un nevăzut îndemn,
Îţi pare că zbura-va din nou, ultimă oară,
Spre-un cimitir mai sobru şi mai demn

Scrisoarea mamei

În munţii noştri astăzi zăpezile torc leneş,
Izvoarele îngheaţă în clinchete subţiri,
Şi caprele de munte nervoase prin poiene-şi
Urmează-n taină calea iernaticei iubiri.

Cred că pe masă vinul aşteaptă-n adormire -
E vinul roş din care pe-atunci n-ai vrut să-mi dai,
În vremurile-acelea săpate-n amintire
C-o mamă grijulie şi-un băieţel bălai.

Oh, lumea cenuşie cum se spărgea deodată
Şi năvălea într-însa al datinei popor! -
Strălucitoare capre cu lâna colorată
Şi toboşari de basme săltând într-un picior.

Şi feţi-frumoşi cu stele de-oglinzi din tălpi în creştet,
Şi draci blajini, tot focul punându-şi-l în joc,
Şi ursul cu dairaua purtând cojocul veşted,
Şi dorul de pădure purtându-l în cojoc.

Sau clopoţeii molcomi cernuţi pe-ntreaga vale,
Care-aduceau colinde la noi în lung convoi,
Când ascultam la geamuri şi palma dumitale
Îmi mângâia obrajii îmbujoraţi şi moi.

Azi e la fel, şi vinul aşteaptă-n adormire;
M-aştepţi cu vinul roşu, voioasă să mi-l dai,
Dar sunt acum departe, privind în amintire
O mamă grijulie şi-un băieţel bălai.

Dacă toate astea fi-vor învăţate

Fiii voştri singuri hotăresc în viaţă
Care-i meseria ce o vor urma,
Fiii voştri mai târziu învaţă
Taina ei fierbinte, nobilă şi grea.
Fiii voştri singuri mai târziu, fireşte,
Îşi aleg iubita mângâind-o blând,
Inima lor largă şi sinceră-şi roteste
În privinţa asta cel mai greu cuvânt.
Fiii voştri, însă, trebuie să-nveţe
Din copilărie încă, de la voi
Primele îndemnuri, primele poveţe -
Dorul de lumină, scârba de noroi.
Cât sunt fragezi încă, mame, învaţaţi-i
Să iubească floarea pură din livezi.

Să iubească-ntinsa mare şi Carpatii,
Ce-şi înalţă-n ceruri fruntea de zăpezi.
Sufletul să-l aibă nentinat ca floarea,
Ochii lor să fie limpezi şi curaţi,
Să nutrească patimi vaste cum e marea
Să înalţe gânduri cât aceşti Carpaţi.
Oamenii, din suflet, vesnic să iubească,
Fraţi să-i socotească, simpli şi-nţelepţi;
Învăţaţi-i, mame, crâncen să urască
Pe acei ce-s duşmani oamenilor drepţi.
Să iubească versul, să iubească struna
Ce-i curat în lume, ce e nou şi viu;
Cât sunt mici să-nveţe a urî minciuna.
Astea nu se-nvaţă când e prea târziu.
Să iubească ţara, pentru ea să sară
La nevoie-n ape, la nevoie-n foc.
Învăţaţi-i, mame, dragostea de ţară
Ea cuprinde toate-acestea la un loc.
Ea să le sclipească-n licărul pupilei,
Să le crească-n suflet blândă ca un spic.
Să se teamă poate de ruşinea zilei
Când ar şti că ţării nu i-au dat nimic.
Dacă toate astea fi-vor învăţate,
Restul o să vina de la sine-apoi
Şi-au să se-mplinească visurile toate
Ce le-aţi pus într-inşii, mame scumpe, voi

Pasărea cu clonţ de rubin

(ultima poezie, dictată de poet de pe patul de spital prietenului său Aurel Covaci)

Pasărea cu clonţ de rubin

S-a răzbunat, iat-o, s-a răzbunat.

Nu mai pot s-o mângâi.

M-a strivit,

Pasărea cu clonţ de rubin,

Iar mâine

Puii păsării cu clonţ de rubin,

Ciugulind prin ţărână,

Vor găsi poate

Urmele poetului Nicolae Labiş

Care va rămâne o amintire frumoasă...

Ioan TODERAȘCU

Epigramistul **Ioan TODERAȘCU**, din Vaslui, a câștigat **Marele Premiu** și **Trofeul** celei de-a XXVIII-a ediții a **Festivalului-concurs de umor „Oltenii &... Restu' lumii"**, 25-27 octombrie 2024, la Secțiunea **„EPIGRAMĂ"**.

Oltenii nu și-au făcut, încă, partid

Cum olteanul nostru e avid
Să ajungă șef, cât mai-nainte,
N-au putut să-și facă un partid,
Că e doar un post de președinte!...

Oltenii și Restu' Lumii

Isteți la minte, harnici, cu umor,
Dar și orgolioși din cale-afară,
Au inventat un pașaport al lor,
Gândind că Restu' Lumii-i altă țară!

Oltenii şi somnul

Chiar şi-atunci când se impune,
De cu zori, să se trezească,
Nu-şi pun ceasul să le sune,
Căci ar vrea... să mai trăiască!

La alegerile locale
Și bunicul a votat,
Mai în vară, dar mă mir
Că, pe-acasă, nu a dat,
Când s-a-ntors... la cimitir!

Mama-soacră, vedetă la mare

Pleacă-n larg, plutind pe spate,
Căci, de are vreo virtute,
E că știe să înoate;
N-ar mai ști vreo cinci minute!...

Băiatul vecinului

S-a schimbat, fără-ndoială,
Nu mai este cel de ieri,
Căci, acuma, are școală,
Recte... școala de șoferi!

Rurală

Vrednic și acum, la șaptezeci,
Sprijin pentru cei ce l-au iubit,
Seara, către-amurg, coboară-n beci
Și se-ntoarce numai... sprijinit!

Revelaţie

O viaţă, a furat fără căire
Şi pentru-a fi cu sufletu-mpăcat
Va merge într-o zi la mănăstire,
Căci numai de acolo n-a furat!

Preoţii şi puterea exemplului

Mă-ntreb retoric cum pot dânşii, oare,
Să-ndemne pe bogat şi pe sărac
Să nu lucreze-n zi de sărbătoare,
Când ei, de sărbători, chiar asta fac!

Unui beţiv

Se spune că nevasta lui
Prezintă-ades un handicap:
Atunci când el se-mbată cui,
În mod reflex, îl bate-n cap!

Caricaturistul **Leonte NĂSTASE** a fost unul dintre membrii juriului pentru Secțiunea „Caricatură” din cadrul **Festivalului-concurs „Oltenii &... Restu' lumii”**, ediția a XXVIII-a, desfășurată la Slatina în perioada 25-27 octombrie 2024. Prin amabilitatea domniei-sale, publicăm patru dintre lucrările expuse la Biblioteca Județeană Olt „Ion Minulescu” în cadrul expoziției de grup a membrilor juriului și a concursului de caricatură.

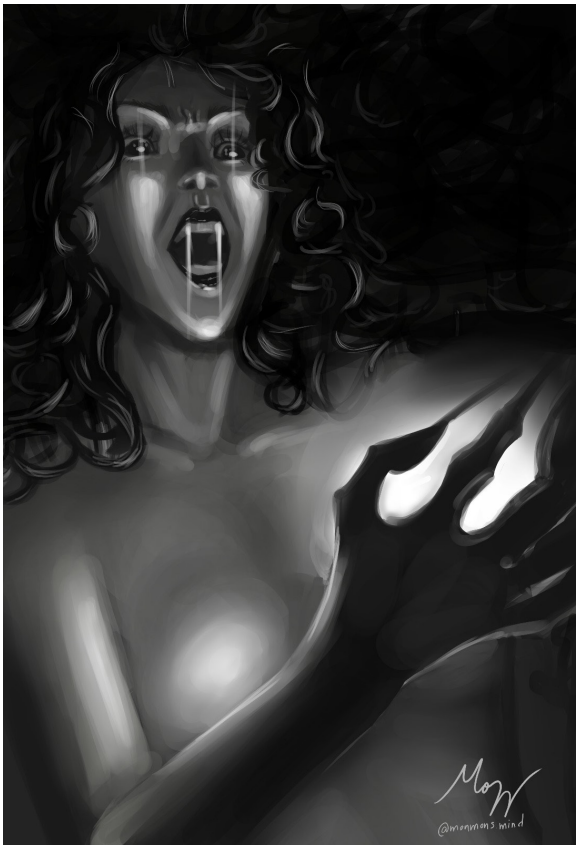

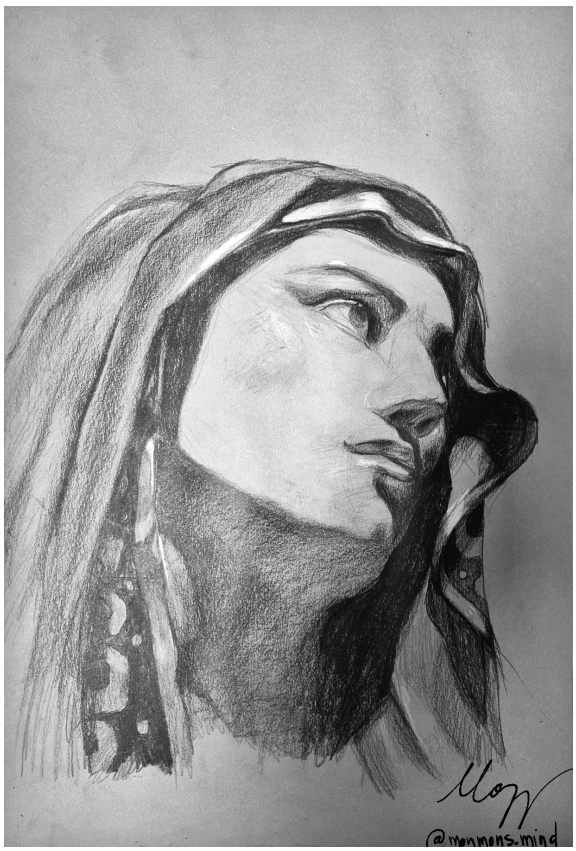

monmon (@monmons.mind). • artist grafic cu experiență de peste 4 ani; • este studentă la Universitatea de Arte și Design, Facultatea de Arte Plastice, secția Grafică, Cluj-Napoca; • grafician care îmbină arta și tehnologia pentru a crea imagini cu puternic impact vizual; • a realizat logo-uri, broșuri și materiale de marketing pentru firme IT și altele; • creează animații, bandă desenată, grafică pe calculator și lucrări în tehnici tradiționale

ASOCIAȚIA CULTURALĂ
OLT-ARTIS SLATINA

prezintă premiera piesei

un proiect finanțat de
S.C. ARTROM STEEL TUBES S.A.

PĂLĂRIA FLORENTINĂ CU MACI

după piesa „Une chapeau de paille d' Italie", de Eugéne-Marin Labiche

Distribuția
(în ordinea intrării în scenă):

Eva Moise
Costi Mitrică
Tony Dincă
Remus Iordache
Paul Bălășcan
Ionela Mateșică
Milică Marian Costea
Sorina Preduț
Larisa Iacob
Aurelia Dincă
Cristi Călătoru
Maria Kaboub
Andreea Văduva
Florin Militaru

Traducere:
Ionela Mateșică

Adaptare scenică & Regie:
Tony DINCĂ

Lumini: Doru Firicoiu
Sunet: Valeru Ciurea

joi, 28 noiembrie 2024, ora 19,00, Centrul Cultural Eugen Ionescu Slatina

VLAD ȚEPEȘ (n. 1431, Sighișoara, Regatul Ungariei – d. 14 decembrie 1476, București, Țara Românească). *Trădat și omorât într-un decembrie chiar de către oamenii pentru neatârnarea cărora și-a jertfit tot și a luptat epopeic, stârnind admirația creștinătății și frică atroce pentru necredincioși.*